

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
MIASTA PSZÓW
NA LATA
2007-2015**

SPIIS TREŚCI:

CZĘŚĆ PIERWSZA

1. STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	S. 3
2. METODA TWORZENIA STRATEGII	S. 13

CZĘŚĆ DRUGA

SPOŁECZNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA PSZÓW	S. 40

CZĘŚĆ TRZECIA

ZASOBY SAMORZĄDU MIASTA PSZÓW W ROZWIĄZYWANIU PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	S. 59

CZĘŚĆ CZWARTA

I DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE MIASTA PSZÓW

1. MIESZKALNICTWO	S. 68
2. PRZESTĘPCZOŚĆ	S. 71
3. EDUKACJA I OŚWIATA	S. 73
4. PROBLEMY SPOŁECZNE:	S. 76
4.1 BEZROBOCIE	S. 91
4.2 NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ; DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	S. 118
4.3 UBÓSTWO	S. 131
4.4 BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH; OCHRONA MACIERZYŃSTWA LUB WIELODZIEDNOŚCI	S. 141
4.5 UZALEŻNIENIA (ALKOHOLIZM I NARKOMANIA)	S. 149
4.6 BEZDOMNOŚĆ	S. 158
4.7 PRZEMOC W RODZINIE	S. 163

II ZAGREGOWANA ANALIZA SWOT MIASTA PSZÓW W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ	S. 167

CZĘŚĆ PIĄTA

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA LATA 2007 - 2015. ZADANIA.	S. 172

1.1	OBSZAR ORGANIZACYJNY	S. 174
1.2	OBSZAR MIESZKALNICTWA I WALKI Z BEZDOMNOŚCIĄ	S. 177
1.3	OBSZAR WSPÓŁPRACY Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI	S. 183
1.4	OBSZAR EDUKACJI, OŚWIATY I ORGANIZACJI CZASU WOLNEGO	S. 186
1.5	OBSZAR ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	S. 193

LEGENDA	S. 205
ZAŁĄCZNIKI	S. 206
SPIS TABEL I WYKRESÓW	S. 209

CZĘŚĆ PIERWSZA

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Podążając za twórcami „Narodowej Strategii Integracji Społecznej dla Polski” (dalej NSISdP), jako podstawowe cele pracy nad strategią można wskazać: modernizację modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Cztery podstawowe działania w obszarze integracji społecznej, na którą składają się w/w elementy to zatem:

1. Zapewnienie dostępu do pracy, zasobów, praw, dóbr i usług dla wszystkich poprzez:

- promowanie dostępu do zatrudnienia stabilnego i o dobrej jakości dla wszystkich kobiet i mężczyzn zdolnych do pracy;
- zapobieganie wykluczeniu ze świata pracy grup zagrożonych poprzez odpowiednie zarządzanie zasobami ludzkimi, lepszą organizację pracy i rozwój kształcenia ustawicznego;
- organizowanie systemu zabezpieczenia społecznego w taki sposób, by zagwarantować takie zasoby materialne, by pozwalały na godne życie i przewyżczać bariery w zatrudnianiu;
- ułatwienie dostępu do przyzwoitych i higienicznych mieszkań dla wszystkich;
- zapewnienie dostępu do opieki zdrowotnej dla wszystkich;
- rozwijanie dostępu do edukacji, wymiaru sprawiedliwości, kultury, sportu i wypoczynku oraz innych usług osobom zagrożonym wykluczeniem.

2. Zapobieganie ryzyku wykluczenia społecznego w drodze:

- rozwijania społeczeństwa opartego na wiedzy i nowoczesnych technologiach;
- zapobiegania życiowym sytuacjom kryzysowym, jak np. bezdomność, zadłużenie, wykluczenie ze szkoły;
- ochrony i zabezpieczenia rodzinnej solidarności i samopomocy.

3. Pomoc najbardziej narażonym (wspieranie najsłabszych) poprzez:

- promowanie społecznej integracji osób zagrożonych ubóstwem, np. z powodu niepełnosprawności;
- zapobieganie wykluczaniu dzieci i ciągle tworzenie im możliwości społecznej integracji;

- podejmowanie działań na rzecz obszarów o większym nasileniu występowania zjawiska wykluczenia społecznego.

4. Mobilizacja wszystkich aktorów/organizacji ze sfery polityki, gospodarki i życia społecznego poprzez:

- uczestnictwo osób i środowisk zagrożonych wykluczeniem w rozwiązywaniu ich problemów;
- ciągłe mobilizowanie działań politycznych zwalczających wykluczenie i wpisanie ich w całokształt polityki;
- promowanie dialogu i partnerstwa pomiędzy wszystkimi zainteresowanymi instytucjami publicznymi i prywatnymi.

Podstawowym zamierzeniem strategii rozwiązywania problemów społecznych jest *„przełamanie ugruntowanej bierności społecznej oraz okoliczności i przyczyn wykluczenia społecznego. Są one lokowane w trzech płaszczyznach:*

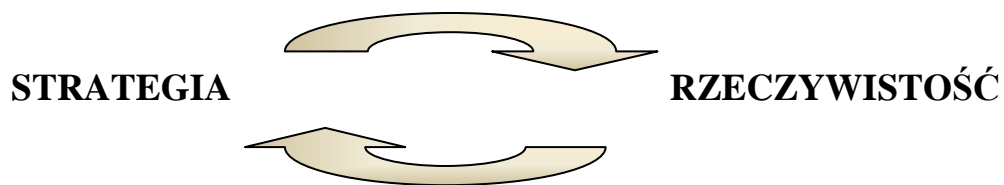
- *grupowej dyskryminacji, ograniczającej swobodę i możliwość działania jednostek;*
- *zerwania więzi społecznych, prowadzącego do pozbawienia jednostki zdolności do działania;*
- *niedostatecznym poziomem zabezpieczenia podstawowych potrzeb społecznych tych obywateli, którzy nie są zdolni własnym staraniem zapewnić ich sobie sami.”¹*

Gminna – miejska strategia rozwiązywania problemów społecznych, chociaż z oczywistych względów nie dotyka tak szerokiego katalogu kwestii jak NSISdP, bowiem spogląda na zagadnienie integracji społecznej i zwalczania wykluczenia społecznego poprzez rozwiązywanie problemów społecznych z zupełnie innej perspektywy – perspektywy mikro – inne są także narzędzia, metody i zasoby w posiadaniu gmin – winna pozostawać w znacznym stopniu w zgodzie z NSISdP. Taki też cel przyświeca autorom *„Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Pszów na lata 2007-2015”*.

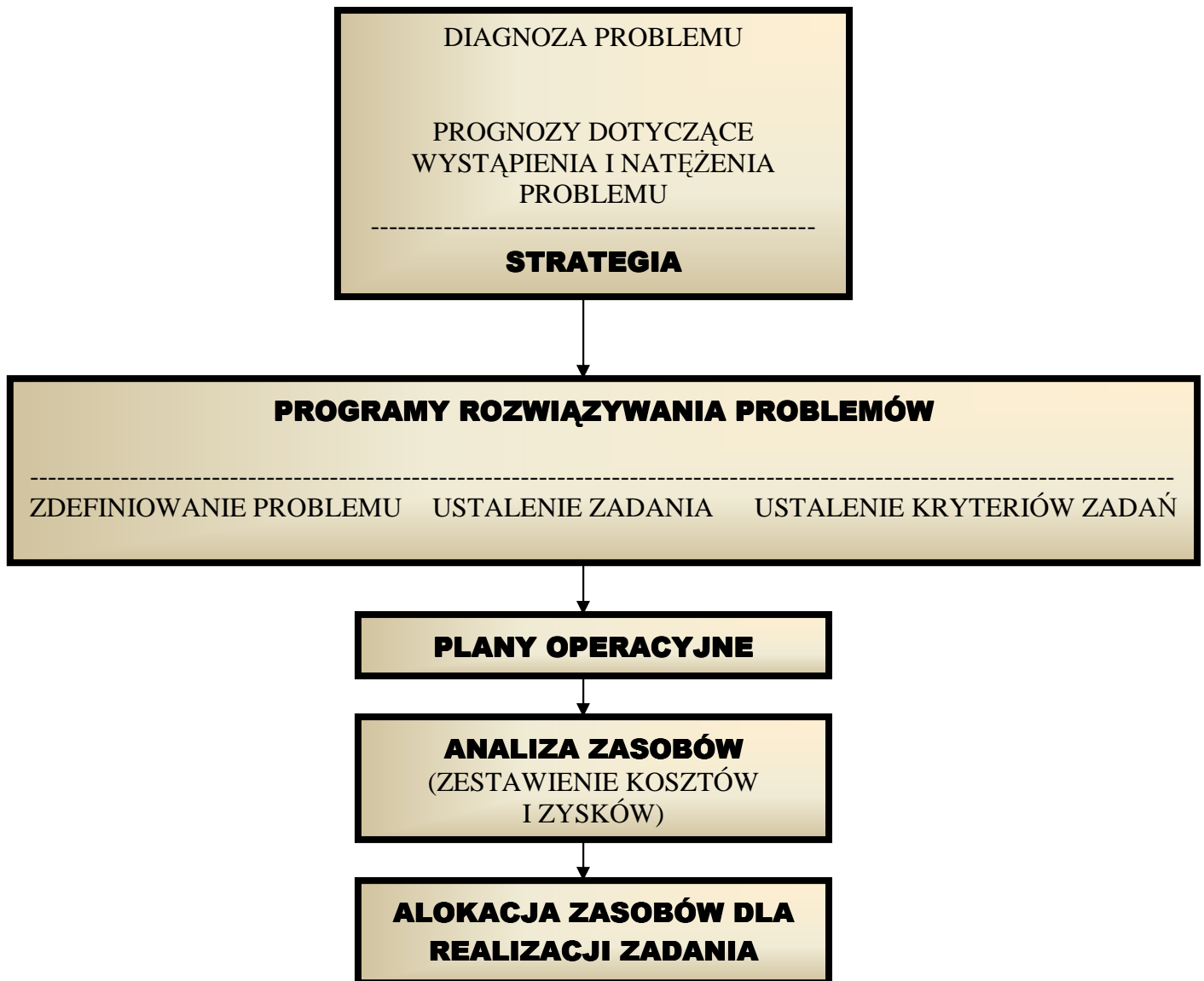
¹ Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski, Warszawa 2004, s. 11-15.

I. 1. STRATEGIA jest dokumentem lub przedsięwzięciem obejmującym teorię i praktykę przygotowania i prowadzenia działań na pewnym obszarze działalności ludzkiej, poszczególnych elementów i najważniejszych operantów tych działań. Strategia, jako przedsięwzięcie wybiegające w założeniu w przyszłość, obarczona jest dużym ciężarem niepewności i ryzykiem nieadekwatności proponowanych działań wobec zmieniających się warunków rzeczywistości. Z tego powodu relacje

muszą być stale monitorowane, a strategia weryfikowana i aktualizowana.

Biorąc powyższe pod uwagę, należy stwierdzić, iż strategia jest najmniej zoperacjonalizowanym i skonkretyzowanym dokumentem, a jej **podstawowym zadaniem jest wyłanianie mechanizmów służących do analizy rzeczywistości i podejmowania bardziej skonkretyzowanych i zoperacjonalizowanych działań**. Strategia jest fundamentem racjonalnego planowania a przez to skutecznego podejmowania decyzji. Strategia wyznacza zatem cele i kształtuje system wartości, jakimi należy się kierować w podejmowanych działaniach, prowadzących do osiągnięcia wspomnianych celów. Sposoby realizacji założeń strategii pozostają poza nią i należą do właściwości programów operacyjnych i taktyk. Relacje między wszystkimi elementami tworzącymi łańcuch realizacji pewnego zadania przedstawia poniższy diagram.

Kierunek strzałki wskazuje wzrost konkretyzacji i operacjonalizacji podejmowanych działań dla realizacji zamierzonego celu.

Zadaniem strategii pozostaje zatem holistyczne traktowanie rzeczywistości w celu wykształcenia skutecznych mechanizmów analizowania, prognozowania i rozwiązywania problemów oraz weryfikowania jej założeń, a także wyznaczanie podstawowych zadań do realizacji wraz ze wskazaniem priorytetów prakseologicznych i aksjologicznych.

Strategia jako wyraz zarządzania strategicznego pozwala w długiej perspektywie czasowej optymalizować podejmowane przez władze samorządowe decyzje tak, by skutecznie rozwiązywać problemy społeczne.

I. 2. ROZWIĄZYWANIE to zarówno eliminowanie problemów, ich przyczyn i skutków, ograniczanie ich zasięgu, jak i zapobieganie ich pojawianiu się poprzez uruchomienie społecznych mechanizmów obronnych. Nie chodzi zatem o zwykłe administrowanie problemem, ale i podejmowanie działań planistycznych, pracę z lokalnym społeczeństwem oraz współpracę z szerokim spektrum instytucji administracji państwowej i tzw. partnerów społecznych.

O takim podejściu do problematyki strategii przesądza m.in. *projekt ustawy o zasadach prowadzenia polityki społecznej*. Zgodnie z art. 1 tegoż projektu przez politykę społeczną rozumie się zespół wzajemnie powiązanych działań administracji publicznej i partnerów społeczno-gospodarczych podejmowanych i realizowanych w zakresie zatrudnienia, zabezpieczenia społecznego, edukacji, zdrowia i mieszkalnictwa, których celem głównym jest integracja społeczna oparta na dialogu i wiedzy. Wyrazem polityki społecznej na poziomie samorządu gminnego jest właśnie gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych.

I. 3. PROBLEMY SPOŁECZNE to wszelkie ujawnione i zidentyfikowane zakłócenia w prawidłowym z perspektywy „tu i teraz” rozwoju społeczeństwa oraz zagrożenia dla tego rozwoju, występujące w takim natężeniu, iż można mówić o ich kolektywnym, nie zaś indywidualnym charakterze. Nie wyklucza to ujawniania się tychże problemów na poziomie jednostkowym lub małych grup społecznych o charakterze wspólnotowym (np. w rodzinie). W podejściu do zagadnienia problemu społecznego możemy wyróżnić dwa główne stanowiska:

- rozszerzające (*sensu largo*) – traktujące jako problem społeczny bardzo szeroki katalog kwestii społecznych (m.in. dostęp do sądownictwa, problemy demograficzne);
- zawężające (*sensu stricte*) – sprowadzające zagadnienie problemu społecznego do kwestii patologii społecznych.

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych w założeniu wyznaczać ma cele i zadania na kilku podstawowych obszarach: m.in. organizacyjnym, obszarze edukacji, oświaty i zagospodarowania czasu wolnego oraz pomocy społecznej. W związku jednak z faktem, że wymóg opracowania gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych narzuca na samorządy terytorialne *Ustawa z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej* (Dz.U. z 2004 r., nr 64, poz. 593 z późn. zm.) obszar pomocy społecznej zostanie potraktowany priorytetowo. Za takim potraktowaniem problemu wydaje się przemawiać również fakt, że to właśnie w tym obszarze najłatwiej zauważyć ujawniające się kwestie

problemowe bez względu na fakt, co było ich przyczyną. W niniejszym dokumencie utożsamia się zatem pojęcie problemu społecznego przede wszystkim z pojęciem dysfunkcji społecznej, zatem zgodnie z art.7 ustawy o pomocy społecznej z:

- ubóstwem;
- sieroctwem;
- bezdomnością;
- bezrobociem;
- niepełnosprawnością;
- długotrwałą i ciężką chorobą;
- przemocą w rodzinie;
- potrzebą ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego;
- brakiem umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- trudnościami w integracji uchodźców;
- trudnościami w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- alkoholizmem lub narkomanią;
- zdarzeniem losowym i sytuacją kryzysową;
- klęską żywiołową lub ekologiczną.

Przywołany już projekt ustawy o zasadach prowadzenia polityki społecznej wskazuje, że gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych powinna obejmować w szczególności programy:

- 1) zatrudnienia;
- 2) pomocy społecznej;
- 3) działań na rzecz kobiet;
- 4) przeciwdziałania dyskryminacji;
- 5) współpracy z organizacjami pozarządowymi;
- 6) wspierania osób niepełnosprawnych;
- 7) profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

Ich celem ma być integracja społeczna osób, rodzin oraz grup społecznych.

I. 4. GMINNA. *Ustawa o pomocy społecznej* w art. 17 ust. 1 pkt 1 (co pozostaje w zgodzie z art. 4 ust. 2 *Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* – Dz.U. z 2002 r., nr 147, poz. 1231 z późn. zm., oraz art. 10 *Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii* – Dz.U. z 2005 r., nr 179, poz. 1485 z późn. zm.) przesądza, iż do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Za takowe należy uznać przede wszystkim środowiska dotknięte długotrwałym bezrobociem, osoby niepełnosprawne i zniedołężniałe, osoby uzależnione i współuzależnione, a także rodziny wielodzietne oraz dzieci pozbawione należytej opieki.

Podczas analizy niniejszego dokumentu należy zwrócić uwagę na fakt, że wspomniane ustawy dokonują podziału zadań z obszaru pomocy społecznej pomiędzy różnego typu i szczebla jednostki administracji państwowej, znacząc z nich część zastrzegając dla kompetencji samorządu powiatowego czy też wojewódzkiego. Planowanie działań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych, by było skuteczne i efektywne, musi mieć charakter całościowy. Nie można sobie bowiem wyobrazić skutecznej polityki społecznej w przypadku, gdy między podmiotami ją kształtującymi dochodzi do negatywnej kolizji kompetencyjnej. Strategia – choć gminna – winna zatem uwzględniać problemy społeczne pozostające nie tylko we właściwości miasta, ale i powiatu. Pozostając jednak w zgodzie z zasadą równorzędności obu poziomów samorządu terytorialnego, strategia zostawia samorządowi powiatowemu swobodę w sposobie rozwiązywania problemów społecznych i wynikających z nich zadań zastrzeżonych dla jego właściwości rzeczowej.

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych winna – zgodnie z zasadami prowadzenia polityki społecznej – uwzględniać powiatową strategię rozwiązywania problemów społecznych. Przesądza o tym art. 8 wspomnianego już projektu ustawy. Ponadto w myśl art. 4 tegoż projektu gmina w zakresie realizacji założeń „Strategii...” zobowiązana jest współpracować z szeregiem zewnętrznych wobec siebie podmiotów. W szczególności spoczywa na niej obowiązek

- 1) zapewnienia, aby polityka społeczna oraz środki i instrumenty stanowiły skoordynowany system polityki państwa;

- 2) opracowywania i wdrażania środków pomiaru efektywności swoich działań oraz środków mających na celu podniesienie poziomu wiedzy na temat polityki społecznej ze szczególnym uwzględnieniem swojego zakresu działania oraz dostępu do praw socjalnych, w szczególności poprzez rozwój badań naukowych w tym zakresie;
- 3) wspierania w sposób stały innowację i adaptację programów oraz usług społecznych na poziomie regionalnym i lokalnym;
- 4) rozwijania skoordynowanych działań i współpracy, a także stwarzania procedur szerzenia doświadczeń przeprowadzonych działań innowacyjnych;
- 5) dokonywania bieżących analiz działań, realizowanych w innych krajach oraz uczestniczenia w działaniach Unii Europejskiej na rzecz budowy wspólnotowej polityki zatrudnienia i integracji społecznej w tym działaniach otwartej metody koordynacji.

Także art. 3 ust. 2 projektu ustawy nakłada na gminę zadania w przedmiotowym obszarze.

Są to:

- 1) wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działań;
- 2) współdziałanie w celu zharmonizowania działań;
- 3) wzajemna pomoc w realizacji zadań ustawowych w granicach i na zasadach określonych w ustawach dla nich właściwych lub w odrębnych porozumieniach;
- 4) tworzenie zespołów, złożonych z przedstawicieli publicznych służb zatrudnienia i jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, kuratora oświaty oraz innych jednostek administracji publicznej w celu ustalania wspólnych priorytetów, kierunków działań oraz inicjowaniu istotnych przedsięwzięć.

I. 5. GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH jako wyraz świadomie planowanej polityki społecznej ma za zadanie dostarczać odpowiedzi na pytania: jak przewidywać pojawienie się problemów społecznych, jak rozwiązywać problemy społeczne i jak weryfikować kierunki strategii. W założeniu strategia wskazuje ponadto podstawowe cele i zadania do realizacji, kształtuje strukturę priorytetów i wyznacza system wartości, z jakim należy pozostać w zgodzie podczas realizacji jakichkolwiek działań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych. Działania te winny zaś minimalizować rozbieżności pomiędzy poziomem uzasadnionych potrzeb i istniejącymi zasobami, uwzględniając fakt ich ograniczenia, a tym samym możliwości miasta.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Pszów jest realizowana przez Burmistrza Miasta przy pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej. Realizacja założeń „Strategii...” odbywa się na podstawie przyjętego przez Radę Miasta rocznego planu działań. Obejmuje on:

- 1) zadania przewidziane do realizacji;
- 2) działania przewidziane do realizacji, w odniesieniu do celów przewidzianych w strategii i programach;
- 3) planowane wydatki ze środków publicznych na realizację działań, w tym wydatki współfinansowane ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej.

Realizacja „Strategii...” podlega monitorowaniu przez Burmistrza Miasta. Ewaluacja dokumentu dokonywana jest z kolei etapami:

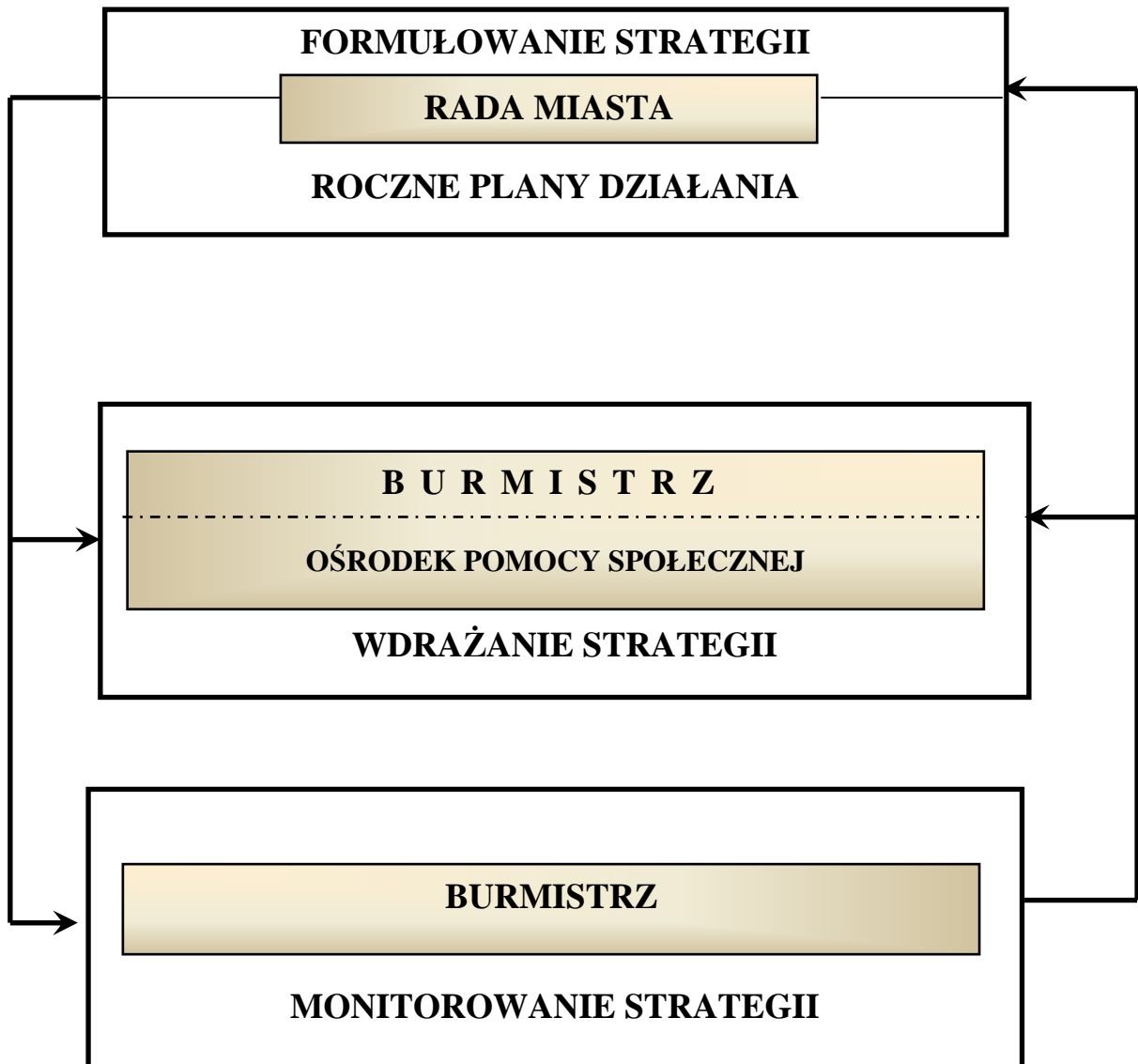
- 1) ewaluacja wstępna - przed rozpoczęciem realizacji;
- 2) ewaluacja w trakcie jej realizacji obejmująca całość lub wybrane jej elementy;
- 3) ewaluacja pełna - po zakończeniu strategii i programów.

Zgodnie z zasadami polityki społecznej narzucanymi przez projekt ustawy ewaluacja powinna uwzględniać:

- 1) zgodność strategii i programów z potrzebami (trafność i spójność);
- 2) zgodność rezultatów strategii i programów z ich celami (skuteczność);
- 3) relację nakładów na realizację strategii i programów do ich produktów i rezultatów (efektywność);
- 4) wpływ realizacji strategii i programów na potrzeby (użyteczność i trwałość);
- 5) wpływ realizacji strategii i programów na sytuację społeczno-gospodarczą kraju, województw oraz grup społecznych.

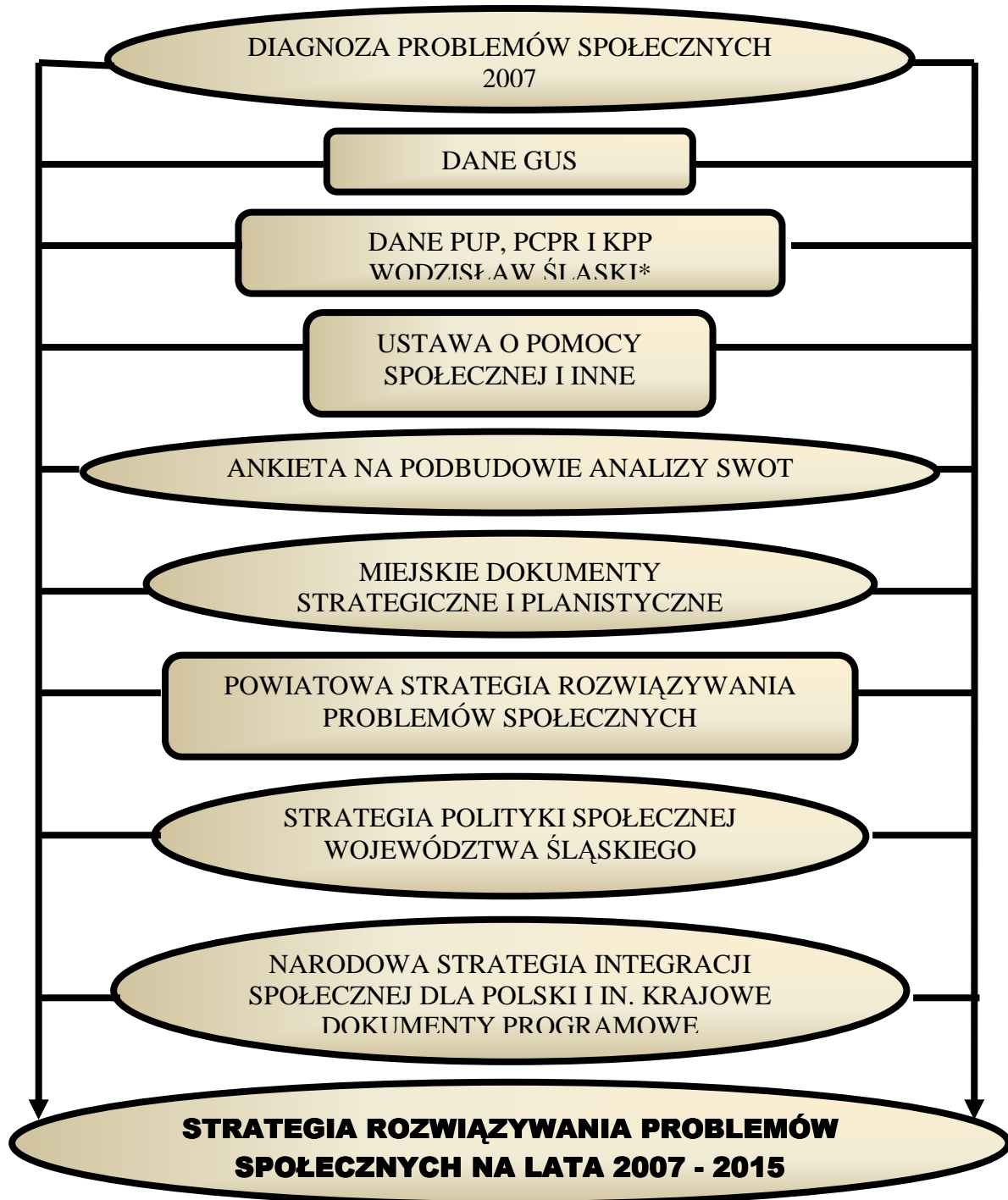
Oceny Burmistrz dokonuje nie rzadziej niż raz na cztery lata. Na podstawie tej oceny Burmistrz może zaproponować zmiany w „Strategii...”.

W uproszczeniu zasady wdrażania „Strategii...” przedstawia diagram.

II METODA TWORZENIA STRATEGII

Strategia jest dokumentem o dużym znaczeniu, zatem praca nad nią przebiegała w wielu etapach. Metodę tworzenia strategii ilustruje w uproszczeniu zamieszczony schemat.

* PUP, PCPR, KPP – Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Komenda Powiatowa Policji – w Wodzisławiu Śląskim.

II. 1 DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zadaniem „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Pszów na lata 2007-2015” (dalej SRPS) jest jak już wcześniej wskazano wyłonienie mechanizmów przewidywania i rozwiązywania problemów społecznych oraz weryfikowania założeń strategii, a także kształtowanie systemu wartości, jakimi należy się kierować w podejmowanych działaniach, zmierzających do osiągnięcia w/w celów. Przystępując do prac nad strategią, należy jednak w pierwszej kolejności zdiagnozować sytuację społeczną na badanym obszarze i wyodrębnić funkcjonujące w jego granicach problemy społeczne.

W październiku 2003 r. na terenie powiatu wodzisławskiego przeprowadzono diagnozę problemów społecznych. W przedsięwzięciu tym wzięły udział wszystkie samorządy gminne z terenu powiatu, jak również samorząd powiatowy. W efekcie badania powstał dokument pt. „*Diagnoza problemów społecznych w powiecie wodzisławskim*”. Biorąc pod uwagę fakt, że realizacja diagnozy miała miejsce przed blisko czterema laty, zaś w międzyczasie uległy istotnej zmianie zasady funkcjonowania pomocy społecznej podjęto decyzję o weryfikacji zapisów „*Diagnozy...*”. Za takim działaniem przemawiał również fakt, że niniejszy dokument w obszarze organizacyjnym narzuca na samorząd miejski obowiązek dokonywania weryfikacji „*Diagnozy...*” co cztery lata lub po każdym pełnym roku obowiązywania zmian ustawowych zmieniających w zasadniczy sposób zakres, obszar, działania i klientów pomocy społecznej. Zadanie to pozostaje bowiem również w zgodzie z art. 17 ust 1 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej, tj. wymogiem sporządzania gminnego bilansu potrzeb z zakresu pomocy społecznej. Wyniki weryfikacji „*Diagnozy...*” przedstawiono w rozdziale „Zapotrzebowanie na pomoc społeczną na terenie Miasta Pszów”.

II. 2. DANE GŁÓWNEGO URZĘDU STATYSTYCZNEGO

Dane GUS służą porównaniu sytuacji i kondycji miasta i jego społeczeństwa wobec przeciętnej sytuacji w powiecie oraz sąsiednich gminach. W miarę możliwości w strategii posłużono się najświeższymi osiągalnymi danymi statystycznymi. W przypadku zaś ujawnianych rozbieżności pomiędzy danymi GUS (głównie: Bank Danych Regionalnych) a danymi znajdującymi się w posiadaniu Urzędu Miasta przywoływano oba źródła.

III. 3 DANE POWIATOWEGO URZĘDU PRACY, POWIATOWEGO CENTRUM POMOCY RODZINIE ORAZ KOMENDY POWIATOWEJ POLICJI W WODZISŁAWIU ŚLĄSKIM

Dla dopełnienia obrazu sytuacji społecznej w Pszowie w trakcie prac nad projektem strategii autorzy posłużyli się również danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Wodzisławiu Śląskim (oraz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach), Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz Komendy Powiatowej Policji w Wodzisławiu Śląskim. Pierwsze z nich miały stanowić ilustrację dla sytuacji panującej na lokalnym rynku pracy poprzez wskazanie natężenia występowania problemu bezrobocia i jego strukturę, zaś poprzez ujawnienie głównych korelatów – także przedstawienie najbardziej zagrożonych zjawiskiem kategorii społecznych.

Informacje PCPR stały się elementem diagnozy problemów społecznych na terenie miasta zgodnie z zasadą całościowego i komplementarnego ujęcia zagadnienia rozwiązywania problemów społecznych, jako że część zadań z obszaru pomocy społecznej została zastrzeżona dla właściwości rzeczowej samorządu powiatowego.

Przywołanie danych Komendy Powiatowej Policji w Wodzisławiu Śląskim (ściślej: Komisariatu Policji w Pszowie) za główny cel miało przedstawić problematykę przestępczości funkcjonującej na terenie miasta Pszów, co z kolei mogło okazać się przydatnym podczas analizy dotyczącej występowania na terenie miasta patologii społecznych oraz ich nasilenia. Jak bowiem wykazują statystyki ogólnopolskie między występowaniem różnego rodzaju przestępstw (zwłaszcza popełnianych przez młodocianych sprawców) a natężeniem patologii społecznych istnieje silna korelacja pozytywna. Ponadto sama analiza zagadnienia przestępczości i stanu bezpieczeństwa na terenie miasta mogła wskazać kierunki działań, które należałoby obrać w celu ograniczenia tego problemu.

III. 4 USTAWA O POMOCY SPOŁECZNEJ I INNE

Samorząd Pszowa, tak jak każdej innej jednostki samorządu w Polsce, może działać tylko na podstawie prawa i w granicach prawa. Ta zasada znajduje również zastosowanie w przypadku działań wynikających pośrednio lub bezpośrednio ze zobowiązań narzucanych przez *Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych*. Zadania stawiane przed gminą przez niniejszy dokument muszą posiadać swoje umocowanie w aktualnym na dzień ich realizacji dorobku prawnym. Z jednej bowiem strony część zadań i priorytetów pozostaje z mocy prawa

narzucona, z drugiej – jak już wspomniano – każde działanie organów gminy musi wynikać z prawa (ogólnokrajowego czy też lokalnego) i być z nim w zgodzie. Z punktu widzenia SRPS i jej celów najistotniejszym (poza Konstytucją RP) źródłem prawa w okresie tworzenia tego dokumentu pozostaje *Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej*. Duże znaczenie posiadają ponadto: *Ustawa z dnia 28 października 2003 r. o świadczeniach rodzinnych* (Dz.U. z 2006 r., nr 139, poz. 992 z późn. zm.), *Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*, *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii*, *Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym* (Dz.U. z 2003 r., nr 122, poz. 1143 z późn. zm.), *Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* (Dz.U. z 1997 r., nr 123, poz. 776 z późn. zm.), a także inne przywoływane w tekście dokumentu akty prawne oraz programy rządowe.

Duże znaczenie dla niniejszego dokumentu posiada także projekt ustawy o zasadach prowadzenia polityki społecznej. Jako wyraz woli ustawodawcy określa on bowiem ogólnie przedmiot gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, a także sposób jej realizacji i ewaluacji. Bez względu na fakt, iż w momencie opracowywania niniejszego dokumentu przedmiotowy projekt nie posiada statusu źródła prawa, ze względu na przedmiot jego regulacji zasługuje na uwzględnienie w trakcie prac na „*Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Pszów na lata 2007 – 2015*”.

III. 5. ANKIETA NA PODBUDOWIE ANALIZY SWOT

Zważywszy na fakt braku pełnej adekwatności analizy SWOT opracowanej dla potrzeb niżej wspomnianych miejskich dokumentów strategicznych, a także na fakt ograniczenia czasowego podczas pracy nad SRPS zdecydowano się przeprowadzić zogniskowane badanie ankietowe na podbudowie analizy SWOT mające na celu dokonanie dogłębnej analizy sytuacji społecznej panującej w Pszowie. Wykorzystano także w charakterze materiału uzupełniającego i komparatystycznego wnioski już funkcjonujących w mieście dokumentów planistycznych.

W ankiecie zadano 46 pytań (plus dodatkowe 18 dla szkół z terenu miasta), dotyczących wyodrębnionych obszarów badawczych: społeczeństwo i problemy społeczne, przestępczość, edukacja, kultura i organizacja czasu wolnego oraz infrastruktura z obszaru polityki

społecznej. W znacznej części postawione pytania miały charakter otwarty lub wymagały udzielenia na bazie podanej kafeterii oryginalnej i twórczej odpowiedzi, np. poprzez uporządkowanie zaproponowanych odpowiedzi w zgodzie z odczuciami respondentów. Wymuszano także na badanych udzielanie konkretnych świadomych i spolaryzowanych odpowiedzi, unikając gdzie to tylko możliwe opcji „trudno powiedzieć”, „nie wiem”, „przeciętnie”. Miało to na celu wyeliminowanie mechanicznego i bezrefleksyjnego udzielania odpowiedzi na zadane pytania.

Zastosowanie narzędzia badawczego w postaci ankiety pozwoliło na równoczesne przeprowadzenie w ograniczonym wymiarze konsultacji eksperckich dotyczących przedmiotowej problematyki. Ankieta została bowiem adresowana do ściśle wyodrębnionej grupy badanych, która zdaniem autorów niniejszego dokumentu winna cechować się szeroką wiedzą na temat możliwości rozwojowych gminy oraz szans i zagrożeń dla tegoż rozwoju (tzw. *wiedza ekspercka*). Ognisko (tzw. *focus*), czyli grupę badanych stanowili w tym przypadku: urzędnicy miejscy, kierownicy jednostek organizacyjnych miasta, dyrektorzy szkół, nauczyciele i pedagodzy, pracownicy socjalni, członkowie komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, radni a także inne osoby publiczne z terenu miasta.

W badaniu wzięły łącznie 63 osoby. Jego wyniki przedstawiają się następująco:

Zdecydowana większość badanych (84%) uznała, że dobrze się jej żyje na terenie Pszowa. Wśród uzasadnień pojawiały się takie, jak związki rodzinne i emocjonalne, patriotyzm lokalny, względy utylitarne („tutaj mam pracę”) czy preferowany małomiasteczkowy styl życia. Podkreślano, że Pszów jest idealnym miejscem dla prowadzenia spokojnego życia. W jednym przypadku przywiązanie do miasta wynikało z prywatnych aspiracji uczestniczenia w zmianie jego charakteru („bo jest tu dużo do zrobienia”) a także z innych względów osobistych („bo mam małe wymagania”). Te same argumenty pojawiły się jako uzasadnienie niechęci do wyprowadzki (jeden ankietowany uważa się za „zbyt starego” do przeprowadzki).

Dziesięciu badanych nie jest zadowolonych z poziomu życia w Pszowie. Zniechęca ich zbyt mała liczba miejsc pracy, „mało inwestycji dla dobra mieszkańców” oraz rozjeżdżone drogi i hałas – skutek zbyt wielkiego natężenia ruchu kołowego w mieście. Jako negatywy życia w Pszowie często wymieniano także brak dobrze zagospodarowanej przestrzeni publicznej, słabą ofertę kulturalno – rozrywkową oraz niski poziom bezpieczeństwa.

Więcej – bo aż czternastu ankietowanych posiadając stosowną możliwość, wyprowadziłoby się do innych – sąsiednich miejscowości. Wśród powodów takiego stanu rzeczy podnoszono przede wszystkim złe warunki życia, obawę o pracę w związku z pojawiającymi się groźbami likwidacji kopalni „Rydułtowy – Anna”, lepszą możliwość rozwoju zawodowego i osobistego, lepszy dostęp do kultury oraz lepiej zorganizowaną przestrzeń publiczną. Wskazywano też na masowe wyjazdy młodego pokolenia, a także chęć życia w bliższych związkach z naturą.

Warto podkreślić, że w tej grupie siedem osób wyrażających chęć opuszczenia Pszowa wcześniej negatywnie oceniło poziom życia w mieście. Drugie tyle deklaroowało wcześniej, że dobrze żyje się im na terenie Pszowa. Także odsetek badanych, którzy zaryzykowali twierdzenie „innym mieszkańcom Pszowa żyje się tutaj dobrze” okazuje się znacząco niższy (70%) niż w przypadku własnego zapatrywania na poziom życia w mieście. Duża liczba badanych odmówiła dokonania oceny zadowolenia pszowian z poziomu życia w mieście (łącznie 9 osób).

Badani pozostawali podzieleni co do kierunku, w którym powinien zdążać rozwój miasta. Najczęściej powtarzaną odpowiedzią okazało się „w kierunku powstawania zakładów pracy”. Pod tym pojęciem najczęściej (25%) ukrywały się duże inwestycje przemysłowe. Z jednej strony może być to wyrazem przywiązania – mimo wszystko – do starej struktury gospodarczej (kopalnia jako „podstawowa żywicielka”) z drugiej natomiast – niestety nie tylko słabego rozeznania w uwarunkowaniach funkcjonowania miasta (brak wystarczająco dużych obszarów inwestycyjnych miasta pod potrzeby dużego inwestora), ale także nienajlepszej znajomości reguł ekonomii społecznej (nadzieja, że duży zakład przemysłowy rozwiąże problem bezrobocia w mieście). Drugą najpopularniejszą wizją rozwoju (20%) Pszowa okazała się koncepcja centrum „kulturalno – turystyczno – pielgrzymkowego”. Podkreślano ponadto konieczność rozwoju infrastruktury drogowej, lepszej organizacji przestrzeni publicznej oraz organizacji czasu wolnego. Pojedyncze wskazania padły za takimi kierunkami jak „nowe technologie”, „poprawa bezpieczeństwa”, „kulturystyka” czy też „zgodnie z zasadami”.

Zdecydowana większość respondentów (77%) wyraziła pogląd, że oświata na terenie miasta stoi na wysokim poziomie i dobrze przygotowuje do dalszego kształcenia lub podjęcia pracy. Generalnie rzecz ujmując, dobrze oceniono również aspiracje edukacyjne pszowian – jako przeciętne 57%, jako wysokie – 30%. Co czternasty zapytany oceniał je nisko. Podstawową

przeszkodą w podnoszeniu poziomu wykształcenia są zdaniem badanych na równi koszty oraz odstraszająco wysoki poziom bezrobocia osób wykształconych. Często podkreślano także trudności z dojazdem do szkół.

Ostrożny optymizm płynie z analizy odpowiedzi ankietowanych na temat oceny wpływu sąsiedztwa granicy państwowej oraz Republiki Czeskiej na rozwój miasta. Zdecydowana większość pytanym (75%) oceniła, że bliskość granicy państwowej pozytywnie wpływa lub wpłynie w najbliższej przyszłości na rozwój Pszowa, jednak sąsiedztwo Republiki Czeskiej jako czynnik oddziałujący na poziom i jakość życia mieszkańców miasta jest dostrzegany w mniejszym stopniu (60%). Głównym powodem takiego stanu rzeczy jest brak współpracy, zła komunikacja oraz niska oferta gospodarcza. Jako pozytywy sąsiedztwa wymieniano m.in. wymianę towarową (w tym lekarstwa), możliwość współpracy na obszarze kultury, szanse znalezienia pracy (szczególnie kopalnie), turystykę czy możliwość korzystania z lepiej rozwiniętej infrastruktury sportowej. Nie zabrakło jednak i głosów, że korzyści z sąsiedztwa może i były, ale kiedyś. Teraz natomiast zamiast korzyści coraz częściej notuje się straty w postaci ogromnego ruchu kołowego, zatłoczonego miasta i zniszczonych dróg.

Większość badanych (82%) uznała, że bliskość sąsiednich miast (Wodzisławia Śl., Rybnika, Żor i Jastrzębia-Zdroju) pozytywnie wpływa na rozwój Pszowa. Przeszkodą w jeszcze większym korzystaniu z sąsiedztwa wspomnianych ośrodków miejskich jest niewystarczający poziom intensywności funkcjonowania komunikacji publicznej na trasach wiodących do miast. Aż 71% ankietowanych odpowiedziało, że środkami transportu publicznego trudno jest dojechać do sąsiednich miast, zwłaszcza w weekendy. Obiektywnie natomiast rzecz ujmując, mieszkańcy Pszowa w porównaniu do innych miejscowości tej wielkości i rangi znajdują się w całkiem dobrej sytuacji. Na obszarze miasta działa bowiem komunikacja miejska tak Międzygminnego Związku Komunikacyjnego w Jastrzębiu – Zdroju, Zakładu Komunikacji Zbiorowej w Rybniku, jak i komunikacja miejska Raciborza.

Badanie ujawniło podział opinii na temat poziomu aktywności społecznej mieszkańców miasta. Około 46% pytanym uważa mieszkańców Pszowa za aktywnych społecznie, podając przykład chętnie organizowanych zbiórek charytatywnych, uczestnictwo w imprezach miejskich czy sporą liczbę organizacji pozarządowych działających na terenie miasta. Nieco ponad połowa respondentów (54%) źle ocenia poziom aktywności społecznej mieszkańców. Przyczyn niskiego zaangażowania obywatelskiego pszowian upatruje się przede wszystkim

w „czasach PRL-u”, „kłótniach w radzie miejskiej i samorządzie”, „braku motywacji do działania i skłonności do działania bezinteresownego na rzecz ogółu”, „braku ośrodków organizujących czas wolny, wokół których mogliby się skupiać mieszkańcy”, „przyzwyczajeniu, że ktoś mieszkańców zawsze wyręcza” oraz „zaangażowaniu w działalność organizacji pozarządowych osób, które mają w tym swoje prywatne interesy”.

Większość respondentów (61%) dobrze ocenia poziom ekologii identyfikowanej jako segregacja odpadów, oczyszczanie ścieków, funkcjonowanie kanalizacji, wymiana starych pieców węglowych na ekologiczne. Pojawiły się jednak także oceny krytyczne.

Podobnie rzecz ma się odnośnie kultywowania przez lokalne władze lokalnych i regionalnych tradycji górnośląskich. Ponad 71% uznało, że poziom ich kultywowania jest wystarczający, co spotkało się z resztą z pozytywną oceną. Uznano bowiem, że takie działania umożliwiają powrót do korzeni, powodują wzrost aktywności obywatelskiej, wskazują wzorce do naśladowania oraz są przyczyną szacunku do tradycji. Co do ilości wskazań, jakie formy gospodarowania czasem wolnym winny być przez władze lokalne przede wszystkim rozwijane, biesiady górnośląskie znalazły się jednak na trzecim miejscu (11 wskazań) po imprezach i zawodach sportowych (18 wskazań) oraz koncertach muzyki pop (13 wskazań). Na spore poparcie mogą władze miasta liczyć także w przypadku organizowania festynów i imprez organizowanych we współpracy z Kościołem.

Z miążdzącą oceną ankietowanych spotyka się ocena poziomu bezpieczeństwa na terenie miasta. Mniej bowiem niż jedna trzecia uznała, że Pszów jest miastem bezpiecznym, zdecydowana większość, bo 60,5%, oceniła, iż poziom bezpieczeństwa jest przeciętny. Równocześnie aż 73% uznało, że policja na terenie miasta realizuje jej obowiązki w sposób niewystarczający, zaś 8% odpowiedziało, że policja w ogóle nie realizuje swoich obowiązków. Aż 67% uczestników ankiety nie zna swojego dzielnicowego. Połowa z kolei źle ocenia poziom przygotowania policjantów Komisariatu Policji w Pszowie do służby. Odmiennego zdania jest ok. 36%.

Wśród najczęściej wymienianych zagrożeń dla bezpieczeństwa Pszowa wskazywano przede wszystkim na „brak chodników wzdłuż głównych ulic i ich stan technicznych tam, gdzie są”, „złe drogi”, „słabo oświetlone ulice”, „bezrobocie”, „szkody górnicze” i „groźbę zamknięcia kopalni”, ale i „zbyt niską aktywność policji”, „wandalizm”, „chuligaństwo młodzieży”, „subkultury, w tym skinheadzi”, „pijaństwo”, „bandy”, „włamania”, „dewastacje i niszczenie

mienia”, „kradzieże”, „łatwy dostęp do narkotyków”, „brak straży miejskiej”, „pijaną młodzież” itp.

Badani za największe zagrożenie dla porządku publicznego na terenie miasta uznali włamania i kradzieże (wartość rangi: 339), włóczęgostwo i wandalizm (332), jak również pijanych uczestników ruchu drogowego (276). Wysoko ulokowano także niebezpieczeństwo zabójstwa i pobicia (215), a także zagrożenie ze strony handlarzy narkotyków (203). Stosunkowo słaby wpływ na poziom bezpieczeństwa na terenie miasta przypisano zgwałceniom (123).

Większość badanych (64%) nie ma problemu w odnalezieniu się w sytuacjach kryzysowych – wie gdzie zwracać się z problemem lub prośbą o pomoc, jednak blisko jedna trzecia ma z tym problem. Biorąc pod uwagę, że członkami grupy badanej pozostawały na ogół osoby bardzo dobrze wykształcone, aktywne zawodowo i pełniące określone funkcje publiczne, należy podkreślić, że odsetek mieszkańców Pszowa mających problem z radzeniem sobie z własnymi problemami musi być znacząco wyższy. Na ogół dobrze oceniono możliwość uzyskania ze strony służb i administracji miejskiej informacji, gdzie szukać pomocy. Przypomnijmy jednak, że jest to ocena dokonana przez osoby, które na codzien tworzą owe służby miejskie.

Bardzo źle przedstawia się z kolei ocena dostępności usług prawniczych na terenie miasta. Tylko co piąty respondent uznał, że w Pszowie łatwo jest uzyskać poradę prawną. Jeszcze gorzej oceniono również możliwość uzyskania darmowej porady prawnej na terenie miasta (mniej niż co dziesiąty badany uznał, że taka usługa jest w Pszowie łatwo dostępna).

Za największy problem w rozwoju społecznym Pszowa ankietowani uznali alkoholizm (wartość rangi: 330) oraz biedę (303), bezrobocie (286) i przemoc w rodzinie (270). Za mniejsze zagrożenie uznano przestępczość (211). Najmniejszą rangę przydano narkomanii (167).

Jako najpilniejszy problem do rozwiązania wskazano bezrobocie w grupie wiekowej 18-34 lata. Tylko jedna dziesiąta uznała, że pilniejszym pozostaje bezrobocie osób w średnim wieku.

Jako wysokie z kolei (60% odpowiedzi) uznano zagrożenie problemem alkoholizmu. Nikt z badanych nie uznał w/w zagrożenia na terenie miasta za niskie, zaś 40% jako przeciętne. Znalazło to potwierdzenie w opiniach dotyczących dostępności alkoholu i wyrobów tytoniowych dla nieletnich mieszkańców Pszowa. W obydwu przypadkach ponad 90% pytanym udzieliło odpowiedzi, że dzieciom i młodzieży na terenie miasta łatwo

jest kupić alkohol i wyroby tytoniowe (nieznacznie wyższa ocena w przypadku dostępności papierosów).

Ankietowani wydają się wyrażać realistyczny pogląd na poziom zabezpieczenia szkół przed narkomanią i handlem narkotykami. Aż 65% zapytanych oceniła, że szkoły na terenie Pszowa nie są w wystarczający sposób zabezpieczone przed problemem. Równocześnie te same badane przyznało, że słyszało o przypadkach sprzedaży lub zażywania narkotyków przez młodzież Pszowa. Co czwarty badany wie, że takowy przypadek miał miejsce w szkole w mieście.

Sześciu na dziesięciu ankietowanych (63%) ocenia, że w Pszowie jest obecny problem włóczęgostwa młodzieży. Najczęściej jego istnienie dostrzegają badani związani ze szkolnictwem. Aż 79% tej grupy wskazało, że na terenie miasta jest to problem zauważalny. Jedna piąta tej grupy uważa z kolei, że jest on słabo obecny. Równocześnie o ile włóczęgostwo młodzieży jest dostrzegane przez nauczycieli i pedagogów na terenie miasta, o tyle w obrębie szkół częściej (64% odpowiedzi) uważa się go za słabo obecny. Jedna trzecia badanych pedagogów przyznaje jednak, że problem dotyczy także szkół.

Jako przyczyny włóczęgostwa młodzieży podaje się na ogół „brak lub mało atrakcyjna organizacja czasu wolnego młodzieży”, „brak zainteresowania rodziców postępowaniem dzieci”, także słabą aktywność policji na tym polu i zbyt dużą łatwość w dostępie do alkoholu.

Aż 85% ankietowanych ocenia ofertę kulturalną i sportową w mieście jako nieatrakcyjną. Należy jednak w tym miejscu wspomnieć, że poziom wyrażonego „krytycyzmu” jest wyraźnie mniejszy (72% wobec 85%) jeśli idzie o ocenę atrakcyjności wspomnianej oferty dla młodzieży.

Badani pozostają podzieleni w zakresie oceny wysokości świadczeń z pomocy społecznej udzielanych przez miasto. Nieco ponad połowa oceniła je jako „niewystarczające”. Około 40% z kolei uznało je za „niewystarczające”. Trzy osoby uznały je za „wysoko niewystarczające”.

Około 64% ankietowanych uznało, że na terenie miasta jest dużo (28%) lub bardzo dużo (36%) barier architektonicznych i urbanistycznych utrudniających życie osobom niepełnosprawnym. Około trzeciej części uznało, że sytuacja pod tym względem prezentuje się na terenie Pszowa przeciętnie. Z krytyczną oceną spotkało się ponadto tempo

likwidowania przez władze lokalne przedmiotowych barier. Nieco ponad połowa (54%) zapytanych uznała to tempo za niewystarczające, zaś 39% badanych – za przeciętne, co w polskich warunkach oznacza i tak nienajlepiej.

Znacznie gorzej prezentują się wyniki oceny działań władz Pszowa na rzecz osób niepełnosprawnych w pozostałych obszarach. Tylko 14% badanych uznało, że władze pomagają osobom niepełnosprawnym „w wystarczający sposób”. Z kolei aż 75% wyraziło pogląd, że władze samorządowe pomagają osobom niepełnosprawnym i obłożnie chorym w sposób niewystarczający, a 11% - że w ogóle nie pomagają. Równocześnie zdecydowana większość (52%) uważa, że osobom niepełnosprawnym na terenie Pszowa żyje się „tak samo źle, jak w innych gminach”. Co dwunasty ankietowany ocenia ów poziom życia osoby niepełnosprawnej w Pszowie jako wyższy niż w innych miastach, zaś co siódmy – jako gorszy.

Na ogół z ostrożną oceną ze strony respondentów spotyka się poziom lokalnej służby zdrowia. Około 49% badanych uznało go za przeciętny, zaś jako dobry lub bardzo dobry (znaczną przewagę pierwszej z odpowiedzi) – 37%. Co ósmy ankietowany ocenił jej poziom jako zły (czterokrotnie więcej niż w przypadku ocen bardzo dobrych). Nikt nie ocenił jej jako bardzo złej. Dostęp do lekarza w 66% uznano za przeciętny, w 28% za dobry. Z lepszą oceną spotkał się poziom dostępności do usług pielęgniarskich i apteki.

Inaczej rzecz się prezentuje jeśli chodzi o opiekę dentystyczną. Aż 49% wyraziło pogląd, że dostęp do lekarza stomatologa na terenie Pszowa jest zły (39%) lub bardzo zły (10%). Za przeciętny uznało ów dostęp 36%, zaś za dobry 15%. Wśród problemów funkcjonowania lokalnej służby zdrowia – obok systemowych, jak długie kolejki do lekarzy specjalistów czy złe finansowanie służby zdrowia w ogóle – wymieniano przede wszystkim nieodpowiednie godziny przyjęć lekarzy oraz funkcjonowania przychodni, niemożność uzyskania porady lekarskiej po południu i w dni wolne od pracy oraz brak odpowiednio pojemnych parkingów przed placówkami służby zdrowia.

Z niską akceptacją spotkała się funkcjonująca na obszarze miasta baza sportowo-wypoczynkowa – 63% oceniło ją przeciętnie a 23% źle. Równocześnie aż 78% uznało, że odpowiada ona tylko w niewielkim stopniu zapotrzebowaniu mieszkańców (10% - „w ogóle nie odpowiada”, 8% - „odpowiada w wystarczającym stopniu”, 3% - „odpowiada w znacznym stopniu”).

Podobnie nienajlepsze nastawienie pytaných jest prezentowane co do oceny możliwości atrakcyjnego spędzenia czasu wolnego przez mieszkańców na terenie miasta. Pogląd, że jest możliwym ciekawe zagospodarowanie czasu wolnego w Pszowie wyraziło 10%, podczas gdy pogląd przeciwny – 90%.

Wśród propozycji rozbudowy infrastruktury kulturalnej i sportowej na terenie miasta największą akceptację zyskała budowa basenu (wielkość rangi: 392), hali sportowej (376) i profesjonalnego boiska sportowego (322). Na dalszych miejscach znalazły się place zabaw (299), kino (290) i ścieżki rowerowe (236). Niewielkim uznaniem (110) cieszyło się z kolei muzeum, a także obiekty już funkcjonujące w mieście, jak lodowisko (121) czy dom kultury (132). Wśród propozycji podanych przez ankietowanych znalazły się z kolei m.in. skatepark², świetlice i kluby młodzieżowe oraz kawiarnie. Obecność tej ostatniej propozycji po raz kolejny wskazuje na brak lub niewystarczający poziom obecności przestrzeni publicznej w mieście.

W części drugiej badania ankietowego przeznaczonej dla przedstawicieli szkół ujawniono, że poziom obecność pedagoga szkolnego w placówkach oświatowych jest na ogół oceniany jako wystarczający (32% było przeciwnego zdania). Biorąc jednak pod uwagę fakt, że w połowie przypadków świetlice szkolne są nieczynne po zakończeniu zajęć, warto rozważyć możliwość zmiany tego stanu rzeczy. Ujawniono ponadto potrzebę poszerzenia akcji dożywiania uczniów w szkołach. Zgodnie z sugestiami badanych w niektórych szkołach liczba uczniów, którzy powinni korzystać z dożywiania jest o 20 – 30 osób większa niż dzieci aktualnie objętych programem. W świetle wyjaśnień Ośrodka Pomocy Społecznej w Pszowie żadna ze szkół nie zgłaszała jednak dotychczas problemu większej liczby niedożywionych dzieci. Przytoczone dane mogą ponadto pochodzić od osób nie posiadających pełnej wiedzy na temat rzeczywistego poziomu problemu i mogą ilustrować subiektywne spojrzenie na zagadnienie. Ze względu jednak na istotę i rangę problemu należy zweryfikować zapotrzebowanie na akcje dożywiania wśród dzieci i młodzieży szkolnej. Zaplecze infrastrukturalne szkół w zakresie dożywiania (stołówki) nie budzi zastrzeżeń ankietowanych. W zakresie pomocy ubogim uczniom szkoły współpracują ponadto z instytucjami zewnętrznymi, jak parafie czy wyspecjalizowane agendy rządowe.

---

² Zgodnie z informacją Urzędu Miasta w Pszowie taki skatepark w mieście od 2007 r. funkcjonuje na terenie lodowiska.

Uczniowie szkół w większości mają możliwość korzystania w czasie zajęć szkolnych z boiska, sali gimnastycznej, kina czy teatru (wycieczki) oraz lodowiska. W mniejszym stopniu istnieje możliwość prowadzenia zajęć wychowania fizycznego na basenie. Wszystkie szkoły organizują wycieczki szkolne, dyskoteki i inne imprezy integracyjne, a także zawody sportowe. Część szkół organizuje ponadto zajęcia z obszaru profilaktyki w zakresie uzależnień, przemocy w rodzinie, niebezpieczeństw związanych z internetem oraz poruszaniem się po drogach. Uczniowie mają możliwość korzystania z internetu.

Respondenci ujawnili, iż spotkali się z przypadkami alkoholizmu w rodzinie ucznia lub przypadkiem upojenia alkoholowego ucznia (5 przypadków) oraz stosowania przemocy w rodzinie (3 przypadki). Nie stwierdzono równocześnie żadnego przypadku narkomanii bądź sprzedaży narkotyków wśród uczniów.

Najczęściej ujawnianym problemem wychowawczym w szkołach jest agresja słowna i fizyczna uczniów wobec siebie nawzajem i nauczycieli (ranga: 31), palenie papierosów (15) oraz używanie przez młodzież wulgaryzmów (11). W nieco mniejszym natężeniu występuje w ocenie badanych problem tzw. *fali szkolnej* (zastraszanie - 2, wymuszanie - 6, wyśmiewanie - 4, obrażanie się - 6), zjawisko tzw. *kozła ofiarnego* (4) oraz drobnych kradzieży (3).

Za największe zagrożenia dla dzieci i młodzieży szkolnej ankietowani pedagodzy uważali najczęściej alkoholizm w rodzinie (ranga: 14), przemoc w rodzinie (10) oraz brak zainteresowania ze strony rodziców (10). Na dalszych pozycjach znalazły się bezrobocie (8), bieda (8) oraz pozostawianie dzieci bez opieki (6).

W zdecydowanej większości przypadków uznano, że szlaki komunikacyjne dzieci i młodzieży szkolnej w drodze do szkół należy uznać **za mało bezpieczne**. Wskazywano na brak chodnika od „Agatki” w kierunku Raciborza w dzielnicy Krzyżkowice, brak chodnika w kierunku Krzyżkowice – Działki. Podkreślano, że duża liczba dróg w sąsiedztwie szkół jest niebezpieczna dla dzieci, chodniki jeśli już są to zazwyczaj w fatalnym stanie technicznym i nie oświetlone. W związku z powyższym aż 60% tej grupy badanych uznała, że nie można uznać szlaków komunikacyjnych dzieci i młodzieży udających się do szkół pieszo za bezpieczne.

Wszystkie szkoły organizują czas wolny uczniom w formie wycieczek, kolonii czy uczestnictwa w akcjach „lato~” lub „zima w mieście”. Starają się ponadto aktywnie uczestniczyć w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych. Współpracują w tym obszarze z szeregiem innych instytucji, głównie policją, kuratorami, ośrodkiem pomocy społecznej, komisją rozwiązywania problemów alkoholowych oraz poradnią psychologiczno-pedagogiczną. Współpraca z w/w instytucjami jest przez szkoły oceniana na ogół „dobrze” lub „poprawnie”. Problematyczną okazuje się jednak współpraca z policją (trudna współpraca z dzielnicowymi), a także długi czas oczekiwania na badania i diagnozy w Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Wodzisławiu Śląskim.

Podsumowując za największe zagrożenia dla harmonijnego i stabilnego rozwoju społecznego Pszowa badani uznali niepewność o los młodzieży (ranga: 342), emigrację zarobkową tejże (337), biedę (329) i apatię społeczną (293). Na dalszych miejscach znalazły się przestępczość (260) i brak organizacji czasu wolnego (253). Duże znaczenie dla ankietowanych ma ponadto zagrożenie płynące ze strony bezrobocia (groźba likwidacji kopalni), alkoholizmu, braku dobrze zagospodarowanej przestrzeni publicznej, zbyt dużego natężenia ruchu drogowego i konfliktów w łonie władz miejskich.

Jako szanse dla rozwoju miasta wskazano przede wszystkim potencjał intelektualny młodego pokolenia (ranga: 373), zwiększenie dostępności do funduszy europejskich (331), wzrost dochodów (319) i wzrost poziomu wykształcenia (294). W mniejszym rozmiarze szanse upatrywano w zmianie mentalności społecznej czy budowie autostrady i rozwoju infrastruktury drogowej. Pośród szans wymieniano także pozyskanie dużego zakładu produkcyjnego i co za tym idzie – powstanie nowych miejsc pracy, a także rozwój turystyki i ruchu pielgrzymkowego.

Analizę słabych punktów, silnych stron, szans i zagrożeń dla rozwoju miasta przedstawiono poniżej w formie tabelarycznej.

Tab. 1 Silne strony i słabe punkty Pszowa ujawnione na podstawie badania ankietowego

SILNE STRONY	SŁABE PUNKTY
Poziom integracji i identyfikacji z miastem jako lokalną ojczyzną	Liczne zagrożenia dla aspiracji edukacyjnych mieszkańców
Poziom oświaty i adekwatność kierunków kształcenia do zmieniających się warunków rzeczywistości	Słabe wykorzystanie sąsiedztwa Republiki Czeskiej
Aspiracje edukacyjne mieszkańców miasta	Zła organizacja ruchu drogowego w mieście
Centralne położenie w ramach aglomeracji ROW	Poziom bezpieczeństwa publicznego
Kultywowanie lokalnych i regionalnych tradycji górnośląskich	Ocena pracy policji lokalnej
Infrastruktura świetlic i stołówek szkolnych	Niski poziom dostępu do usług prawnych
Poziom świadomości ekologicznej mieszkańców	Brak poradnictwa obywatelskiego
Dostępność internetu w szkołach	Wysoki poziom bezrobocia, zwłaszcza w grupie wiekowej najmłodszych roczników aktywnych na rynku pracy
Aktywność społeczna mieszkańców	Wysokie zagrożenie alkoholizmem
Kompetencja jednostek administracji miejskiej	Duża dostępność do używek dla dzieci i młodzieży na terenie miasta
Współpraca szkół z instytucjami zewnętrznymi w zakresie rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych uczniów	Duża liczba barier architektonicznych i urbanistycznych na terenie miasta i zbyt niskie tempo ich likwidacji
Poziom służby zdrowia na terenie miasta	Zagrożenie szkół problemem narkomanii
Gospodarowanie czasem wolnym dzieci i młodzieży szkolnej	Niska ocena bazy wypoczynkowo – sportowej na terenie miasta i poziomu jej przystawalności do potrzeb mieszkańców.
	Mało atrakcyjna oferta kulturalna i sportowa w mieście
	Subiektywnie odczuwana niska dostępność komunikacyjna miasta
	Społecznie relewantny problem patologii społecznych oraz zachowań aspołecznych młodzieży
	Niski poziom bezpieczeństwa szlaków komunikacyjnych w pobliżu szkół
	Występowanie problemu niedożywienia dzieci
	Dostępność do świadczeń POZ w dni wolne od pracy i w godzinach popołudniowych

Tab. 2 Szanse i zagrożenia dla rozwoju Pszowa na podstawie wyników badania ankietowego

SZANSE	ZAGROŻENIA
Potencjał intelektualny młodego pokolenia	Niepewność o los młodzieży
Zwiększenie dostępności środków z funduszy europejskich	Emigracja zarobkowa ludzi młodych
Wzrost poziomu wykształcenia ludności	Bieda
Wzrost dochodów ludności	Apatia społeczna
Zmiana mentalności społecznej	Przestępczość
Budowa autostrady A1 i infrastruktury drogowej	Brak organizacji czasu wolnego
Rozwój turystyki i ruchu pielgrzymkowego	Bezrobocie
Tworzenie nowych miejsc pracy przez potencjalnych inwestorów	Groźba zamknięcia kopalni
Rozwój budownictwa mieszkaniowego	Alkoholizm i inne patologie społeczne
	Zła organizacja ruchu drogowego (konieczność wyprowadzenia poza centrum ruchu tranzytowego)
	Konflikty we władzach samorządowych
	Niski poziom wykształcenia ludności

III 6. MIEJSKIE DOKUMENTY STRATEGICZNE I PLANISTYCZNE

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem planistycznym czy programowym, którego obszarem regulacji pozostaje funkcjonowanie jako takie społeczeństwa czy też wyodrębnionych ze względu na pewne istotne cechy pewnych jego części. Nie powinien jednak powstawać niezależnie lub bez jakichkolwiek związków i odniesień do już funkcjonującego w mieście dorobku myśli strategicznej, zwłaszcza w zakresie rozwoju. Dlatego też dokument niniejszy w pewnej ograniczonej części inkorporuje niektóre założenia *Strategii Zrównoważonego Rozwoju Pszowa* czy *Strategii Mieszkaniowej dla Miasta Pszów* oraz ich operantów: *Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Miasta Pszów* czy *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Pszów*.

Dla poszerzenia perspektywy oglądu na sytuację społeczności lokalnej miasta uwzględniono niektóre elementy analizy SWOT. I tak wśród mocnych stron miasta: „możliwość wzrostu wykształcenia i dalsze możliwości wzrostu jego poziomu oraz dostosowanie do potrzeb miasta”, „do zagospodarowania bardzo duży potencjał ludzki intelektualny”, „korzystną lokalizację miasta”; wśród słabych stron zaś: „aktualnie niski poziom wykształcenia”, „monokulturę edukacyjną, opierającą się jeszcze na zapotrzebowaniach edukacyjnych z okresu gospodarki centralnie planowanej”, „malejącą ilość mieszkańców”, „starzenie się społeczeństwa” oraz „przebieg głównego układu komunikacji kołowej przez rynek”.

Z kolei wśród szans: „budowę autostrady”, „możliwość pozyskiwania funduszy strukturalnych z UE”, „dobrze funkcjonujący układ komunikacyjny i drogowy wymagający zmian w obszarze centrum”. Najszerzej uwzględnioną kategorią okazały się jednak zagrożenia dla rozwoju miasta a wśród nich: „dewastowanie centrum przez układ komunikacyjny”, „migracje ludzi aktywnych do innych centrów rozwojowych”, „zwiększanie się bezrobocia”, „groźbę likwidacji największego zakładu”, „małą świadomość społeczeństwa co do możliwości edukacyjnych (tradycja szkoły górniczej i pracy na kopalni)”, „ucieczkę wykształconych ludzi do innych regionów”, „wchodzenie wyżu demograficznego na rynek pracy”, „starzenie się substancji mieszkaniowej”, „starzenie się społeczeństwa”, „brak korelacji między szkołami a przemysłem”, „brak dostosowania edukacji do potrzeb” i „zatrzymanie się rozwoju usług”.

Postanowiono ponadto w obszarze „mieszkalnictwo” inkorporować cel 1: „Przyrost nowych zasobów mieszkaniowych”, cel 3: „Podniesienie standardu istniejących zasobów” oraz cel 4: „Pomoc w rozwiązywaniu problemów najuboższych grup społecznych” Strategii Mieszkaniowej dla Miasta Pszów.

III. 7 POWIATOWA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Art. 8 wielokrotnie przywoływanego już *projektu ustawy o zasadach prowadzenia polityki społecznej* przesądza o tym, że gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych powinna uwzględniać tożsamy dokument funkcjonujący na poziomie powiatu. Powiat Wodzisławski od 2005 r. dysponuje własną strategią rozwiązywania problemów społecznych. Dotyka ona wszystkich obszarów pomocy społecznej i rynku pracy, a częściowo także edukacji i służby zdrowia. Strategia ta obejmuje trzy podstawowe programy: pomocy dziecku i rodzinie (wspierania rodziny), zatrudnienia, a także pomocy osobom niepełnosprawnym. Ponadto dokument ten obejmuje cały obszar pomocy społecznej – także w dziedzinach zastrzeżonych dla kompetencji samorządów gminnych, z poszanowaniem jednakże ich autonomii. Podstawową przesłanką było bowiem skoordynowanie lokalnego systemu pomocy społecznej, rozwijanie współpracy oraz bieżące analizowanie zagadnień integracji społecznej. Powiatowa strategia rozwiązywania została poddana konsultacjom z przedstawicielami wszystkich gmin powiatu wodzisławskiego, a także organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze pomocy społecznej. Jako dokument komplementarny o dużym znaczeniu zostanie poddany odrębnej analizie w części dotyczącej wskazania celów, priorytetów i zadań strategicznych, a także kierunków ich realizacji, wyznaczanych przez strategię gminną.

III. 8 STRATEGIA POLITYKI SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

Podobnie jak samorząd powiatowy, tak i samorząd województwa zobowiązany jest opracować wojewódzką strategię polityki społecznej. W województwie śląskim takowy dokument funkcjonuje od 2006 r. Podobnie jak w przypadku strategii powiatowej w trakcie prac nad gminną koncepcją planistyczną w zakresie polityki społecznej warto posiłkować się założeniami także wojewódzkiej strategii polityki społecznej. Z jednej bowiem strony pozwala to na znaczące pogłębienie perspektywy obrazu i analizy problemów społecznych i kondycji społeczności lokalnej miasta, z drugiej po raz kolejny włącza miasto w główny nurt rozwoju, współpracy i koordynowania działań w obszarze polityki społecznej, w efekcie czego zwiększa się szansa na naprawę efektywną integrację społeczną.

Strategia samorządu wojewódzkiego zasługuje na uwzględnienie także z tego powodu, iż inaczej niż w przypadku samorządu powiatowego zawiera program wspierania działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień. Tego rodzaju zadania zostały wyłączone z właściwości rzeczowej samorządu powiatowego i zastrzeżone dla właściwości samorządów gminnych i wojewódzkich.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006 – 2020 prezentuje siedem celów strategicznych, których realizacja ma doprowadzić do osiągnięcia celu głównego, jakim jest poprawa warunków i jakości życia mieszkańców województwa śląskiego³, a zatem i Pszowa:

Cel strategiczny 1: Wzmocnienie polityki prorodzinnej

- 1.1 Promowanie rodziny jako wartości i rodzinności jako stylu życia.
- 1.2 Polepszanie jakości życia rodzin.
- 1.3 Wspieranie edukacyjnej i kulturowej funkcji rodziny.
- 1.4 Prowadzenie badań dotyczących sytuacji społeczno – ekonomicznej rodziny.
- 1.5 Wzmocnienie sieci poradnictwa rodzinnego.

Cel strategiczny 2: Wyrównywanie szans wychowawczych i edukacyjnych dzieci i młodzieży

- 2.1 Wspieranie działań na rzecz zdobywania wykształcenia.
- 2.2 Przełamywanie barier wychowawczych i edukacyjnych w społecznościach lokalnych.
- 2.3 Przygotowanie dzieci i młodzieży do życia w nowoczesnym społeczeństwie.

---

³ Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006 – 2020, s. 111.

Cel strategiczny 3: Wspieranie osób starszych w pełnieniu ról społecznych

- 3.1 Włączanie osób starszych do działań na rzecz rozwoju środowiska lokalnego.
- 3.2 Dostosowanie systemu wsparcia, w tym pomocy społecznej do potrzeb starzejącego się społeczeństwa.
- 3.3 Upowszechnienie wiedzy na temat starzenia się i jego konsekwencji (profilaktyka starzenia).

Cel strategiczny 4: Wzmacnianie równych szans osób niepełnosprawnych

- 4.1 Tworzenie warunków do zachowania samodzielności i niezależności osób niepełnosprawnych.
- 4.2 Poprawa dostępności osób niepełnosprawnych do kształcenia.
- 4.3 Poprawa dostępności osób niepełnosprawnych do informacji i uprawnień.
- 4.4 Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających realizowaniu praw osób niepełnosprawnych.
- 4.5 Integrowanie podmiotów działających w imieniu i na rzecz osób niepełnosprawnych.

Cel strategiczny 5: Wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień

- 5.1 Wspomaganie działań prowadzonych przez samorzady gminne w realizacji gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.
- 5.2 Badanie i monitorowanie problemów związanych z zażywaniem środków psychoaktywnych oraz wzmacnianie systemu informacji w tym zakresie.
- 5.3 Wspieranie działań profilaktycznych na rzecz zapobiegania używaniu środków psychoaktywnych.
- 5.4 Rozwój edukacji publicznej. Szkolenie przedstawicieli różnych zawodów w zakresie problematyki uzależnień oraz przemocy domowej.
- 5.5 Rozwój oraz modernizacja bazy materialnej, organizacyjnej i merytorycznej usług terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych.
- 5.6 Wzmacnianie systemu wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz członków ich rodzin.
- 5.7 Wspieranie działań w obszarze reintegracji społecznej i zawodowej osób uzależnionych.

Cel strategiczny 6: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

- 6.1 Identyfikowanie przyczyn wykluczenia społecznego.
- 6.2 Prowadzenie i wspieranie działań na rzecz włączenia osób, rodzin i grup do życia społecznego.
- 6.3 Wspieranie systemu kształcenia i doskonalenia zawodowego kadr służb pomocy społecznej.
- 6.4 Rozwój bazy instytucjonalnej, w szczególności pomocy społecznej.
- 6.4 Wspieranie rozwoju organizacji społecznych.

Cel strategiczny 7: Wzmacnianie bezpieczeństwa publicznego

- 7.1 Integracja podmiotów działających na rzecz bezpieczeństwa publicznego.
- 7.2 Wspieranie działań społeczności lokalnych na rzecz bezpieczeństwa mieszkańców.
- 7.3 Ochrona rodzin i innych grup społecznych przed zjawiskami dezorganizacji i patologii społecznej.

III 9. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ DLA POLSKI I INNE KRAJOWE DOKUMENTY PROGRAMOWE

Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski jako dokument planistyczny w zakresie rozwiązywania problemów społecznych funkcjonujący na poziomie państwa (perspektywa makro) prezentuje istotny dla gminnej strategii dorobek naukowy i definicyjny. Może także wskazywać, w jakim kierunku gminny dokument winien zmierzać. Zawiera ponadto zdefiniowane na wysokim poziomie ogólności zadania, których część winna stanowić obiekt zainteresowania samorządów lokalnych.

NSISdP proponuje także szereg działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Wśród podstawowych kierunków działań wymienia ona:

- ograniczenie spożycia napojów alkoholowych oraz zmianę struktury konsumpcji poprzez działania administracyjno-fiskalne;
- upowszechnienie profilaktyki szkolnej, rodzinnej i środowiskowej;
- zwiększenie dostępności i skuteczności programów terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych;
- zwiększenie zasięgu programów interwencyjnych;
- nadzór prawny i penalizację nietrzeźwych kierowców, sprawców przemocy oraz osób pijących alkohol w pracy;

- nadzór prawny nad obrotem napojami alkoholowymi;
- edukację publiczną i promocję zdrowego stylu życia, trzeźwości i abstynencji;
- szkolenie profesjonalistów w sektorze ochrony zdrowia, edukacji, pomocy społecznej i wymiaru sprawiedliwości;
- wspieranie gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych;
- wspieranie organizacji pozarządowych i innych partnerów społecznych, działających na obszarze walki z patologią alkoholizmu;
- kształtowanie świadomości i postaw etycznych osób zajmujących się produkcją, dystrybucją i promocją napojów alkoholowych.

Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, będący podstawowym dokumentem w przedmiotowym sektorze rozwiązywania problemów społecznych, stawia przed sobą w tym zakresie dziewięć celów:

- zmniejszenie spożycia alkoholu przez młodzież;
- zmniejszenie śmiertelności i degradacji psychofizycznej osób uzależnionych;
- zmniejszenie rozmiarów uszkodzeń zdrowia spowodowanych nadużywaniem alkoholu;
- zmniejszenie dolegliwości alkoholowych zaburzeń życia rodzinnego;
- zmniejszenie ilości wypadków oraz strat ekonomicznych spowodowanych nietrzeźwością w miejscu pracy;
- zmniejszenie udziału nietrzeźwości wśród przyczyn naruszenia prawa;
- zmniejszenie rozmiarów naruszeń prawa na rynku alkoholowym;
- promowanie postaw społecznych dla profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych;
- ograniczenie spożycia alkoholu i zmiana struktury jego spożycia na rzecz napojów niskoprocentowych.

Podsumowując NSISdP stawia przed samorządami lokalnymi szereg ważnych zadań. Spośród 20 priorytetów uzgodnionych w ramach Zespołu Zadaniowego w ramach NSISdP aż 13 bezpośrednio dotyka społeczności lokalne. Zaproponowane przez Zespół priorytety a także ich operanty przedstawiają tabele.

Tab. 3 Priorytety działań NSISdP adresowane do samorządów terytorialnych

LP	PRIORYTET	RODZAJ WSKAŹNIKA	POZIOM WSKAŹNIKA W 2010 R.
1.	Wzrost uczestnictwa dzieci przedszkolnych	% dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	40% - tereny wiejskie
			1/3 dzieci niepełnosprawnych
2.	Poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim	Udział młodzieży do lat 18 w systemie kształcenia	90%
3.	Rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci	Zakres szkół prowadzących zajęcia wyrównawcze	100%
4.	Radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego	% ludności, żyjącej poniżej stopy ubóstwa skrajnego	5%
5.	Ograniczenie bezrobocia długotrwałego	Stopa bezrobocia długotrwałego	5%
6.	Zmniejszenie bezrobocia młodzieży	Stopa bezrobocia młodzieży	25%
7.	Powszechne ubezpieczenie zdrowotne	Zakres realnego uprawnienia do świadczeń z publicznego ubezpieczenia zdrowotnego	100% ludności
8.	Kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego	Zakres uczestnictwa w programach opieki nad kobietami w ciąży	100%
		Zakres uczestnictwa dzieci i młodzieży w badaniach przesiewowych	100%
9.	Wzrost dostępu do lokali mieszkalnych dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością	Zakres dzieci w wieku do 6 lat objętych programami lokali socjalnych	100%
		Udział wychowanków uzyskujących pomoc mieszkaniową do ogólnej liczby opuszczających placówki opiek.-wychowawcze	25%
10.	Dostęp do pracowników socjalnych	Realizacja wytycznych ustawowych: 1 pracownik: 2000 mieszkańców	
11.	Rozwój pomocy środowiskowej	Relacja objętych pomocą środowiskową do liczby podopiecznych korzystających z usług stacjonarnych	
12.	Zaangażowanie obywateli w działalność społeczną	Uczestnictwo w NGOs i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy	25%
13.	Dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa	Zakres gmin i powiatów, gdzie działają punkty informacji obywatelskiej oraz poradnictwa obywatelskiego	100%

Oprac. na podst.: *Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski*, Warszawa 2004, s. 70-72.

Tab. 4 Propozycje zadań i wskaźników do NSISdP

LP.	ZADANIE/WSKAŹNIK	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA OBECNIE	CEL NA ROK 2010
1.	Stopa ubóstwa skrajnego	19,0% (2002)	5,0%
2.	Stopa ubóstwa skrajnego dla rodzin wielodzietnych	37,1% (z czworgiem dzieci lub więcej)	25%
3.	Stopa ubóstwa dla rodzin z osobą niepełnosprawną	18,4% (z dzieckiem niepełnosprawnym)	
4.	Stopa skrajnego ubóstwa dzieci w wieku 0-14 lat	16,1% (2002)	8%
5.	Stopa ubóstwa skrajnego wśród młodzieży (15-19lat)	15,8%	8%
6.	Udział dzieci (3-5 lat) w oświacie przedszkolnej	Ogółem – 32% Miasto – 52% Wieś – 11% (2001/2002)	Na terenach wiejskich: - 40% ogółu dzieci w wieku 3-5 lat - 80% dzieci przedszkolnych
7.	Wychowanie przedszkolne (zerówki)	96,7% dzieci w wieku 6 lat	≈ 100%
8.	Wychowanie szkolne (SP)	98,6%	Jw.
9.	Wychowanie szkolne (gimnazja)	95,2%	Jw.
10.	Zakres uczniów objętych nauką języków obcych (jęz. angielski) w gimnazjach	- obowiązkowo: 73,3% - dodatkowo: 6,3%	100%
11.	Relacja liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej do liczby mieszkańców Polski	6,9% miasto – 43% wieś – 57%	3%
12.	Relacja liczby świadczeniobiorców długotrwale (3 lata) korzystających z pomocy społecznej do wszystkich świadczeniobiorców	2000-2002 43%	40%
13.	Relacja liczby podopiecznych, którym przyznano usługi opiekuńcze do ogólnej liczby świadczeniobiorców	3,4%	7%
14.	Relacja liczby pracowników socjalnych do liczby świadczeniobiorców	0,6%	1%
15.	Liczba pracowników socjalnych w stosunku do standardu ustawowego	0,8 pracownika/2000 mieszkańców	1

Na podst.: *Narodowa Strategia...*, dz. cyt., s. 104 – 155.

Wśród innych dokumentów programowych i planistycznych szerebla centralnego ze względu na ich duże znaczenie dla lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych należy wymienić m.in. *Krajowy Program „Zabezpieczenie społeczne i integracja społeczna na lata 2006-2008”*, *Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2006 – 2010*, a także *Krajowy Program Zapobieganiu Niedostosowaniu Społecznemu i Przestępczości Wśród Dzieci i Młodzieży*. Ten ostatni stawia przed samorządami terytorialnymi szerebla gminnego istotnych zadań w takich obszarach, jak strategie edukacyjne,

- upowszechnianie wśród uczniów zajęć warsztatowych i treningów zachowań,
- organizacja kampanii, akcji oraz innych krótkoterminowych programów profilaktycznych nastawionych na zapobieganie konkretnym zagrożeniom,
- organizacja dostępnego na telefon i bezpośredniego szkolnego poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego i życiowego dla dzieci i młodzieży;

strategie działań alternatywnych:

- włączenie dzieci z grupy ryzyka w działalność społeczną,
- organizacja programów artystycznych, plenerów, koncertów, form pracy twórczej z udziałem możliwie wszystkich dzieci, zgodnie z ich możliwościami i umiejętnościami. Wykorzystanie metod pedagogiki twórczości do zaspokajania potrzeby sukcesu,
- organizacja szkolnych i środowiskowych imprez sportowych. Wykorzystanie sportu jako czynnika kształtującego model osiągnięcia satysfakcji życiowej,
- włączanie dzieci do organizacji wycieczek, biwaków, obozów, wykorzystanie metod pedagogiki przygody,
- organizowanie zajęć mających na celu eliminację zaburzeń percepcji i innych utrudnień w uczeniu się,
- rozwój otwartych, ulicznych miejsc rekreacji i wypoczynku dla dzieci;

oraz strategie zmniejszania szkód:

- organizacja indywidualnej pomocy profilaktyczno-wychowawczej dla dzieci z zaburzeniami zachowania i adaptacji społecznej w szkołach i poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w zespołach socjoterapii, poprzez terapię indywidualną,

- organizacja sieci publicznych i niepublicznych placówek wsparcia dziennego: świetlic, środowiskowych ognisk wychowawczych, klubów młodzieżowych itp.,
- upowszechnianie pomocy społeczno-pedagogicznej poprzez zatrudnianie pedagogów rodzinnych, opiekunów indywidualnych oraz rozszerzenie programów o charakterze quasi kurateli,
- zapewnienie całodobowej opieki dzieciom nie mającym właściwych warunków wychowawczych i opiekuńczych w rodzinie poprzez umieszczanie ich w internatach, ośrodkach socjoterapii, ogniskach z hotelikami i innych placówkach tygodniowego pobytu.

Kapitałne znaczenie dla gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych posiada poza wspomnianymi już dokumentami także *Strategia Polityki Społecznej na lata 2007 – 2013*.

Przewiduje ona następujące – istotne z punktu widzenia samorządu gminnego priorytety:

Priorytet 1: Poprawa warunków powstawania i funkcjonowania rodzin. Wsparcie rodzin w wychowaniu i edukacji dzieci

- 1.1. Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi młodego pokolenia w rodzinie i środowiskach pozarodzinnych jako czynnika poprawy jakości kapitału ludzkiego.
- 1.2. Tworzenie i wzmacnianie rozwiązań służących godzeniu pracy zawodowej i wychowywania dzieci, w celu podniesienia aktywności zawodowej oraz umożliwienia pełniejszej realizacji planów prokreacyjnych.
- 1.3. Zbudowanie systemu wsparcia dla rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.
- 1.4. System pomocy dla rodzin z dziećmi, celem wyrównywania deficytów rozwojowych u dzieci uczących się.
- 1.5. Rozwijanie placówek świadczących usługi edukacyjne, sportowo-rekreacyjne i kulturalne.
- 1.6. Kształtowanie pozytywnego klimatu wobec rodziny, małżeństwa i dzietności.
- 1.7. Wsparcie dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi, w celu wyrównania szans dzieci i młodzieży podejmujących i kontynuujących naukę.
- 1.8. Stworzenie kompleksowego systemu zapobiegania przestępczości, demoralizacji i nadużywania substancji psychoaktywnych przez młodzież.

Priorytet 2. Wdrożenie aktywnej polityki społecznej

- 2.1. Wspieranie aktywności zawodowej i edukacyjnej poprzez system pomocy społecznej.
- 2.2. Rozwój zatrudnienia socjalnego, w celu przywrócenia możliwości zatrudnienia osobom podlegającym wykluczeniu społecznemu.
- 2.3. Rozwój form ekonomii społecznej, na rzecz pobudzenia aktywizacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- 2.4. Rozwój budownictwa mieszkaniowego i wsparcie gmin w budowie mieszkań dla osób wymagających pomocy socjalnej.
- 2.5. Stworzenie kompleksowego systemu probacyjnego.
- 2.6. Likwidacja pułapki dochodowej, ograniczenie zachęt do dezaktywizacji zawodowej oraz zwiększenie szans zatrudnienia dla osób o niskich kwalifikacjach.

Priorytet 3 - Kompleksowa rehabilitacja i aktywizacja osób niepełnosprawnych

- 3.1. Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych.
- 3.2. Tworzenie warunków do większej aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych jako podstawy społecznej integracji i poprawy warunków ich życia.
- 3.3. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do usług.
- 3.4. Kształtowanie pozytywnych postaw wobec niepełnosprawności.
- 3.5. Reforma systemu rentowego.
- 3.6. Usprawnienie systemu rehabilitacji, na rzecz utrzymania możliwości aktywności zawodowej.
- 3.7. Rozwijanie całościowych systemów pomocy dla osób obarczonych nietypowymi rodzajami niepełnosprawności, wymagających kompleksowych i systemowych działań ze strony państwa.

Priorytet 4 - Tworzenie warunków sprzyjających integracji w starzejącym się społeczeństwie

- 4.1. Rozwijanie systemu opieki pielęgnacyjnej, celem zbudowania środowiskowego modelu integracji ludzi starszych i wymagających pomocy.
- 4.2. Wprowadzenie specjalizacji stacjonarnej opieki, celem budowy systemu specjalistycznego wsparcia dla osób wymagających szczególnej opieki.

4.3. Aktywizacja i integracja lokalna osób w wieku poprodukcyjnym, wykorzystanie potencjału osób starszych w środowisku lokalnym.

4.4. Zapewnienie odpowiednich świadczeń emerytalnych na starość.

4.5. Prowadzenie spójnej polityki wobec starości i na rzecz osób starszych.

Priorytet 5 - Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych

5.1 Wdrożenie strategicznego planowania lokalnej i regionalnej polityki społecznej, celem stworzenia metody koordynacji krajowej polityki społecznej.

5.2 Profesjonalizacja służb społecznych jako czynnika integracji lokalnej, celem zwiększenia samodzielności i aktywizacji zawodowej osób wymagających pomocy socjalnej.

5.3 Wdrożenie systemu informacji i poradnictwa obywatelskiego oraz dostępu do lokalnych środków przekazu i internetu.

Priorytet 6 - Partnerstwo publiczno-społeczne podstawą rozwoju usług społecznych

6.1. Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych, regionalnych i krajowych.

6.2. Budowa partnerstwa publiczno-społecznego w zakresie działalności pożytku publicznego.

6.3. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.

6.4. Wsparcie postaw obywatelskich.

6.5. Wzmocnienie partycypacji społecznej.

Priorytet 7 - Integracja społeczna i zawodowa imigrantów

7.1. Wdrożenie polityki integracji społecznej i zawodowej imigrantów, celem prowadzenia kompleksowych działań wszystkich instytucji publicznych.

7.2. Wdrożenie polityki antydyskryminacyjnej, celem ograniczenia postaw ksenofobicznych wobec środowisk imigranckich.

7.3. Ustawiczne szkolenie kadr administracji publicznej oraz partnerów społecznych, celem przygotowania do pracy z uchodźcami.

7.4. Zaprojektowanie spójnego systemu współpracy z uchodźcami.

CZĘŚĆ DRUGA

SPOŁECZNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA PSZÓW

Miasto Pszów położone jest w zachodniej części powiatu wodzisławskiego, na południu województw śląskiego. Miasto sąsiaduje od zachodu z gminą wiejską Lubomia, zaś od wschodu i południa – miastami powiatu wodzisławskiego – Rydułtowami, Radlinem i Wodzisławiem Śląskim. Od północy Pszów graniczy z należącą do powiatu raciborskiego gminą Kornowac.

Miasto położone jest w centrum aglomeracji Rybnickiego Okręgu Węglowego na przecięciu dwóch dróg o kapitalnym znaczeniu dla subregionu: Rybnik – Racibórz i Wodzisław Śląski – Racibórz – z przedłużeniem do Pszczyny. W odległości ok. 10 km na wschód od Pszowa przebiegać będzie autostrada A1. W odległości ok. 10 – 12 km od centrum miasta znajduje się sieć przejść granicznych, w tym największe – drogowe i kolejowe przejście graniczne Chałupki – Bohumin.

Do 1995 r. miasto stanowiło część organizmu miejskiego Wodzisławia Śląskiego.

Miasto zajmuje powierzchnię ok. 20 km², co stanowi ok. 7% powierzchni powiatu wodzisławskiego i ok. 0,16% obszaru województwa śląskiego. Ze względu na zajmowane terytorium miasto lokuje się z jednej strony pośród mniejszych gmin powiatu, a równocześnie jest obok Wodzisławia Śląskiego największym obszarowo miastem powiatu.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na ostatni dzień 2006 r. w Pszowie zamieszkiwało faktycznie 14056 osób, a zameldowanych na pobyt stały było o sześć więcej⁴. Liczba mieszkańców w stosunku do 2005 r. wzrosła o 31 osób. Ze względu na zaludnienie Pszów jest najmniejszą gminą miejską w powiecie wodzisławskim. Mieszkańcy miasta stanowią ok. 9% ogółu ludności powiatu wodzisławskiego i ok. 0,3% ludności województwa śląskiego.

---

⁴ Dane Bank Danych Regionalnych GUS: www.stat.gov.pl. Zgodnie z danymi Urzędu Miasta na 31.12.2006 r. w Pszowie zamieszkiwało 14315 osób.

Tab. 5 Powierzchnia i ludność powiatu wodzisławskiego w latach 2004 - 2005

Wyszczególnienie	Powierzchnia w km ²	Ludność 2004 r.	Gęstość zaludnienia 2004 r.	Ludność 2005 r.	Gęstość zaludnienia 2005 r.
<i>Powiat wodzisławski*</i>	287	155 124	541	155 170	541
Pszów	20	14 035*	702	14 025*	701
Radlin	13	17 673	1359	17 657	1358
Rydułtowy	15	21 910	1461	21 940	1462
Wodzisław Śląski	50	49 557	991	49 427	988
Godów	38	12 395	326	12 471	328
Gorzyce	64	19 523	305	19540	305
Lubomia	42	8014	191	8 018	191
Marklowice	14	5057	361	5119	366
Mszana	31	6960	225	6973	225

Dane: GUS, www.stat.gov.pl

Analiza liczby ludności miasta wskazuje, że Pszów – podobnie jak większość gmin miejskich powiatu wodzisławskiego, jest obszarem stałego odpływu ludności. Z jednej strony przesądza o tym proces *deurbanizacji*, tj. odpływ ludności na tereny wiejskie, z drugiej zaś – zauważalne zwłaszcza po 2004 r. wyjazdy – przede wszystkim ludzi młodych – za granicę do innych państw Unii Europejskiej w poszukiwaniu lepiej płatnych zajęć. Pewne choć niewielkie znaczenie mają także migracje „powrotne” ludności przybyłej na Górną Śląsk w latach 60., 70. i 80.

Proces zmniejszania się liczby mieszkańców Pszowa ilustruje poniższa tabela.

Tab. 6 Ludność Pszowa w latach (wg faktycznego zamieszkania)

Liczba ludności – stan na 31.12												
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Pszów	15048	15099	15143	15125	15082	14221	14198	14177	14094	14035	14025	14056

Dane: Bank Danych Regionalnych GUS www.stat.gov.pl

* Według danych Urzędu Miasta Pszowa w 2004 r. miasto zamieszkiwało 14.412 mieszkańców, zaś w 2005 r. 14369.

Analiza powyższych danych wskazuje, że w ciągu 12 lat liczba mieszkańców miasta zmniejszyła się w liczbach bezwzględnych o 992 osoby, tj. o 6,6% w stosunku do 1995 r. Kluczowym okazał się 2000 r., kiedy to miasto opuściło aż 861 mieszkańców.

Niekorzystne trendy demograficzne (choć w nieco słabszym natężeniu) potwierdzają także dane urzędu miasta Pszowa. Zgodnie z nimi na ostatni dzień 1996 r. zamieszkiwały w mieście 14982 osoby, w 2000 r. - 14765, w 2004 r. - 14412, w 2005 r. - 14369, zaś w 2006 r. - 14315.

Odpowiedzialnymi za to niekorzystne zjawisko są jak już wspomniano migracje, jak również niski (w większości ujemny) przyrost naturalny. W ostatnich pięciu latach w porównaniu do stanu wyjściowego (1995 r.) salda obu procesów prezentowały się następująco.

Tab. 7 Ruch naturalny i migracje ludności Pszowa

Wskaźnik		Rodzaj	Rok (stan na 31.12) w liczbach bezwzględnych						
			1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Przyrost naturalny		Ogółem	8	-18	-5	6	-26	-43	-16
		Mężczyźni	-1	-13	-10	11	-16	-24	-12
		Kobiety	9	-5	5	-5	-10	-19	-4
Saldo migracji	Ruch wewnętrzny	Ogółem	40	-20	22	-2	-19	13	21
		Mężczyźni	7	-6	4	3	-9	21	27
		Kobiety	33	-14	18	-5	-10	-8	-6
	Zagranica	Ogółem	-1	-67	-25	-14	-2	-14	-7
		Mężczyźni	-3	-40	-12	-8	-1	-6	-3
		Kobiety	2	-27	-13	-6	-1	-8	-4

Dane: Bank Danych Regionalnych GUS www.stat.gov.pl

Z przytoczonych danych wynika jednoznacznie, że miasto jest terenem odpływu ludności o skrajnie niekorzystnych trendach w zakresie przyrostu naturalnego. W ciągu dekady (z pominięciem lat 1996 – 1999) w Pszowie zmarło o 29 kobiet i o 65 mężczyzn więcej niż się w tym czasie urodziło. Równocześnie w tym samym okresie z miasta wyjechało o 26 mężczyzn i o 49 kobiet więcej niż przyjechało. Analiza danych podpowiada, że dramatycznemu pogorszeniu sytuacja demograficzna w mieście uległa zwłaszcza na początku lat „dwutysięcznych”.

Z przytoczonych danych wynika, że na terenie miasta nie można zaobserwować typowego prawa migracji, zgodnie z którym bardziej skłonny do migracji są mężczyźni. Migrują niemal w równym stopniu zarówno mężczyźni, jak i kobiety, tak w ruchu wewnętrznym

(lekka przewaga), jak i zagranicę. Równocześnie o ile saldo migracji w ruchu wewnętrznym jest dla miasta dodatnie (+55), o tyle w ruchu zagranicznym – znacząco ujemne (-130).

Porównując sytuację demograficzną w Pszowie do panującej w innych gminach powiatu wodzisławskiego, należy zauważyć, że prezentuje się ona gorzej. Miasto cechuje się od kilku już lat najniższym przyrostem naturalnym, najmniejszą liczbą zawieranych związków małżeńskich oraz jednymi najgorszymi współczynnikami urodzeń oraz zgonów. Szczegóły przedstawia tabela.

Tab. 8 Ruch naturalny ludności w powiecie wodzisławskim w latach 2003 - 2005

Wyszczególnienie	Małżeństwa		Urodzenia żywe		Zgony				Przyrost naturalny		
	2004	2005	2004	2005	ogółem		w tym niemowląt		2003	2004	2005
					2004	2005	2004	2005			
Na 1000 ludności											
<i>Powiat wodzisławski</i>	5,5	5,9	9,2	9,5	8,9	8,8	6,3	5,4	-0,1	0,4	0,7
Pszów	6,0	5,4	8,1	9,0	11,2	10,1	8,8	7,9	-1,8	-3,1	-1,1
Radlin	6,0	6,2	10,1	9,6	8,0	8,8	5,6	11,8	0,1	2,1	0,7
Rydułtowy	6,1	6,2	8,8	9,3	9,8	9,0	10,3	4,9	0,1	-1,0	0,3
Wodzisław Śląski	5,2	5,7	9,4	9,2	8,0	8,6	6,4	6,5	0,3	1,3	0,6
Godów	5,3	6,1	8,7	11,2	9,5	7,2	---	7,2	-1,9	-0,7	3,9
Gorzyce	4,7	5,8	8,9	8,7	8,6	10,5	11,6	---	0,5	0,4	-1,8
Lubomia	6,5	5,9	9,2	10,3	8,1	7,5	---	---	0,1	1,1	2,9
Markłowice	3,9	4,9	9,2	10,2	8,2	10,0	---	---	2,2	1,0	0,2
Mszana	5,9	8,1	10,6	11,1	10,3	6,6	---	---	-0,4	0,3	4,5

Na podst.: GUS, www.stat.gov.pl

Wziąwszy pod uwagę, że za przyrost naturalny w chwili obecnej odpowiadają głównie roczniki wyżu demograficznego lat 1977 – 1982 dane dotyczące liczby rodzących się w mieście dzieci wskazują – tak jak w całym kraju – na dramatyczne spłaszczenie mediany przyrostu naturalnego i wygaszenia fali przyrostu zapoczątkowanej boomem demograficznym, jaki nastąpił po II wojnie światowej.

Na terenie Pszowa mamy do czynienia z przewagą liczebną kobiet nad mężczyznami. Współczynnik feminizacji na terenie miasta wynosi 106,2 - 2005 r. (105,6 – 2006 r.) i pozostaje najbardziej zbliżony dla uśrednionego współczynnika feminizacji ludności w powiecie, nie odbiegając równocześnie w znaczącym stopniu od wskaźnika dla województwa śląskiego (107).

Analiza wieku ludności wskazuje, że mężczyźni przeważają na ogół w grupach młodszych wiekowo (do 39 r. życia). Przewaga liczebna kobiet ujawnia się w starszych kategoriach wiekowych. I tak o ile wśród ludności w wieku 35 – 39 lat stosunek liczby mężczyzn do liczby kobiet w 2006 r. wynosił 542:489, o tyle wśród ludności w wieku 70 lat i więcej wynosił on 417:770.

Drugim niekorzystnym zjawiskiem demograficznym ujawniającym się na terenie Pszowa – typowym dla całego kraju – jest proces postępującego starzenia się społeczeństwa. Wprawdzie społeczeństwo miasta jest w chwili obecnej jeszcze stosunkowo młode, ale wzięwszy pod uwagę niekorzystne dane demograficzne w zakresie przyrostu naturalnego oraz migracji – wzmocnione dodatkowo występującymi niekorzystnymi zjawiskami kulturowymi (konsumpcyjny styl życia, opóźnianie decyzji prokreacyjnych, zmniejszająca się liczba dzieci w rodzinach, rozkład więzi rodzinnych), należy podkreślić, że stan ten prawdopodobnie ulegnie szybkiej i niekorzystnej zmianie.

W 2006 r. ludność w wieku poprodukcyjnym stanowiła 16,2% mieszkańców miasta, podczas gdy w 2002 r. – 15,1%. Mamy zatem do czynienia z dramatycznym postępem procesu starzenia się mieszkańców miasta. Równocześnie zmniejsza się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, wskutek czego dalszemu pogorszeniu ulega wskaźnik obciążenia demograficznego ludności miasta. Szczegółowo ilustrują je tabele:

Tab. 9 Obciążenie demograficzne ludności na terenie miasta Pszów w latach 2002 - 2006

Wskaźnik obciążenia demograficznego	Rok				
	2002	2003	2004	2005	2006
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	62,3	60,4	60,4	59,1	57,8
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	64,7	68,1	71,7	75,9	79,4
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	24,5	24,5	25,2	25,5	25,6

Dane: GUS, Bank Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl

Tab. 10 Udział ludności wg ekonomicznych grup w % ludności ogółem w mieście Pszów

Udział ludności wg ekonomicznych grup w % ludności ogółem	Rok				
	2002	2003	2004	2005	2006
Ludność w wieku nieprodukcyjnym	23,3	22,4	21,9	21,1	20,4
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	61,6	62,3	62,4	62,9	63,4
Ludność w wieku poprodukcyjnym	15,1	15,3	15,7	16,0	16,2

Dane: GUS, Bank Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl

W ciągu pięciu omawianych lat na terenie Pszowa doszło do dramatycznych zmian struktury demograficznej ludności. Wskaźnik liczby młodzieży zmniejszył się blisko o 3%, zaś osób starszych – zwiększył o ponad 1%. Równoległe wskaźnik obciążenia demograficznego obliczony na podstawie stosunku liczby osób w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym wzrósł aż o 23%. O ile w 2002 r. na każde 100 osób młodzieży przypadało statystycznie ok. 65 osób zaawansowanych wiekowo, o tyle w 2006 r. już blisko 80.

Podstawowym zadaniem samorządu miejskiego w obszarze polityki społecznej jest zatem powstrzymanie pogłębiania się i próba odwrócenia tego negatywnego procesu.

Kluczowym pozostaje ponadto takie zaprogramowanie działań w obszarze polityki społecznej na najbliższe lata, by uwzględniły nową sytuację społeczną miasta.

Wśród podstawowych konsekwencji zmian demograficznych dla polityki społecznej prowadzonej przez władze gminy należy wymienić:

- spadek liczby dzieci i młodzieży w wieku szkolnym i przedszkolnym;
- wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym wymagającej wsparcia w zaspakajaniu potrzeb i pełnieniu ról społecznych z powodu wieku, długotrwałej choroby lub niepełnosprawności;
- spadek liczby osób aktywnych zawodowo, a przez to także potencjalny spadek liczby ludności zaangażowanej w sprawy społeczności lokalnej.

Na tle innych gmin powiatu wodzisławskiego sytuacja Pszowa także w obszarze zmian demograficznych przedstawia się zatem nienajlepiej. Spośród wszystkich gmin miejskich powiatu Pszów cechuje się największym udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym w ogóle ludności oraz najgorszym ogólnym wskaźnikiem obciążenia demograficznego. Gorzej sytuacja przedstawia się tylko na terenie gmin wiejskich, gdzie za znaczny wskaźnik obciążenia demograficznego odpowiada przede wszystkim duża liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym. Porównanie danych w formach tabelarycznych za lata 2004 – 2005 zamieszczono poniżej.

Tab. 11 Porównanie struktury wiekowej ludności Pszowa oraz samorządów gminnych powiatu wodzisławskiego w 2004 r.

Jednostka	Ludność w wieku						Ludność w wieku nieprodukcyjnym/100 osób w wieku produkcyjnym
	przedprodukcyjnym		produkcyjnym		poprodukcyjnym		
	%	LB	%	LB	%	LB	
<i>Powiat wodzisławski</i>	21,3	33057	63,3	98232	15,4	23835	57,9
Pszów	21,9	3077	62,3	8751	15,7	2207	60,4
Radlin	21,6	3820	63,9	11296	14,5	2557	56,5
Rydułtowy	20,2	4435	64,5	14132	15,3	3343	55,0
Wodzisław Śląski	20,8	10288	63,6	31544	15,6	7725	57,1
Godów	21,7	2691	63,6	7890	14,6	1814	57,1
Gorzyce	21,9	4280	62,3	12171	15,7	3072	60,4
Lubomia	21,6	1728	63,2	5062	15,3	1224	58,3
Marklowice	22,0	1110	61,0	3089	16,7	858	63,7
Mszana	23,4	1628	61,7	4297	14,9	1035	62,0

Dane: GUS, www.stat.gov.pl.

Tab. 12 Porównanie struktury wiekowej ludności Pszowa oraz samorządów gminnych powiatu wodzisławskiego w 2005 r.

Jednostka	Ludność w wieku						Ludność w wieku nieprodukcyjnym/100 osób w wieku produkcyjnym
	przedprodukcyjnym		produkcyjnym		poprodukcyjnym		
	%	LB	%	LB	%	LB	
<i>Powiat wodzisławski</i>	20,6	31912	63,7	98912	15,7	24346	56,9
Pszów	21,1	2960	62,9	8817	16,0	2248	59,1
Radlin	20,8	3670	64,3	11351	14,9	2636	55,6
Rydułtowy	19,7	4317	64,7	14198	15,6	3425	54,5
Wodzisław Śląski	19,9	9845	64,0	31634	16,1	7948	56,2
Godów	21,1	2635	64,0	7977	14,9	1859	56,3
Gorzyce	21,3	4155	63,0	12308	15,7	3077	58,8
Lubomia	20,7	1657	63,8	5119	15,5	1242	56,6
Marklowice	21,6	1106	61,4	3143	17,0	870	62,9
Mszana	22,5	1567	62,6	4365	14,9	1041	59,7

Dane: GUS, www.stat.gov.pl.

Warto równocześnie wspomnieć, że sytuacja demograficzna w powiecie wodzisławskim w porównaniu do sąsiednich jednostek samorządu tego samego szczebla nie przedstawia się najgorzej. Do 2030 r. liczba mieszkańców powiatu ma bowiem się zmniejszyć o ok. 7%,

podczas gdy np. Rybnika o 19%, zaś Jastrzębia-Zdroju o blisko jedną czwartą. W celach poglądowych zamieszczono tabelę.

Tab. 13 Prognoza ludności wg wybranych jednostek w tys. Stan w dniu 31 XII. (w tys.)

Wyszczególnienie	2004*	2005*	2010	2015	2020	2025	2030	Zmiana w %**
Województwo śląskie	4700,8	4685,8	4574,2	4452,4	4312,7	4145,6	3952,4	-15,9
Powiat Raciborski	112,6	111,3	106,3	101,5	97,0	92,5	87,6	-22,2
Powiat Rybnicki	73,4	73,1	73,3	73,6	73,8	73,4	72,6	-1,9
Powiat Wodzisławski	155,1	154,7	153,5	152,2	150,5	148,1	144,7	-6,7
Jastrzębie-Zdrój	96,0	95,3	92,5	88,9	84,3	79,0	73,1	-23,8
Rybnik	141,8	141,6	138,8	134,9	129,6	122,9	115,0	-18,9
Żory	63,0	62,8	61,5	59,8	57,6	54,6	51,1	-18,9

* Dane rzeczywiste. Na podstawie GUS: www.stat.gov.pl

** Zmiana 2030 r. do 2004 r.

Nie zmienia to faktu, że subregion południowo – zachodni zgodnie ze szczegółowymi prognozami ludności będzie obszarem największego przyrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym i produkcyjnym niemobilnym (45 – 59/64 lata). I tak w 2030 r. liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w subregionie południowo – zachodnim (utożsamianym z podregionem rybnicko – jastrzębskim) ma zmniejszyć się blisko o połowę i osiągnąć poziom 52% stanu z roku 2002, zaś liczba ludności w wieku poprodukcyjnym niemal podwoi się. Należy w tym miejscu wspomnieć, że sytuacja subregionu na tle innych podregionów pod względem przytoczonych prognoz przedstawia się w sposób najmniej korzystny. Szczegóły obrazuje tabela.

Tab.14 Prognoza ludności podregionu rybnicko – jastrzębskiego do 2030 r. wg ekonomicznych grup wieku⁵

Prognoza	Lata						
	Podregion rybnicko - jastrzębski						
	2002	2007	2010	2015	2020	2030	Wskaźnik dynamiki 2030/2002
Wiek przedprodukcyjny	146.789	119.724	108.670	97.825	91.573	76.337	52
Wiek produkcyjny mobilny (18 – 44)	269.510	262.307	256.367	242.786	220.468	162.664	60,4
Wiek produkcyjny niemobilny (45 – 59/64)	147.090	157.675	157.406	147.879	141.428	149.428	90,1
Wiek poprodukcyjny (60+/65+)	81.855	94.306	103.451	122.294	139.295	155.650	190,2

Ludność Pszowa jest stosunkowo słabo wykształcona. Struktura wykształcenia ludności powyżej 13 r. życia przedstawia się następująco:

Tab.15 Struktura wykształcenia mieszkańców Pszowa w 2002 r.

WYKSZTAŁCENIE	PSZÓW	WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE
Wyższe	6,0%	8,9 %
Policealne i średnie	24,9%	31,7 %
Zasadnicze zawodowe	36,3%	26,8 %
Podstawowe ukończone	31,1%	26,4 %
Podstawowe nieukończone; bez wykształcenia	1,7%	6,2 %

Na podstawie danych z *Narodowego Spisu Powszechnego 2002*:GUS O/ Katowice, www.stat.gov.pl

Analiza powyższych danych wskazuje, że mieszkańiec Pszowa jest na ogół gorzej wykształcony niż przeciętny mieszkaniec województwa śląskiego. Wprawdzie ludność miasta cechuje się niższym niż w przypadku danych wojewódzkich odsetkiem osób najgorzej wykształconych lub nieposiadających wykształcenia w ogóle, ale martwić musi dysproporcja pomiędzy liczbą mieszkańców najlepiej wykształconych.

⁵ Oprac. na podst. *Prognoza demograficzna na lata 2003-2030. Informacja i opracowania statystyczne GUS*, Warszawa 2004, cyt. za: L. Frackiewicz, *Nowe zadania przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu wobec procesów demograficznych*, [w:] *Zapobieganie wykluczeniu społecznemu*, pod red. L. Frackiewicz, Katowice, 2005, s. 127.

Opisana struktura wykształcenia, choć w ciągu ostatnich lat – zwłaszcza dzięki postawie młodzieży chętnie podejmującej studia wyższe oraz inne formy podnoszenia kwalifikacji, ulega znaczącej poprawie, wiąże się ze starą strukturą gospodarczą miasta oraz dominującą rolą przemysłu. Zastana struktura wykształcenia może stać się poważną przeszkodą w zmianie gospodarczego obrazu miasta, powiatu i subregionu. Przywiązanie do edukacji górniczej oraz niezbyt wysoki poziom kształcenia ogólnego w szkołach zawodowych może bowiem utrudnić funkcjonowanie ludności w warunkach labilnego i dynamicznego rynku pracy, na którym bezwzględnie obowiązuje zasada elastyczności.

Szczegółowa analiza danych dotyczących poziomu wykształcenia mieszkańców miasta ukazuje, że wśród osób najlepiej wykształconych przeważają kobiety. Stanowią one trzy czwarte ogółu legitymującego się wykształceniem policealnym oraz ok. 53% z wykształceniem wyższym. Równocześnie nieznacznie przeważają one w kategoriach osób z najniższym wykształceniem – podstawowym ukończonym lub nieukończonym albo też bez wykształcenia. Mężczyźni przeważają liczebnie wśród mieszkańców posiadających wykształcenie zawodowe – średnie i zasadnicze. Różnice w zakresie poziomu wykształcenia mieszkańców Pszowa z uwzględnieniem płci ilustruje tabela.

Tab. 16 Struktura wykształcenia mieszkańców Pszowa wg płci w 2002 r.

WYKSZTAŁCENIE	MIASTO PSZÓW OGÓŁEM		
	Mężczyźni (w %)	Kobiety (w %)	
Wyższe	100		
	47,1	52,9	
Policealne i średnie	100		
	- ogółem	42,0	58,0
	- policealne	24,6	75,4
	- średnie ogólnokształcące	19,0	81,0
	- średnie zawodowe	55,0	45,0
Zasadnicze zawodowe	100		
	61,2	38,8	
Podstawowe ukończone	100		
	37,8	62,2	
Podstawowe nieukończone; bez wykształcenia	100		
	46,0	54,0	

Na podstawie danych z *Narodowego Spisu Powszechnego 2002*:GUS O/ Katowice, www.stat.gov.pl

Na terenie miasta utrzymuje się tradycyjny podział ról w obszarze aktywności zawodowej. Aktywni zawodowo częściej pozostają mężczyźni, kobiety zaś częściej pozostają na utrzymaniu mężczyzn. Ci ostatni przeważają (ok. 57,5%) wśród osób posiadających własne źródło utrzymania. Nieco ponad połowa (54%) mieszkańców miasta utrzymuje się z pracy najemnej. Mniej niż co dwudziesty mieszkaniec Pszowa pracuje na swój rachunek. Co czwarty mieszkaniec z kolei utrzymuje się z emerytury. Około 9% pozostaje na rencie. W grupie tej przeważają kobiety (66%). Szczegóły zawiera tabela.

Tab. 17 Ludność Pszowa wg głównego źródła utrzymania oraz płci w 2002 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Główne źródło utrzymania			
		Praca		Pozostałe źródła	
		Najemna	Na własny rachunek	emerytura	renta
Ogółem	14185	7669	40	3635	1257
Mężczyźni	6877	3819	21	1837	430
Kobiety	7308	3850	19	1798	827
Posiadający własne źródło utrzymania	7638	3701	20	2268	959
Mężczyźni	4389	2211	11	1495	285
Kobiety	3249	1490	9	773	674
Utrzymywani	6264	3968	20	1367	295
Mężczyźni	2370	1608	10	342	145
Kobiety	3894	2360	10	1025	153

Na podstawie danych z *Narodowego Spisu Powszechnego 2002*:GUS O/ Katowice, www.stat.gov.pl

W 2002 r. na terenie Pszowa mieszkańcy prowadzili łącznie 5122 gospodarstw domowych. Zdecydowaną większość stanowiły gospodarstwa rodzinne (77%) – przede wszystkim jednorodzinne (75% ogółu i 97% wszystkich rodzinnych gospodarstw domowych). Około 3% gospodarstw były prowadzone wspólnie przez dwie rodziny. Niewielką liczbę (17) stanowiły natomiast gospodarstwa rodzinne trzyrodzinne i większe. Gospodarstwa nierodzinne stanowiły ok. 23% wszystkich gospodarstw domowych pszowian. Były to głównie gospodarstwa jednoosobowe (96%).

Wśród gospodarstw rodzinnych dominują gospodarstwa dwu i trzyosobowe. Gospodarstwa domowe o liczbie osób 5 lub więcej stanowiły w 2002 r. ok. 14% wszystkich gospodarstw rodzinnych. W sumie w Pszowie zanotowano blisko trzy tysiące (2989) gospodarstw domowych o liczbie osób pięć lub więcej. Zdecydowaną większość (83%) z nich stanowiły gospodarstwa jednorodzinne – zatem potencjalnie rodziny wielodzietne.

Na 4067 rodzin żyjących w 2002 r. w Pszowie 72,3% posiadały dzieci na utrzymaniu. Około 5,5% rodzin prowadziło więcej niż jednorodzinne gospodarstwo domowe. W zbiorze tym dominowały małżeństwa, głównie z dziećmi oraz matki z dziećmi. Rodziny wielodzietne stanowiły ok. 13% wszystkich rodzin założonych przez małżonków oraz ok. 4% przez matki samotnie wychowujące dzieci. Zestawienie danych zawierają tabele.

Tab. 18 Rodziny w gospodarstwach domowych mieszkańców Pszowa w 2002 r.

Typy rodzin	Ogółem	W gospodarstwach domowych		
		jednorodzinne	dwurodzinne	trzyrodzinne i większe
Ogółem	4067	3841	220	6
Małżeństwa	3501	3327	169	5
W tym z dziećmi	2401	2307	93	---
Partnerzy	60	58	---	---
W tym z dziećmi	35	35	---	---
Matki z dziećmi	448	399	48	---
Ojcowie z dziećmi	58	57	---	---

Na podstawie danych z *Narodowego Spisu Powszechnego 2002*:GUS O/ Katowice, www.stat.gov.pl

Tab. 19 Rodziny z dziećmi w gospodarstwach domowych mieszkańców Pszowa w 2002 r.

Typ rodziny	Rodziny z dziećmi						
	ogółem	Bez dzieci do lat 24 na utrzymaniu	Do lat 24 na utrzymaniu				
			razem	1	2	3	4 i więcej
Ogółem	2942	557	2385	1108	930	274	73
Małżeństwa z dziećmi	2401	320	2081	918	843	251	69
Partnerzy z dziećmi	35	3	32	14	12	4	---
Matki z dziećmi	448	204	244	158	69	17	---
Ojcowie z dziećmi	58	30	28	20	6	---	---

Na podstawie danych z *Narodowego Spisu Powszechnego 2002*:GUS O/ Katowice, www.stat.gov.pl

Rodziny na terenie Pszowa nie znajdują się w najlepszej sytuacji mieszkaniowej. Na jedno mieszkanie przypada bowiem statystycznie 1,12 gospodarstwa domowego. Najgorzej sytuacja prezentuje się w grupie gospodarstw trzyrodzinnych i większych. W niewielkim tylko stopniu sytuację poprawia powierzchnia zamieszkiwanych przez te rodziny mieszkań, bowiem aż 9 gospodarstw trzyrodzinnych lub większych, w których w 2002 r. zamieszkiwało łącznie 16 osób miało do dyspozycji mieszkanie dwupokojowe. Z podobną sytuacją mieliśmy do

czynienia w przypadku dwóch gospodarstwach dwurodzinnych wieloosobowych, w których zamieszkiwało w 2002 r. łącznie 14 osób. Nienajlepszą sytuację ilustrują dane.

Tab. 20 Mieszkania zamieszkałe stale wg liczby izb oraz liczby i typu gospodarstw domowych w 2002 r.

Wyszczególnienie m-mieszkania g – gospodarstwa domowe l – ludność w mieszkaniach	Ogółem	Mieszkania o liczbie izb					
		1	2	3	4	5 i więcej	
Ogółem	m	4561	52	409	1613	1155	1332
	g	5121	52	425	1675	1257	1712
	l	14166	771	771	4418	3654	5234
Mieszkania zamieszkiwane przez:							
- 1 gospodarstwo domowe	m	4074	52	396	1552	1063	1011
	g	4074	52	396	1552	1063	1011
	l	11813	89	717	4201	3261	3548
Jednoosobowe	m	748	33	217	300	136	62
	g	748	33	217	300	136	62
	l	748	33	217	300	136	62
Wieloosobowe	m	3326	19	179	1252	927	949
	g	3326	19	179	1252	927	949
	l	11068	56	500	3901	3125	3486
- 2 gospodarstwa domowe	m	419	-	10	60	83	266
	g	838	-	20	120	166	532
	l	1917	-	38	212	340	1327
Jednoosobowe	m	42	-	4	18	12	8
	g	84	-	8	36	24	16
	l	84	-	8	36	24	16
Jednoosobowe i wieloosobowe	m	206	-	4	29	40	133
	g	412	-	8	58	80	266
	l	852	-	16	105	154	577
Wieloosobowe	m	171	-	2	13	31	125
	g	342	-	4	26	62	250
	l	981	-	14	71	162	734
- 3 gospodarstwa domowe i więcej	m	68	-	3	1	9	55
	g	209	-	9	3	28	169
	l	433	-	16	5	53	359
Liczba gospodarstw domowych/1 mieszkanie		1,12	1,00	1,04	1,04	1,09	1,29

Na podstawie danych z *Narodowego Spisu Powszechnego 2002*:GUS O/ Katowice, www.stat.gov.pl

Zważywszy na mały zasób mieszkań pozostających w posiadaniu miasta szybka poprawa sytuacji w przedmiotowym obszarze nie wydaje się możliwa.

Spółeczeństwo Pszowa nie jest homogeniczne z punktu widzenia pochodzenia regionalnego oraz etnicznego. Blisko 37% mieszkańców miasta przybyło do Pszowa z innych miast i regionów. Osoby wywodzące się spoza miasta dominują liczebnie nad zamieszkałymi w Pszowie od urodzenia w kategoriach wiekowych 30 – 59. Są to ludzie aktywni zawodowo, którzy przybyli na Śląsk w poszukiwaniu pracy i mieszkań w trzech minionych dekadach. Ludność zamieszkała w Pszowie od urodzenia dominuje z kolei, co nie jest zaskoczeniem, wśród ludności najstarszej, a także pośród najmłodszych pokoleń (w tym dzieci „osadników”).

Niemal 6% mieszkańców miasta (wziąwszy pod uwagę kryterium językowe – używanie języka polskiego i niepolskiego lub wyłącznie niepolskiego – przedmiotowy odsetek wzrasta do 7,5%) stanowią osoby deklarujący niepolską narodowość, z czego ok. 23,6% pszowian nie potrafiło określić, do jakiej narodowości przynależy. Zważywszy na okoliczności historyczne, a także społeczne można domniemywać, że znaczna część osób deklarujących niepolską narodowość zadeklarowała narodowość śląską oraz niemiecką. To samo przypuszczenie można zastosować wobec większości mieszkańców Pszowa nie uważających się za Polaków, których narodowości nie udało się ustalić.

Przywołana heterogeniczność etniczna i regionalna ma istotne znaczenie dla projektowania skutecznych działań w obszarze polityki społecznej. Z jednej bowiem strony muszą one szanować specyfikę i dorobek ludności miejscowej, górnośląskiej, z drugiej zaś wspierać inicjatywy integracyjne. Dobrym gruntem z pewnością okazać się tutaj może wspólnota wiary i konfesji większości mieszkańców Pszowa.

Tab. 21 Mieszkańcy Pszowa wg deklarowanej narodowości i płci w 2002 r.

DEKLAROWANA NARODOWOŚĆ	OGÓŁEM	MĘŻCZYŹNI	KOBIETY
OGÓŁEM	14185	6877	7308
POLSKA	13334	6436	6898
NIEPOLSKA	650	342	308
NIE USTALONO	201	99	102

Na podstawie danych z *Narodowego Spisu Powszechnego 2002*:GUS O/ Katowice, www.stat.gov.pl

Tab. 22 Mieszkańcy Pszowa ze względu na okres zamieszkiwania

Wyszczególnienie	Ogółem	Zamieszkała od urodzenia	Przybyła		
			Razem	do 1988 r.	1989 - 2002
Ogółem	14185	8837	5231	3279	1952
0 – 14 lat	2666	2268	371	18	353
15 – 19	1218	954	259	135	124
20 – 29	1984	1330	636	192	444
30 – 39	2125	1034	1069	410	659
40 – 49	2158	1058	1077	859	218
50 – 59	1544	758	781	691	90
60 – 64	825	475	348	320	28
65 i więcej	1663	960	688	652	36
Mężczyźni	6877	4231	2593	1652	941
Kobiety	7308	4606	2638	1627	1011

Na podstawie danych z *Narodowego Spisu Powszechnego 2002*:GUS O/ Katowice, www.stat.gov.pl

Mieszkańcy Pszowa pozostają słabo aktywni gospodarczo. Stosunek liczby osób fizycznych zarejestrowanych w 2005 r. w rejestrze REGON wobec ogółu ludności w wieku produkcyjnym wynosił 7,0%, co klasyfikuje Pszów znacznie poniżej średniej powiatowej (0,0840 – 8,3%) i stawia go na ostatnim miejscu spośród wszystkich miast powiatu, zaś wzięwszy pod uwagę wszystkie miejscowości powiatu – na przedostatnim przed Markłowicami. Najaktywniejsza gospodarczo jest ludność Wodzisławia Śląskiego (9,3%) oraz Mszany (9,1%).

W 2005 r. w stosunku do roku 2003 tak na poziomie Pszowa, jak i poziomie powiatu wodzisławskiego, nastąpił nieznaczny wzrost aktywności gospodarczej osób fizycznych (zmiana wobec roku 2003 w powiecie wodzisławskim o +2,68%; w Pszowie: o +2,15%). Największy przyrost nastąpił w gminach wiejskich: Lubomi (o +4,61%) oraz w Gorzycach (o +4,14%). Porównywalnym wzrostem pochwalić się mogą także jeszcze Radlin oraz Markłowice.

W 2005 r. nastąpił w stosunku do 2004 r. niewielki spadek liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w większości gmin powiatu. Wyjątkiem okazały się Rydułtowy, Godów, Lubomia i Mszana.

Szczegółowo dane przedstawia tabela.

Tab. 23 Aktywność gospodarcza ludności gmin wg osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w latach 2003 - 2005 r.

Jednostka	Liczba osób fiz. prowadzących działalność gospodarczą			Stosunek liczby osób fiz. prowadzących działalność gospodarczą do ogółu ludności w wieku produkcyjnym (w %)	Zmiana 2005 r. do 2003 r.
	2003	2004	2005		
Pszów	604	623	617	7,0	+2,15
Radlin	906	959	943	8,3	+4,08
Rydułtowy	1035	1045	1048	7,4	+1,25
Wodzisław Śląski	2881	2990	2941	9,3	+2,08
Godów	614	610	630	7,9	+2,60
Gorzyce	1039	1091	1082	8,8	+4,14
Lubomia	347	351	363	7,1	+4,61
Markłowice	197	208	205	6,5	+4,06
Mszana	387	390	396	9,1	+2,32
Powiat Wodzisławski	8010	8267	8225	8,3	+2,68

Dane: GUS, www.stat.gov.pl;

Obrazu kondycji cywilizacyjnej miasta dopełniają niektóre wybrane wskaźniki.

Tab. 24 Kondycja cywilizacyjna Pszowa na podstawie wybranych wskaźników za 2003 r.

	Liczba ludności przypadająca na		
	1 lekarza	1 lekarza - stomatologa	1 pielęgniarkę
<i>Średnia wojewódzka</i>	378	2560	187
<i>Średnia powiatowa</i>	566	3373	230
Godów	2061	3091	1237
Gorzyce	1496	2161	354
Lubomia	1339	8036	893
Markłowice	2537	5073	1268
Mszana	3454	3454	2303
Pszów	2819	14094	3524
Radlin	2525	4419	2209
Rydułtowy	261	7309	90
Wodzisław Śl.	333	2363	146

Biblioteki publiczne i filie				
	Placówki	Księgozbiór /1000 ludności	Wypożyczenia /1 czytelnika	Czytelników /1000 ludności
Powiat wodzisławski	34	4212	24,0	228,0
Godów	6	5369	27,3	181,0
Gorzyce	5	4316	27,3	158,2
Lubomia	3	4848	22,5	186,3
Marklowice	1	4343	20,4	213,7
Mszana	3	6237	21,6	248,2
Pszów	3	4113	56,3	185,7
Radlin	2	2449	24,2	164,9
Rydułtowy	3	3121	14,9	188,3
Wodzisław Śl.	8	4623	20,5	324,4
Zasoby mieszkaniowe				
	Ogółem	% stanowiące własność gmin	Przeciętna powierzchnia użytkowa w m² na osobę	
Powiat	48598	6,56	25,5	
Godów	3457	0,67	30,9	
Gorzyce	5223	2,35	28	
Lubomia	2410	1,20	28,6	
Marklowice	1376	0,29	26,2	
Mszana	2003	0,1	29,5	
Pszów	4760	0,67	25,0	
Radlin	5719	2,19	23,7	
Rydułtowy	7201	2,62	25,7	
Wodzisław Śl.	16449	16,17	22,8	

Dane: GUS O/ Katowice, www.stat.gov.pl

Przytoczone wskaźniki wymagają pewnego komentarza:

- w obszarze ochrony zdrowia, na który samorząd miejski ma realnie niewielki wpływ, zgodnie z informacją Urzędu Miasta na terenie Pszowa funkcjonują dwie placówki ambulatoryjnej ochrony zdrowia, w tym jedna specjalistyczna. Ponadto na terenie miasta działa sześć gabinetów stomatologicznych. Zgodnie z danymi GUS z kolei w mieście funkcjonują dwie placówki ochrony zdrowia, w tym jedna podległa samorządowi terytorialnemu oraz dwie praktyki lekarskie. W całym 2005 r. łącznie udzieliły one 51 353 porad z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej. Nie zmienia to faktu nienajlepszego dostępu do ochrony zdrowia na terenie miasta – zwłaszcza w zakresie leczenia specjalistycznego oraz w pewnym stopniu stomatologii (na terenie miasta funkcjonują wyłącznie prywatne gabinety lekarzy tej specjalności). Słaba dostępność do podstawowej opieki zdrowotnej jest odczuwana przez

mieszkańców. Trudności w korzystaniu z niej wiążą się przede wszystkim z organizacją pracy placówek (niedogodne godziny przyjęć) oraz ich infrastrukturą techniczną (małe, ciasne parkingi);

- w obszarze komunalnych zasobów mieszkaniowych sytuacja na terenie Pszowa przedstawia się fatalnie. Samorząd komunalny dysponuje tylko 32 mieszkaniami, co stanowi ułamek procenta ogólnych zasobów mieszkaniowych w mieście;
- w obszarze uczestnictwa w kulturze mierzonego korzystaniem z zasobów bibliotecznych dane za 2005 r. wskazują, że przyrostowi księgozbioru na każdy tysiąc mieszkańców (w 2005 r. było to 4229,02 – zmiana w stosunku do 2003 r.: +116) oraz niewielkiemu wzrostowi liczby czytelników na tysiąc mieszkańców (w 2005 r. – średnio 188,88 osób) towarzyszy spadek liczby wypożyczeń. W 2005 r. statystyczny mieszkaniec Pszowa korzystający z sieci bibliotek publicznych wypożyczył aż o 20 woluminów mniej niż dwa lata wcześniej. Z jednej strony może się to wiązać z utrwalaniem się kryzysu czytelnictwa w Polsce, z drugiej natomiast może wskazywać na rozminięcie się działalności bibliotek z oczekiwaniami mieszkańców. Na podobne „rozminięcie” może wskazywać atrakcyjność działalności działającego w Pszowie ośrodka kultury. W jego ramach w 2005 r. funkcjonowało sześć zespołów artystycznych, w których udzielało się łącznie 80 osób, a także 3 koła (kluby zainteresowań) – skupiające łącznie 38 osób. W zorganizowanych przez cały 2005 r. dziewiętnastu imprezach wzięło udział w sumie 4126 mieszkańców miasta.

Dla miasta tej wielkości, jakiej jest Pszów, przywołany wskaźnik uczestnictwa w kulturze wydaje się stanowczo zbyt mały. Problematyczną pozostaje ponadto działalność ośrodka kultury, który – co wynika ze statystyk, organizuje średnio 1,6 imprezy miesięcznie⁶.

---

⁶ Dane GUS: www.stat.gov.pl

Dla uzupełnienia obrazu kondycji samorządu lokalnego zwróćmy jeszcze uwagę na wartość udzielonych świadczeń z pomocy społecznej w przeliczeniu na jednego świadczeniobiorcę. W 2003 r. sytuacja prezentowała się następująco:

Tab.25 Pomoc społeczna w powiecie wodzisławskim wg gmin w 2003 r.

Wyszczególnienie	Wartość udzielonych świadczeń	
	Ogółem	Zasiłki celowe
	Na 1 świadczeniobiorcę	
Powiat wodzisławski	973,0	507,2
Pszów	1148,3	705,9
Radlin	856,3	446
Rydułtowy	732,3	1247
Wodzisław Śl.	949,3	257,9
Godów	1515,9	869,3
Gorzyce	1230,6	251,3
Lubomia	930,4	511,4
Markłowice	1075,7	713,1
Mszana	1296,5	677,1

Dane: GUS O/ Katowice, www.stat.gov.pl

Jako komentarz do powyższej tabeli należy dodać, że od czasu uchwalenia w marcu 2004 r. nowej ustawy o pomocy społecznej wymienione wyżej dane kształtują się nieco inaczej, bowiem inny też jest katalog świadczeń wypłacanych przez ośrodki pomocy społecznej. W 2004 r. średnie świadczenie z pomocy społecznej na jedną rodzinę wypłacane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszowie wynosiło 1561 zł, w 2005 r. – 1957 zł, zaś w 2006 r. – 1905 zł⁷. Mamy zatem do czynienia z systematycznym wzrostem wartości świadczeń z pomocy społecznej udzielanych przez samorząd miejski.

⁷ Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Pszowie.

CZEŚĆ TRZECIA

ZASOBY SAMORZĄDU MIASTA PSZÓW W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ

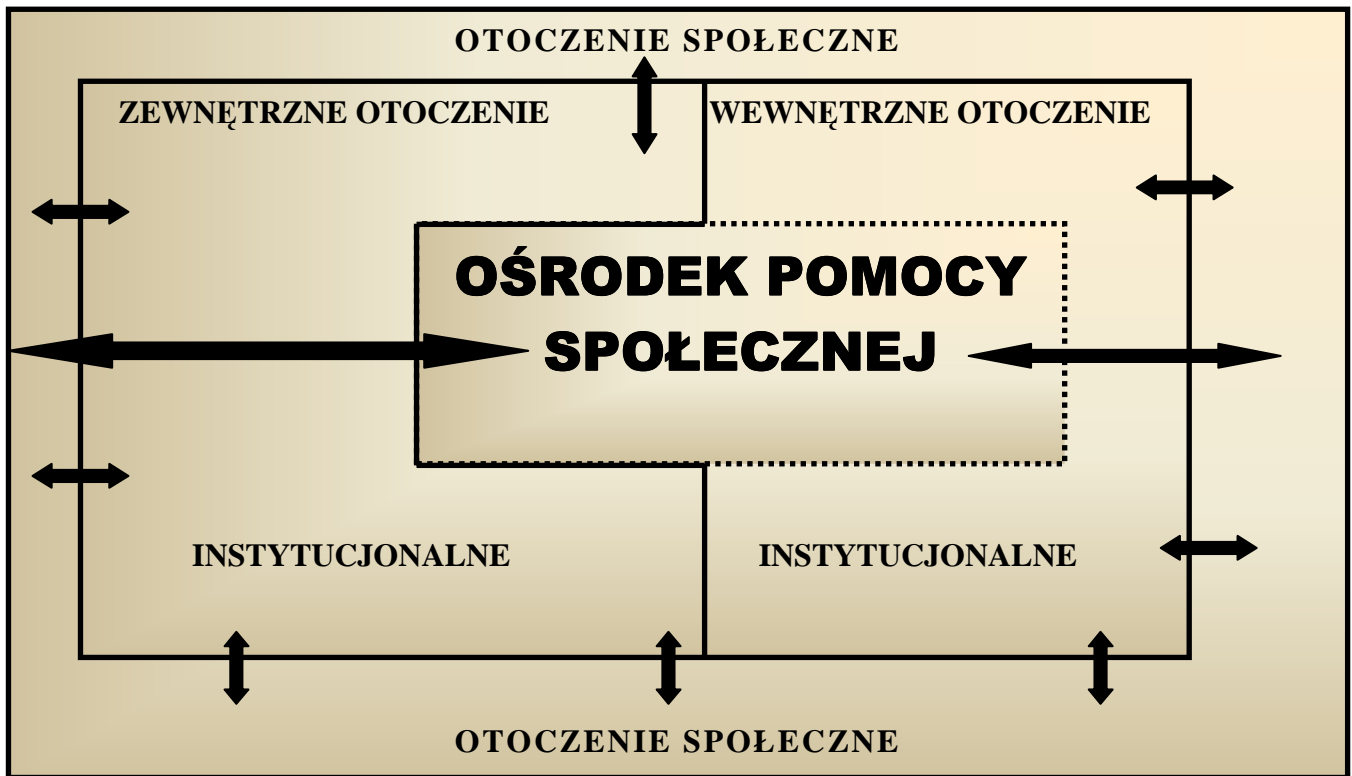
Celem strategii pozostaje wskazanie mechanizmów ujawniania i rozwiązywania problemów społecznych. W prostej drodze wyraża się to w minimalizowaniu różnicy pomiędzy istniejącym poziomem potrzeb z zakresu polityki społecznej, w tym pomocy społecznej, a środkami – instytucjonalnymi, prawnymi i materialnymi oraz innymi, jakimi dysponuje miasto, a także współpracujące z nią instytucje i organizacje, w tym inne samorządy terytorialne różnego szczebla. Wykonanie zadania czy realizacja jakiegokolwiek działania, płynącego ze zobowiązań strategii rozwiązywania problemów społecznych, składa się z wielu etapów. Jednym z nich – o czym wspomniano już wcześniej, jest alokacja posiadanych zasobów.

W określeniu zasobów samorządu miasta Pszów w zakresie rozwiązania problemów społecznych przydatnym jest narzędzie badawcze z obszaru politologii – analiza systemowa.

1. ZASOBY INSTYTUCJONALNE I ORGANIZACYJNE - INWENTARYZACJA

Kluczowym zagadnieniem strategii rozwiązywania problemów społecznych pozostaje pomoc społeczna. Sam obowiązek uchwalenia strategii płynie wprost z art. 17 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Na terenie miasta ośrodkiem, koordynującym całość pomocy społecznej, jest Ośrodek Pomocy Społecznej, stąd jego centralna rola wśród instytucjonalnych zasobów polityki społecznej. O kluczowym znaczeniu ośrodka pomocy społecznej przesądza także art. 3 ust. 1 pkt 3 *projektu ustawy o zasadach prowadzenia polityki społecznej*, który wyraźnie wskazuje, że politykę społeczną prowadzą w skali lokalnej: samorząd powiatowy i gminny w szczególności przy pomocy publicznych służb zatrudnienia szczebla powiatowego, ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie.

Uproszczony schemat pomocy społecznej na poziomie miasta ilustruje zależności pomiędzy głównymi kategoriami podmiotów:

W schemacie tym strzałkami oznaczono tzw. „wyjścia” (*out-puts*) i „wejścia” (*in-puts*) do systemu, pomiędzy którymi zachodzi stała reakcja zwrotna. Poprzez „wejścia” sygnalizowane są potrzeby społeczne i artykułowane interesy poszczególnych grup społecznych. „Wyjścia” z kolei to decyzje instytucji, dystrybuujące posiadane zasoby zgodnie z przyjętymi kryteriami.

Wewnętrzne otoczenie instytucjonalne OPS stanowią podmioty, kształtujące politykę społeczną i pomoc społeczną, a będące jednostkami organizacyjnymi samorządu gminnego. Są to zatem przede wszystkim: Rada Miasta, Burmistrz, komisja rozwiązywania problemów alkoholowych, urząd miasta, centrum informacji społecznej, szkoły podstawowe, gimnazja, przedszkola oraz świetlice profilaktyczno – wychowawcze prowadzone przez samorząd lokalny.

Na zewnętrzne otoczenie instytucjonalne składa się ogromna ilość instytucji administracji państwowej, działających na obszarze polityki społecznej i pomocy społecznej. Wśród najważniejszych należy wymienić przede wszystkim:

- podmioty funkcjonujące na poziomie powiatu: Rada Powiatu, Zarząd Powiatu, powiatowe centrum pomocy rodzinie, domy pomocy społecznej, szkoły ponadpodstawowe i ponadgimnazjalne (w tym jedna działająca na terenie Pszowa),

szkoła specjalna, powiatowy dom dziecka, powiatowy urząd pracy, komenda powiatowa policji wraz z komisariatem policji w Pszowie, poradnia psychologiczno - pedagogiczna, ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, ośrodek terapii uzależnień, dwa warsztaty terapii zajęciowej, ośrodek adopcyjno – opiekuńczy, pogotowia rodzinne, rodziny zastępcze, zakłady opieki zdrowotnej i in.;

- podmioty funkcjonujące na poziomie województwa: Sejmik Województwa, Zarząd Województwa, Marszałek Województwa, wojewoda, wojewódzkie ośrodki leczenia odwykowego, zakłady opiekuńczo-lecznicze, wojewódzkie szpitale specjalistyczne i inne;
- na poziomie centralnym i administracji rządowej: Sejm, Senat RP, Rada Ministrów, minister właściwy ds. zabezpieczenia społecznego i pracy, minister właściwy ds. zdrowia, minister właściwy ds. edukacji narodowej, Rada Pomocy Społecznej, Urząd ds. Repatriacji i Cudzoziemców, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Społecznej Osób Niepełnosprawnych i in. agendy rządowe.

Otoczeniem zewnętrznym pozostają także rady sąsiednich gmin, wójtowie, burmistrzowie i prezydenci gmin i miast, ośrodki pomocy społecznej i inne gminne jednostki organizacyjne (np. Wodzisławski Ośrodek Terapii Dzieci i Młodzieży), a ponadto zakłady penitencjarne, ośrodki zdrowia psychicznego, zakłady poprawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, instytucje naukowe, sądy i prokuratury.

Otoczenie społeczne stanowią: lokalne społeczeństwo, mass media oraz organizacje pozarządowe. Te ostatnie ze względu na możliwość zawiązywania tzw. *partnerstwa publiczno – prywatnego* pozostają kluczowym elementem sprawnej i efektywnej implementacji założeń strategii. Mogą ponadto dysponować atrakcyjnymi zasobami finansowymi, organizacyjnymi, kadrowymi i zasobami wiedzy, które zgodnie z zasadą łączenia środków mogą okazać się cennymi (a czasem wręcz niezbędnymi) dla realizacji zadań strategicznych.

Organizacje pozarządowe są ważnym elementem krajobrazu społecznego i działając często tam, gdzie inne instytucje nie mogą, nie potrafią lub nie chcą, w istotny sposób wpływają na komfort życia społeczności lokalnych. Działalność organizacji pozarządowych ma również pozytywny wpływ na ograniczanie zasięgu występowania problemu wykluczenia społecznego. Jak twierdzi L. Dziewięcka-Bokun „*Ekсклюzja społeczna występuje z większą*

siłą w społeczeństwach o niedorozwiniętej sieci czy wręcz braku tradycji społeczeństwa obywatelskiego. Społeczeństwo obywatelskie, czyli niepaństwowe organizacje ogólne, odgrywają istotną rolę w przeciwdziałaniu dezintegracji tradycyjnych, rodzinnych i personalnych układów (...). Prawo i pieniądze są niewystarczającymi metodami rozwiązywania nowoczesnych kwestii socjalnych i ekskluzji społecznej. Wielowymiarowa, dynamiczna natura ekskluzji społecznej wymaga adekwatnych narzędzi, służących monitorowaniu i usuwaniu jej przyczyn, a więc uwzględniających odpowiednie aspekty społeczne, ekonomiczne i polityczne czynników generujących ekskluzję, a tym samym obejmujących całościowo rzeczywistą sytuację marginalizowanych obszarów i ludzi. Im dłużej problemy społeczne pozostają nierozwiązane, tym trudniejsze będzie ich rozwiązywanie i tym wyższe koszty końcowych decyzji”⁸.

Zgodnie z informacjami Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Urzędu Miasta w Pszowie na terenie miasta funkcjonuje kilka organizacji pozarządowych z zakresu polityki i pomocy społecznej. Są to przede wszystkim: Stowarzyszenie „Pomóżmy Sobie”, Towarzystwo Przyjaciół Pszowa, Związek Harcerstwa Polskiego, lokalny oddział „Akcji Katolickiej” oraz „Caritas” Diecezji Górnosląskiej.

2. ZASOBY INSTYTUCJONALNE I ORGANIZACYJNE - WYZWANIA

Samorząd Pszowa, co można zauważyć analizując wielość i różnorodność podmiotów organizujących politykę społeczną wymienionych powyżej, posiada na tym obszarze pewne, choć wydaje się niewystarczające, zasoby. Stanowią je: ośrodek pomocy społecznej, 1 gimnazjum, 3 szkoły podstawowe, 3 przedszkola, Centrum Informacji Społecznej oraz jedna placówka opiekuńczo – wychowawcza wsparcia dziennego (światlica profilaktyczno - wychowawcza). Miasto posiada w swoich zasobach ponadto cztery stołówki szkolne.

Działalność władz lokalnych wspierają funkcjonujące organizacje pozarządowe. Stowarzyszenie „Pomóżmy Sobie” prowadzi placówkę opiekuńczo – wychowawczą wsparcia dziennego – Światlicę „Gniazdo”. Kościół Katolicki (Rzymskokatolicka Parafia pw. NNMP w Pszowie) z kolei prowadzi jadłodajnię dla niezamożnych mieszkańców miasta. Organizuje ponadto we współpracy ze szkołami akcje dożywiania dzieci. Prowadzi również we własnym

---

⁸ Wykluczenie. Rewitalizacja. Spójność społeczna, pod red. L. Frąckiewicz, Katowice – Warszawa 2004, s. 15.

zakresie program stypendialny dla ubogich dzieci i młodzieży. Przy parafiach funkcjonują także poradnie życia rodzinnego oraz grupy anonimowych alkoholików.

Związek Harcerstwa Polskiego we współpracy z ośrodkiem pomocy społecznej organizuje wypoczynek letni dla ubogich dzieci i młodzieży.

Na terenie miasta funkcjonuje dosyć dobrze rozwinięty system wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla dzieci i młodzieży, uczęszczającej do gminnych szkół. Obecnie w każdej szkole gminy pozostają zatrudnieni pedagodzy szkolni (łącznie trzy etaty). System wsparcia dzieci, młodzieży i rodziców w prawidłowym wypełnianiu ról społecznych wymaga jednak reorganizacji. Z informacji Urzędu Miasta wynika bowiem, że wsparciem w świetlicy profilaktyczno – wychowawczej jest objęta wyłącznie młodzież do 15 roku życia. Wyniki badania ankietowego wskazują zaś na znaczący poziom relewantności społecznej zachowań aspołecznych, patologicznych i dewiacyjnych młodzieży w grupie wiekowej powyżej 15 roku życia.

Funkcjonująca na terenie miasta świetlica nadal traktowana jest jako placówka oświatowa, gdy tymczasem jest to placówka pomocy społecznej. Zmianie musi ulec sposób i zasady jej funkcjonowania tak, by rzeczywiście stanowiła placówkę opiekuńczo – wychowawczą wsparcia dziennego. Jej działalność musi obejmować także młodzież starszą. Istnieje ponadto pilna potrzeba organizacji na terenie miasta systemu wsparcia i poradnictwa psychologicznego dla dzieci, młodzieży i rodziców.

Na terenie Pszowa nie funkcjonuje żadna placówka wsparcia dziennego (świetlica, klub itp.) dla osób starszych i niepełnosprawnych. Zważywszy na gwałtownie zmieniającą się strukturę społeczną i demograficzną społeczności lokalnej, organizacja przedmiotowego wsparcia musi zostać potraktowana priorytetowo przez władze lokalne.

Problemem jest infrastruktura przedszkoli. Z danych statystycznych wynika bowiem, że uczęszcza do nich więcej dzieci niż jest miejsc statutowych. W 2005 r. w zajęciach organizowanych przez trzy miejskie przedszkola brało udział łącznie 329 dzieci – o 14 więcej niż było miejsc. Podobnie było – różnice dotyczą tylko natężenia problemu – także w latach wcześniejszych.

Miasto posiada stosunkowo rozwiniętą infrastrukturę sportową, choć ograniczającą się najczęściej do boisk szkolnych i sal gimnastycznych. Cennym jest posiadanie instalacji lodowiska oraz skate-parku. Przy dobrej organizacji samorząd lokalny jest w stanie podejmować realizację zadań związanych z promowaniem sportu jako formy zagospodarowania czasu wolnego. Problematyczną z kolei – zwłaszcza w sferze organizacyjnej - pozostaje infrastruktura kultury, której niedostatki wzmacnia dodatkowo niska jakość i mała powierzchnia przestrzeni publicznej.

Mieszkańcy miasta odczuwają problemy związane z funkcjonowaniem lokalnej służby zdrowia. Kłopotliwymi okazują się godziny pracy placówek ambulatoryjnej ochrony zdrowia oraz brak wystarczającej liczby miejsc parkingowych w ich pobliżu. Wydaje się, że przy dobrej współpracy z podmiotami prowadzącymi przedmiotowe placówki ochrony zdrowia miasto jest w stanie wpłynąć na poprawę zastanego stanu rzeczy.

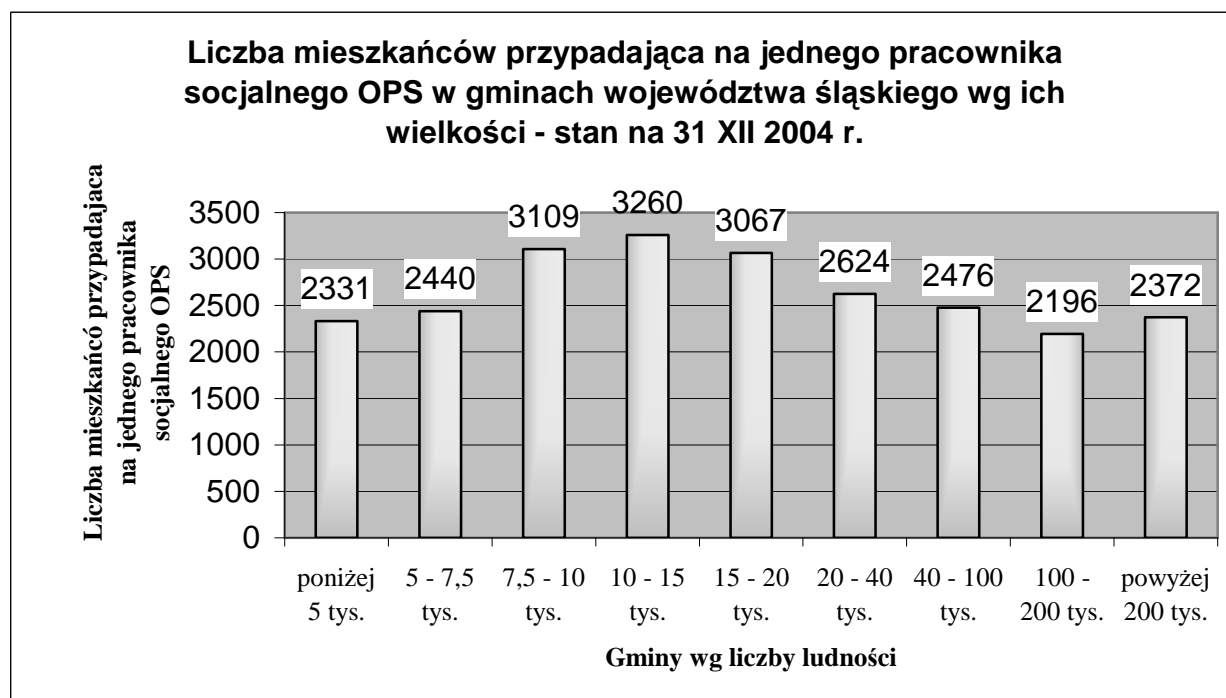
W zakresie funkcjonowania pomocy społecznej na terenie miasta ujawniają się przede wszystkim dwa rodzaje problemów. Pierwszy wynika z uwarunkowań ulokowania i funkcjonowania ośrodka pomocy społecznej w otoczeniu wewnętrznym lokalnego ośrodka decyzyjnego. Przejawia się on w złych warunkach lokalowych, jakich funkcjonuje ośrodek pomocy społecznej w Pszowie oraz zbyt małej liczbie pracowników socjalnych. Zgodnie ze standardem ustawowym (który wszystkie gminy obowiązkowo muszą osiągnąć do 2010 r.) jeden pracownik socjalny powinien przypadać na dwa tysiące mieszkańców miasta. Tymczasem w Pszowie jeden pracownik socjalny przypada na ok. 3509 osób, czym przedmiotowy wskaźnik znacznie przekracza i tak nienajlepszą średnią w województwie śląskim obliczoną dla miast i gmin zbliżonych do Pszowa pod względem liczby mieszkańców.

Dalsze utrzymywanie opisywanego stanu z punktu widzenia celowości zasad polityki społecznej oraz istnienia systemu pomocy społecznej wydaje się w dłuższej perspektywie szkodliwe. Zbyt mała liczba pracowników socjalnych powoduje, że działania pomocy społecznej stają się nieefektywne i de facto ograniczają wyłącznie do wypłaty świadczeń. Tymczasem główną zasadą pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Rolą pracowników socjalnych jest praca socjalna z klientami pomocy społecznej, polegająca właśnie na rozwijaniu i wzmacnianiu aktywności i samodzielności życiowej tychże.

Szczegóły w zakresie standardów pracy socjalnej ilustruje wykres.

Wykres 1

Źródło: Wydział Polityki Społecznej Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego, Sprawozdanie MpiPS-03 meldunek za okres I-XII 2004, cyt. za: *Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006 – 2020*.

Druga grupa problemów związanych z funkcjonowaniem w Pszowie pomocy społecznej wiąże się ściśle z zasobami finansowymi i rzeczowymi pozostającymi w dyspozycji samorządu lokalnego oraz przekazywanymi na cele pomocy społecznej. Ujawnione kwestie problematyczne dotyczą przede wszystkim: braku odpowiednio dużych komunalnych zasobów mieszkań socjalnych i chronionych, brak instrumentów finansowych na aktywizację zawodową klientów pomocy społecznej oraz brak instrumentów finansowych na rozwój na terenie miasta poradnictwa specjalistycznego.

3. ZASOBY FINANSOWE I RZECZOWE

Pszów jest miastem, które nie dysponuje dużym komunalnym zasobem mieszkaniowym. Przekłada się to z kolei na stosunkowo dużą – jak na gminę tej skali - liczbę osób bezdomnych (21) oraz nierozpatrywane wnioski o najem mieszkań komunalnych, w tym socjalnych. W przyszłości niemożność zapewnienia lokali socjalnych osobom i rodzinom mającym do nich prawo wskutek orzeczenia sądu może stać się dla samorządu lokalnego źródłem poważnych konsekwencji finansowych i społecznych (kształtowanie i utrwalanie

negatywnego wzorca aktywności i samodzielności osób w trudnej sytuacji życiowej). Niemożność zaspokojenia fundamentalnej potrzeby, jaką jest chęć założenia własnego gospodarstwa domowego – poza wieloma innymi przyczynami – z pewnością jest także czynnikiem popychającym młodych mieszkańców Pszowa do opuszczenia miasta i osiedlania się poza nim.

Rozwój komunalnych zasobów mieszkaniowych staje się więc jednym z kluczowych priorytetów efektywnej strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Budżet miasta wynosił w 2005 r. po stronie dochodów 22.524.696 zł, zaś po stronie wydatków – 23.698.342 zł. Największą pozycję w nich – jak w przypadku wszystkich polskich gmin – stanowiły wydatki na oświatę i wychowanie – łącznie 35,7% wszystkich wydatków. Na poziomie 11,3% utrzymywały się wydatki związane z pomocą społeczną i polityką społeczną, zaś na poziomie 3% - z kulturą i ochroną dziedzictwa narodowego. W tej pierwszej kategorii środki wydatkowane na zasiłki, pomoc rzeczową, opłacanie składek na ubezpieczenia społeczne oraz odpłatność za pobyt mieszkańców w domach pomocy społecznej stanowiły jednak mniej niż jedną piątą (17,4%) ogólnych wydatków i zaledwie 2% wydatków budżetu. Wydatki na kulturę fizyczną i sport sięgnęły natomiast poziomu 7,2%. Mniej niż półtora procenta z kolei wynosiły wydatki na ochronę zdrowia. W tej ostatniej pozycji największą kategorią (81%) stanowiły koszty przeciwdziałania alkoholizmowi. Wydatki na funkcjonowanie Urzędu Miasta i Rady Miasta Pszowa stanowiły z kolei w 2005 r. ok. 13,1% wszystkich wydatków budżetu miasta. Równocześnie wydatki na gospodarkę mieszkaniową sięgnęły zaledwie 1% ogółu wydatków miasta. Mniej środków samorząd miejski przeznaczył tylko na ... rolnictwo i łowiectwo.

Podsumowując w 2005 r. każdy mieszkaniec Pszowa „wydał” ze środków budżetu miasta 601,80 zł na oświatę i wychowanie, 189,80 zł na pomoc społeczną i wydatki związane z polityką społeczną, 221,50 zł na Urząd Miasta i Radę Miejską oraz 16,20 zł na inwestycje w już funkcjonujące mieszkania komunalne.

Podsumowując warto spojrzeć na Pszów, jego potrzeby i zasoby przez pryzmat wskaźników kondycji społecznej używanych w „Narodowej Strategii Integracji Społecznej dla Polski”.

Tab. 26 Sytuacja społeczna na terenie miasta Pszów na podstawie wybranych wskaźników NSISdP

WSKAŹNIK	POLSKA	PSZÓW *
Udział dzieci w oświacie przedszkolnej (dzieci 3-5 lat)	Miasto: 52% Wieś: 11%	79,3%
Zakres uczniów objętych nauką języków obcych: - gimnazja: jęz. angielski - gimnazja: inny język dodatkowo	73,3% Bd	100% 22,3%
Dostęp do internetu: - szkoły podstawowe - gimnazja	75,5% 75,2%	100% 100%
Liczba pracowników socjalnych do standardu ustawowego	0,8 pracownika na 2000 ludności	0,57 pracownika na 2000 ludności
Liczba pracowników socjalnych do liczby świadczeniobiorców	0,6%	0,38%
Liczba podopiecznych, którym przyznano usługi opiekuńcze, do ogólnej liczby świadczeniobiorców	3,4%	1,2%
Liczba świadczeniobiorców do liczby mieszkańców - jw. wg płci	6,9% k: 62%, m: 38%	7,45% (w tym 62% świadczenia materialne)
Liczba świadczeniobiorców długotrwałych (min. 3 lata) do wszystkich świadczeniobiorców: - świadczenia materialne; - świadczenia niematerialne	43% ---	62,85% ---
Ludność zamieszkała w warunkach substandardowych	Wieś: 45% Miasto: 30%	≤ 2%

* Dane: Urząd Miasta Pszowa; Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszowie za lata 2005 - 2006

CZĘŚĆ CZWARTA

I DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE MIASTA PSZÓW

1. MIESZKALNICTWO

Problem zasobów mieszkaniowych pozostających w posiadaniu samorządu miasta Pszów jest jednym z kluczowych wyzwań dla lokalnej polityki społecznej w perspektywie najbliższych lat. Jak już bowiem wcześniej wspomniano możliwość uzyskania własnego mieszkania przesądza nie tylko o komforcie życia w mieście, ale przede wszystkim jest jednym z czynników decydujących o osiedleniu się w mieście młodych ludzi. Z tym ostatnim problemem Pszów boryka się przede wszystkim. Dostępność niedrogich w utrzymaniu mieszkań koreluje ponadto pozytywnie z poziomem bezdomności w mieście.

Miasto dysponuje niewielkim zasobem mieszkań komunalnych, niewspółmiernie małym w stosunku do potrzeb i zasad racjonalnego i efektywnego rozwiązywania problemów społecznych. W 2006 r. w zasobach miejskich pozostawały zaledwie 32 mieszkania⁹, co stanowiło mniej niż 1% (0,67%) ogółu mieszkań w Pszowie. Gorsza sytuacja panuje tylko w trzech gminach wiejskich powiatu wodzisławskiego.

Tymczasem zgodnie z informacją Urzędu miasta w samych tylko latach 2005 - 2006 złożono 20 wniosków o najem mieszkania komunalnego i liczba ta z pewnością nie jest wyrazem rzeczywistego zainteresowania mieszkańców, lecz raczej realnej z ich strony oceny szans uzyskania przedmiotowego mieszkania. Równolegle w tym samym czasie zrealizowano tylko dwa wnioski. Na zawarcie umowy najmu mieszkania oczekuje dalsze 21 rodzin, w tym znaczna część już od 1996 r.

Do podanej powyżej liczby należy dodać liczbę 25 bezdomnych mieszkańców Pszowa oraz 47 rodzin zamieszkujących w warunkach substandardowych, tj. w mieszkaniach nie spełniających podstawowych standardów. Dodatkowo na przyznanie mieszkania socjalnego na podstawie wyroku sądu oczekuje łącznie 37 rodzin. Zgodnie bowiem z ustawą z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie

---

⁹ Zgodnie z informacją Urzędu Miasta w Pszowie przedmiotowych mieszkań jest 31.

Kodeksu cywilnego (Dz.U. z 2001 r., nr 71, poz. 733 z późn. zm.) zadaniem każdej gminy w Polsce jest zapewnienie mieszkania socjalnego – w sytuacji orzeczonej eksmisji – następującym kategoriom ludności:

- kobietom w ciąży;
- małoletnim, niepełnosprawnym lub ubezwłasnowolnionym oraz sprawującym nad taką osobą opiekę i wspólnie z nią zamieszkałą;
- obłożnie chorym;
- emerytom i rencistom spełniającym kryteria do otrzymania świadczenia z pomocy społecznej;
- osobom posiadającym status bezrobotnego;
- osób spełniających przesłanki określone przez radę gminy w drodze uchwały.

Wyjątkiem jest sytuacja, gdy osoba, spełniająca ww. wymagania, jest eksmitowana wskutek rażącego wystąpienia przez nią przeciwko mirowi domowemu lub wskutek zachowania rażąco nagannego, uniemożliwiającego wspólne zamieszkanie (art. 13).

Obowiązkiem samorządu gminnego pozostaje także zapewnienie mieszkań socjalnych wychowankom całodobowych placówek opiekuńczo – wychowawczych. Zgodnie z celami *Narodowej Strategii Integracji Społecznej dla Polski* relacja wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze uzyskujących pomoc mieszkaniową do ogólnej liczby wychowanków (zadanie własne samorządu powiatowego we współpracy z samorządami gminnymi jako, że te pierwsze nie dysponują w ogóle zasobami mieszkaniowymi) ma osiągnąć poziom 25%. NSISdP wyznacza ponadto do osiągnięcia do roku 2010 poziom 100% w zakresie objęcia programami lokali socjalnych i mieszkań chronionych gospodarstw wychowujących dzieci do lat 6.

Odrębnym zagadnieniem pozostaje względne zbilansowanie liczby mieszkań i liczby gospodarstw w nich zamieszkujących. Zgodnie z przytoczonymi wcześniej danymi Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r. na terenie Pszowa na jedno mieszkanie przypada średnio 1,12 rodziny.

Władze miasta w chwili obecnej powinny więc dysponować – wg ostrożnych szacunków – liczbą ok. 100 dodatkowych mieszkań, by rozwiązać już narosłe problemy.

Problematycznym okazuje się także standard mieszkań komunalnych. Ich łączna powierzchnia użytkowa mieszkań wynosi 1596 m². Pod względem przeciętnej powierzchni

użytkowej są więc one blisko o połowę mniejsze niż statystyczne mieszkanie położone w mieście. O ile powierzchnia tego drugiego wynosi 74,3 m², o tyle pierwszego 49,9 m².

Wszystkie mieszkania położone są w pięciu budynkach, wybudowanych na przełomie XIX i XX wieku. Ich stan techniczny został oceniony jako zły. Jeden z budynków został nawet przeznaczony do rozbiórki¹⁰. Niemal wszystkie mieszkania wyposażone są w ujęcia wody, lecz już mniej niż połowa w ustęp spłukiwany czy łazienkę. Dostęp do centralnego ogrzewania posiada tylko 13 mieszkań, zaś skanalizowanych jest 22¹¹.

Z problemem mieszkalnictwa wiążą się ponadto takie zagadnienia, jak wielkość zaległości w opłatach za mieszkanie i wynikające stąd orzekane eksmisje oraz wysokość wypłacanych dodatków mieszkaniowych. Zgodnie z danymi GUS w 2005 r. blisko jedna trzecia (łącznie dziewięć) mieszkań w zasobach gminnych posiadała zaległości w opłatach z tytułu najmu. W zdecydowanej większości przypadków (osiem na dziewięć) były to zaległości większe niż trzymiesięczne. Łączna kwota miejskich wierzytelności z tego tytułu kształtowała się na poziomie 13,5 tys. zł.

Równolegle w całym 2005 r. samorząd miejski udzielił lokatorom mieszkań komunalnych 45 dodatków mieszkaniowych na łączną kwotę 4.750 zł. Podstawową przeszkodą w szerszym sięganiu po tę formę pomocy przez mieszkańców mieszkań komunalnych były zaległości w opłatach za najem mieszkania.

Władze miasta doceniają rangę problemu, dlatego też w 2003 r. zleciły Tyskiemu Stowarzyszeniu Zarządców Nieruchomości opracowanie *Strategii Mieszkaniowej dla Miasta Pszów*. Przedmiotowy dokument wyznaczał dla samorządu lokalnego siedem podstawowych zadań, wśród których należy przede wszystkim wymienić:

1. analizę potrzeb i popytu mieszkaniowego;
2. system wspomagania budownictwa mieszkaniowego;
3. przygotowanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe;
4. powiększenie zasobu mieszkaniowego miasta;
5. poprawa infrastruktury miejskiej. Kanalizacje: sanitarna, ciepłociągi oraz oczyszczalnia ścieków;
6. termorenowacja zasobów mieszkaniowych w Pszowie;
7. Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy.

---

¹⁰ *Strategia Mieszkaniowa dla Miasta Pszów*, Pszów 2003, s. 12- 15.

¹¹ Tamże.

Zadanie 4 obejmowało z jednej strony inwentaryzację zasobu mieszkań komunalnych, z drugiej zaś utworzenie bazy.

Z perspektywy kilku lat z perspektywy niewprawnego obserwatora wynika, że *Strategia* nie spełniła pokładanych w niej oczekiwań. Zasób mieszkań komunalnych zmienił się tylko w niewielkim stopniu, symbolicznymi można też nazwać wydatki budżetu miasta na gospodarkę mieszkaniową.

Tym większa więc potrzeba pilnej interwencji władz miasta w obszarze mieszkalnictwa.

2. PRZESTĘPCZOŚĆ

Analiza stanu bezpieczeństwa na terenie Pszowa ujawnia, że sytuacja na obszarze miasta pozostaje zbliżona do sytuacji panującej na obszarze działania Komendy Powiatowej Policji w Wodzisławiu Śląskim. Zgodnie z informacją komendanta Komisariatu Policji w Pszowie w 2006 r. stwierdzono na terenie miasta łącznie 213 przestępstw. W stosunku do lat wcześniejszych (2004 – 2005) – podobnie jak w całym powiecie wodzisławskim – udało się powstrzymać wzrost liczby ujawnianych czynów karalnych. Niestety równolegle zanotowano wzrost liczby najcięższych przestępstw – zabójstw.

Zdecydowana większość przestępstw na terenie miasta to kradzieże. Szczegółowo statystykę kryminalną dla Pszowa za ostatnie 3 lata przedstawia tabela.

Tab. 27 Ilość i rodzaj przestępstw stwierdzonych na terenie Pszowa w latach 2004 – 2006

RODZAJ PRZESTĘPSTWA	2004	2005	2006
Zabójstwo	0	0	2
Zgwałcenie	0	0	0
Kradzież cudzej rzeczy	60	64	54
Kradzież z włamaniem	82	107	65
Bójka lub pobicie	14	4	3
Rozbój i wymuszenie	15	3	8
Zniszczenie mienia/ uszkodzenie rzeczy	17	15	22
Oszustwo	18	13	12
Przestępstwa drogowe	41	58	47
Razem	247	264	213
Zmiana rok do roku w %	—	+6,9	- 19,3

Na podst.: Informacja Komendanta Komisariatu Policji w Pszowie z dnia 10.04.2007 r.

Dla uzupełnienia obrazu warto podkreślić, że wzrost w 2005 r. w stosunku do 2004 r. liczby stwierdzonych przestępstw na terenie miasta był mniejszy niż na terenie całego obszaru działania Komendy Powiatowej Policji w Wodzisławiu Śląskim. W powiecie wodzisławskim w 2005 r. nastąpił bowiem wzrost liczby stwierdzonych przestępstw o 8,4% w stosunku do roku wcześniejszego.

Tab. 28 Przestępstwa stwierdzone w powiecie wodzisławskim wg wybranych rodzajów przestępstw w latach 2004 - 2005

Wyszczególnienie	Ogółem	Kryminalne			Gospodarcze	Drogowe	Inne	
		razem	w tym przeciwko					kradzież samochodu
			życiu i zdrowiu	mieniu				
2004								
Powiat wodzisławski	4284	3436	130	2302	53	236	436	176
2005								
Powiat wodzisławski	4642	3536	110	2561	94	354	541	211

Dane: GUS: www.stat.gov.pl

Analogicznie do spadku liczby przestępstw w okresie 2004 – 2005 r. nastąpił pewien wzrost wykrywalności przestępstw na terenie powiatu wodzisławskiego. O ile w 2004 r. przedmiotowy wskaźnik oscylował wokół 58%, o tyle rok później wynosił 60,2%. Pod tym względem sytuacja na obszarze działania KPP w Wodzisławiu Śląskim w porównaniu do sąsiednich jednostek samorządu terytorialnego nie prezentuje się najgorzej. Ilustruje to poniższa tabela.

Tab. 29 Wykrywalność sprawców przestępstw wg jednostek w latach 2004-2005

Wyszczególnienie	Ogółem	Kryminalne	Gospodarcze	Drogowe
	w %			
	2004			
Powiat Raciborski	57,8	40,9	99,3	99,8
Powiat Rybnicki i miasto Rybnik	49,9	38,8	97,2	97,6
Powiat Wodzisławski	57,7	49,1	94,9	97,7
Jastrzębie – Zdrój	58,7	49,9	98,2	99,3
Żory	56,6	45,2	99,2	99,0
2005				
Powiat Raciborski	62,9	47,8	98,6	99,9
Powiat Rybnicki i miasto Rybnik	59,0	50,3	95,9	97,5
Powiat wodzisławski	60,2	48,6	96,6	98,9
Jastrzębie – Zdrój	58,0	48,8	98,0	99,4
Żory	64,5	51,8	95,9	98,8

Dane: GUS: www.stat.gov.pl

Według danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Pszowie z tzw. *pomocy postpenitencjarnej* skorzystało łącznie siedmiu mieszkańców miasta (mężczyzn).

Statystycznie rzecz ujmując, na jednego mieszkańca powiatu w 2005 r. przypadało około 0,03 zdarzenia kryminalnego. Tymczasem na jednego mieszkańca Pszowa niemal o jedną trzecią mniej. Rzeczony wskaźnik dla miasta w 2005 r. wynosił 0,019.

Bezpieczeństwo i zagrożenie ze strony przestępczości jest jednak nie tylko faktem społecznym, obiektywnie zauważalnym i mierzalnym, ale przede wszystkim zjawiskiem psychologii społecznej i stanem psychicznym. Z tego też powodu poziom bezpieczeństwa na terenie miasta jest odczuwany – przynajmniej w pewnych zagadnieniach – jako niewystarczający. Tak często, jak w badaniu ankietowym respondenci wskazywali, że Pszów jest miastem małym i spokojnym i powoływali się na ten fakt, uzasadniając niechęć do zmiany miejsca osiedlenia się, równie często podkreślali istnienie problemu młodocianych, pijanych wandalów i włóczącej się bez celu młodzieży. Subiektywnie odczuwane zagrożenie posiada z resztą w tym przypadku swoje odzwierciedlenie w statystykach policyjnych.

Przedmiotem interwencji ze strony władz miasta i obiektem lokalnej polityki społecznej powinno się stać przede wszystkim zapobieganie niedostosowaniu społecznemu i przestępczości wśród dzieci i młodzieży. Działania lokalnego samorządu wydaje się winny w tym względzie przebiegać dwutorowo: z jednej strony organizować system wsparcia dla dzieci i młodzieży z terenu miasta i ich rodziców, z drugiej zaś lepiej organizować czas wolny w połączeniu z większą troską o jakość przestrzeni publicznej na terenie Pszowa. Jej nienajlepsza kondycja, a wręcz jej brak, został bowiem w trakcie prac nad niniejszym dokumentem zdefiniowany jako jeden z podstawowych problemów w funkcjonowaniu miasta jako żywej tkanki społecznej.

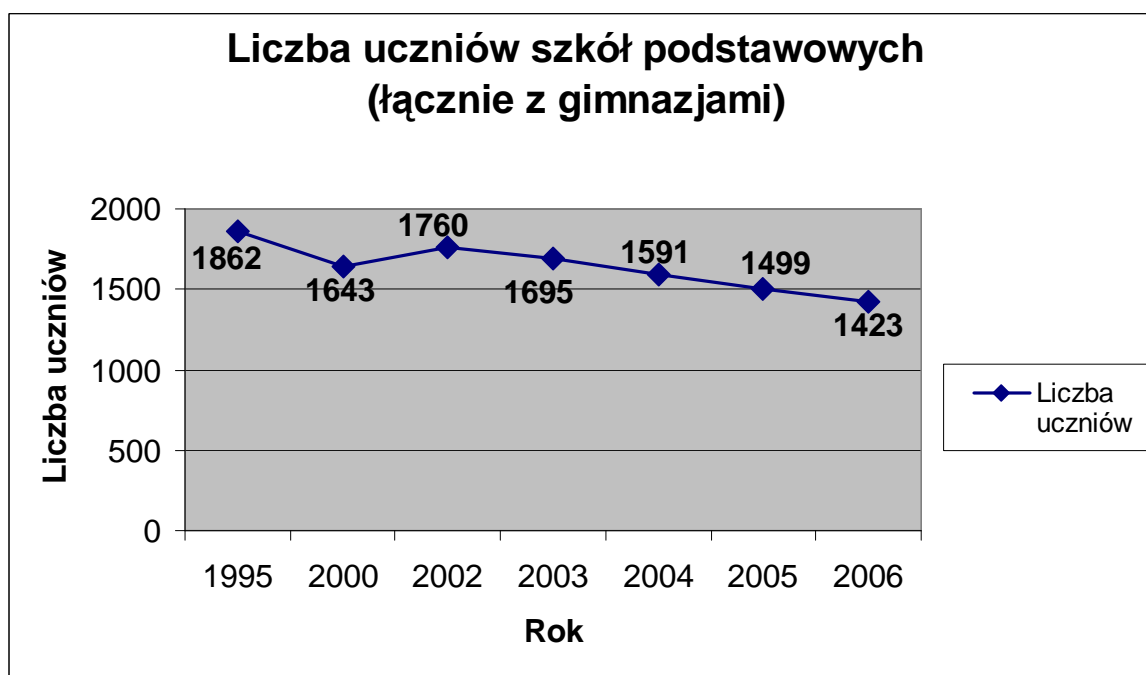
3. EDUKACJA I OŚWIATA

Problemy związane z funkcjonowaniem systemu edukacji i oświaty na terenie Pszowa wiążą się przede wszystkim ze zmniejszającą się liczbą dzieci i młodzieży szkolnej, infrastrukturą techniczną placówek oświatowych, jakością kształcenia i przygotowywania do pracy lub dalszej edukacji, a także organizowaniem systemu wsparcia i zagospodarowania czasu wolnego uczniów. Jak wynika bowiem z dokonanego rozpoznania szkoły miejskie nie stoją w obliczu problemu zapóźnienia cywilizacyjnego. We wszystkich placówkach funkcjonuje

bowiem internet, szkoły wyposażone są w sprzęt komputerowy, zaś młodzież edukuje się w zakresie języków obcych¹².

W okresie dekady 1995 – 2005 liczba uczniów szkół podstawowych zmniejszyła się o ponad jedną piątą¹³. Ten fakt ilustruje wykres.

Wykres 2

Oprac. na podst.: dane 1995 – 2005: Bank Danych Regionalnych GUS: www.stat.gov.pl; dane za 2006 r.: Urząd Miasta Pszowa

Zmniejszająca się liczba uczniów postawi w niedalekiej perspektywie czasowej wobec problemów natury organizacyjnej dot. liczby szkół i oddziałów. Należy w tym miejscu wspomnieć, że przewidywane potencjalne „zyski” płynące z redukcji wydatków na utrzymanie placówek oświatowych mogą okazać się iluzoryczne. W chwili obecnej statystyczna klasa w szkole podstawowej funkcjonującej na terenie Pszowa liczy 24 uczniów, zaś w gimnazjum – 28. Zwłaszcza w tym ostatnim przypadku to liczba zbyt duża, by proces edukacyjny był zoptymalizowany dla potrzeb i możliwości wszystkich uczniów. Przy poszanowaniu dla rachunku ekonomicznego warto mieć na uwadze, że zmniejszająca się liczba uczniów może spowodować podwyższenie poziomu kształcenia w szkołach.

¹² Zgodnie z informacją Urzędu Miasta w Pszowie w szkołach miejskich funkcjonuje łącznie 55 stanowisk z dostępem do internetu (36 w szkołach podstawowych i 19 w gimnazjum). Wszyscy uczniowie uczą się języka angielskiego, a klasy IV-VI szkół podstawowych i I-III gimnazjum – dodatkowo także języka francuskiego.

¹³ Na podstawie danych GUS za lata 1995 - 2005. Dane przybliżone – szkoły gimnazjalne obejmują bowiem także jeden rocznik, który w statystykach za 1995 r. był uwzględniany w innych kategoriach (uczniowie zasadniczych szkół zawodowych, uczniowie liceów itp.).

Miasto stoi także przed problemem o zbliżonej naturze dot. edukacji przedszkolnej. W perspektywie kilku lat obszar ten również zetknie się z problemem malejącej liczby dzieci. W chwili obecnej jednak większym problemem jest „przeludnienie” w funkcjonujących w mieście trzech przedszkolach, a także brak placówki o podobnym profilu dla najmłodszych dzieci (1-3). W pierwszym przypadku większa liczba dzieci w przedszkolach niż miejsc w tych placówkach negatywnie wpływa na poziom edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej. Statystykę dot. zagadnienia ilustruje tabela.

Tab. 30 Obłożenie przedszkoli na terenie miasta Pszów w dekadzie 1995 - 2005

Rok	Obłożenie przedszkoli			
	Liczba placówek	Liczba oddziałów	Liczba miejsc	Liczba dzieci
1995	4	17	320	369
...	...	...	...	...
2000	3	16	310	334
2002	3	15	315	307
2003	3	16	315	312
2004	3	15	315	319
2005	3	15	315	329
2006*	3	15	315	320

Dane GUS: www.stat.gov.pl:

* - dane Urzędu Miasta w Pszowie

W drugim z kolei wyłącza z aktywności zawodowej wiele młodych matek, które potencjalnie mogłyby podjąć pracę, a których nie stać na zatrudnienie opiekunki do dziecka.

Zagadnienie jakości kształcenia zostało już wcześniej zamarkowane podczas analizy skutków zmniejszającej się liczby dzieci i młodzieży szkolnej dla lokalnego systemu oświaty. Problem przygotowania do pracy lub dalszej edukacji dotyka przed wszystkim szkół średnich, które są prowadzone przez samorząd powiatowy. Zważywszy jednak na tradycyjnie górniczy charakter miasta, a także fakt ulokowania na jego terenie szkoły ponadpodstawowej, wzięwszy pod uwagę, że strategia rozwiązywania problemów społecznych ma być koncepcją promującą zatrudnienie, kwestia jakości kształcenia i korelacji z potrzebami lokalnego, regionalnego i krajowego rynku pracy winna stać się przedmiotem troski samorządu gminnego i obiektem współpracy z samorządem powiatowym.

Problem wsparcia dzieci i młodzieży oraz ich rodziców w rozwiązywaniu problemów wychowawczych a także sposób i formy organizowania czasu wolnego jako podstawowe strategie przeciwdziałania niedostosowaniu społecznemu i przestępczości wśród dzieci i młodzieży wydają się wymagać na terenie Pszowa gruntownej reorganizacji. Z jednej strony jak już wcześniej napomknęto funkcjonująca w mieście placówka opiekuńczo – wychowawcza wsparcia dziennego w postaci świetlicy środowiskowej powinna bezwzględnie obejmować działaniami przez siebie organizowanymi także młodzież powyżej 15 roku życia¹⁴. Z drugiej strony wydaje się konieczne dokonanie zmiany ułożenia placówki w systemie miejskich jednostek organizacyjnych tak, by przedmiotowa świetlica stała się w większym stopniu jednostką pomocy społecznej, a mniejszym - oświatową.

Gruntownej zmianie powinna ulec także forma jej działania. Obok miejsca, w którym młodzież mogłaby nadrobić zaległości szkolne, zagospodarować czas wolny, a być może także spożyć posiłek w ramach akcji dożywiania, świetlica powinna stać się placówką umożliwiającą skorzystanie ze wsparcia i konsultacji pedagogicznych i psychologicznych, miejscem, w którym pracuje się z młodzieżą z zaburzeniami zachowania i ich rodzinami.

Rolą szkół w tej materii byłoby diagnozowanie sytuacji problemowych (tzw. pierwszy kontakt) i współpraca z wyspecjalizowanymi podmiotami (świetlica, ośrodek pomocy społecznej, policja, powiatowe centrum pomocy rodzinie, poradnia psychologiczno – pedagogiczna i in.), a także aktywne organizowanie młodzieży czasu wolnego poprzez ciekawą i dostosowaną do ich potrzeb ofertę.

Obszar profilaktyki niedostosowania społecznego i zaburzeń zachowania dzieci i młodzieży może stać się w Pszowie płaszczyzną intensywnej współpracy i wymiany doświadczeń z organizacjami pozarządowymi. Przesądza o tym doświadczenie i opisywana już aktywność lokalnych NGO's-ów na tym polu. Władze miasta w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego powinny wspierać – także finansowo w formie grantów – działania organizacji tzw. *trzeciego sektora* na płaszczyźnie polityki społecznej. W przypadku powodzenia inicjatyw organizacji pozarządowych dot. przedmiotowego zagadnienia warto także im powierzać realizację części zadań publicznych. Praktyka wskazuje bowiem, że organizacje pozarządowe często lepiej, skuteczniej i taniej funkcjonują na polu polityki społecznej.

---

¹⁴ Zgodnie z informacją Urzędu Miasta w Pszowie w 2005 r. ze wsparcia świetlicy korzystało łącznie 25 uczniów (14 chłopców i 11 dziewcząt) szkół podstawowych w wieku 7 – 15 lat, zaś w 2006 r. – 27 uczniów (13 chłopców i 14 dziewcząt).

4. PROBLEMY SPOŁECZNE:

Jak wskazano na początku strategia jest dokumentem lub przedsięwzięciem obejmującym teorię i praktykę przygotowania i prowadzenia działań na pewnym obszarze działalności ludzkiej, poszczególnych elementów i najważniejszych operantów tych działań. Jej skuteczność w znacznym stopniu zależy od zdiagnozowania problemu oraz próby antycypowania dróg rozwoju i prognozy dotyczącej wystąpienia i natężenia problemu.

Na podstawie „*Diagnozy problemów społecznych w powiecie wodzisławskim*” przeprowadzonej w październiku 2003 r. ustalono, że mieszkańcy Pszowa nie należeli do najbardziej zainteresowanych korzystaniem z pomocy społecznej. Stosunek liczby klientów Ośrodka Pomocy Społecznej Pszowie (dalej OPS Pszów) do ogółu ludności wynosił 2,6 % i wśród gmin miejskich pozostawał najniższym w powiecie wodzisławskim. Dla porównania stosunek ten w innych gminach powiatu przedstawiał się następująco: Gorzyce – 3,1%, Lubomia – 2,7%, Mszana – 2,6%, Marklowice – 2,0%, Radlin – 2,8%, Rydułtowy – 4,0%, Wodzisław Śl. – 3,2%.

Podstawowym problemem z zakresu pomocy społecznej na terenie miasta pozostawało w 2002 r. bezrobocie (w 42,4% przypadków) oraz niepełnosprawność (35,8%) i długotrwała choroba (10,1%). Biorąc pod uwagę fakt znacznego podobieństwa obu ostatnich dysfunkcji, zarówno co do ich charakteru, jak i działań koniecznych do przedsięwzięcia w celu rozwiązania problemów z nich wynikających, należy podkreślić, że potraktowane wspólnie obydwie te dysfunkcje pozostawały najważniejszym problemem społecznym na terenie Pszowa w 2002 r. Duże oddziaływanie społeczne posiadały ponadto: problemy opiekuńczo – wychowawcze (6,6%). Dla porównania sytuacja w pozostałych gminach powiatu prezentowała się następująco:

Tab. 31 Najważniejsze dysfunkcje klientów pomocy społecznej w 2002 r. wg gmin

GMINA	I MIEJSCE	%	II MIEJSCE	%	III MIEJSCE	%	IV MIEJSCE	%
Pszów	Bezrobocie	42,4	Niepełnosprawność	35,8	Długotrwała Choroba	10,1	Bezradność	6,6
Lubomia	Niepełnosprawność	29,1	Bezrobocie	25,9	Długotrwała Choroba	16,8	Bezradność	10,5
Radlin	Bezrobocie	44,5	Bezradność	20,7	Niepełnosprawność	18,2	Długotrwała choroba	11,7
Godów	Bezrobocie	30,2	Niepełnosprawność	28,8	Długotrwała choroba	13,3	Bezradność	9,7
Marklowice	Bezrobocie	35,9	Niepełnosprawność	21,7	Długotrwała choroba	20,8	Bezradność	9,4
Mszana	Bezrobocie	31,6	Bezradność	27,2	Niepełnosprawność	20,1	Długotrwała choroba	8,7
Rydułtowy	Bezrobocie	52,9	Niepełnosprawność	21,9	Bezradność	17,7	Długotrwała choroba /alkoholizm	3
Gorzyce	Niepełnosprawność	46,6	Bezrobocie	38,5	Bezradność	5,2	Długotrwała choroba	4,4
Wodzisław Śląski	Bezrobocie	53,2	Niepełnosprawność	21,6	Długotrwała choroba	11,7	Bezradność	7,7

Oprac. na podst. „Diagnoza problemów społecznych w powiecie wodzisławskim” 2003.

W porównaniu do danych zagregowanych na poziomie powiatu w Pszowie obserwować można było większy udział niepełnosprawność, zaś mniejszy bezrobocia. Szersze informacje na ten temat zawiera tabela.

Tab. 32 Porównanie natężenia występowania dysfunkcji wśród klientów pomocy społecznej w powiecie wodzisławskim oraz mieście Pszów w 2002 r.

DYSFUNKCJA	POWIAT (%)	PSZÓW
UBÓSTWO	1,1	-
SIEROCTWO	0,2	-
BEZDOMNOŚĆ	0,3	0,3
OCHRONA MACIERZYŃSTWA	3,5	4,0
BEZROBOCIE	45,7	42,4
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	26,2	35,8
DŁUGOTRWAŁA CHOROBA	9,4	10,1
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH ORAZ PROWADZENIU GOSPODARSTWA DOMOWEGO	11,7	6,6
ALKOHOLIZM	1,5	0,3
TRUDNOŚĆ W PRZYSTOSOWANIU SIĘ DO ŻYCIA PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEGO	0,4	0,5
KŁĘSKA ŻYWIOŁOWA LUB EKOLOGICZNA	0,0	-
RAZEM	100	100

Oprac. na podst. „Diagnoza problemów społecznych w powiecie wodzisławskim” 2003.

W związku z faktem licznych i znaczących zmian prawnych w obszarze rozwiązywania problemów społecznych, jakie miały miejsce od czasu przeprowadzenia diagnozy, przystępując do pracy nad „Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych”, postanowiono w pierwszej kolejności przeprowadzić weryfikację danych zawartych w „Diagnozie...”, ustalić rodzaj i zasięg problemów społecznych występujących na terenie miasta.

Na podstawie przedmiotowej aktualizacji ustalono, że w stosunku do 2002 r. nastąpił znaczący wzrost liczby klientów Ośrodka Pomocy Społecznej w Pszowie. Stosunek liczby wszystkich klientów pomocy społecznej mierzony liczbą osób pozostających w gospodarstwach domowych klientów do ogółu ludności wynosił 7,45%, co stanowi niemal trzykrotnie więcej niż w 2002 r. Przedmiotowy stosunek ustalony dla klientów korzystających ze świadczeń materialnych jest nieco niższy i wynosi 4,6%. Zmiany w zakresie liczby klientów OPS Pszów ilustruje tabela.

Tab. 33 Liczba klientów OPS Pszów w latach 2004 - 2006

Wyszczególnienie	Rok		
	2004	2005	2006
Liczba rodzin objętych pomocą	313	290	358
Liczba osób w rodzinach objętych pomocą	829	829	1046

Dane OPS Pszów.

W okresie lat 2004 – 2006 nieznacznym zmianom uległy podstawowe powody korzystania z pomocy społecznej. O ile w latach 2004 – 2005 cztery główne dysfunkcje pozostawały niezmiennie na tych samych miejscach w hierarchii natężenia ich występowania, o tyle w 2006 r. doszło do pewnych przewartościowań. Szczegóły przedstawia tabela.

Tab. 34 Najważniejsze dysfunkcje klientów OPS Pszów w latach 2004 - 2006

ROK	I MIEJSCE	II MIEJSCE	III MIEJSCE	IV MIEJSCE
2002	Bezrobocie	Niepełnosprawność	Długotrwała Choroba	Bezradność
2004	Bezrobocie	Ubóstwo	Bezradność	Niepełnosprawność
2005	Bezrobocie	Ubóstwo	Bezradność	Niepełnosprawność
2006	Bezrobocie	Niepełnosprawność	Ubóstwo	Bezradność

Dane OPS Pszów.

W porównaniu z danymi ogólnopolskimi w Pszowie nieco inaczej przedstawia się struktura świadczeniobiorców. Na terenie miasta obserwujemy większy niż w przypadku danych ogólnopolskich udział kobiet w grupie wnioskodawców – klientów pomocy społecznej. Stosowny wskaźnik na terenie miasta wynosi 70,1% podczas gdy dla Polski – 62%. Większy udział kobiet wśród klientów pszowskiego OPS wiąże się prawdopodobnie z tradycyjną rolą kobiety jako matki – dodatkowo jeszcze wzmocnioną przez tradycyjny podział ról społecznych utrzymujący się w górnośląskich gminach górniczych.

W porównaniu do danych ogólnokrajowych na terenie Pszowa mniej korzystnie przedstawia się udział świadczeniobiorców długotrwałych, korzystających ze wsparcia ośrodka pomocy społecznej minimum trzy lata. Na obszarze Polski stanowią oni 43% wszystkich klientów pomocy społecznej, podczas gdy na terenie miasta – 62,85%. Podstawową barierą w zmianie opisywanego stanu rzeczywistości wydaje się być – obok braku posiadania przez OPS Pszów instrumentów rzeczywiście aktywizujących świadczeniobiorców – przede wszystkim zbyt mała liczba pracowników socjalnych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców miasta. Miasto Pszów pod względem liczby zatrudnionych pracowników socjalnych osiąga zaledwie połowę standardu ustawowego przewidzianego w tej mierze. Jeszcze gorzej prezentuje się sytuacja po uwzględnieniu liczby klientów. O ile bowiem statystycznie w Polsce liczba zatrudnionych pracowników socjalnych do liczby klientów pomocy społecznej kształtuje się na poziomie 0,6%, o tyle w przypadku Pszowa – na poziomie 0,38%.

Źle także prezentuje się stosunek procentowy klientów, którym udzielono usług opiekuńczych do ogółu świadczeniobiorców. Obecnie kształtuje się on dla Polski na poziomie 3,4%, a w założeniach NSISdP celem na rok 2010 jest 7%. Tymczasem na terenie Pszowa wynosił on w 2006 r. 1,2% w stosunku do ogółu świadczeniobiorców oraz trzykrotnie więcej w stosunku do klientów-wnioskodawców.

W 2006 r. z pomocy ośrodka pomocy społecznej w Pszowie skorzystało z różnych form pomocy materialnej 358 rodzin oraz równolegle 134 rodziny z form pomocy niematerialnej (głównie praca socjalna, poradnictwa, pomocy w pisaniu pism itp.). W przedmiotowych rodzinach (z wyłączeniem rodzin nie uzyskujących świadczeń materialnych) w 2006 r. zamieszkiwało 1046 osób.

Średnie świadczenie z pomocy społecznej wypłacone przez OPS Pszów w 2006 r. wyniosło na jednego świadczeniobiorcę 1905 zł i jest to znacząca zmiana w stosunku do lat wcześniejszych (2003 r. – 1148,30 zł, 2004 r. – 1561 zł, 2005 r. – 1957 zł).

Najliczniejszą kategorię świadczeń materialnych wypłaconych przez OPS w 2006 r. stanowiły posiłki oraz zasiłki celowe i okresowe, służące bieżącemu zaspokojeniu ważnych potrzeb klientów pomocy społecznej. W stosunku do lat wcześniejszych nieznacznie zmniejszyła się liczba udzielanych posiłków, zwiększyła zaś liczba zasiłków i usług opiekuńczych. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiają tabele.

Tab. 35 Rodzaje świadczeń udzielonych w 2006 r. przez OPS Pszów z uwzględnieniem ich liczby w poszczególnych kategoriach

RODZAJ ŚWIADCZENIA	LICZBA ŚWIADCZENIOBIORCÓW	LICZBA ŚWIADCZEŃ
Zasiłki stałe oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne	25	251
Zasiłki okresowe	154	976
Zasiłki celowe, celowe specjalne, rzeczowa, pomoc	313	brak danych
Posiłek	206 dzieci	19613
Inne:		
- pogrzeb	1	1
- skierowanie do dps	2	17
- pomoc z tytułu klęski żywiołowej (susza)	6	6
- schronienie	6	---
Usługi opiekuńcze	13	2347

Dane OPS Pszów.

Tab. 36 Rodzaje świadczeń udzielonych w 2005 r. przez OPS Pszów z uwzględnieniem ich liczby w poszczególnych kategoriach

RODZAJ ŚWIADCZENIA	LICZBA ŚWIADCZENIOBIORCÓW	LICZBA ŚWIADCZEŃ
Zasiłki stałe oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne	21	214
Zasiłki okresowe	142	845
Zasiłki celowe, celowe specjalne, rzeczowa, pomoc	272	brak danych
Posiłek	206 dzieci	25291
Inne:		
- pogrzeb	1	1
- skierowanie do dps	1	8
- schronienie	7	---
Usługi opiekuńcze	9	2092

Dane OPS Pszów.

Tab. 37 Rodzaje świadczeń udzielonych w 2004 r. przez OPS Pszów z uwzględnieniem ich liczby w poszczególnych kategoriach

RODZAJ ŚWIADCZENIA	LICZBA ŚWIADCZENIOBIORCÓW	LICZBA ŚWIADCZEŃ
Zasiłki stałe	19	200
Zasiłki okresowe	111	498
Zasiłki celowe, celowe specjalne, rzeczowa pomoc	259	brak danych
Posiłek	208 dzieci	23071
Inne:		
- pogrzeb	2	2
- skierowanie do dps	1	8
- schronienie	2	---
Usługi opiekuńcze	6	1967
Inne*:		
- macierzyński zasiłek okresowy;	22	60
- zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne;	11	44
- składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	32	brak danych

Dane OPS Pszów.

* Dane za okres 01.01.-30.04.2004 r. (zmiana przepisów prawa).

W 2006 r. jak już wspomniano z pomocy materialnej OPS w Pszowie skorzystało 358 gospodarstw domowych (rodzin). Około 70% stanowiły w tej grupie kobiety, zaś ok. 30% - mężczyźni.

Tab. 38 Klienci OPS Pszów w 2006 r. ze względu na płeć

PŁEĆ	LICZBA BEZWZGLĘDNA	%
KOBIETY	251	70
MĘŻCZYŹNI	107	30
RAZEM	358	100

Dane OPS Pszów.

Ze względu na dekadę urodzenia można uogólnić, że klienci pomocy społecznej w Pszowie to przede wszystkim osoby w średnim wieku (roczniki 1950 – 59 i 1960 – 69) oraz osoby młode (dekada 1970 – 79). Tylko około 15% klientów stanowiły osoby w wieku powyżej 65. roku życia. Warto w tym momencie podkreślić, że kobiety – klientki pomocy społecznej –

są na ogół młodsze od mężczyzn (ok. 65,3% kobiet i tylko 41,1% mężczyzn urodziło się przed dekadą 1950 – 59).

Tab.39 Klienci OPS Pszów w 2006 r. ze względu na dekadę urodzenia

DEKADA URODZENIA	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
1900-09						
1910-19	1	0,4			1	0,3
1920-29	17	6,8	1	0,9	18	5,0
1930-39	18	7,2	9	8,4	27	7,5
1940-49	13	5,2	19	17,8	32	8,9
1950-59	38	15,1	34	31,8	72	20,1
1960-69	65	25,9	20	18,7	85	23,8
1970-79	57	22,7	15	14,0	72	20,1
1980-89	42	16,7	9	8,4	51	14,3
1990-2005	-	-	-	-	-	-
RAZEM	251	100	107	100	358	100

Dane OPS Pszów.

Biorąc pod uwagę stan cywilny oraz ilość posiadanych dzieci, należy zauważyć, że 33,5% klientów OPS Pszów w 2006 r. stanowiły małżeństwa, w tym w 85% - posiadające dzieci. Na kolejnych miejscach uplasowały się osoby stanu wolnego (25,7%), rozwiedzione lub w separacji (17,3%) oraz wdowcy – 16,8%. Niewielki natomiast pozostaje wśród klientów OPS odsetek osób żyjących w związkach nieformalnych (tylko 6,8%).

Na uwagę i podkreślenie zasługują istotne różnice wśród klientów pomocy społecznej z terenu miasta, jakie ujawniają się po uwzględnieniu płci klientów. O ile tylko w 8,4% przypadków kobiety-podopieczne OPS były osobami stanu wolnego, o tyle wśród mężczyzn – bezdzietni kawalerowie stanowili aż 66,3%. Jeden tylko mężczyzna pozostawał w związku małżeńskim – pozostali albo byli wdowcami, albo też rozwodnikami (osobami w separacji). Można stąd wnioskować, nieco upraszczając, iż o ile kobiety korzystają z pomocy społecznej przede wszystkim w trosce o dobro dzieci i własne, o tyle mężczyźni przede wszystkim kierują się własnym interesem. Hipotezę tę potwierdza ponadto analiza wieku klientów, wskazująca, że aż jedna czwarta wszystkich mężczyzn pozostawała w wieku około emerytalnym, podczas gdy wśród kobiet ten odsetek był o jedną piątą mniejszy.

Posiadanie dzieci w przypadku klientów pomocy społecznej na terenie Pszowa w 2006 r. nie stało w pozytywnej korelacji z korzystaniem z pomocy (a przynajmniej stało na poziomie niższym niż statystycznie dla Polski). Klienci posiadający dzieci stanowili bowiem mniej niż połowę ogółu zbiorowości (47,2%), z czego gospodarstwa z trójką lub więcej dzieci stanowiły około 13,1% wszystkich domostw klientów OPS Pszów. W kategorii tej dominują wielodzietne małżeństwa, które stanowią powyżej 80%. Gospodarstwa z dwójką dzieci stanowiły 16% klientów, zaś z jednym – 18,2%. Gospodarstwa korzystające z pomocy ośrodka i nie posiadające dzieci stanowiły w 2006 r. większość: 52,8%.

W tym miejscu raz jeszcze należy zwrócić uwagę na związki między płcią klientów oraz posiadaniem dzieci. Wśród mężczyzn były tylko dwie osoby posiadające na utrzymaniu dziecko, gdy tymczasem wśród kobiet ten odsetek wynosił niemal 70% (66,6%). Pośród męskiej części podopiecznych OPS w 2006 r. były ponadto tylko trzy osoby pozostające w jakimkolwiek związku z inną osobą (wśród kobiet z kolei tylko 21,5% nie żyło w związku). Można zatem zaryzykować stwierdzenie, że typowy świadczeniobiorca po stronie mężczyzn był w 2006 r. samotny i bezdzietny, przede wszystkim kawalerem. Z kolei statystyczną kobietę – klientkę pomocy społecznej na terenie Pszowa w 2006 r. stanowiła kobieta w związku (mażeńskim lub nieformalnym), posiadająca na utrzymaniu dzieci (w 66,6% przypadków) – w tym niemal co piąta (19%) troje lub więcej. Dane te potwierdza tabela.

Tab. 40 Klienci OPS Pszów w 2006 r. ze względu na stan cywilny

STAN CYWILNY I RODZINNY	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Kawaler 0 dzieci			71	66,3	71	19,8
Kawaler 1 dziecko						
Kawaler 2 dzieci						
Kawaler 3 dzieci lub więcej						
Panna 0 dzieci	10	4,0			10	2,8
Panna 1 dziecko	9	3,6			9	2,5
Panna 2 dzieci	1	0,4			1	0,3

Panna 3 dzieci i więcej	1	0,4			1	0,3
Konkubinat 0 dzieci	6	2,4			6	1,7
Konkubinat 1 dziecko	6	2,4			6	1,7
Konkubinat 2 dzieci	10	4,0			10	2,8
Konkubinat 3 dzieci lub więcej	2	0,8			2	0,6
Związek małżeński 0 dzieci	17	6,8	1	0,9	18	5,0
Związek małżeński 1 dziecko	33	13,1			33	9,2
Związek małżeński 2 dzieci	31	12,4			31	8,7
Związek małżeński 3 dzieci lub więcej	38	15,1			38	10,6
Rozwiedzeni/ separacja 0 dzieci	13	5,2	17	15,9	30	8,4
Rozwiedzeni/ separacja 1 dziecko	14	5,6	2	1,9	16	4,5
Rozwiedzeni/ separacja 2 dzieci	13	5,2			13	3,6
Rozwiedzeni/ separacja 3 dzieci lub więcej	3	1,2			3	0,8
Owdowiali 0 dzieci	38	15,1	16	15,0	54	15,1
Owdowiali 1 dziecko	1	0,4			1	0,3
Owdowiali 2 dzieci	2	0,8			2	0,6
Owdowiali 3 dzieci lub więcej	3	1,2			3	0,8
RAZEM	251	100	107	100	358	100

Dane OPS Pszów.

Ze względu na poziom wykształcenia – zgodnie z wszelkimi prawidłami życia społecznego – większość klientów OPS Pszów stanowiły w 2006 r. na ogół osoby słabo wykształcone. Ponad połowa, bo aż 51,7% wszystkich świadczeniobiorców, posiadała wykształcenie podstawowe, a 37,4% – zasadnicze zawodowe. Tylko co dziesiąty klient pomocy społecznej w 2006 r. cechował się wykształceniem średnim. Nie było wśród nich z kolei żadnej osoby z wykształceniem wyższym. I tutaj łatwo można dostrzec istotne różnice pomiędzy zbiorowością kobiet i mężczyzn. Ci ostatni częściej posiadają bowiem wykształcenie zawodowe ułatwiające aktywne uczestnictwo w rynku pracy. Z drugiej zaś strony w grupie mężczyzn nie ma żadnej osoby posiadającej wykształcenie średnie.

Tab. 41 Klienci OPS Pszów w 2006 r. według poziomu wykształcenia

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Niepełne podstawowe	2	0,8			2	0,6
Podstawowe	135	53,8	50	46,7	185	51,7
Zasadnicze zawodowe	82	32,7	52	48,6	134	37,4
Średnie	32	12,7	5	4,7	37	10,3
Wyższe	-	-	-	-	-	-
RAZEM	251	100	107	100	358	100

Dane OPS Pszów.

Jako komentarz do powyższej tabeli należy dodać, iż obejmuje ona wyłącznie klientów – wnioskodawców pomocy społecznej. W ich gospodarstwach mogą więc zamieszkiwać osoby lepiej wykształcone. Niestety zgodnie z prawami socjologicznymi nie musi przekładać się to na wyższą zaradność życiową i samodzielność tych osób. Jak bowiem wskazują badania wykształcenie własne w dosyć ograniczonym stopniu przeciwdziała tzw. *dziedziczeniu bezradności*.

Nienajlepszą kondycję mieszkańców Pszowa, którzy w 2006 r. korzystali z pomocy społecznej, potwierdza także aktywność zawodowa tych osób.

W zdecydowanej większości są to bowiem osoby nieaktywne zawodowo. Połowa z nich to osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku. Jedna piąta pozostaje w ogóle nie zarejestrowana w urzędzie pracy. Mniej niż co dziesiąty klient OPS Pszów w 2006 r. pracował, co może wskazywać na ubóstwo (w wyniku niezdolności do samodzielnego zaspokojenia potrzeb

swych i swojej rodziny) jako przyczynę korzystania z pomocy społecznej. *Per analogiam* sytuacja może się kształtować w stosunku do rencistów i emerytów, stanowiących ogółem 21% świadczeniobiorców.

Skupiając się raz jeszcze na analizie różnic pomiędzy zbiorowościami kobiet i mężczyzn, należy zauważyć, że klientki OPS częściej usiłowały podejmować jakąkolwiek aktywność zawodową. Kobiety ponadto trzykrotnie rzadziej niż mężczyźni stanowiły osoby bezrobotne nie zarejestrowane w urzędzie pracy. Większy także odsetek kobiet niż mężczyzn pozostawał na rencie lub emeryturze. Jedna klientka pomocy społecznej w 2006 r. ponadto uczyła się lub studiowała.

Tab. 42 Klienci OPS Pszów w 2006 r. ze względu na aktywność zawodową

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Pracuje	23	9,2	4	3,7	27	7,5
Pracuje dorywczo	2	0,8	1	0,9	3	0,8
Pracuje „na czarno”	3	1,2	-	-	3	0,8
Nie pracuje	30	11,9	39	36,5	69	19,3
Uczy się/studiuje	1	0,4	-	-	1	0,3
Na emeryturze	8	3,2	3	2,8	11	3,1
Na rencie	59	23,5	5	4,7	64	17,9
Na zasiłku dla bezrobotnych	1	0,4	-	-	1	0,3
Bezrobotny bez prawa do zasiłku	124	49,4	55	51,4	179	50
RAZEM	251	100	107	100	358	100

Dane OPS Pszów.

Celem diagnozy poza opisaniem zbiorowości klientów pomocy społecznej jest także wskazanie podstawowych kwestii problematycznych poprzez ujawnienie dysfunkcji, najczęściej dotyczących klientów pomocy społecznej i ich gospodarstwa oraz określenie poziomu natężenia ich występowania. W tym miejscu należy zaznaczyć, że dane przytoczone poniżej nie stoją w sprzeczności z już cytowanymi. Różnice w wielkościach bezwzględnych wynikają z faktu, że przywoływane niżej dane dotyczą wszystkich dostrzeżonych przez pracowników OPS Pszów dysfunkcji występujących w gospodarstwach domowych wnioskodawców, natomiast podane w nawiasach – tzw. *dysfunkcji głównych*, tj. będących bezpośrednią przyczyną zwrócenia się do OPS z prośbą o pomoc.

Podsumowując zatem w 2006 r. w 358 gospodarstwach świadczeniobiorców z pomocy społecznej stwierdzono łącznie aż 2648 dysfunkcji (statystycznie 7,4 dysfunkcji na jedną rodzinę).

W 2006 r. najpoważniejszym problemem społecznym na terenie Pszowa pozostawało bezrobocie oraz niepełnosprawność (odpowiednio: po 16,8 % i 4,2% wszystkich stwierdzonych dysfunkcji oraz po 30,2% i 19,5% jako dysfunkcja główna, tj. bezpośrednia przyczyna zgłoszenia się po pomoc do OPS). Na kolejnych miejscach uplasowały się:

- ubóstwo (odpowiednio: 16,2% i 19,3%);
- długotrwała lub ciężka choroba (18,7% i 5,9%);
- bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych (20,1% i 13,1%);
- potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności (9,8% - wyłącznie dysfunkcja poboczna);
- alkoholizm (11,2% i 5,9%);
- bezdomność (0,94% i 4,7%).

Istniejące różnice w intensywności występowania poszczególnych dysfunkcji na obu poziomach (tj. dysfunkcji głównej oraz dysfunkcji ujawnionej), zwłaszcza w obszarze czterech z nich: ubóstwa, bezrobocia, bezradności opiekuńczo-wychowawczej oraz potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, wskazują, że dwiema podstawowymi przyczynami problemów społecznych w tej materii są: bezrobocie oraz ubóstwo płynące albo z osiągnięcia zbyt niskich dochodów, albo spowodowane wielodzietnością.

Należy ponadto podkreślić znaczący udział osób niepełnosprawnych lub schorowanych w ogóle klientów pomocy społecznej w 2006 r z terenu Pszowa. Zintegrowany wskaźnik natężenia występowania obu dysfunkcji kształtuje się na poziomie 26,5% jako dysfunkcji głównej oraz 23,0% wszystkich ujawnionych dysfunkcji. W obu zatem przypadkach możemy sklasyfikować występowanie potrzeby niesienia pomocy osobom niepełnosprawnym i chorym na drugim – obok bezrobocia miejscu pośród wszystkich problemów społecznych, dotyczących społeczność Pszowa.

Na terenie miasta w 2006 r. nie ujawniono takich problemów jak klęska żywiołowa lub ekologiczna, sieroctwo, trudność w integracji uchodźców czy bezradność po opuszczeniu przez młodzież placówek opiekuńczo-wychowawczych. Dysfunkcjami o niewielkim zasięgu w 2006 r. okazały się ponadto: przemoc w rodzinie oraz trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego (wyłącznie w charakterze dysfunkcji pobocznej). Szczegółowe dane przedstawia tabela.

Tab. 43 Główne dysfunkcje klientów OPS Pszów w 2006 r.

DYSFUNKCJA	KOBIEТЫ		MEŹCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Ubóstwo	214 (50)	15,9 (19,9)	216 (19)	16,6 (17,8)	430 (69)	16,2 (19,3)
Sieroctwo	-	-	-	-	-	-
Bezdomność	11 (7)	0,8 (2,8)	14 (11)	1,1 (10,3)	25 (18)	0,9 (5)
Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	134	9,9	126	9,7	260	9,8
Bezrobocie	228 (85)	16,9 (33,9)	218 (23)	16,8 (21,5)	446 (108)	16,8 (30,2)
Niepełnosprawność	60 (36)	4,6 (14,3)	52 (34)	4,0 (31,8)	112 (70)	4,2 (19,5)
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	286 (43)	21,2 (17,1)	246 (4)	18,9 (3,7)	532 (47)	20,1 (13,1)
Alkoholizm lub narkomania	138 (7)	10,2 (2,8)	158 (14)	12,1 (13,1)	296 (21)	11,3 (5,9)
Trudność w przystosowaniu się po opuszczeniu zakładu karnego	-	-	7	0,5	7	0,3
Kłeska żywiołowa lub ekologiczna	-	-	-	-	-	-
Przemoc w rodzinie	22	1,6	22	1,7	44	1,7
Trudność w integracji uchodźców	-	-	-	-	-	-
Zdarzenia losowe/sytuacja kryzysowa	-	-	-	-	-	-
Długotrwała lub ciężka choroba	254 (23)	18,9 (9,2)	242 (2)	18,6 (1,8)	496 (25)	18,7 (7)
Nieprzystosowanie do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	-	-	-	-	-	-
RAZEM	1347 (251)	100 (100)	1301 (107)	100 (100)	2648 (358)	100 (100)

W nawiasach podano dane dla dysfunkcji głównych. Dane OPS Pszów.

Podsumowując statystycznym klientem pomocy społecznej na terenie Pszowa w 2006 r. była kobieta w średnim wieku, w blisko w połowie wypadków pozostająca w związku małżeńskim, posiadająca na utrzymaniu dzieci (w niemal co piątym przypadku co najmniej trójkę), nieaktywna zawodowo i posiadająca wykształcenie podstawowe. Korzystała ona z pomocy głównie w związku z problemem bezrobocia, ubóstwa, a także występującym w gospodarstwie problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Po stronie mężczyzn statystyczny klient był nieco lepiej wykształcony niż w przypadku zbioru kobiet i na ogół reprezentował ludność w wieku poprodukcyjnym. Gospodarował samotnie i był bezdzietny. Był też nieaktywny zawodowo jeszcze w większym stopniu niż statystyczna klientka OPS Pszów w 2006 r. Problemami, z którymi się borykał, były z kolei przede wszystkim: niepełnosprawność, bezrobocie, ubóstwo i alkoholizm.

Odnosząc dane uzyskane na podstawie tej części diagnozy do danych zebranych w 2003 r., należy sformułować następujące wnioski:

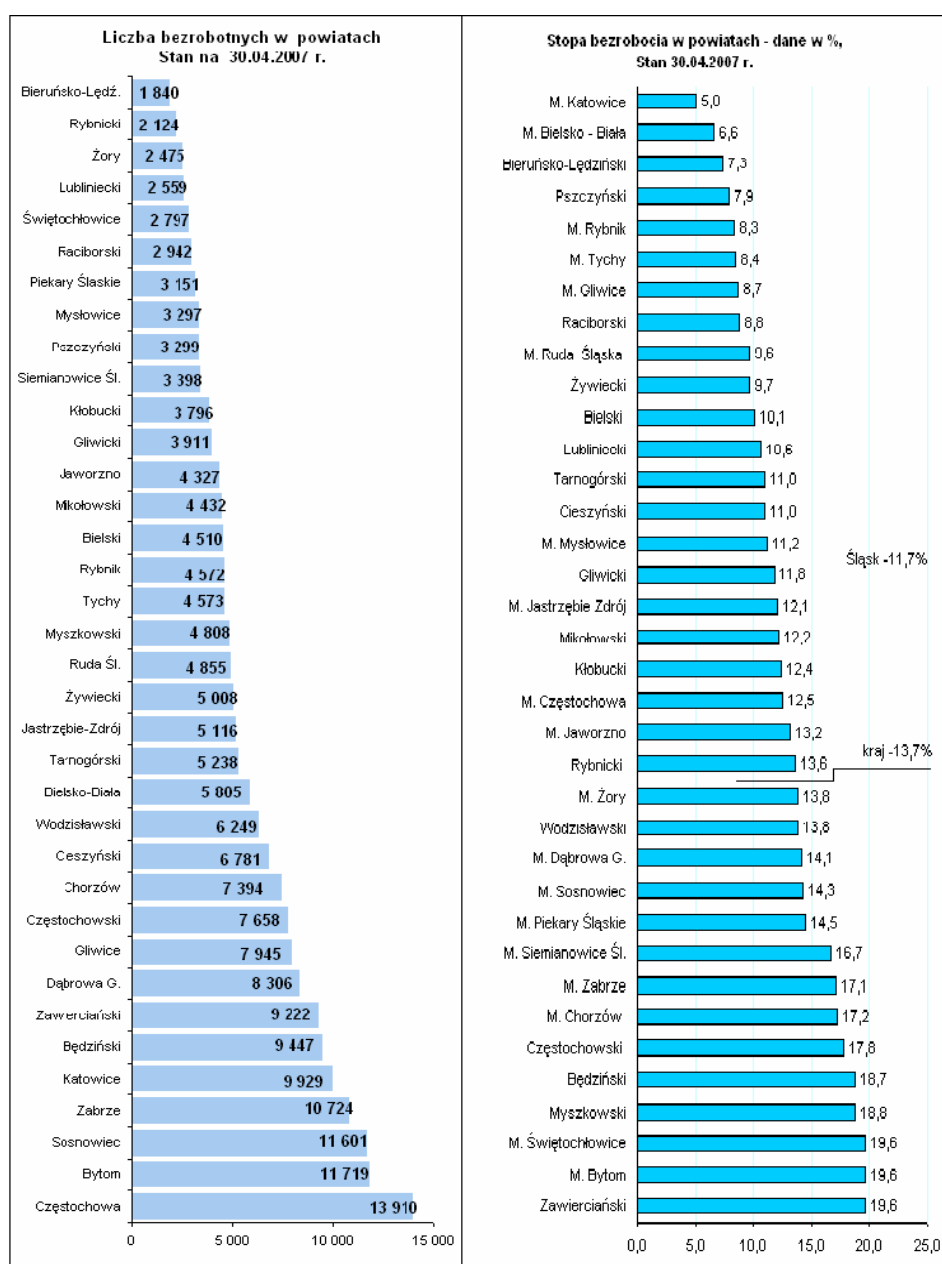
- podstawową dysfunkcją główną na terenie Pszowa nadal pozostaje bezrobocie, którego udział wśród przyczyn sięgania po pomoc społeczną zmniejszyła się (42,4% w 2002 r. wobec 30,2% w 2006 r.);
- znacznie zmniejszyło się znaczenie niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby wśród głównych dysfunkcji klientów OPS Pszów; skumulowany wskaźnik dla obu pokrewnych dysfunkcji, który w 2002 r. kształtował się na poziomie 45,9% udziału wśród wszystkich dysfunkcji głównych, spadł w 2006 r. do łącznie 26,5%;
- mocno na znaczeniu jako dysfunkcja główna zyskał problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego; przy równoczesnym dynamicznym wzroście znaczenia ubóstwa należy uznać, że zagadnienie kondycji rodziny jest obecnie najważniejszym problemem społecznym (32,4%) na terenie Pszowa i jako ściśle ze sobą powiązane wymagają natychmiastowej interwencji.

Władze miasta, pragnąc realizować wysokiej jakości politykę społeczną na swoim obszarze, winny obecnie obok aktywnego zaangażowania w rozwiązywanie problemu bezrobocia jako przyczyny większości dysfunkcji społecznych, objąć intensywnymi i skutecznymi działaniami pomocowymi rodziny – tak patologiczne, jak i bliskie temu stanu. Równocześnie nie powinny utracić z oczu problemu pomocy osobom niepełnosprawnym.

4.1 BEZROBOCIE

Najpoważniejszą dysfunkcją ujawnioną przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszowie wśród jego klientów w 2006 r. pozostawało bezrobocie. Według informacji Powiatowego Urzędu Pracy w Wodzisławiu Śląskim oraz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach stopa bezrobocia na terenie powiatu wodzisławskiego wynosiła na koniec kwietnia 2007 r. 13,8% i o 2,1% była wyższa niż średnia w województwie śląskim (oraz o 0,1% niż przeciętna stopa bezrobocia w Polsce). Liczba bezrobotnych wynosiła na koniec wspomnianego okresu 6249 osób.

Szczegóły ilustruje wykres 3.

Źródło: WUP Katowice: www.wup-katowice.pl.

Od 2004 r. mamy do czynienia w powiecie ze stałymi wahaniami poziomu bezrobocia z utrzymującą się, zwłaszcza od początku 2006 r., tendencją spadkową w obszarze liczby osób pozostających bez pracy. Co istotne w porównaniu do 2006 r. spadek bezrobocia w powiecie wodzisławskim jest wyraźnie niższy niż spadek w województwie śląskim czy kraju. O ile bowiem w lipcu 2006 r. stopa bezrobocia w powiecie wynosząca 14,8% o 0,6% przewyższała średnią dla województwa, o tyle w kwietniu 2007 r. przedmiotowa różnica była już niemal czterokrotnie większa. Równocześnie o ile w lipcu 2006 r. stopa bezrobocia w powiecie wodzisławskim była niższa niż średnia dla Polski o 0,9%, o tyle w kwietniu 2007 r. to stopa bezrobocia w Polsce była niższa niż w powiecie wodzisławskim o 0,1%.

Dane dotyczące zmiany liczby osób bezrobotnych za minione 2,5 roku te ilustrują tabele.

Tab.44 Liczba osób bezrobotnych w powiecie wodzisławskim w okresie 31.12.2004 r. - 31.03.2007 r.

Kategoria	XII	I	III	VI	IX	XII	I	III	VI	IX	XII	I	III
	2004	2005	2005	2005	2005	2005	2006	2006	2006	2006	2006	2007	2007
Liczba osób bezrobotnych	8602	8698	8691	8319	7876	7882	8182	8142	7265	7001	6979	7081	6620

Na podst.: dane PUP Wodzisław Śl.: www.pup-wodzislaw.pl.

Tab. 45 Stopa bezrobocia w powiecie wodzisławskim w okresie I-VI 2004r.

Stopa bezrobocia w powiecie wodzisławskim							Zmiana (w %) wobec pozycji wyjściowej
m-c/ gmina	I	II	III	IV	V	VI	
	liczba bezrob.	liczba bezrob	liczba bezrob	liczba bezrob	liczba bezrob	liczba bezrob	
Powiat	9840	9760	9474	9119	8818	8801	-10,6
Wodzisław Śl.	3639	3605	3526	3403	3344	3290	-9,6
Rydułtowy	1413	1404	1381	1344	1276	1313	-7,1
Radlin	1193	1201	1143	1089	1004	995	-16,6
Pszów	836	818	792	764	750	764	-8,6
Godów	643	632	620	609	597	613	-4,7
Gorzycy	1106	1103	1037	991	946	949	-14,2
Lubomia	368	363	355	319	315	303	-17,7
Markłowice	258	261	256	238	236	232	-10,1
Mszana	381	376	364	352	351	342	-10,2
Bezrobotni z prawem do zasiłku	779	815	771	716	671	682	-12,4
Stopa bezrobocia w %	19,0	18,8	18,2	18,0	17,5	17,4	-----

Na podst. danych PUP Wodzisław Śl., www.pup-wodzislaw.pl

Tab. 46 Stopa bezrobocia w powiecie wodzisławskim w okresie VII-XII 2004r.

Stopa bezrobocia w powiecie wodzisławskim							Zmiana (w %) wobec pozycji wyjściowej
m-c/ gmina	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
	liczba bezrob.	liczba bezrob	liczba bezrob	liczba bezrob	liczba bezrob	liczba bezrob	
Powiat	8616	8795	8729	8626	8504	8602	-0,2
Wodzisław Śl.	3232	3279	3299	3201	3161	3206	-0,8
Rydułtowy	1240	1275	1258	1262	1243	1222	-1,4
Radlin	970	1013	957	962	942	967	-0,3
Pszów	752	763	763	758	762	768	+2,1
Godów	578	594	609	594	578	586	+1,4
Gorzyce	947	976	960	976	953	972	+2,6
Lubomia	320	324	322	322	317	323	+0,9
Markłowice	231	228	228	226	219	232	+0,4
Mszana	342	338	333	328	329	326	-4,7
Bezrobotni z prawem do zasiłku	617	620	587	604	616	654	+6,0
Stopa bezrobocia w %	17,1	17,3	17,2	17,1	16,9	17,1	-----

Na podst. danych PUP Wodzisław Śl., www.pup-wodzislaw.pl

Tab. 47 Stopa bezrobocia w powiecie wodzisławskim wg gmin w okresie I – VI 2005

Stopa bezrobocia w powiecie wodzisławskim							Zmiana (w %) wobec pozycji wyjściowej
m-c/ gmina	I	II	III	IV	V	VI	
	liczba bezrob.	liczba bezrob	liczba bezrob	liczba bezrob	liczba bezrob	liczba bezrob	
Powiat	8698	8810	8691	8529	8341	8319	- 4,3
Wodzisław Śl.	3219	3250	3186	3152	3030	2989	- 7,1
Rydułtowy	1267	1288	1264	1242	1241	1222	- 3,6
Radlin	992	1038	1012	1003	978	987	- 0,5
Pszów	783	798	789	764	737	729	- 6,9
Godów	586	585	592	595	576	601	+2,6
Gorzyce	987	1001	996	918	911	935	- 5,3
Lubomia	316	311	311	292	290	248	- 21,5
Markłowice	227	231	231	243	252	250	+ 10,0
Mszana	324	309	310	312	320	322	- 0,6
Bezrobotni z prawem do zasiłku	712	751	706	642	645	634	- 10,0
Stopa bezrobocia w %	17,1	17,3	17,1	16,9	16,5	16,5	-----

Na podst. danych PUP Wodzisław Śl., www.pup-wodzislaw.pl

Tab. 48 Stopa bezrobocia w powiecie wodzisławskim wg gmin w okresie VII – XII 2005

Stopa bezrobocia w powiecie wodzisławskim							Zmiana (w %) wobec pozycji wyjściowej
m-c/ gmina	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
	liczba bezrob.	liczba bezrob	liczba bezrob	liczba bezrob	liczba bezrob	liczba bezrob	
Powiat	8306	8183	7876	7837	7867	7882	-5,1
Wodzisław Śl.	2948	2921	2758	2802	2841	2829	-4,0
Rydułtowy	1271	1262	1179	1182	1169	1168	-8,1
Radlin	978	953	930	911	901	879	-10,1
Pszów	731	703	698	705	722	748	+2,3
Godów	580	568	562	538	527	537	-7,4
Gorzyce	938	925	912	885	885	879	-6,3
Lubomia	292	299	296	292	284	304	+4,1
Marklowice	248	231	224	213	225	233	-6,0
Mszana	321	317	317	305	305	305	-5,0
Bezrobotni z prawem do zasiłku	632	586	570	583	590	639	+1,1
Stopa bezrobocia w %	16,8	16,5	16,0	15,9	16,0	16,0	-----

Na podst. danych PUP Wodzisław Śl., www.pup-wodzislav.pl

Tab. 49 Stopa bezrobocia w powiecie wodzisławskim wg gmin w okresie I – VI 2006

Stopa bezrobocia w powiecie wodzisławskim							Zmiana (w %) wobec pozycji wyjściowej
m-c/ gmina	I	II	III	IV	V	VI	
	liczba bezrob.	liczba bezrob	liczba bezrob	liczba bezrob	liczba bezrob	liczba bezrob	
Powiat	8182	8129	8142	7870	7628	7265	-11,2
Wodzisław Śl.	2959	2946	2979	2853	2755	2598	-12,2
Rydułtowy	1207	1195	1210	1176	1171	1142	-5,4
Radlin	914	914	908	912	890	872	-4,6
Pszów	747	736	698	698	655	602	-19,4
Godów	557	545	549	516	503	496	-11,0
Gorzyce	929	953	933	896	844	799	-14,0
Lubomia	317	315	332	285	289	263	-17,0
Marklowice	234	228	228	225	218	215	-8,2
Mszana	318	310	305	306	300	278	-12,6
Bezrobotni z prawem do zasiłku	703	711	728	707	675	611	-13,1
Stopa bezrobocia w %	16,5	16,4	16,4	15,9	15,4	15,4	-----

Na podst. danych PUP Wodzisław Śl., www.pup-wodzislav.pl

Tab. 50 Stopa bezrobocia w powiecie wodzisławskim wg gmin w okresie VII – XII 2006

Stopa bezrobocia w powiecie wodzisławskim							Zmiana (w %) wobec pozycji wyjściowej
m-c/ gmina	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
	liczba bezrob.	liczba bezrob.	liczba bezrob.	liczba bezrob.	liczba bezrob.	liczba bezrob.	
Powiat	7163	7099	7001	6828	7071	6979	-2,6
Wodzisław Śl.	2475	2462	2423	2312	2416	2369	-4,3
Rydułtowy	1144	1132	1113	1077	1130	1118	-2,3
Radlin	829	835	844	815	859	846	+2,0
Pszów	608	591	570	570	597	599	-1,5
Godów	505	507	513	514	508	493	-2,4
Gorzyce	823	793	782	774	773	786	-4,5
Lubomia	287	280	277	280	294	296	+3,1
Markłowice	209	203	206	201	205	191	-8,6
Mszana	278	278	273	271	283	281	+1,1
Bezrobotni z prawem do zasiłku	586	636	611	593	662	666	+13,6
Stopa bezrobocia w %	14,6	14,5	15,3	15,0	15,4	15,3	-----

Na podst. danych PUP Wodzisław Śl., www.pup-wodzislav.pl

Tab. 51 Stopa bezrobocia w powiecie wodzisławskim wg gmin w okresie I – IV 2007

Stopa bezrobocia w powiecie wodzisławskim					Zmiana (w %) wobec pozycji wyjściowej
m-c/ gmina	I	II	III	IV	
	liczba bezrob.	liczba bezrob.	liczba bezrob.	liczba bezrob.	
Powiat	7081	6910	6620	6249	-11,3
Wodzisław Śl.	2444	2365	2246	2131	-12,8
Rydułtowy	1139	1103	1072	996	-12,6
Radlin	857	844	789	744	-13,2
Pszów	606	596	589	572	-5,6
Godów	484	472	478	445	-8,1
Gorzyce	776	771	768	713	-8,1
Lubomia	301	280	260	247	-17,9
Markłowice	199	200	181	179	-10,0
Mszana	279	278	237	222	-20,4
Bezrobotni z prawem do zasiłku	674	688	620	594	-11,9
Stopa bezrobocia w %	15,4	15,0	14,5	13,8	-----

Na podst. danych PUP Wodzisław Śl., www.pup-wodzislav.pl

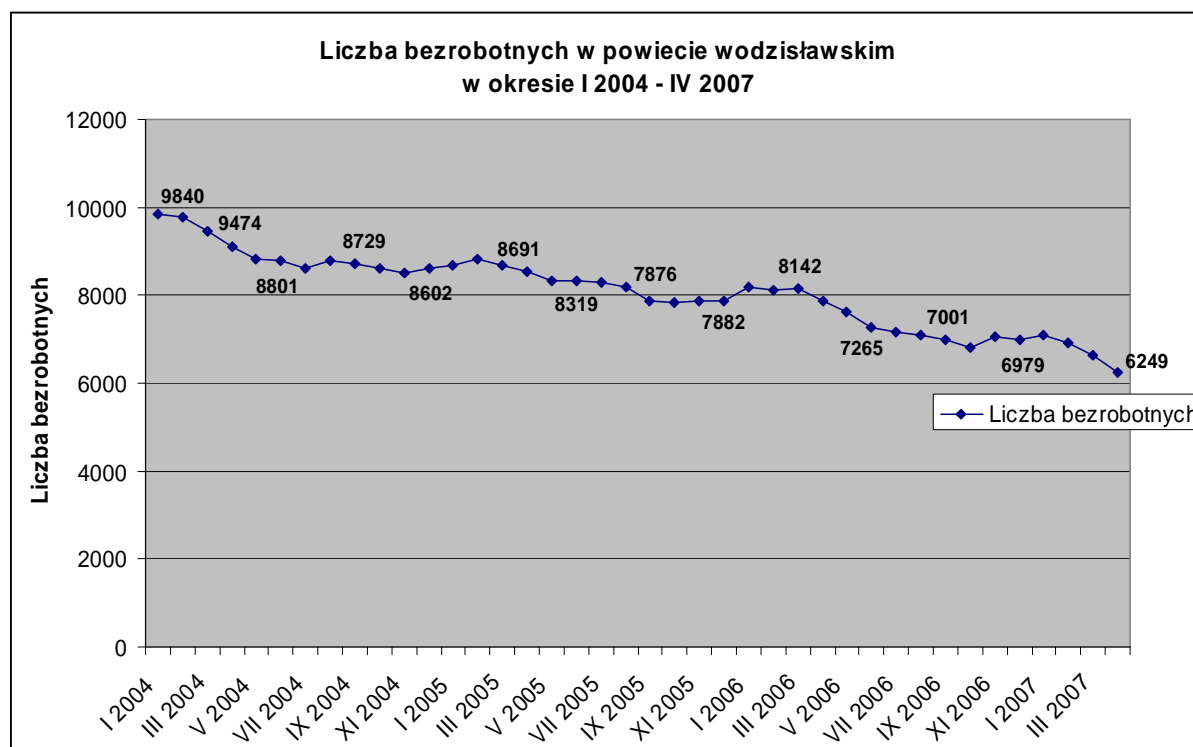
Analiza powyższych tabeli wskazuje, że w okresach półrocznych poziom bezrobocia na terenie Pszowa spadał wolniej niż w powiecie wodzisławskim. Najgorzej sytuacja prezentowała się w półroczach VII – XII 2004 r. i VII – XII 2005 r.

Przełomowy okazał się początek 2006 r. kiedy to liczba osób pozostających bez pracy zmniejszyła się skokowo blisko o jedną piątą.

Nie zmienia to jednak faktu, że spadek bezrobocia rejestrowanego na terenie Pszowa liczony w okresie od stycznia 2004 r. (jako punkt startu analizy) do kwietnia 2007 r. (-31,6%) był mniejszy niż średnio dla powiatu wodzisławskiego (-36,5%). Najlepiej pod tym względem sytuacja prezentuje się w Wodzisławiu Śląskim, gdzie stopa bezrobocia spadła o 41,4% oraz w Radlinie (-37,6%). Znacznie poniżej średniej powiatowej lokują się przedmiotowe wskaźniki dla gmin wiejskich powiatu oraz Rydułtów (-29,5%). W najmniejszym stopniu bezrobocie spadło na terenie gminy Lubomia (-18,2%) oraz Markłowice (-22,9%).

Tendencje w zakresie zmiany liczby osób bezrobotnych na terenie miasta oraz powiatu ilustrują wykresy.

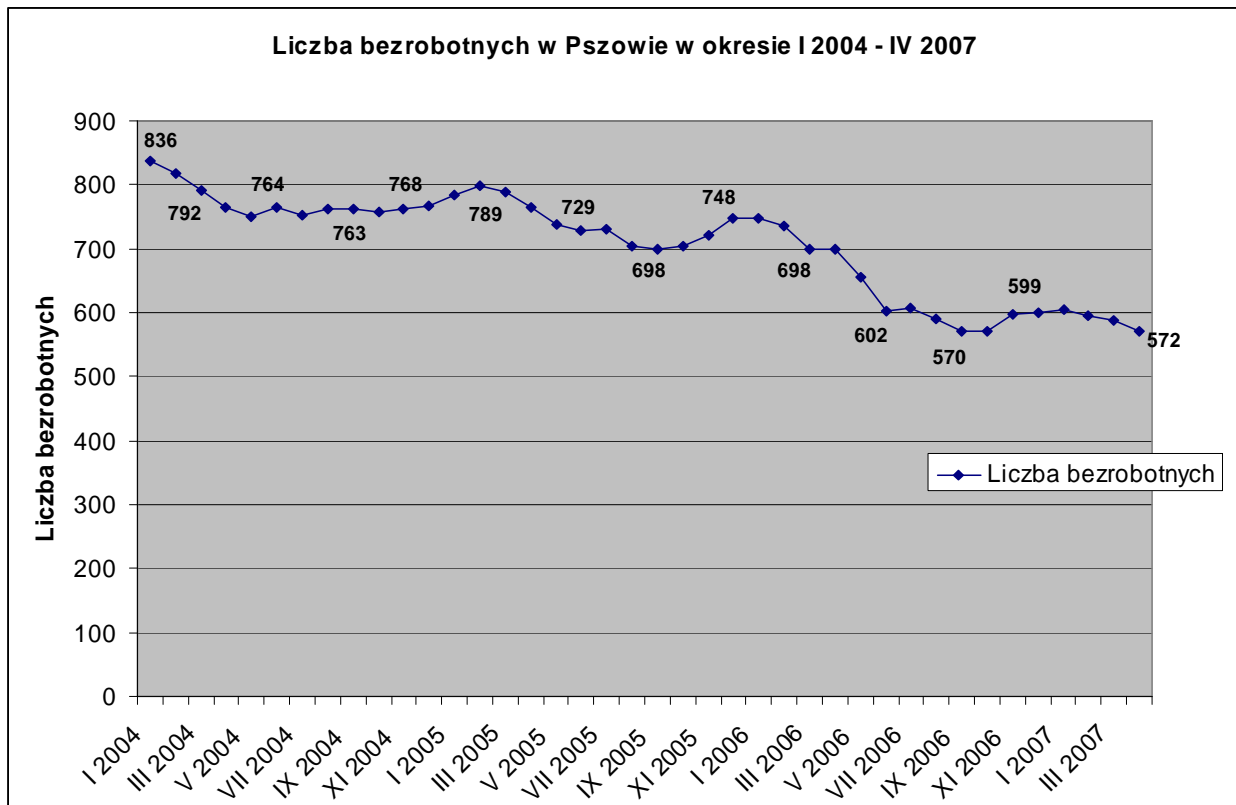
Wykres 4

Oprac. na podstawie danych PUP w Wodzisławiu Śl.: www.pup-wodzislav.pl

Wykres 5

Oprac. na podstawie danych PUP w Wodzisławiu Śl.: www.pup-wodzislaw.pl

Pozytywnym procesem, jaki przez ostatnie 40 miesięcy dało się na lokalnym rynku pracy zauważyć – poza spadkiem samego bezrobocia, był wzrost liczby osób bezrobotnych posiadających prawo do zasiłku. Między styczniem 2004 r. a kwietniem 2007 r. odsetek bezrobotnych z prawem do zasiłku wzrósł blisko o 2%.

Tab. 52 Udział bezrobotnych z prawem do zasiłku do ogółu osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP Wodzisław Śl. w wybranych okresach

Miesiąc/ Kategoria		I	III	VI	IX	XII
2004						
a)	Liczba bezrobotnych	9840	9474	8801	8729	8602
b)	Liczba bezrobotnych z prawem do zasiłku	779	771	682	587	654
Stosunek b) do a) w %		7,9	8,1	7,7	6,7	7,6
2005						
a)	Liczba bezrobotnych	8698	8691	8319	7876	7882
b)	Liczba bezrobotnych z prawem do zasiłku	712	706	634	570	639
Stosunek b) do a) w %		8,2	8,1	7,6	7,2	8,1
2006						
a)	Liczba bezrobotnych	8182	8142	7265	7001	6979
b)	Liczba bezrobotnych z prawem do zasiłku	703	728	611	611	666
Stosunek b) do a) w %		8,6	8,9	8,4	8,7	9,5
2007						
		I	II	III	IV	
a)	Liczba bezrobotnych	7081	6910	6620	6249	
b)	Liczba bezrobotnych z prawem do zasiłku	674	688	620	594	
Stosunek b) do a) w %		9,5	10,0	9,4	9,5	

Na podst. danych PUP Wodzisław Śl.

Najwięcej osób bezrobotnych w powiecie wodzisławskim (wg danych PUP z drugiego półrocza 2006 r.) przed utratą pracy trudniło się usługami handlowymi, naprawą pojazdów oraz artykułów domowych (1159 osób, w tym 913 kobiet), działalnością usługową komunalną lub pracowało w administracji publicznej i obronie narodowej, obowiązkowych ubezpieczeniach społecznych i powszechnych ubezpieczeniach zdrowotnych (po 678 osób, w tym odpowiednio: 379 i 283 kobiety) lub w przetwórstwie przemysłowym (615 osób, w tym 382 kobiety). Równocześnie najwięcej ofert pracy zgłoszono w dziedzinie usług komunalnych oraz handlu i naprawie pojazdów i agd oraz przetwórstwie przemysłowym.

Analiza długości pozostawania bez pracy wg rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy wskazuje z kolei, że w powiecie najtrudniej uzyskać pracę osobom wcześniej zatrudnionym w ochronie zdrowia i pomocy społecznej (51,8% zarejestrowanych osób w tej grupie pozostaje bez pracy powyżej 12 miesięcy), górnictwie (50%), przy wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz i wodę (48,3%) oraz w rolnictwie (45,3%).

Z wyjątkiem pierwszej grupy opisywana sytuacja wydaje się wynikać ze zbyt niskiej kompetencji i przygotowania zawodowego bezrobotnych.

Teoretycznie i relatywnie najłatwiej znaleźć pracę osobom wcześniej aktywnym w takich dziedzinach jak administracja publiczna, obrona narodowa i ubezpieczenia społeczne i zdrowotne (stopa bezrobocia długotrwałego – 30,5%), edukacja (31%) oraz w pośrednictwie finansowym (34,0%). Podstawową przesłanką decydującą o takim, a nie innym, obrazie rzeczywistości lokalnego rynku pracy i równocześnie potwierdzającą wcześniejszą hipotezę wydaje się być z kolei wysoka kompetencja i przygotowanie zawodowe (zazwyczaj wykształcenie wyższe) bezrobotnych.

Analiza uwzględniająca płeć osób bezrobotnych z terenu powiatu wodzisławskiego wskazuje, że kobiety, które stanowią ok. 63% wszystkich osób pozostających bez pracy, z jednej strony mają wysoce utrudniony start na rynku pracy (aż 71% osób bezrobotnych wcześniej nie pracujących stanowiły kobiety), z drugiej zaś poza takimi sfeminizowanymi kategoriami jak edukacja czy pośrednictwo finansowe (z którymi równocześnie wiążą się wysokie kompetencje zawodowe) ze względu na wcześniejszą aktywność zawodową w dużej liczbie lokują się w dziedzinach o relatywnie wysokim zagrożeniu bezrobociem długotrwałym (ochrona zdrowia i pomoc społeczna oraz handel). Współczynnik feminizacji przedmiotowych grup wynosił w 2006 r. odpowiednio: 90,1% i 78,8%. Wydaje się więc niezbędne dokonanie gruntownej przebudowy systemu kształcenia kobiet tak, by poprzez większą niż dotychczas specjalizację zwiększał szanse powodzenia na rynku pracy. Zadaniem z kolei w obszarze kształcenia mężczyzn wydaje się zaś zwiększenie poziomu jego ogólności w celu zwiększenia elastyczności pracowników na dynamiczne warunki rynku pracy.

Szerzej sytuację obrazuje tabela.

Tab. 53 Bezrobotni w powiecie wodzisławskim wg rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy oraz oferty pracy. Stan za II półrocze 2006 roku

Wyszczególnienie	Zarejestrowani bezrobotni				Liczba ofert pracy w okresie
	ogółem	Wg czasu pozostawania bez pracy w miesiącach			
		Do 1	1 - 12	Pow. 12	
Rolnictwo; łowiectwo; leśnictwo	53	4	25	24	26
Rybacktvo	0	0	0	0	0
Górnictwo	208	23	81	104	11
Przetwórstwo przemysłowe	615	45	311	259	268
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	39	3	17	19	8
Budownictwo	376	42	194	140	228
Handel hurt. i detal.; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz agd	1159	77	608	474	367
Hotele i restauracje	183	10	101	72	104
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	182	17	88	77	105
Pośrednictwo finansowe	50	2	31	17	44
Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	83	4	44	35	65
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne	678	55	416	207	146
Edukacja	94	7	58	29	56
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	193	4	89	100	57
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	678	61	368	249	961
Gosp. domowe zatrudniające pracowników	0	0	0	0	0
Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0	2
Działalność niezidentyfikowana	392	34	187	171	---
Dotychczas niepracujący	1996	130	1173	693	---
Ogółem	6979	518	3791	2670	2448

Na podst.: PUP Wodzisław Śl., Załącznik nr 2 do sprawozdania MPiPS – 01.

Z analizy porównawczej za okres od grudnia 2004 r. do marca 2007 r. stosunku bezrobotnych mieszkańców Pszowa do ogółu zarejestrowanych osób bezrobotnych z terenu powiatu wodzisławskiego oraz cech tychże wynika, że w okresie od grudnia 2004 r. do marca 2007 r.:

- na terenie Pszowa notowane było wyższe niż na obszarze powiatu bezrobocie osób lepiej wykształconych (od 0,1% do 0,7%); poziom bezrobocia w tej grupie ludności w obu przypadkach oscylował na poziomie od 4,1% do 5,6% na poziomie powiatu i od 4,8% do 6,7% na poziomie miasta;
- długotrwale bezrobotni stanowią znaczną część bezrobotnych objętych statystyką, jednakże ich udział w ogóle osób bezrobotnych był wyższy na poziomie miasta niż na poziomie powiatu i kształtował się w granicach od 38,3% do 44,1% średnio dla powiatu i od 37,2% do 46,0% dla Pszowa; od dwóch lata zauważalnym jest proces

stopniowego zmniejszania się liczby osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy w ogóle bezrobotnych;

- na terenie Pszowa trudniej niż na terenie powiatu znaleźć pracę osobom młodym do 24. roku życia (27,7% wobec 26,9%); udział tej grupy wiekowej w ogólnej liczbie osób bezrobotnych wahał się od 26,9% do 34,3% dla powiatu oraz od 27,7% do 38,4% dla miasta;
- na terenie Pszowa nieco większe niż w przypadku powiatu utrzymywało się bezrobocie wśród kobiet; udział kobiet w ogólnej liczbie osób bez pracy po kilku latach systematycznego niewielkiego spadku na przełomie 2006 i 2007 r. począł ponownie wzrastać;
- wskaźnik obciążenia bezrobociem na obszarze Pszowa był zdecydowanie lepszy niż w przypadku powiatu;
- stopa bezrobocia rejestrowanego na terenie Pszowa była porównywalna ze stopą bezrobocia rejestrowanego na obszarze powiatu wodzisławskiego.

Odrębnego komentarza wymagają dane zebrane za pierwszy kwartał 2007 r., z których wynika, że na terenie Pszowa doszło w większości omawianych kategorii do znacznej poprawy sytuacji. Jedyne wskaźniki, w których sytuacja uległa pogorszeniu lub jest gorsza niż w przypadku powiatu wodzisławskiego jest stopa obciążenia bezrobociem, która wzrosła o 240% w stosunku do punktu wyjścia, oraz odsetek osób w wieku do 24 lat pozostających bez pracy, który jest o ok. 1 % wyższy niż w przypadku średniej dla powiatu. W 2007 r. zatem doszło w Pszowie do znacznego obniżenia poziomu bezrobocia wśród osób z wyższym wykształceniem, a także bezrobocia długotrwałego.

Dane źródłowe, na których oparto powyższe wnioski zamieszczono poniżej w formie tabelarycznej

Tab. 54. Liczba bezrobotnych w układzie gmin - 31.12.2004 r.

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych		Z liczby ogółem						w wieku do 24 lat	pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy
	ogółem	kobiet	wykształcenie :				zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i poniżej		
			wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	średnie				
Powiat rybnicki :	3446	2104	130	697	212	1263	1144	1337	1730	
Czerwionka-Leszczyny	2112	1273	76	398	117	754	767	770	1128	
Gaszowice	380	225	16	86	37	146	95	163	162	
Jejkowice	193	123	10	34	14	73	62	85	85	
Lyski	349	206	13	76	21	141	98	133	160	
Świerklany	412	277	15	103	23	149	122	186	195	
Powiat wodzisławski	8602	4907	352	1896	596	3159	2599	2954	3791	
Godów	586	356	24	162	36	223	141	227	278	
Gorzyce	972	518	30	197	62	372	311	360	442	
Lubomia	323	184	17	72	21	139	74	127	147	
Markłowice	232	143	8	66	12	90	56	95	91	
Mszana	326	188	7	89	11	154	65	143	159	
Pszów	768	430	39	147	47	297	238	295	353	
Radlin	967	568	39	232	69	330	297	326	406	
Rydułtowy	1222	726	54	227	95	461	385	399	537	
Wodzisław Śląski	3206	1794	134	704	243	1093	1032	982	1378	
Miasta na prawach powiatu:										
Jastrzębie	7099	4609	276	1441	653	2190	2539	2114	3948	
Rybnik	8053	4733	312	1634	575	2632	2900	2596	3829	
Żory	4332	2896	212	1083	424	1534	1079	1324	1969	
Województwo Śląskie	309704	171460	16548	69434	19745	103372	100605	74822	155137	

Źródło: www.wup-katowice.pl

Tab. 55. Liczba bezrobotnych w układzie gmin - 31.12.2005 r.

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych		Z liczby ogółem						
	ogółem	kobiet	wykształcenie :				w wieku do 24 lat	pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy	
			wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe			gimnazjalne i poniżej
Powiat rybnicki :	3121	1954	131	564	205	1153	1068	1026	1495
Czerwionka-Leszczyny	1931	1199	74	325	110	711	711	574	941
Gaszowice	336	202	14	69	32	119	102	120	157
Jejkowice	155	99	6	32	11	64	42	69	86
Lyski	300	171	15	61	14	120	90	97	138
Świerklany	399	283	22	77	38	139	123	166	173
Powiat wodzisławski	7882	4753	358	1705	580	2830	2409	2353	3353
Godów	537	358	33	143	48	200	113	196	258
Gorzyce	879	511	40	185	66	327	261	292	388
Lubomia	304	186	12	83	20	114	75	112	117
Marklowice	233	143	14	60	21	84	54	92	94
Mszana	305	184	12	71	19	139	64	115	129
Pszów	748	458	39	166	53	272	218	249	328
Radlin	879	548	36	184	53	318	288	236	397
Rydułtowy	1168	709	54	205	88	429	392	349	510
Wodzisław Śląski	2829	1656	118	608	212	947	944	712	1132
Miasta na prawach powiatu:									
Jastrzębie	6296	4261	266	1314	687	1823	2206	1769	3228
Rybnik	7248	4462	333	1366	591	2299	2659	1938	3359
Żory	3659	2557	193	867	344	1278	977	908	1689
Województwo Śląskie	281280	159383	15907	61244	19126	91568	93435	59769	138704

Źródło: www.wup-katowice.pl

Tab. 56. Liczba bezrobotnych w układzie gmin - 31.12.2006 r.

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych		Z liczby ogółem						
	ogółem	kobiet	wykształcenie :				w wieku do 24 lat	pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy	
			wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe			gimnazjalne i poniżej
Powiat rybnicki :	2512	1682	122	459	187	870	874	721	1120
Czerwionka-Leszczyny	1605	1057	72	278	100	565	590	412	750
Gaszowice	253	168	17	49	25	67	95	85	92
Jejkowice	141	93	5	28	14	56	38	52	62
Lyski	227	146	11	43	16	86	71	72	104
Świerklany	286	218	17	61	32	96	80	100	112
Powiat wodzisławski	6979	4393	391	1596	511	2419	2062	2080	2670
Godów	493	343	32	131	37	174	119	187	207
Gorzyce	786	507	41	162	63	295	225	251	308
Lubomia	296	191	22	73	16	115	70	107	94
Marklowice	191	126	16	57	11	63	44	65	79
Mszana	281	179	17	73	21	110	60	112	100
Pszów	599	371	40	143	32	214	170	186	237
Radlin	846	542	45	195	60	300	246	237	289
Rydułtowy	1118	685	62	223	81	396	356	305	476
Wodzisław Śląski	2369	1449	116	539	190	752	772	630	880
Miasta na prawach powiatu:									
Jastrzębie	5340	3755	298	1042	658	1474	1868	1340	2664
Rybnik	5260	3498	282	996	461	1507	2014	1255	2247
Żory	2748	2066	164	688	275	882	739	587	1330
Województwo Śląskie	229819	137357	14826	50275	17391	71106	76221	43134	111865

Źródło: www.wup-katowice.pl

Tab. 57. Liczba bezrobotnych w układzie gmin - 31.03.2007 r.

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych		Z liczby ogółem						
	ogółem	kobiet	wykształcenie :				w wieku do 24 lat	pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy	
			wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe			gimnazjalne i poniżej
Powiat rybnicki :	2274	1514	94	391	169	777	843	589	995
Czerwionka-Leszczyny	1464	960	59	231	96	502	576	331	655
Gaszowice	231	145	11	43	20	66	91	73	89
Jejkowice	133	88	2	25	10	50	46	49	62
Lyski	198	128	8	42	16	78	54	61	94
Świerklany	248	193	14	50	27	81	76	75	95
Powiat wodzisławski	6620	4206	318	1479	472	2265	2086	1784	2546
Godów	478	328	26	131	37	168	116	167	194
Gorzyce	768	497	38	163	69	264	234	233	288
Lubomia	260	167	10	65	16	94	75	79	90
Marklowice	181	124	11	52	10	59	49	52	73
Mszana	237	160	15	57	19	96	50	86	104
Pszów	589	369	22	136	35	210	186	163	219
Radlin	789	516	38	174	50	269	258	210	281
Rydułtowy	1072	667	52	195	70	388	367	268	453
Wodzisław Śląski	2246	1378	106	506	166	717	751	526	844
Miasta na prawach powiatu:									
Jastrzębie	5240	3643	243	1027	633	1417	1920	1292	2591
Rybnik	4964	3295	248	922	413	1400	1981	1142	2021
Żory	2701	2012	158	653	291	843	756	600	1217
Województwo Śląskie	221409	131151	13671	47977	16674	68246	74841	39659	106403

Źródło: www.wup-katowice.pl

Tab. 58 Wskaźniki: bezrobocie rejestrowane i obciążenie bezrobociem w układzie gmin - stan na 30.09.2005 r.

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych stan na 30.09.2005r.	Ludność w wieku produkcyjnym stan na 31.12.2004r. 1)	Pracujący stan na 31.12.2003r. 2)	Wskaźnik bezrobocia rejestrowanego 3)	Wskaźnik obciążenia bezrobociem 4)
Powiat rybnicki :	3340	46378	6998	7,2	48
Czerwionka-Leszczyzny	2067	26077	3784	7,9	55
Gaszowice	350	5499	410	6,4	85
Jejkowice	182	2291	464	7,9	39
Lyski	332	5512	827	6,0	40
Świerklany	409	6999	1513	5,8	27
Powiat wodzisławski:	7876	98232	29796	8,0	26
Godów	562	7890	512	7,1	110
Gorzyce	912	12171	2202	7,5	41
Lubomia	296	5062	754	5,8	39
Marklowice	224	3089	285	7,3	79
Mszana	317	4297	404	7,4	78
Pszów	698	8751	4749	8,0	15
Radlin	930	11296	6008	8,2	15
Rydułtowy	1179	14132	5761	8,3	20
Wodzisław Śląski	2758	31544	9121	8,7	30
Miasta na prawach powiatu:					
Jastrzębie	6391	64297	28041	9,9	23
Rybnik	7786	93252	37743	8,3	21
Żory	3718	45483	9096	8,2	41
Województwo Śląskie	288268	3058043	1083974	9,4	27

1) Mężczyźni: 18-64 lata; Kobiety: 18-59 lat; Źródło: US Katowice;

2) Źródło: Rocznik statystyczny powiatów Województwa Śląskiego;

3) Stosunek procentowy liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym;

4) Liczba osób bezrobotnych przypadająca na 100 osób pracujących.

Źródło: www.wup-katowice.pl

Tab. 59 Wskaźniki: bezrobocie rejestrowane i obciążenie bezrobociem w układzie gmin - stan na 31.12.2005 r.

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych stan na 31.12.2005r.	Ludność w wieku produkcyjnym stan na 31.12.2004r. 1)	Pracujący stan na 31.12.2003r. 2)	Wskaźnik bezrobocia rejestrowanego 3)	Wskaźnik obciążenia bezrobociem 4)
Powiat rybnicki :	3121	46378	6998	6,7	45
Czerwionka-Leszczyń	1931	26077	3784	7,4	51
Gaszowice	336	5499	410	6,1	82
Jejkowice	155	2291	464	6,8	33
Lyski	300	5512	827	5,4	36
Świerklany	399	6999	1513	5,7	26
Powiat wodzisławski:	7882	98232	29796	8,0	26
Godów	537	7890	512	6,8	105
Gorzyce	879	12171	2202	7,2	40
Lubomia	304	5062	754	6,0	40
Marklowice	233	3089	285	7,5	82
Mszana	305	4297	404	7,1	75
Pszów	748	8751	4749	8,5	16
Radlin	879	11296	6008	7,8	15
Rydułtowy	1168	14132	5761	8,3	20
Wodzisław Śląski	2829	31544	9121	9,0	31
Miasta na prawach powiatu:					
Jastrzębie	6296	64297	28041	9,8	22
Rybnik	7248	93252	37743	7,8	19
Żory	3659	45483	9096	8,0	40
Województwo Śląskie	281280	3058043	1083974	9,2	26

1. Mężczyźni: 18-64 lata; Kobiety: 18-59 lat; Źródło: US Katowice;
2. Źródło: Rocznik statystyczny powiatów Województwa Śląskiego;
3. Stosunek procentowy liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym;
4. Liczba osób bezrobotnych przypadająca na 100 osób pracujących.

Źródło: www.wup-katowice.pl

Tab. 60 Wskaźniki: bezrobocie rejestrowane i obciążenie bezrobociem w układzie gmin - stan na 31.03.2006 r.

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych stan na 31.03.2006 r.	Ludność w wieku produkcyjnym stan na 31.12.2005r. 1)	Pracujący stan na 31.12.2003r. 2)	Wskaźnik bezrobocia rejestrowanego 3)	Wskaźnik obciążenia bezrobociem 4)
Powiat rybnicki :	3191	46378	6998	6,9	46
Czerwionka-Leszczyń	1998	26077	3784	7,7	53
Gaszowice	331	5499	410	6,0	81
Jejkowice	165	2291	464	7,2	36
Lyski	302	5512	827	5,5	37
Świerklany	395	6999	1513	5,6	26
Powiat wodzisławski:	8142	98232	29796	8,3	27
Godów	549	7890	512	7,0	107
Gorzyce	933	12171	2202	7,7	42
Lubomia	332	5062	754	6,6	44
Marklowice	228	3089	285	7,4	80
Mszana	305	4297	404	7,1	75
Pszów	698	8751	4749	8,0	15
Radlin	908	11296	6008	8,0	15
Rydułtowy	1210	14132	5761	8,6	21
Wodzisław Śląski	2979	31544	9121	9,4	33
Miasta na prawach powiatu:					
Jastrzębie	6195	64297	28041	9,6	22
Rybnik	7344	93252	37743	7,9	19
Żory	3892	45483	9096	8,6	43
Województwo Śląskie	287365	3058043	1083974	9,4	27

1. Mężczyźni: 18-64 lata; Kobiety: 18-59 lat; Źródło: US Katowice;
2. Źródło: Rocznik statystyczny powiatów Województwa Śląskiego;
3. Stosunek procentowy liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym;
4. Liczba osób bezrobotnych przypadająca na 100 osób pracujących.

Źródło: www.wup-katowice.pl

Tab. 61 Wskaźniki: bezrobocie rejestrowane i obciążenie bezrobociem w układzie gmin - stan na 30.06.2006 r.

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych stan na 30.06.2006 r.	Ludność w wieku produkcyjnym stan na 31.12.2005r. 1)	Pracujący stan na 31.12.2003r. 2)	Wskaźnik bezrobocia rejestrowanego 3)	Wskaźnik obciążenia bezrobociem 4)
Powiat rybnicki :	2829	46833	7402	6,0	38
Czerwionka-Leszczyzny	1793	26273	4337	6,8	41
Gaszowice	299	5538	498	5,4	60
Jejkowice	150	2347	464	6,4	32
Lyski	277	5584	827	5,0	33
Świerklany	310	7091	1276	4,4	24
Powiat wodzisławski:	7265	98912	25926	7,3	28
Godów	496	7977	696	6,2	71
Gorzyce	799	12308	2256	6,5	35
Lubomia	263	5119	789	5,1	33
Marklowice	215	3143	335	6,8	64
Mszana	278	4365	370	6,4	75
Pszów	602	8817	1639	6,8	37
Radlin	872	11351	5718	7,7	15
Rydułtowy	1142	14198	5808	8,0	20
Wodzisław Śląski	2598	31634	8315	8,2	31
Miasta na prawach powiatu:					
Jastrzębie	5873	63826	30255	9,2	19
Rybnik	6370	93681	37916	6,8	17
Żory	3410	45396	9939	7,5	34
Województwo Śląskie	258921	3063102	1097204	8,5	24

1. Mężczyźni: 18-64 lata; Kobiety: 18-59 lat; Źródło: US Katowice;
2. Źródło: Rocznik statystyczny powiatów Województwa Śląskiego;
3. Stosunek procentowy liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym;
4. Liczba osób bezrobotnych przypadająca na 100 osób pracujących.

Źródło: www.wup-katowice.pl

Tab. 62 Wskaźniki: bezrobocie rejestrowane i obciążenie bezrobociem w układzie gmin - stan na 30.09.2006 r.

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych stan na 30.09.2006 r.	Ludność w wieku produkcyjnym stan na 31.12.2005r. 1)	Pracujący stan na 31.12.2003r. 2)	Wskaźnik bezrobocia rejestrowanego 3)	Wskaźnik obciążenia bezrobociem 4)
Powiat rybnicki :	2675	46833	7402	5,7	36
Czerwionka-Leszczyń	1716	26273	4337	6,5	40
Gaszowice	260	5538	498	4,7	52
Jejkowice	148	2347	464	6,3	32
Lyski	241	5584	827	4,3	29
Świerklany	310	7091	1276	4,4	24
Powiat wodzisławski:	7001	98912	25926	7,1	27
Godów	513	7977	696	6,4	74
Gorzyce	782	12308	2256	6,4	35
Lubomia	277	5119	789	5,4	35
Marklowice	206	3143	335	6,6	61
Mszana	273	4365	370	6,3	74
Pszów	570	8817	1639	6,5	35
Radlin	844	11351	5718	7,4	15
Rydułtowy	1113	14198	5808	7,8	19
Wodzisław Śląski	2423	31634	8315	7,7	29
Miasta na prawach powiatu:					
Jastrzębie	5580	63826	30255	8,7	18
Rybnik	6043	93681	37916	6,5	16
Żory	3061	45396	9939	6,7	31
Województwo Śląskie	244322	3063102	1097204	8,0	22

1. Mężczyźni: 18-64 lata; Kobiety: 18-59 lat; Źródło: US Katowice;
2. Źródło: Rocznik statystyczny powiatów Województwa Śląskiego;
3. Stosunek procentowy liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym;
4. Liczba osób bezrobotnych przypadająca na 100 osób pracujących.

Źródło: www.wup-katowice.pl

Tab. 63 Wskaźniki: bezrobocie rejestrowane i obciążenie bezrobociem w układzie gmin - stan na 31.12.2006 r.

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych stan na 31.12.2006 r.	Ludność w wieku produkcyjnym stan na 31.12.2005r. 1)	Pracujący stan na 31.12.2003r. 2)	Wskaźnik bezrobocia rejestrowanego 3)	Wskaźnik obciążenia bezrobociem 4)
Powiat rybnicki :	2512	46833	7402	5,4	34
Czerwionka-Leszczyzny	1605	26273	4337	6,1	37
Gaszowice	253	5538	498	4,6	51
Jejkowice	141	2347	464	6,0	30
Lyski	227	5584	827	4,1	27
Świerklany	286	7091	1276	4,0	22
Powiat wodzisławski:	6979	98912	25926	7,1	27
Godów	493	7977	696	6,2	71
Gorzyce	786	12308	2256	6,4	35
Lubomia	296	5119	789	5,8	38
Marklowice	191	3143	335	6,1	57
Mszana	281	4365	370	6,4	76
Pszów	599	8817	1639	6,8	37
Radlin	846	11351	5718	7,5	15
Rydułtowy	1118	14198	5808	7,9	19
Wodzisław Śląski	2369	31634	8315	7,5	28
Miasta na prawach powiatu:					
Jastrzębie	5340	63826	30255	8,4	18
Rybnik	5260	93681	37916	5,6	14
Żory	2748	45396	9939	6,1	28
Województwo Śląskie	229819	3063102	1097204	7,5	21

1. Mężczyźni: 18-64 lata; Kobiety: 18-59 lat; Źródło: US Katowice;
2. Źródło: Rocznik statystyczny powiatów Województwa Śląskiego;
3. Stosunek procentowy liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym;
4. Liczba osób bezrobotnych przypadająca na 100 osób pracujących.

Źródło: www.wup-katowice.pl

Tab. 64 Wskaźniki: bezrobocie rejestrowane i obciążenie bezrobociem w układzie gmin - stan na 31.03.2007 r.

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych stan na 31.03.2007r.	Ludność w wieku produkcyjnym stan na 31.12.2005r. ¹⁾	Pracujący stan na 31.12.2005r. ²⁾	Wskaźnik bezrobocia rejestrowanego ³⁾	Wskaźnik obciążenia bezrobociem ⁴⁾
Powiat rybnicki :	2274	46833	7402	4,9	31
Czerwionka-Leszczyzny	1464	26273	4337	5,6	34
Gaszowice	231	5538	498	4,2	46
Jejkowice	133	2347	464	5,7	29
Lyski	198	5584	827	3,5	24
Świerklany	248	7091	1276	3,5	19
Powiat wodzisławski:	193	3514	533	5,5	36
Godów	6620	98912	25926	6,7	26
Gorzyce	478	7977	696	6,0	69
Lubomia	768	12308	2256	6,2	34
Marklowice	260	5119	789	5,1	33
Mszana	181	3143	335	5,8	54
Pszów	237	4365	370	5,4	64
Radlin	589	8817	1639	6,7	36
Rydułtowy	789	11351	5718	7,0	14
Wodzisław Śląski	1072	14198	5808	7,6	18
Miasta na prawach powiatu:					
Jastrzębie	2246	31634	8315	7,1	27
Rybnik	5240	63826	30255	8,2	17
Żory	4964	93681	37916	5,3	13
Województwo Śląskie	2701	45396	9939	5,9	27

1. Mężczyźni: 18-64 lata; Kobiety: 18-59 lat; Źródło: US Katowice;
2. Źródło: Rocznik statystyczny powiatów Województwa Śląskiego;
3. Stosunek procentowy liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym;
4. Liczba osób bezrobotnych przypadająca na 100 osób pracujących.

Źródło: www.wup-katowice.pl

Bezrobocie w 2006 r. pozostawało najpoważniejszą z ujawnionych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszowie dysfunkcji jego klientów. Brak zatrudnienia klienta lub jednego z członków jego rodziny było bezpośrednią przyczyną zwrócenia się po pomoc do OPS dla 108 klientów (około jedna trzecia wszystkich klientów pomocy społecznej na terenie Pszowa w 2006 r.), w zdecydowanej większości (79%) kobiet.

Tab. 65 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją bezrobocie ze względu na płeć

PŁEĆ	LICZBA BEZWZGLĘDNA	%
KOBIETY	85	78,7
MĘŻCZYŹNI	23	21,3
RAZEM	108	100

Dane OPS Pszów.

Więcej niż połowa (55,6%) wszystkich członków przedmiotowej grupy nie ukończyła 35 lat. Udział osób urodzonych w dekadzie 1950-59 kształtował się na poziomie jednej szóstej całości, zaś 1960-69 – niemal jednej trzeciej.

Tab. 66 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją bezrobocie ze względu na wiek

DEKADA URODZENIA	KOBIETY		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
1900-09	-	-	-	-	-	-
1910-19	-	-	-	-	-	-
1920-29	-	-	-	-	-	-
1930-39	-	-	-	-	-	-
1940-49	-	-	-	-	-	-
1950-59	14	16,5	3	13,0	17	15,7
1960-69	29	34,1	2	8,7	31	28,7
1970-79	20	23,5	10	43,5	30	27,8
1980-89	22	25,9	8	34,8	30	27,8
1990-2005	-	-	-	-	-	-
RAZEM	85	100	23	100	108	100

Dane OPS Pszów.

Statystycznie 39% osób korzystających z powodu bezrobocia ze wsparcia pomocy społecznej w 2006 r. pozostawało w związkach małżeńskich. Odsetek osób stanu wolnego wynosił 25,9%. W grupie tej zdecydowaną większość stanowili mężczyźni. W związkach nieformalnych (konkubinacie) funkcjonowało szesnaście osób (14,6%). Ośmioro klientów (w tym siedem kobiet i jeden mężczyzna) było owdowiałych. Co siódmy z podopiecznych był osobą rozwiedzioną lub żyjącą w separacji (wyłącznie kobiety).

Tab. 67 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją bezrobocia ze względu na stan cywilny i rodzinny

STAN CYWILNY I RODZINNY	KOBIETY		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Kawaler 0 dzieci			22	95,6	22	20,4
Kawaler 1 dziecko			-	-	-	-
Kawaler 2 dzieci			-	-	-	-
Kawaler 3 dzieci lub więcej			-	-	-	-
Panna 0 dzieci	4	4,7			4	3,7
Panna 1 dziecko	2	2,4			2	1,8
Panna 2 dzieci	-	-			-	-
Panna 3 dzieci i więcej	-	-			-	-
Konkubinat 0 dzieci	5	5,9	-	-	5	4,6
Konkubinat 1 dziecko	5	5,9	-	-	5	4,6
Konkubinat 2 dzieci	4	4,7	-	-	4	3,7
Konkubinat 3 dzieci lub więcej	2	2,4	-	-	2	1,8
Związek małżeński 0 dzieci	3	3,5	-	-	3	2,8
Związek małżeński 1 dziecko	14	16,5	-	-	14	13,0

Związek małżeński 2 dzieci	10	11,8	-	-	10	9,3
Związek małżeński 3 dzieci lub więcej	15	17,6	-	-	15	13,9
Rozwiedzeni /separacja 0 dzieci	3	3,5	-	-	3	2,8
Rozwiedzeni /separacja 1 dziecko	6	7,0	-	-	6	5,6
Rozwiedzeni /separacja 2 dzieci	3	3,5	-	-	3	2,8
Rozwiedzeni /separacja 3 dzieci lub więcej	2	2,4	-	-	2	1,8
Owdowiali 0 dzieci	6	7,0	1	4,3	7	6,5
Owdowiali 1 dziecko	-	-	-	-	-	-
Owdowiali 2 dzieci	-	-	-	-	-	-
Owdowiali 3 dzieci lub więcej	1	1,2	-	-	1	0,9
RAZEM	85	100	23	100	108	100

Dane OPS Pszów.

Aż jedna trzecia wszystkich klientów OPS Pszów w 2006 r. dotkniętych dysfunkcją bezrobocia żyła samotnie (w tym wszyscy mężczyźni). W niemal co piątym (18,5% - wyłącznie kobiety) gospodarstwie domowym klienta Ośrodka z problemem bezrobocia wychowywane było troje lub więcej dzieci (ogólny wskaźnik gospodarstw z dziećmi wyniósł w 2006 r. 59,2% - w tej liczbie wyłącznie kobiety).

Tak jak we wcześniejszych przypadkach tak i teraz potwierdzenie tego odnajdziemy w danych dotyczących liczby osób gospodarujących wspólnie z klientami OPS. Udział gospodarstw pięcioosobowych i większych kształtuje się bowiem na poziomie szóstej części wszystkich gospodarstw.

Tab. 68 Wielkość gospodarstw domowych klientów OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją bezrobocia

LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIECY		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Jedna	13	15,3	23	100	36	33,3
Dwie	16	18,8	-	-	16	14,8
Trzy	22	25,9	-	-	22	20,4
Cztery	17	20,0	-	-	17	15,7
Pięć	10	11,8	-	-	10	9,3
Sześć	5	5,9	-	-	5	4,6
Siedem	2	2,3	-	-	2	1,9
Osiem	-	-	-	-	-	-
Dziewięć	-	-	-	-	-	-
Dziesięć i więcej	-	-	-	-	-	-
RAZEM	85	100	23	100	108	100

Dane OPS Pszów.

Wziąwszy pod uwagę wykształcenie klientów OPS Pszów z dysfunkcją bezrobocia, ogólną zasadą jest, że czynnikiem pozytywnie korelującym z korzystaniem ze świadczeń z pomocy społecznej, a równocześnie utrudniającym znalezienie pracy, jest niski poziom wykształcenia. Ponad 54% świadczeniobiorców legitymowało się wykształceniem podstawowym, natomiast 38% - zawodowym. Równolegle w omawianej zbiorowości nie było ani jednej osoby z wykształceniem wyższym, zaś odsetek osób z wykształceniem średnim kształtował się na poziomie niższym niż 10% (w grupie tej występowały wyłącznie kobiety).

Niemal wszyscy członkowie rzeczonyj zbiorowości posiadali status osoby bezrobotnej (w tym żadna nie posiadała prawa do zasiłku). Trzy kobiety pracowały „na czarno”, zaś dwie utrzymywały się z renty.

Tab. 69 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją bezrobocie ze względu na poziom wykształcenia

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Niepełne podstawowe	-	-	-	-	-	-
Podstawowe	44	51,8	15	65,2	59	54,6
Zasadnicze zawodowe	33	38,8	8	34,8	41	38,0
Średnie	8	9,4	-	-	8	7,4
Wyższe	-	-	-	-	-	-
RAZEM	85	100	23	100	108	100

Dane OPS Pszów.

Tab. 70 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją bezrobocie ze względu na aktywność zawodową

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Pracuje	-	-	-	-	-	-
Pracuje dorywczo	-	-	-	-	-	-
Pracuje „na czarno”	3	3,5	-	-	3	2,8
Nie pracuje	1	1,2	-	-	1	0,9
Uczy się/studiuje	-	-	-	-	-	-
Na emeryturze	-	-	-	-	-	-
Na rencie	2	2,4	-	-	2	1,9
Na zasiłku dla bezrobotnych	-	-	-	-	-	-
Bezrobotny bez prawa do zasiłku	79	92,9	23	100	102	94,4
RAZEM	85	100	23	100	108	100

Dane OPS Pszów.

4.2 NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ; DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA;

Niepełnosprawność w rozumieniu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych to stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudniający bądź uniemożliwiający wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ograniczający zdolność do wykonywania pracy zawodowej.

Dysfunkcja długotrwałej choroby, tj. choroby przewlekłej, trwającej ponad trzy miesiące, jest problemem pokrewnym do zagadnienia niepełnosprawności. Choroba bowiem w takim samym stopniu jak trwała niepełnosprawność jest czynnikiem utrudniającym lub uniemożliwiającym wypełnianie ról społecznych i ograniczającym zdolność do wykonywania pracy. Zbliżone spojrzenie na zagadnienie prezentuje ponadto nauka, która postrzega długotrwałą chorobę jako jeden z rodzajów niepełnosprawności.

Jak wskazują wyniki Narodowego Spisu Powszechnego na obszarze miasta Pszów zamieszkiwały w 2002 r. łącznie 1242 niepełnosprawne osoby. W kategorii tej niewielką przewagę liczebną posiadają mężczyźni (50,3%). Mimo że ponad połowa osób niepełnosprawnych z terenu Pszowa (51,6%) pozostaje w wieku produkcyjnym (w 70% w wieku produkcyjnym niemobilnym), to jednak tylko co dziesiąta z nich w ogóle pozostaje aktywna zawodowo (w 61% mężczyźni). Z jednej strony taki obraz rzeczywistości jest w pewnej części wynikiem niezdolności osób niepełnosprawnych do pracy, jednak w znacznie większym stopniu wydaje się być winna nienajlepsza pozycja tych osób na konkurencyjnym rynku pracy, bariery oraz mentalność społeczna (tak pracodawców i pracowników, jak również częstokroć samych osób niepełnosprawnych).

Osoby niepełnosprawne w wieku poprodukcyjnym stanowią ok. 43% zbioru. Tutaj liczebną przewagę mają z kolei kobiety (65%).

Niepełnosprawny mieszkaniec Pszowa jest na ogół gorzej wykształcony niż statystyczny pszowianin. W grupie osób niepełnosprawnych odsetek osób z wykształceniem wyższym jest trzykrotnie niższy niż w przypadku ogółu mieszkańców, zaś w grupie osób z wykształceniem średnim jest mniejszy niemal o połowę. Równoległe wyższe wskaźniki dla osób niepełnosprawnych można dostrzec w kategoriach osób najgorzej wykształconych (odsetek osób z wykształceniem podstawowym o połowę wyższy, zaś osób z wykształceniem podstawowym niepełnym wyższy o sto procent).

W zbiorowości osób niepełnosprawnych zamieszkujących w Pszowie rozkład wykształcenia wg płci wskazuje, że kobiety są gorzej wykształcone niż mężczyźni. Jest ich niemal trzykrotnie mniej niż mężczyzn wśród osób z wykształceniem wyższym oraz ponad dwukrotnie mniej w grupie osób legitymujących się wykształceniem zasadniczym zawodowym. Dwukrotnie więcej jest ich z kolei w zbiorze osób z wykształceniem podstawowym. Pewne istotne różnice są ponadto zauważalne w grupie osób z wykształceniem średnim. O ile mężczyźni dominują liczebnie wśród osób z wykształceniem średnim zawodowym, o tyle kobiety – w kategorii osób z wykształceniem średnim ogólnym. Implikuje to istotne konsekwencje dla pozycji obu grup na rynku pracy.

Szczegółowo obraz niepełnosprawnych mieszkańców Pszowa jako całości przedstawiają dane zaprezentowane w formie tabelarycznej.

Tab. 71 Niepełnosprawni mieszkańcy Pszowa w 2002 r. wg płci i wybranych cech

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Ogółem	1242	625	617
Według ekonomicznych grup wieku:			
Przedprodukcyjny	64	35	29
Produkcyjny	641	402	239
Mobilny	195	113	82
Niemobilny	446	289	157
Poprodukcyjny	537	189	349
Według poziomu wykształcenia: /osoby w wieku 13 lat i więcej/			
Wyższe	26	19	7
Policealne	15	6	9
Średnie	181	94	87
Ogólnokształcące	43	9	34
Zawodowe	138	85	53
Zasadnicze zawodowe	393	281	112
Ukończone podstawowe	539	178	361
Podstawowe niepełne lub brak wykształcenia	42	17	25
Według aktywności ekonomicznej: /łącznie z osobami w wieku poniżej 15 lat/			
Aktywni zawodowo	133	81	52
Pracujący	84	58	26
Bezrobotni	49	23	26
Bierni zawodowo	1100	540	560

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002; GUS: www.stat.gov.pl

Niepełnosprawność dotycząca klientów lub ich rodziny była w 2006 r. bezpośrednią przyczyną poszukiwania pomocy w ośrodku pomocy społecznej dla 70 mieszkańców Pszowa. Niewielką przewagę liczebną w tej grupie posiadały kobiety, które stanowiły 51,4% zbioru.

Tab. 72 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją niepełnosprawność ze względu na płeć

PŁEĆ	LICZBA BEZWZGLĘDNA	%
KOBIETY	36	51,4
MEŻCZYŹNI	34	48,6
RAZEM	70	100

Dane OPS Pszów.

Zdecydowana większość klientów pozostawała w wieku wczesnoprodukcyjnym (55 – 60 lat) lub późnoprodukcyjnym, tzw. produkcyjnym niemobilnym (40 – 55). W tym miejscu należy podkreślić, że kobiety były na ogół nieco starsze.

Tab. 73 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją niepełnosprawność ze względu na dekadę urodzenia

DEKADA URODZENIA	KOBIETY		MEŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
1900-09	-	-	-	-	-	-
1910-19	-	-	-	-	-	-
1920-29	6	16,7	-	-	6	8,6
1930-39	2	5,6	6	17,6	8	11,4
1940-49	7	19,4	14	41,2	21	30,0
1950-59	11	30,5	10	29,4	21	30,0
1960-69	10	27,8	4	11,8	14	20,0
1970-79	-	-	-	-	-	-
1980-89	-	-	-	-	-	-
1990-2005	-	-	-	-	-	-
RAZEM	36	100	34	100	70	100

Dane OPS Pszów.

Co trzeci klient (w tym połowa wszystkich mężczyzn) OPS w Pszowie gospodarował samotnie, z kolei co piąty był wdowcem. Tyle samo osób żyło w separacji lub pozostawało rozwiedzionymi. Nieco więcej niż czwarta część klientów z problemem niepełnosprawności trwała w związku małżeńskim.

Analiza uwzględniająca płeć klientów wskazuje, że wszyscy niepełnosprawni klienci pomocy społecznej płci męskiej gospodarowali samotnie. Połowę z nich stanowili kawalerowi, pozostali zaś byli osobami rozwiedzionymi (w separacji) lub wdowcami.

Kobiety natomiast – odwrotnie niż mężczyźni – w ponad połowie przypadków pozostawały w związkach małżeńskich. Co dziesiąta klientka była rozwiedziona lub żyła w separacji, zaś co szósta była wdową. Połowa kobiet (i żaden mężczyzna) posiadała na utrzymaniu dzieci, w tym co trzecia – co najmniej troje.

Tab. 74 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją niepełnosprawność ze względu na stan cywilny

STAN CYWILNY I RODZINNY	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Kawaler 0 dzieci			18	53,0	18	25,7
Kawaler 1 dziecko			-	-	-	-
Kawaler 2 dzieci			-	-	-	-
Kawaler 3 dzieci lub więcej			-	-	-	-
Panna 0 dzieci	3	8,3			3	4,3
Panna 1 dziecko	-	-			-	-
Panna 2 dzieci	-	-			-	-
Panna 3 dzieci i więcej	-	-			-	-
Konkubinat 0 dzieci	1	2,8	-	-	1	1,4
Konkubinat 1 dziecko	1	2,8	-	-	1	1,4

Konkubinat 2 dzieci	-	-	-	-	-	-
Konkubinat 3 dzieci lub więcej	-	-	-	-	-	-
Związek małżeński 0 dzieci	5	13,9	-	-	5	7,2
Związek małżeński 1 dziecko	5	13,9	-	-	5	7,2
Związek małżeński 2 dzieci	4	11,0	-	-	4	5,7
Związek małżeński 3 dzieci lub więcej	5	13,9	-	-	5	7,2
Rozwiedzeni /separacja 0 dzieci	3	8,3	8	23,5	11	15,7
Rozwiedzeni /separacja 1 dziecko	1	2,8	-	-	1	1,4
Rozwiedzeni /separacja 2 dzieci	1	2,8	-	-	1	1,4
Rozwiedzeni /separacja 3 dzieci lub więcej	1	2,8	-	-	1	1,4
Owdowiali 0 dzieci	6	16,7	8	23,5	14	20
Owdowiali 1 dziecko	-	-	-	-	-	-
Owdowiali 2 dzieci	-	-	-	-	-	-
Owdowiali 3 dzieci lub więcej	-	-	-	-	-	-
RAZEM	36	100	34	100	70	100

Dane OPS Pszów.

Tab. 75 Wielkość gospodarstw domowych klientów OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją niepełnosprawność

LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Jedna	12	33,3	34	100	46	65,7
Dwie	7	19,4	-	-	7	10
Trzy	7	19,4	-	-	7	10
Cztery	5	13,9	-	-	5	7,1
Pięć	3	8,4	-	-	3	4,3
Sześć	2	5,6	-	-	2	2,9
Siedem	-	-	-	-	-	-
Osiem	-	-	-	-	-	-
Dziewięć	-	-	-	-	-	-
Dziesięć i więcej	-	-	-	-	-	-
RAZEM	36	100	34	100	70	100

Dane OPS Pszów.

Mimo że klientki pomocy społecznej z terenu Pszowa dotknięte dysfunkcją niepełnosprawności są relatywnie gorzej wykształcone niż mężczyźni, to jednak wydają się być bardziej zaradne życiowo. Wśród mężczyzn zaledwie co dziesiąty posiadał bowiem uprawnienie do renty, zaś co siedemnasty – emerytury. Ponad 85% tej grupy nie pracowało. Wśród kobiet niemal 70% stanowiły osoby uzyskujące rentę. Odsetek osób nieaktywnych zawodowo wynosił z kolei mniej niż 30%.

Tab. 76 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją niepełnosprawność ze względu na poziom wykształcenia

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Niepełne podstawowe	-	-	-	-	-	-
Podstawowe	20	55,6	12	35,3	32	45,7
Zasadnicze zawodowe	13	36,1	19	55,9	32	45,7
Średnie	3	8,3	3	8,8	6	8,6
Wyższe	-	-	-	-	-	-
RAZEM	36	100	34	100	70	100

Dane OPS Pszów.

Tab. 77 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją niepełnosprawność ze względu na aktywność zawodową

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Pracuje	-	-	-	-	-	-
Pracuje dorywczo	-	-	-	-	-	-
Pracuje „na czarno”	-	-	-	-	-	-
Nie pracuje	10	27,8	29	85,3	39	55,7
Uczy się/studiuje	-	-	-	-	-	-
Na emeryturze	2	5,5	2	5,9	4	5,7
Na rencie	24	66,7	3	8,8	27	38,6
Na zasiłku dla bezrobotnych	-	-	-	-	-	-
Bezrobotny bez prawa do zasiłku	-	-	-	-	-	-
RAZEM	36	100	34	100	70	100

Dane OPS Pszów.

Wsparciem osób legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności lub o niezdolności do pracy zajmuje się Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz samorządy powiatowe (względnie miasta na prawach powiatu), które w imieniu Funduszu rozdysponowują jego środki na wcześniej określone cele. Na terenie powiatu wodzisławskiego wyspecjalizowanymi komórkami w tym zakresie pozostają: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej Starostwa Powiatowego, a także Powiatowy Urząd Pracy.

PCPR organizuje rehabilitację społeczną osób niepełnosprawnych i długotrwale chorych m.in. poprzez dofinansowywanie ze środków PFRON uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych, likwidacji barier architektonicznych, technicznych, urbanistycznych i w komunikowaniu się, a także zakupów sprzętu rehabilitacyjnego, środków ortopedycznych i materiałów pomocniczych. W przypadku dwóch ostatnich elementów warunkiem uzyskania dofinansowania z PFRON jest otrzymanie promesy dofinansowania ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia. Wnioski w przypadku pozostałych zadań (z wyjątkiem turnusów rehabilitacyjnych) osoby niepełnosprawne mogą składać co trzy lata.

Powiatowy Urząd Pracy i Wydział Zdrowia Starostwa Powiatowego zajmują się organizowaniem rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. poprzez dofinansowywanie miejsc pracy tworzonych dla takich osób, finansowanie przystosowania miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych oraz udzielanie dotacji i pożyczek osobom niepełnosprawnym rozpoczynającym działalność gospodarczą.

Według danych zgromadzonych przez PCPR w Wodzisławiu Śląskim z roku na rok zwiększa się zainteresowanie osób niepełnosprawnych ofertą świadczeń pomocowych finansowanych ze środków PFRON. Dotyczy to również niepełnosprawnych mieszkańców Pszowa. O ile bowiem np. w 2003 r. złożyli oni sześć wniosków o dofinansowanie udziału w turnusie rehabilitacyjnym (osoby dorosłe), o tyle w 2004 r. – 17, w 2005 – 18, a w 2006 r. – 24.

Wzrasta także zainteresowanie innymi formami pomocy. Główna zasługa w tym ogólnokrajowych kampanii informacyjnych i promocyjnych dotyczących osób niepełnosprawnych. Szczegółowe zestawienie ilustruje tabela.

Tab. 78 Liczba wniosków niepełnosprawnych mieszkańców Pszowa o dofinansowanie ze środków PFRON

Rok	Liczba złożonych wniosków							
	Turnusy rehabilitacyjne		Likwidacja bariery architektonicznej	Likwidacja bariery technicznej	Likwidacja bariery komunikacyjnej	Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze		Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny
	Dorośli	Dzieci				Dorośli	Dzieci	
2004	17	2	0	0	2	7	11	0
2005	18	1	0	0	3	9	10	1
2006	24	2	2	2	5	10	17	3

Dane PCPR w Wodzisławiu Śl.

Ciągle jednak procentowy udział niepełnosprawnych mieszkańców Pszowa w ogóle beneficjentów działań pomocowych realizowanych przez samorząd powiatowy (ok. 5%) jest blisko o połowę mniejszy niż statystyczny udział ludności miasta w ogóle ludności powiatu (ok. 9%). Interwencji i ingerencji ze strony lokalnych władz wymaga także sytuacja osób niepełnosprawnych na rynku pracy poprzez promowanie idei zakładów pracy chronionej, samozatrudnienia przez osoby niepełnosprawne oraz zakładów aktywności zawodowej. W obszarze tym władze miasta powinny ściśle współpracować z wyspecjalizowanymi instytucjami samorządu powiatowego. Płaszczyzną winna stać się Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, Powiatowy Program Pomocy Społecznej oraz Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych.

Obecna ocena działań władz miasta na rzecz osób niepełnosprawnych nie jest najlepsza. Przypomnijmy, że około 64% osób, które wzięły udział w badaniu uznało, że na terenie miasta jest dużo (28%) lub bardzo dużo (36%) barier architektonicznych i urbanistycznych utrudniających życie osobom niepełnosprawnym. Około trzeciej części uznało, że sytuacja pod tym względem prezentuje się na terenie Pszowa przeciętnie. Tempo likwidowania przez władze lokalne przedmiotowych barier spotkało się z kolei z krytyczną oceną. Nieco ponad połowa (54%) zapytanych uznała to tempo za niewystarczające, zaś 39% badanych – za przeciętne, co w polskich warunkach oznacza i tak nienajlepiej.

Jeszcze gorzej prezentowały się wyniki oceny działań władz Pszowa na rzecz osób niepełnosprawnych w pozostałych obszarach. Tylko 14% badanych uznało, że władze pomagają osobom niepełnosprawnym „w wystarczający sposób”. Z kolei aż 75% wyraziło pogląd, że władze samorządowe pomagają osobom niepełnosprawnym i obłożnie chorym w sposób niewystarczający, a 11% - że w ogóle nie pomagają. Równocześnie zdecydowana większość (52%) uważa, że osobom niepełnosprawnym na terenie Pszowa żyje się „tak samo źle, jak w innych gminach”. Co dwunasty ankietowany ocenił ów poziom życia osoby niepełnosprawnej w Pszowie jako wyższy niż w innych miastach, zaś co siódmy – jako gorszy.

Niemniej jednak w 2006 r. samorząd miasta zapewnił stacjonarne formy usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych łącznie pięciu osobom, które skierował do domów pomocy społecznej (głównie osoby z zaburzeniami psychicznymi) oraz zakładu opiekuńczo - leczniczego. Dalszym 13 starym i obłożnie chorym osobom Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszowie zapewnił usługi opiekuńcze i pielęgnacyjne w miejscu zamieszkania. Ponadto w 2005 r. skierowano do Powiatowego Ośrodka z Zaburzeniami Psychicznymi w Wodzisławiu Śląskim (ośrodek wsparcia dziennego) troje mieszkańców Pszowa, a w 2006 r. – dwoje.

W miejskich placówkach oświatowych funkcjonują łącznie 4 oddziały integracyjne. Łącznie do miejskich szkół uczęszcza 28 niepełnosprawnych uczniów (25 – do szkół podstawowych). Samorząd lokalny organizuje ponadto przewóz dzieci i młodzieży niepełnosprawnej na rehabilitację do Wodzisławskiego Ośrodka Rehabilitacji i Terapii Dzieci i Młodzieży, a także osób dorosłych – na zajęcia w Warsztacie Terapii Zajęciowej w Wodzisławiu Śl. Miasto współfinansuje również rehabilitację dzieci i młodzieży prowadzoną w Wodzisławskim Ośrodku Rehabilitacji i Terapii Dzieci i Młodzieży oraz NZOZ „Vitamed” w Pszowie. Miesięcznie z takiej pomocy korzysta łącznie ok. 30 osób. W ciągu roku z budżetu miasta jest na ten cel wydatkowana kwota ok. 33.000 złotych¹⁵.

Sytuacja osób niepełnosprawnych na terenie miasta nie prezentuje się więc najgorzej.

Problemem społecznym zbliżonym ze względu na jego skutki i implikacje dla rozwoju osobniczego ludzi, jak również rozwoju społecznego jest dysfunkcja długotrwałej lub ciężkiej choroby. Odsetek osób z przedmiotowym problemem pozostawał jednak w 2006 r. na obszarze działania Ośrodka Pomocy Społecznej w Pszowie niemal trzykrotnie mniejszy niż odsetek klientów pomocy społecznej z dysfunkcją niepełnosprawności.

Inaczej niż w przypadku niepełnosprawności prezentuje się statystyczny klient OPS dotknięty problemem choroby. Zdecydowaną większość przedmiotowego zbioru stanowiły kobiety (92%). Analiza wieku klientów wskazuje z kolei, że były to też częściej osoby stare – aż 62% ogółu stanowiły osoby urodzone w dekadach 1920 – 29 oraz 1930 – 39.

Z wiekiem pozytywnie koreluje fakt, że zaledwie 20% klientów pomocy społecznej z problemem długotrwałej lub ciężkiej choroby posiadało na utrzymaniu dzieci. Zdecydowaną większość tej grupy stanowiły osoby z jednym dzieckiem na utrzymaniu. Implikuje to z kolei istotne skutki dla wielkości gospodarstw domowych osób ciężko chorych korzystających ze wsparcia społecznego. W przeważającej liczbie gospodarują bowiem one samotnie, a przez to wymagają instytucjonalnego wsparcia w zaspakajaniu potrzeb i wypełnianiu ról społecznych.

Statystycznie około ośmiu na dziesięciu klientów pomocy społecznej w omawianej grupie posiada stałe źródło utrzymania. W większości jest nią renta lub emerytura. Dwie osoby ponadto pracowały (jedna dorywczo).

Obrazu grupy dopełniają zamieszczone poniżej tabele.

---

¹⁵ Wszystkie przywołane dane za Urzędem Miasta w Pszowie.

Tab. 79 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją długotrwała lub ciężka choroba ze względu na płeć

PŁEĆ	LICZBA BEZWZGLĘDNA	%
KOBIETY	23	92,0
MĘŻCZYŹNI	2	8,0
RAZEM	25	100

Dane OPS Pszów

Tab. 80 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją długotrwała lub ciężka choroba ze względu na dekadę urodzenia

DEKADA URODZENIA	KOBIETY		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
1900-09	-	-	-	-	-	-
1910-19	-	-	-	-	-	-
1920-29	8	34,8	1	50	9	36,0
1930-39	8	34,8	1	50	9	36,0
1940-49	3	13,0	-	-	3	12,0
1950-59	4	17,4	-	-	4	16,0
1960-69	-	-	-	-	-	-
1970-79	-	-	-	-	-	-
1980-89	-	-	-	-	-	-
1990-2005	-	-	-	-	-	-
RAZEM	23	100	2	100	25	100

Dane OPS Pszów.

Tab. 81 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją długotrwała lub ciężka choroba ze względu na poziom wykształcenia

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	KOBIETY		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Niepełne podstawowe	-	-	-	-	-	-
Podstawowe	21	91,3	-	-	21	84,0
Zasadnicze zawodowe	2	8,7	1	50,0	3	12,0
Średnie	-	-	1	50,0	1	4,0
Wyższe	-	-	-	-	-	-
RAZEM	23	100	2	100	25	100

Dane OPS Pszów.

Tab. 82 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją długotrwała lub ciężka choroba ze względu na stan cywilny

STAN CYWILNY I RODZINNY	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Kawaler 0 dzieci			1	50	1	4,0
Kawaler 1 dziecko			-	-	-	-
Kawaler 2 dzieci			-	-	-	-
Kawaler 3 dzieci lub więcej			-	-	-	-
Panna 0 dzieci	-	-			-	-
Panna 1 dziecko	-	-			-	-
Panna 2 dzieci	-	-			-	-
Panna 3 dzieci i więcej	-	-			-	-
Konkubinat 0 dzieci	-	-	-	-	-	-
Konkubinat 1 dziecko	-	-	-	-	-	-
Konkubinat 2 dzieci	-	-	-	-	-	-
Konkubinat 3 dzieci lub więcej	-	-	-	-	-	-
Związek małżeński 0 dzieci	3	13,1	-	-	3	12,0
Związek małżeński 1 dziecko	2	8,7	-	-	2	8,0
Związek małżeński 2 dzieci	1	4,3	-	-	1	4,0
Związek małżeński 3 dzieci lub więcej	1	4,3	-	-	1	4,0
Rozwiedzeni /separacja 0 dzieci	1	4,3	-	-	1	4,0

Rozwiedzeni /separacja 1 dziecko	-	-	-	-	-	-
Rozwiedzeni /separacja 2 dzieci	-	-	-	-	-	-
Rozwiedzeni /separacja 3 dzieci lub więcej	-	-	-	-	-	-
Owdowiali 0 dzieci	14	61,0	1	50,0	15	60,0
Owdowiali 1 dziecko	1	4,3	-	-	1	4,0
Owdowiali 2 dzieci	-	-	-	-	-	-
Owdowiali 3 dzieci lub więcej	-	-	-	-	-	-
RAZEM	23	100	2	100	25	100

Dane OPS Pszów.

Tab. 83 Wielkość gospodarstw domowych klientów OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją długotrwała lub ciężka choroba

LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIECY		MEŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Jedna	15	65,2	2	100	17	68,0
Dwie	4	17,5	-	-	4	16,0
Trzy	2	8,7	-	-	2	8,0
Cztery	1	4,3	-	-	1	4,0
Pięć	1	4,3	-	-	1	4,0
Sześć	-	-	-	-	-	-
Siedem	-	-	-	-	-	-
Osiem	-	-	-	-	-	-
Dziewięć	-	-	-	-	-	-
Dziesięć i więcej	-	-	-	-	-	-
RAZEM	23	100	2	100	25	100

Dane OPS Pszów.

Tab. 84 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją długotrwałą lub ciężką chorobą ze względu na aktywność zawodową

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA	KOBIECY		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Pracuje	1	4,3	-	-	1	4,0
Pracuje dorywczo	1	4,3	-	-	1	4,0
Pracuje „na czarno”	-	-	-	-	-	-
Nie pracuje	-	-	-	-	-	-
Uczy się/studiuje	-	-	-	-	-	-
Na emeryturze	2	8,7	1	50,0	3	12,0
Na rencie	17	74,0	-	-	17	68,0
Na zasiłku dla bezrobotnych	-	-	-	-	-	-
Bezrobotny bez prawa do zasiłku	2	8,7	1	50,0	3	12,0
RAZEM	23	100	2	100	25	100

Dane OPS Pszów.

4.3 UBÓSTWO

Ubóstwo, rozumiane jako brak wystarczających środków do samodzielnego zaspakajania podstawowych potrzeb osób i rodzin, jest jednym z najistotniejszych problemów społecznych współczesnej Polski i świata. Równolegle bowiem do wzrostu dochodów pewnych osób i grup (proliferaacja wertykalna dochodów) poszerza się obszar ludności nie potrafiącej samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb (proliferaacja horyzontalna biedy). Ubóstwo jest jednym ze źródeł wykluczenia społecznego (społecznej *ekskluzji*¹⁶). Jako dysfunkcja

¹⁶ Wykluczenie społeczne to sytuacja uniemożliwiająca lub znacznie utrudniająca jednostce lub grupie, zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Akcenty i rodzaje definicji wykluczenia społecznego przedstawia tabela.

Tab. 85 Akcenty i rodzaje definicji wykluczenia społecznego

Główny akcent w definicjach	Rozwinięcie
Ograniczenie prawne	Istnienie i respektowanie odpowiednich regulacji: praw człowieka, praw socjalnych
Institucje i efektywność ich działania	Obecność odpowiednich instytucji, prowadzenie ukierunkowanej polityki, przeznaczanie odpowiednich środków, kompetentne kadry i efektywna organizacja
Warunki materialne	Dochody, oszczędności, warunki mieszkaniowe, inne zasoby materialne
Wyposażenie w kapitał życiowy	Kondycja zdrowotna, umiejętności, kwalifikacje, dobre stosunki rodzinne i środowiskowe
Oddziaływanie środowiska społecznego	Wpływ rodzinnych dysfunkcji, oddziaływanie grup rówieśniczych (tzw. złe towarzystwo), gangi, świat przestępczy

o złożonej charakterystyce, sposobie definiowania i metodach badania cechuje się jednak zróżnicowaniem związków z problemem wykluczenia społecznego. *Ubóstwo skrajne*, tzw. *minimum egzystencji*, wskazuje bowiem na „bardzo silną deprivację potrzeb materialnych i jeżeli ktoś pozostaje długotrwale w takiej sytuacji, to zagrożony jest nie tylko wykluczeniem społecznym, lecz także poważnymi zakłóceniami natury egzystencjonalnej (rozwoju biologicznego)”¹⁷. Takiej rangi nie posiada natomiast tzw. *ubóstwo relatywne*, tj. odczuwane subiektywnie, które może utrudniać osobom i grupom pełnienie pewnych ról społecznych, nie niesie jednak za sobą bezpośredniego zagrożenia dla egzystencji biologicznej człowieka.

Odwrotnie do lat przed 1989 r., kiedy na problem biedy narażone były przede wszystkim starsze generacje – emeryci i renciści, cechą współczesnego ubóstwa w Polsce jest tzw. *juwenalizacja*, tj. dosięganie najczęściej dzieci, młodzieży i osób¹⁸. Najbardziej skrajną egzemplifikacją tej patologii jest problem niedożywienia dzieci i młodzieży. Z biedą dzieci i młodzieży powiązane są ponadto takie niekorzystne zjawiska, jak podatność na choroby, trudne warunki nauki, wczesne podejmowanie pracy zarobkowej i wypadanie z systemu kształcenia, ograniczone kontakty rówieśnicze oraz rozwój patologii zachowań (w tym uzależnienia)¹⁹.

Problem biedy to przede wszystkim problem uzyskiwania zbyt niskich dochodów w stosunku do potrzeb. Badania ukazują, że niskie dochody uzyskują w Polsce głównie gospodarstwa wielodzietne, osób długotrwale bezrobotnych i rolników indywidualnych.

Wg danych NSISdP aż 59% Polaków w 2002 r. żyło w gospodarstwach domowych, w których poziom wydatków był niższy od tzw. *minimum socjalnego*. (w miastach 51%, na wsi – 70%). Zasięg ubóstwa skrajnego oszacowano na około 11% (7% w miastach i 17%

Grupy zagrożone wykluczeniem	Grupy szczególnego ryzyka, wrażliwe na wykluczenie, podatne na dyskryminację, słabe
Obszary, z których nastąpiło wykluczenie	Konsumpcja zbiorowa, kultura, działalność społeczna, obywatelska i polityczna
Proces wykluczenia	Dynamiczny, wielowymiarowy i kumulatywny
Przejawy wykluczenia	Bezdomność, samotność, bierność, nieprzestrzeganie norm współżycia
Skutki dla osób zagrożonych wykluczeniem	Deprivacja potrzeb, bezradność, osłabienie więzi rodzinnych, rozpad rodziny, stygmatyzacja, izolacja, osłabienie mechanizmu samokontroli, marginalizacja, utrata poczucia tożsamości i celu w życiu
Skutki dla społeczeństwa	Ograniczenie demokracji, zagrożenie demokracji, polaryzacja i ekstremalne nierówności, pojawienie się podklas i gett

Cyt. za: NSISdP, dz. cyt., s. 24.

¹⁷ Jw.

¹⁸ *Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006 – 2020*, s. 34.

¹⁹ Tamże.

na wsi). Zjawiskiem niekorzystnym jest jednak stały wzrost liczby ludności żyjącej poniżej minimum socjalnego. W 2004 r. stopa *ubóstwa ustawowego* (spełnianie kryteriów z ustawy o pomocy społecznej) wzrosła w stosunku do 2003 r. o 1,1 % i wyniosła 19,2% ludności, zaś ubóstwa skrajnego o 0,9% z poziomu 10,9% w 2003 r. do 11,8% w 2004 r.

Czynnikami pozytywnie korelującym z występowaniem problemu ubóstwa jest liczba dzieci w gospodarstwie domowym (wyjątkiem są rodzice samotnie wychowujący dzieci). Dane statystyczne wskazują, że im więcej dzieci na utrzymaniu rodziców, tym stopa ubóstwa – tak relatywnego, ustawowego, jak i skrajnego – jest wyższa. Szczegóły przedstawia tabela.

Tab. 86 Odsetek osób w gospodarstwach domowych zagrożonych ubóstwem wg typu biologicznego gospodarstwa domowego w Polsce w 2004 r.

Gospodarstwo domowe	Granica ubóstwa					
	relatywna		ustawowa		minimum egzystencji	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Typ biologiczny gospodarstwa	% osób					
Ogółem	20,4	20,3	18,1	19,2	10,9	11,8
Gospodarstwa jednoosobowe	5,9	6,1	6,9	6,5	2,7	3,3
Małżeństwa bez dzieci na utrzymaniu	5,3	5,6	4,3	2,8	2,3	2,8
Małżeństwa z 1 dzieckiem na utrzymaniu	11,4	12,3	9,4	9,5	5,3	6,4
Małżeństwa z 2 dziećmi na utrzymaniu	19,3	18,5	17,1	18,1	10,3	9,7
Małżeństwa z 3 dziećmi na utrzymaniu	34,0	35,6	29,6	37,6	18,0	21,4
Małżeństwa z 4 i więcej dziećmi na utrzymaniu	59,7	55,9	56,1	62,4	41,8	40,1
Matka lub ojciec z dziećmi na utrzymaniu	25,4	23,8	22,2	22,0	12,3	15,2

Źródło: Sytuacja gospodarstw domowych w 2004 r. w świetle wyników badań budżetów gospodarstw domowych. GUS, www.stat.gov.pl, cyt. za: Strategia Polityki Społecznej..., dz. cyt., s. 35.

Problem ubóstwa posiada zróżnicowanie także ze względu na płeć. „*Bieda kobiet przejawia się głównie w tym, że gospodarstwo domowe, którego głową jest kobieta (szczególnie w przypadku samotnych rodziców i gospodarstw jednoosobowych) popada w biedę częściej niż pozostałe. (...) Ubóstwo ujmowane w kontekście rodziny i gospodarstwa domowego oznacza dla kobiety więcej obowiązków, więcej odpowiedzialności i mniej czasu. Męskie oblicze biedy jest postrzegane w szczególności uproszczony sposób, wręcz stereotypowo. Za korelat ubóstwa mężczyzn najczęściej uznaje*

się nadmierne spożywanie alkoholu oraz stosowanie przemocy. Jednak męskie oblicze biedy, wbrew funkcjonującemu w społeczeństwie stereotypowi, to także większa aktywność w poszukiwaniu pracy ciężkiej, dalekie dojazdy do miejsca pracy”²⁰.

Wśród czynników sprzyjających ubóstwu Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski na podstawie danych statystycznych wymienia przede wszystkim:

- bezrobocie (trzykrotnie większe zagrożenie poziomem dochodów i konsumpcji poniżej minimum egzystencji);
- prowadzenie gospodarstw małorolnych;
- pozostawanie na rencie;
- świadczenie niskopłatnej pracy (odsetek osób w gospodarstwach domowych zagrożonych ubóstwem wg grup społeczno-ekonomicznych w 2002 r. przedstawiał się następująco:
  - pracownicy na stanowiskach robotniczych – stopa ubóstwa ustawowego: 22,3%, stopa ubóstwa skrajnego – 13,3%;
  - pracownicy na stanowiskach nierobotniczych – odpowiednio: 4,2% i 1,8%;
  - rolnicy – odpowiednio: 27,9% i 16,7%;
  - pracownicy użytkujący gospodarstwo rolne – odpowiednio: 25,6% i 14,2%;
  - pracujący na własny rachunek – odpowiednio: 9,2% i 4,5%;
  - emeryci – odpowiednio: 10,8% i 5,9%;
  - renciści – odpowiednio 25,4% i 16,4%;
  - pracownicy utrzymujący się ze świadczeń społecznych – odpowiednio: 46,3% i 34,1%).
- młody wiek (stopa ubóstwa skrajnego wśród osób w wieku 0-14 i 15-19, wynosząca ok. 16%, pozostaje trzykrotnie większa niż w przypadku osób w wieku 55-65 lat – stopa na poziomie ok. 6%);
- wykształcenie (odsetek osób w gospodarstwach domowych zagrożonych ubóstwem wg poziomu wykształcenia głowy gospodarstwa domowego w 2002 r. przedstawiał się następująco:
  - ogółem – stopa ubóstwa ustawowego: 18,5%, stopa ubóstwa skrajnego: 11,1%;
  - wyższe – odpowiednio: 1,1% i 0,5%;

---

²⁰ Tamże s. 66.

- średnie – odpowiednio: 9,0% i 4,6%;
  - zasadnicze zawodowe – 24,% i 14,3%;
  - gimnazjalne – odpowiednio: 27,4% i 11,1%;
  - podstawowe i bez wykształcenia – odpowiednio: 30,5% i 20,3%).
- liczba posiadanych dzieci (odsetek osób w gospodarstwach domowych zagrożonych ubóstwem wg typu gospodarstw w 2002 r. przedstawiał się następująco:
    - jednoosobowe – stopa ubóstwa ustawowego: 6,5%, stopa ubóstwa skrajnego: 2,5%
    - małżeństwa bez dzieci na utrzymaniu – odpowiednio: 4,3% i 2,3%;
    - małżeństwa z jednym dzieckiem – odpowiednio: 8,7% i 4,6%;
    - małżeństwa z 2 dziećmi - odpowiednio: 15,8% i 8,6%;
    - małżeństwa z 3 dziećmi - odpowiednio: 28,8% i 17,4%;
    - małżeństwa z 4 i więcej dziećmi na utrzymaniu - odpowiednio: 49,8% i 37,1%;
    - samotny rodzic z dziećmi na utrzymaniu - odpowiednio: 21,7% i 13,4%;
    - pozostałe rodziny i gospodarstwa domowe - odpowiednio: 20,3% i 12,1).
  - miejsce zamieszkania (miasto/wieś, region: przy założeniu, że stopa ubóstwa w Polsce równa się 100, to w województwie śląskim i mazowieckim w 2002 r. kształtowała się ona najlepiej – odpowiednio: 73 i 77, zaś w województwach: warmińsko-mazurskim, podkarpackim, lubelskim i świętokrzyskim – najgorzej, odpowiednio: 152, 147, 121, 121).

Podsumowując na podstawie przywołanych danych można zauważyć, że ubóstwo:

- dotyczy przede wszystkim rodzin z dziećmi;
- jest ono następstwem braku dochodów z pracy rodziców, spowodowanego bezrobociem lub biernością zawodową;
- rodziny wielodzietne stanowią grupę najbardziej zagrożoną ubóstwem;
- wskutek ubóstwa rodziny wielodzietne ograniczają kształcenie dzieci;
- część rodzin posiada problem w uzyskaniu minimum socjalnego;
- rodziny niepełne są narażone na ubóstwo w większym stopniu niż rodziny małodzietne, lecz nie w takim stopniu jak rodziny wielodzietne (3 dzieci i więcej).

Na terenie Pszowa w 2006 r. spośród wszystkich dysfunkcji ujawnionych w gospodarstwach domowych klientów OPS problem ubóstwa jako dysfunkcji głównej stanowił łącznie 19,3%, co stawiało go po bezrobociu i niepełnosprawności na trzecim miejscu. W stosunku do wszystkich występujących na terenie miasta problemów społecznych udział ubóstwa był nieco mniejszy i wynosił 16,2%, co stawiało go na czwartym miejscu jeśli idzie o częstość występowania.

Zdecydowaną większość – ponad 70% – całego zbioru klientów pomocy społecznej w Pszowie w 2006 r. dotkniętych problemem ubóstwa stanowiły kobiety.

Tab. 87 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją ubóstwo ze względu na płeć

PŁEĆ	LICZBA BEZWZGLĘDNA	%
KOBIETY	50	72,5
MĘŻCZYŹNI	19	27,5
RAZEM	69	100

Dane OPS Pszów

Dane dotyczące wieku klientów wskazują, że na terenie miasta potwierdza się jedna z cech charakterystycznych polskiego ubóstwa. Większość zbioru stanowią bowiem osoby młode – aż cztery na dziesięć około 30 r. życia. Jedną piątą jednak stanowiły także osoby starsze.

Tab. 88 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją ubóstwo ze względu na dekadę urodzenia

DEKADA URODZENIA	KOBIETY		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
1900-09	-	-	-	-	-	-
1910-19	1	2,0	-	-	1	1,4
1920-29	3	6,0	-	-	3	4,3
1930-39	8	16,0	1	5,3	9	13,0
1940-49	2	4,0	1	5,3	3	4,3
1950-59	5	10,	8	42,1	13	18,9
1960-69	9	18,0	5	26,3	14	20,3
1970-79	17	34,0	4	21,0	21	30,5
1980-89	5	10,0	-	-	5	7,3
1990-2005	-	-	-	-	-	-
RAZEM	50	100	19	100	69	100

Dane OPS Pszów.

Podopieczni OPS w Pszowie borykający się z problemem biedy w znacznej części gospodarowali samotnie (wśród nich wszyscy mężczyźni), co nie potwierdzało by zachodzenia procesu juwenalizacji biedy. Odsetek osób posiadających na utrzymaniu dzieci (wyłącznie kobiety) wynosił 43,5%. W tej grupie zaś tylko co piąty klient (wyłącznie małżeństwa) prowadził gospodarstwo rodzinne wielodzietne (troje dzieci lub więcej). Potwierdzają to dane zaprezentowane w tabelach.

Tab. 89 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją ubóstwo ze względu na stan cywilny

STAN CYWILNY I RODZINNY	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Kawaler 0 dzieci			12	63,2	12	17,4
Kawaler 1 dziecko			-	-	-	-
Kawaler 2 dzieci			-	-	-	-
Kawaler 3 dzieci lub więcej			-	-	-	-
Panna 0 dzieci	1	2,0			1	1,4
Panna 1 dziecko	4	8,0			4	5,8
Panna 2 dzieci	-	-			-	-
Panna 3 dzieci i więcej	-	-			-	-
Konkubinat 0 dzieci	-	-	-	-	-	-
Konkubinat 1 dziecko	-	-	-	-	-	-
Konkubinat 2 dzieci	4	8,0	-	-	4	5,8
Konkubinat 3 dzieci lub więcej	-	-	-	-	-	-
Związek małżeński 0 dzieci	5	10,0	-	-	5	7,3
Związek małżeński 1 dziecko	5	10,0	-	-	5	7,3

Związek małżeński 2 dzieci	7	14,0	-	-	7	10,1
Związek małżeński 3 dzieci lub więcej	6	12,0	-	-	6	8,7
Rozwiedzeni /separacja 0 dzieci	4	8,0	5	26,3	9	13,0
Rozwiedzeni /separacja 1 dziecko	2	4,0	-	-	2	2,9
Rozwiedzeni /separacja 2 dzieci	2	4,0	-	-	2	2,9
Rozwiedzeni /separacja 3 dzieci lub więcej	-	-	-	-	-	-
Owdowiali 0 dzieci	10	20,0	2	10,5	12	17,4
Owdowiali 1 dziecko	-	-	-	-	-	-
Owdowiali 2 dzieci	-	-	-	-	-	-
Owdowiali 3 dzieci lub więcej	-	-	-	-	-	-
RAZEM	50	100	19	100	69	100

Dane OPS Pszów.

Tab. 90 Wielkość gospodarstw domowych klientów OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją ubóstwo

LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIETY		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Jedna	11	22,0	19	100	30	43,5
Dwie	9	18,0	-	-	9	13,0
Trzy	7	14,0	-	-	7	10,1
Cztery	11	22,0	-	-	11	16,0
Pięć	6	12,0	-	-	6	8,7
Sześć	-	-	-	-	-	-
Siedem	6	12,0	-	-	6	8,7
Osiem	-	-	-	-	-	-
Dziewięć	-	-	-	-	-	-
Dziesięć i więcej	-	-	-	-	-	-
RAZEM	50	100	19	100	69	100

Dane OPS Pszów.

Niemniej jednak w 2006 r. z programów dożywiania skorzystało 206 dzieci z terenu Pszowa. Liczba ta od kilku lat utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Problem biedy dzieci i młodzieży jest więc w mieście obecny. Potwierdza to także liczba wniosków składanych o stypendia i zasiłki dla ubogich uczniów, wynikające z ustawy z dnia 16 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Zgodnie z informacją Urzędu Miasta w Pszowie w 2006 r. na 108 złożonych przedmiotowych wniosków 103 rozparzono pozytywnie.

Dysfunkcja ubóstwa dotyka ludność bez względu na poziom wykształcenia. Wprawdzie im osoba lepiej wykształcona, tym większe prawdopodobieństwo, iż pozostaje aktywna zawodowo i czerpie z tego dochody, problemem jest jednak ich wysokość. Jak wskazują zaś dane statystyczne w powiecie wodzisławskim – poza trzema powiatami byłego województwa częstochowskiego – przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto jest najniższe w województwie śląskim i wynosi 1899,20 zł (2005 r.). Jest ono znacząco niższe niż w sąsiednich powiatach (w których przekracza dwa tysiące złotych, a w Jastrzębiu-Zdroju – ponad trzy i pół tysiąca), a także niższe niż średnio w województwie śląskim (w 2005 r. 2587,07 zł), a nawet w kraju! Najgorzej pod tym względem jest w sektorze prywatnym, w którym przeciętne wynagrodzenie w powiecie wodzisławskim wynosiło w 2005 r. 1637,32 zł.

Analiza aktywności zawodowej klientów OPS Pszów w 2006 r. z problemem biedy wskazuje jednak, że podstawowym źródłem ubóstwa jest bezrobocie. Odsetek osób bezrobotnych lub niepracujących w zbiorze ubogich klientów pomocy społecznej wynosił bowiem ok. 60%. Co szósta osoba była aktywna zawodowo, co może wskazywać z kolei na uzyskiwane zbyt niskie wynagrodzenie jako źródło problemów. Co czwarta osoba (częściej kobiety) utrzymywała się z renty lub emerytury. Szczegółowo sytuację ilustrują tabele.

Tab. 91 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją ubóstwo ze względu na poziom wykształcenia

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Niepełne podstawowe	1	2,0	-	-	1	1,4
Podstawowe	28	56,0	8	42,1	36	52,3
Zasadnicze zawodowe	14	28,0	11	57,9	25	36,2
Średnie	7	14,0	-	-	7	10,1
Wyższe	-	-	-	-	-	-
RAZEM	50	100	19	100	69	100

Dane OPS Pszów.

Tab. 92 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją ubóstwo ze względu na aktywność zawodową

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Pracuje	8	16,0	2	10,5	10	14,6
Pracuje dorywczo	-	-	-	-	-	-
Pracuje „na czarno”	-	-	-	-	-	-
Nie pracuje	5	10,0	4	21,1	9	13,0
Uczy się/studiuje	1	2,0	-	-	1	1,4
Na emeryturze	3	6,0	-	-	3	4,3
Na rencie	13	26,0	2	10,5	15	21,8
Na zasiłku dla bezrobotnych	1	2,0	-	-	1	1,4
Bezrobotny bez prawa do zasiłku	19	38,0	11	57,9	30	43,5
RAZEM	50	100	19	100	69	100

Dane OPS Pszów.

Pewną ilustracją dla kondycji klientów pomocy społecznej z terenu Pszowa jest statystyka dot. podstawowych celów, na jakie przeznaczają się świadczenia z pomocy społecznej (przede wszystkim zasiłki celowe i zasiłki celowe specjalne). Zgodnie ze statystykami Ośrodka Pomocy Społecznej w Pszowie za 2006 r. przedmiotowych zasiłków udzielono 313 rodzinom (wzrost w stosunku do 2005 r. o 15%, zaś do 2004 r. o 21%) – najczęściej z przeznaczeniem na zakup żywności, ponadto na zakup opału, lekarstw, środków czystości, odzieży i obuwia oraz pomocy szkolnych. Wskazuje to na społecznie istotny problem ubóstwa w mieście. Statystykę przedstawia tabela.

Tab. 93 Podstawowe cele zasiłków celowych udzielonych przez OPS Pszów w 2006 r.

Cel	W % ogółu
Opał	4
Żywność	84
Odzież, obuwie	2
Wydatki mieszkaniowe	2
Koszty leczenia	4
Artykuły szkolne	1
Inne: środki czystości, usługi opiekuńcze	3
Razem	100

Dane OPS Pszów.

Średnia wysokość zasiłku celowego wypłacanego przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Pszowie w 2006 r. wynosiła 182 zł, co w stosunku do 2005 r. oznacza jego zmniejszenie o 23 zł.

Obrazu dopełnia ponadto statystyka dotycząca ilości i rodzajów świadczeń rodzinnych wypłaconych mieszkańcom w 2006 r. przez Urząd Miasta w Pszowie. Ilustruje ją tabela.

Tab. 94 Świadczenia wypłacone z ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz z ustawy o zaliczce alimentacyjnej

Świadczenie	Ilość w latach	
	2005	2006
Zasiłek rodzinny	551	930
Dodatek do zasiłku z tytułu:		
- urodzenia dziecka	8	43
- urlopu wychowawczego;	35	35
- samotnego wychowywania dzieci;	28	37
- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	51	30
- rozpoczęcia roku szkolnego	716	903
- dojazdu do szkoły	83	83
- zasiłki pielęgnacyjne	189	287
- świadczenia pielęgnacyjne	6	11
Zaliczka alimentacyjna	61	53

Dane UM Pszów.

4.4 BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH; OCHRONA MACIERZYŃSTWA LUB WIELODZIETNOŚCI

Z zagadnieniem ubóstwa związany jest bezpośrednio problem bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Można nawet zaryzykować stwierdzenie, że problem bezradności to swoista egzemplifikacja kondycji współczesnej rodziny. Wskutek bowiem nieradzenia sobie przez rodzinę z problemami – przede wszystkim natury ekonomicznej, dochodzi do kryzysu więzi rodzinnych, który w najcięższych przypadkach objawia się brakiem efektywnej (nierzadko jakiegokolwiek) opieki

nad dziećmi (*sieroctwem społecznym*) i wywołuje konieczność instytucjonalnej interwencji w celu ochrony dobra dzieci.

Sam problem bezradności identyfikowanej jako życiowa niezaradność także może stać się źródłem innych dysfunkcji, a poprzez sprzężenie zwrotne dodatkowo jeszcze komplikować funkcjonowanie osób i rodzin. Warto bowiem podkreślić, że nieporadności rodziców na gruncie wychowania bardzo często towarzyszą inne zaburzenia życia rodzinnego, jak: rozluźnienie więzi między jej członkami, zła atmosfera, niewłaściwe metody wychowawcze, niemożność sprostania kłopotom materialnym, problemy alkoholowe oraz inne dysfunkcje.

Pomoc dziecku i rodzinie jest zadaniem własnym samorządu powiatowego. Jest ono realizowane w ścisłej współpracy z samorządami gminnymi. Nie można bowiem sobie wyobrazić efektywnej pomocy społecznej przy braku komplementarności systemów wsparcia rodziny, funkcjonujących w oparciu o odrębne zadania powierzone przez ustawę o pomocy społecznej różnym szczeblom lokalnych samorządów. W takim rozumieniu, jakie przedstawia na temat owej pomocy ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej obszar zadaniowy powiatu zawęża się do zapewnienia należytej opieki dzieciom jej częściowo lub całkowicie pozbawionym, pomocy osobom mającym problem z wypełnianiem ról społecznych płynących z rodzicielstwa (rodzicom biologicznym), wsparcia rodzin zastępczych, prowadzenia placówek opiekuńczo-wychowawczych różnego typu, ułatwiania startu w dorosłe życie młodzieży opuszczającej rodziny zastępcze, placówki opiekuńczo-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, zakłady poprawcze, domy pomocy społecznej i. in. Rolą gminą pozostaje przede wszystkim organizacja systemu prewencji i wsparcia dziennego w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz niesienie pomocy materialnej i innej osobom w trudnej sytuacji życiowej poprzez wypłatę różnego rodzaju świadczeń. Zadaniem obu szczebli samorządu jest ponadto praca socjalna na rzecz wymienionych wyżej kategorii osób oraz poradnictwo specjalistyczne.

Intencją ustawodawcy wyrażoną poprzez system prawa i jego konstrukcję jest, by szczególną troską samorządów lokalnych cieszyła się zwłaszcza rodzina. Stąd poza świadczeniami z pomocy społecznej samorządy gminne udzielają rodzinom pomocy w formie świadczeń z ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz o zaliczce alimentacyjnej i postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych. W tym sensie – wraz z innymi podejmowanymi działaniami pomocowymi natury instytucjonalnej i organizacyjnej – mówi się o ochronie macierzyństwa i wielodzietności. Jednym z zagadnień dojrzałej polityki społecznej jest bowiem

kształtowanie w społeczeństwach o spadającym poziomie reprodukcji przyjaznego otoczenia, ochrony i promowania macierzyństwa oraz wielodzietności. Jak zaś pokazują doświadczenia ostatnich kilkunastu lat osoby samotnie wychowujące dzieci oraz rodziny, zwłaszcza wielodzietne, są jednymi ze słabszych komórek społecznych i najbardziej narażonych na zagrożenia doby wielkich przemian społecznych.

Problem kondycji współczesnej rodziny jest centralnym zagadnieniem polityki społecznej i pomocy społecznej. Jak pokazują wyniki badań z kondycją tą nie jest zaś najlepiej. Sytuacja ekonomiczna – w przypadku wielu rodzin bardzo trudna – stanowi tło dla występowania wielu problemów społecznych:

- zanedbywania dzieci;
- załamania się karier edukacyjnych;
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego;
- porzucania lub społecznego osierocenia dzieci;
- wkraczania na drogę przestępstw.

By wyżej opisanym zjawiskom i procesom skutecznie przeciwdziałać musi bezwzględnie dojść do sytuacji pełnego zintegrowania całego systemu instytucji działających na rzecz rodziny – bez względu na ich charakter, poziom funkcjonowania oraz podległość.

Wytyczne płynące z „Programu wspierania jednostek samorządu terytorialnego w budowaniu lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną” wskazują cztery rodzaje działań determinujących efektywność lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną.

Są to:

- wymuszanie na rodzicach biologicznych i uświadamianie im odpowiedzialności za własne dzieci tak, by interwencja instytucjonalna była ostatecznością;
- zapobieganie patologiom społecznym;
- tworzenie rodzinnych form opieki zastępczej;
- wspieranie procesów usamodzielnienia wychowanków opuszczających rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze oraz inne.

Budowanie systemu opieki nad dzieckiem i rodziną winno się ponadto opierać na następujących aksjomatach:

- wcześniej i bliżej dziecka – zanim narosną problemy rodziny;
- krócej – żeby nie zwalniać rodziców z odpowiedzialności za dziecko;

- skuteczniej – jeżeli poza rodziną, w formach zbliżonych do rodzinnych;
- godniej – w warunkach optymalnych dla prawidłowego i pełnego rozwoju dziecka;
- efektywniej – dając szansę na powrót do rodziny lub na samodzielność i godne życie; bardziej ekonomicznie, tj. adekwatnie do potrzeb²¹.

Nawet pobieżna analiza powyższych założeń wskazuje, że jednym z kluczowych podmiotów w systemie pomocy dziecku i rodzinie – jak już wcześniej wspomniano przede wszystkim w obszarze wczesnej interwencji i zapobiegania patologiom społecznym – jest bez wątpienia samorząd gminny.

W 2006 r. na terenie Pszowa problem bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego okazał się najbardziej rozpowszechnioną dysfunkcją klientów ośrodka pomocy społecznej. Stanowił on aż 20% wszystkich ujawnionych w mieście problemów społecznych. Jego udział wśród bezpośrednich przyczyn korzystania z systemu pomocy społecznej wyniósł w 2006 r. jednak 13,1%, co stawiało go na czwartym miejscu.

Ogromną większość klientów OPS Pszów z problemem bezradności stanowiły kobiety, których odsetek wyniósł 91,5%. Jest to dysfunkcja dotycząca niemal wyłącznie osoby posiadające na utrzymaniu dzieci. Tylko 8,5% zbioru klientów z przedmiotowym problemem stanowiły osoby prowadzące samotnie gospodarstwo domowe. Co drugi klient (51,1%) w sytuacji bezradności pozostawał w związku – małżeństwie lub konkubinacie, zaś co piąty (19,1%) samotnie wychowywał dzieci. W tej grupie ok. 20% stanowili mężczyźni wychowujący dziecko.

Największą liczebnie grupę w zbiorze rodziców samotnie wychowujących dzieci stanowiły osoby owdowiałe (wyłącznie kobiety) oraz osoby rozwiedzione lub żyjące w separacji (wyłącznie mężczyźni). Ponadto wśród klientów wystąpiły także trzy kobiety stanu wolnego wychowujące dzieci.

Wśród osób posiadających dzieci na utrzymaniu największą grupę stanowili klienci z dwójką dzieci – 41,9%. Znaczącą grupę stanowiły także osoby z trójką lub więcej dzieci na utrzymaniu – 30,2% (w 77% - wielodzietne małżeństwa). Odsetek klientów z jednym dzieckiem na utrzymaniu wyniósł 27,9%.

---

²¹ Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej RP, *Program wspierania jednostek samorządu terytorialnego w budowaniu lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną*, Warszawa 2006, s. 7.

Bezradność – podobnie jak ubóstwo – dotykała klientów bez względu na poziom wykształcenia. Trzecia część klientów borykających się z przedmiotową dysfunkcją posiadała bowiem wykształcenie średnie (tyle samo wykształcenie podstawowe).

W niemal 60% (57,5%) przypadków problem bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego dotykał osoby bezrobotne lub niepracujące i nie zarejestrowane w urzędzie pracy. Co trzeci klient pracował, a co dwunasty pozostawał na rencie lub emeryturze.

Charakterystykę klientów Ośrodka Pomocy Społecznej w Pszowie z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych przedstawiają poniższe tabele.

Tab. 95 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego ze względu na płeć

PŁEĆ	LICZBA BEZWZGLĘDNA	%
KOBIETY	43	91,5
MĘŻCZYŹNI	4	8,5
RAZEM	47	100

Dane OPS Pszów.

Tab. 96 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją bezradność w sprawach... ze względu na dekadę urodzenia

DEKADA URODZENIA	KOBIETY		MĘŻCZYŹNI		OGÓLEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
1900-09	-	-	-	-	-	-
1910-19	-	-	-	-	-	-
1920-29	-	-	-	-	-	-
1930-39	-	-	-	-	-	-
1940-49	1	2,3	-	-	1	2,1
1950-59	2	4,7	-	-	2	4,3
1960-69	14	32,6	3	75,0	17	36,2
1970-79	17	39,5	1	25,0	18	38,3
1980-89	9	20,9	-	-	9	19,1
1990-2005	-	-	-	-	-	-
RAZEM	43	100	4	100	47	100

Dane OPS Pszów.

Tab. 97 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją bezradność w sprawach... ze względu na stan cywilny

STAN CYWILNY I RODZINNY	KOBIECY		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Kawaler 0 dzieci			-	-	-	-
Kawaler 1 dziecko			-	-	-	-
Kawaler 2 dzieci			-	-	-	-
Kawaler 3 dzieci lub więcej			-	-	-	-
Panna 0 dzieci	-	-			-	-
Panna 1 dziecko	1	2,3			1	2,1
Panna 2 dzieci	1	2,3			1	2,1
Panna 3 dzieci i więcej	1	2,3			1	2,1
Konkubinat 0 dzieci	-	-	-	-	-	-
Konkubinat 1 dziecko	-	-	-	-	-	-
Konkubinat 2 dzieci	1	2,3	-	-	1	2,1
Konkubinat 3 dzieci lub więcej	-	-	-	-	-	-
Związek małżeński 0 dzieci	-	-	-	-	-	-
Związek małżeński 1 dziecko	5	11,6	-	-	5	10,5
Związek małżeński 2 dzieci	8	18,6	-	-	8	17,0
Związek małżeński 3 dzieci lub więcej	10	23,3	-	-	10	21,3
Rozwiedzeni /separacja 0 dzieci	1	2,3	1	25,0	2	4,3

Rozwiedzeni /separacja 1 dziecko	4	9,3	2	50,0	6	12,8
Rozwiedzeni /separacja 2 dzieci	6	14,0	-	-	6	12,8
Rozwiedzeni /separacja 3 dzieci lub więcej	-	-	-	-	-	-
Owdowiali 0 dzieci	1	2,3	1	25,0	2	4,3
Owdowiali 1 dziecko	-	-	-	-	-	-
Owdowiali 2 dzieci	2	4,7	-	-	2	4,3
Owdowiali 3 dzieci lub więcej	2	4,7	-	-	2	4,3
RAZEM	43	100	4	100	47	100

Dane OPS Pszów.

Tab. 98 Wielkość gospodarstw domowych klientów OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją bezradność w sprawach...

LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIECY		MEŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Jedna	2	4,7	2	50,0	4	8,5
Dwie	5	11,6	2	50,0	7	14,9
Trzy	14	32,6	-	-	14	29,8
Cztery	12	27,9	-	-	12	25,5
Pięć	7	16,2	-	-	7	14,9
Sześć	2	4,7	-	-	2	4,3
Siedem	1	2,3	-	-	1	2,1
Osiem	-	-	-	-	-	-
Dziewięć	-	-	-	-	-	-
Dziesięć i więcej	-	-	-	-	-	-
RAZEM	43	100	4	100	47	100

Dane OPS Pszów.

Tab. 99 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją bezradność w sprawach... ze względu na aktywność zawodową

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Pracuje	14	32,6	2	50,0	16	34,0
Pracuje dorywczo	-	-	-	-	-	-
Pracuje „na czarno”	-	-	-	-	-	-
Nie pracuje	8	18,6	-	-	8	17,0
Uczy się/studiuje	-	-	-	-	-	-
Na emeryturze	1	2,3	-	-	1	2,1
Na rencie	3	7,0	-	-	3	6,4
Na zasiłku dla bezrobotnych	-	-	-	-	-	-
Bezrobotny bez prawa do zasiłku	17	39,5	2	50,0	19	40,5
RAZEM	43	100	4	100	47	100

Dane OPS Pszów.

Tab. 100 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją bezradność w sprawach... ze względu na poziom wykształcenia

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Niepełne podstawowe	1	2,3	-	-	1	2,1
Podstawowe	12	27,9	1	25,0	13	27,7
Zasadnicze zawodowe	17	39,5	3	75,0	20	42,5
Średnie	13	30,3	-	-	13	27,7
Wyższe	-	-	-	-	-	-
RAZEM	43	100	4	100	47	100

Dane OPS Pszów.

Jak już wcześniej wspomniano jedną z potencjalnych konsekwencji bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych jest instytucjonalna interwencja organów administracji w życie rodzinne w celu zapewnienia na odpowiednim poziomie opieki dzieciom i młodzieży jej pozbawionym. Według danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim (na 15.06.2007 r.) na terenie miasta Pszowa funkcjonuje 13 rodzin zastępczych,

z których trzy są niespokrewnione z dziećmi, w tym jedna zawodowa wielodzietna. W rodzinach tych pozostaje umieszczonych łącznie 17 dzieci. Dalsze pięcioro przebywa w całodobowej placówce opiekuńczo – wychowawczej – Powiatowym Domu Dziecka w Gorzyczkach. Z kolei ze wsparcia w dziennych placówkach opiekuńczo – wychowawczych funkcjonujących na terenie Pszowa korzystało w roku szkolnym 2006/2007 łącznie 27 dzieci w wieku poniżej 15 roku życia²². Wsparcia w sprawach opiekuńczo – wychowawczych udzielało ponadto trzech zatrudnionych w szkołach pedagogów.

Duże znaczenie omawianej dysfunkcji i jej znaczne natężenie na obszarze Pszowa wymusza podjęcie skutecznych działań zmierzających do efektywnej walki z problemem, który w ostatnich latach dodatkowo się jeszcze pogłębia wskutek porzucania dzieci przez rodziców wyjeżdżających do pracy za granicą. Głównymi kierunkami działania w przedmiotowym obszarze powinny się stać: reorganizacja i poprawa jakości funkcjonowania lokalnych placówek wsparcia dziennego w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, zwiększenie ich liczby, zintensyfikowanie działalności szkół w rozwiązywania problemów rodzin uczniów, zintegrowanie służb społecznych odpowiadających za pracę z rodzinami (ops, pcpr, kuratorzy, policja, sąd oraz szkoły), zwiększenie wsparcia dla organizacji pozarządowych, których celem statutowym jest pomoc dziecku i rodzinie, intensyfikacja pracy pracowników socjalnych z rodzinami niewydolnymi wychowawczo oraz zapewnienie na odpowiednim poziomie wsparcia pedagogicznego i psychologicznego dla dzieci i ich rodziców.

4.5 UZALEŻNIENIA (ALKOHOLIZM I NARKOMANIA)

Uzależnienia, przede wszystkim od alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych, są stałym elementem krajobrazu społecznego współczesnego świata. Przede wszystkim alkoholizm jest silnie obecnym problemem społecznym w Polsce. Według szacunków ok. 10% polskiego społeczeństwa nadużywa alkoholu. Problem uzależnień jest ważną kwestią wśród problemów, jakie próbuje rozwiązywać polityka społeczna. Sam będąc patologią, jest źródłem dla wielu innych patologii i dysfunkcji społecznych. Pozostaje ponadto problemem kryminogennym, zwalczanym przez instytucje bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Problemem jest coraz częściej uzależnienie dotyczące młodzież i dzieci – także w najmłodszych grupach wiekowych, oraz sięganie tej kategorii wiekowej po używki.

---

²² Dane Urzędu Miasta w Pszowie – nie obejmują świetlicy prowadzonej przez Stowarzyszenie „Pomóżmy Sobie”.

Z raportu Komendy Głównej Policji wynika, że w 2002 r. ok. 7% ujawnionych nieletnich sprawców czynów karalnych pozostawało pod wpływem alkoholu. Policja zatrzymała blisko 9 tysięcy nietrzeźwych młodocianych. Równocześnie ujawniono tylko 658 przestępstw z zakresu rozpijania małoletnich. Uzasadnia to podjęcie działań przeciwdziałających alkoholizmowi i piciu alkoholu przez dzieci i młodzież.

Z badań wynika, że problem używania substancji psychoaktywnych (przede wszystkim alkoholu i narkotyków) przez młodzież województwa śląskiego w ostatnich latach narasta. Ponad 90% uczniów szkół gimnazjalnych przyznaje, że choć raz w życiu spożyło alkohol, a ok. 60%, że robi to dosyć często.

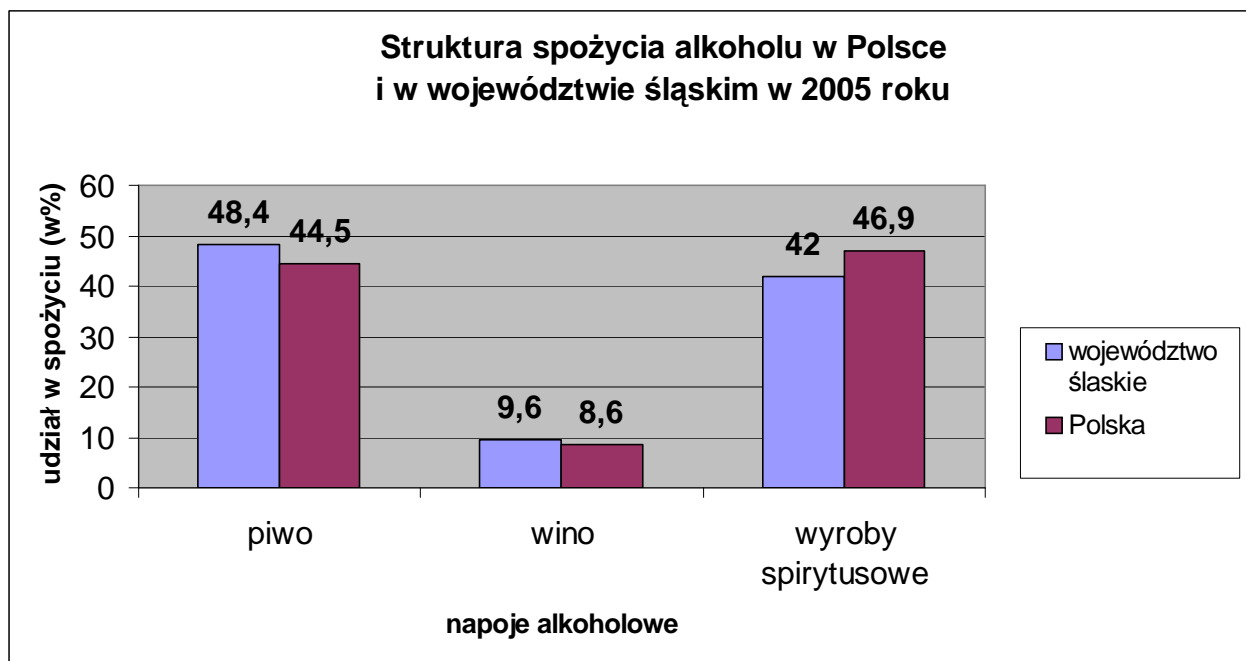
Problem alkoholizowania się młodzieży potwierdzają także wyniki badania przeprowadzonego dla potrzeb niniejszego dokumentu, zgodnie z wynikami którego na terenie Pszowa młodzież bez problemu może zakupić alkohol czy wyroby tytoniowe. Przypomnieć ponadto w tym miejscu należy, że 65% uczestników badania przyznało, że słyszało o przypadkach sprzedaży lub zażywania narkotyków przez młodzież Pszowa. Co czwarty badany wiedział ponadto, że takowy przypadek miał miejsce w szkole. Z badań przeprowadzonych dla celów diagnozy problemu narkomanii na terenie gminy Lubomia wynika z kolei, że jednym z miejsc, z których docierają na teren przedmiotowej gminy narkotyki jest właśnie miasto Pszów.

Z badań nad wzorcami konsumpcji alkoholu w województwie śląskim²³ wynika, że statystyczny mieszkaniec województwa śląskiego spożywa nieco mniej alkoholu niż statystyczny Polak. Problematycznym jest jednak rozkład spożycia alkoholu wg grup wiekowych i zawodowych. Mieszkańcy województwa śląskiego w przedziale wiekowym 18 – 29 lat wypijają bowiem dwukrotnie więcej alkoholu niż ich rówieśnicy w Polsce. Na Śląsku więcej ponadto piją uczniowie i studenci oraz osoby bezrobotne oraz osoby o wykształceniu zasadniczym zawodowym. Odmienna jest też struktura spożywanych napojów alkoholowych. Mieszkańcy województwa piją bowiem więcej piwa i wina a mniej napojów spirytusowych. Szczegóły ilustrują wykresy.

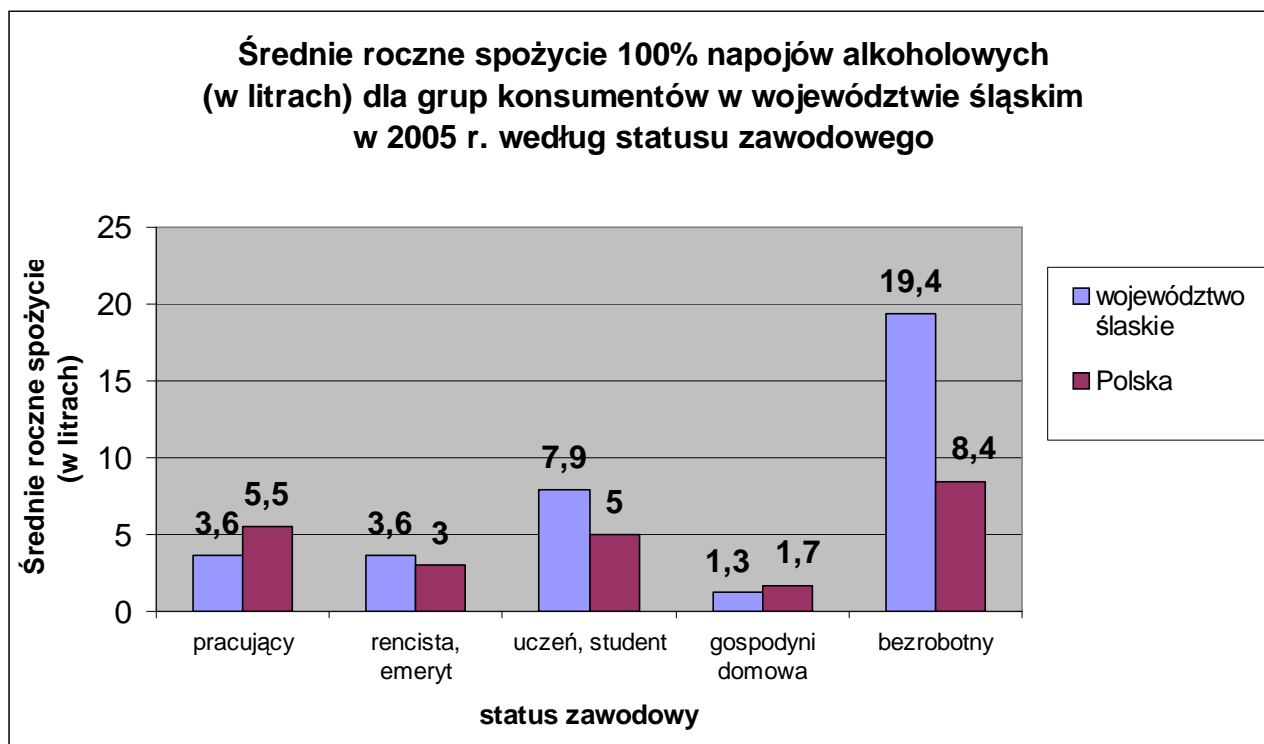
²³ PBS, *Wzorce konsumpcji alkoholu w województwie śląskim. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w grudniu 2005r.*, Warszawa – Sopot, styczeń 2006, cyt. za: *Strategia Polityki Społecznej...*, dz. cyt.

Wykres 6

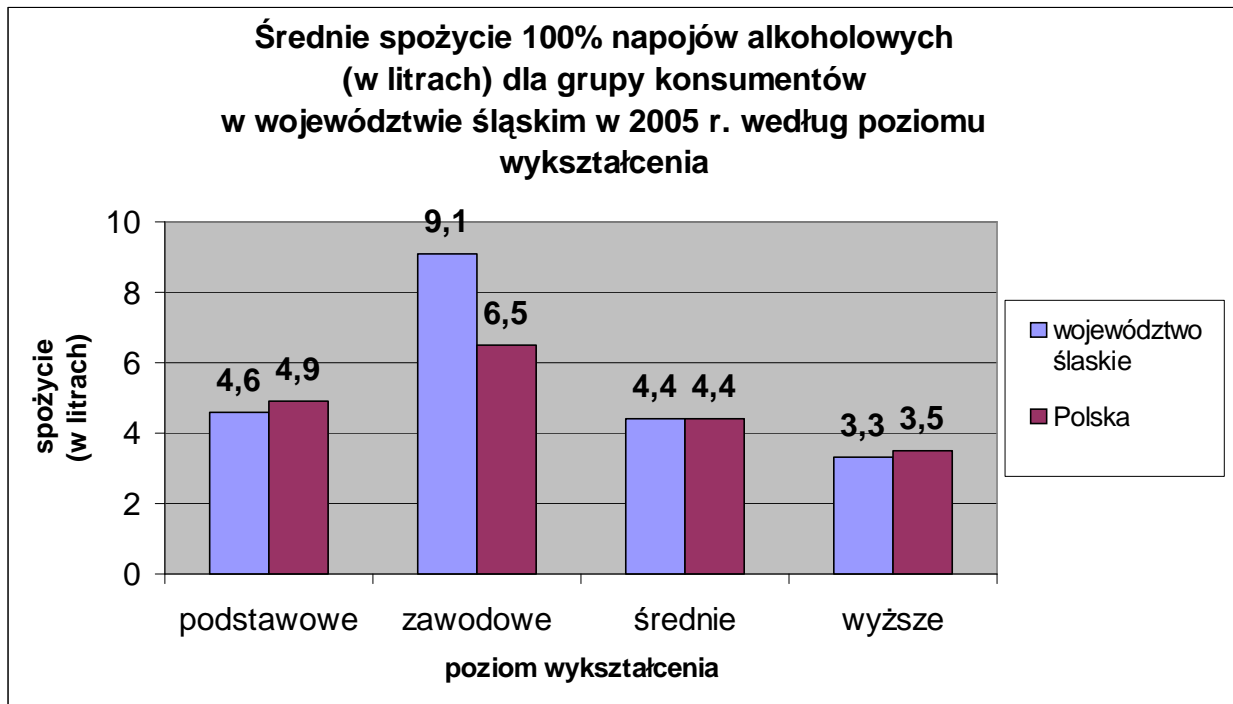
Źródło: *Wzorce konsumpcji...*, dz. cyt., cyt. za: *Strategia Polityki Społecznej...*, dz. cyt., s. 74.

Wykres 7

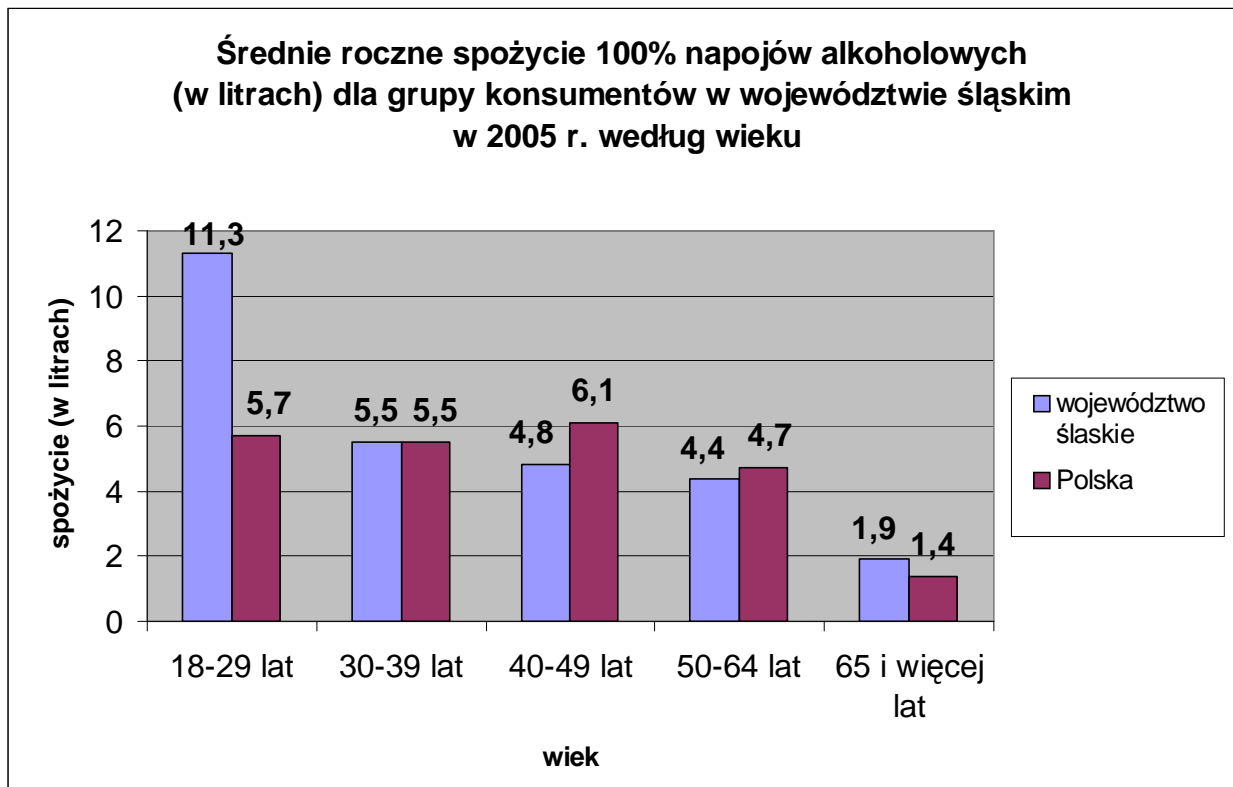
Źródło: *Wzorce konsumpcji...*, dz. cyt., cyt. za: *Strategia Polityki Społecznej...*, dz. cyt., s. 73.

Wykres 8

Źródło: *Wzorce konsumpcji...*, dz. cyt., cyt. za: *Strategia Polityki Społecznej...*, dz. cyt., s. 73.

Wykres 9

Źródło: *Wzorce konsumpcji...*, dz. cyt., cyt. za: *Strategia Polityki Społecznej...*, dz. cyt., s. 72.

Z badań przeprowadzonych dla potrzeb diagnozy problemów społecznych na terenie Pszowa wynika, że alkoholizm jest zauważalnym problemem wśród klientów pomocy społecznej. W 2005 r. stanowił on przyczynę skorzystania ze wsparcia ośrodka pomocy w 5,9%, zaś jego udział w ogóle dysfunkcji społecznych na terenie gminy wynosi ok. 11,3%. W dwóch trzecich przypadków z tą patologią borykali się mężczyźni, zaś w jednej trzeciej – kobiety.

Tab. 101 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją uzależnienia ze względu na płeć

PŁEĆ	LICZBA BEZWZGLĘDNA	%
KOBIETY	7	33,3
MĘŻCZYŹNI	14	66,7
RAZEM	21	100

Dane OPS Pszów.

Najwięcej klientów pomocy społecznej z dysfunkcją alkoholizmu w rodzinie urodziło się w dekadach 1950 – 59 oraz 1960 – 69. Co piętnasta osoba pozostawała w przedziale wiekowym 18 – 39 lat.

Tab. 102 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją uzależnienia ze względu na dekadę urodzenia

DEKADA URODZENIA	KOBIETY		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
1900-09	-	-	-	-	-	-
1910-19	-	-	-	-	-	-
1920-29	-	-	-	-	-	-
1930-39	-	-	1	7,1	1	4,8
1940-49	-	-	3	21,5	3	14,3
1950-59	2	28,6	5	35,7	7	33,3
1960-69	2	28,6	5	35,7	7	33,3
1970-79	2	28,6	-	-	2	9,5
1980-89	1	14,2	-	-	1	4,8
1990-2005	-	-	-	-	-	-
RAZEM	7	100	14	100	21	100

Dane OPS Pszów.

Ośmiu na dziesięciu klientów z dysfunkcją uzależnień gospodarowało samotnie. Zdecydowaną większość w tej grupie stanowili kawalerowie, znacznie mniejszą zaś osoby owdowiałe i rozwiedzione lub żyjące w separacji. Tylko w dwóch przypadkach w rodzinach osób borykających się z problemem uzależnienia na utrzymaniu rodziców pozostawały dzieci (w tym jedna rodzina wielodzietna z trójką dzieci).

Tab. 103 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją uzależnienie ze względu na stan cywilny

STAN CYWILNY I RODZINNY	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Kawaler 0 dzieci			11	78,6	11	52,3
Kawaler 1 dziecko			-	-	-	-
Kawaler 2 dzieci			-	-	-	-
Kawaler 3 dzieci lub więcej			-	-	-	-
Panna 0 dzieci	1	14,2			1	4,8
Panna 1 dziecko	-	-			-	-
Panna 2 dzieci	-	-			-	-
Panna 3 dzieci i więcej	-	-			-	-
Konkubinat 0 dzieci	1	14,2	-	-	1	4,8
Konkubinat 1 dziecko	-	-	-	-	-	-
Konkubinat 2 dzieci	1	14,2	-	-	1	4,8
Konkubinat 3 dzieci lub więcej	-	-	-	-	-	-
Związek małżeński 0 dzieci	-	-	-	-	-	-
Związek małżeński 1 dziecko	-	-	-	-	-	-

Związek małżeński 2 dzieci	1	14,2	-	-	1	4,8
Związek małżeński 3 dzieci lub więcej	1	14,2	-	-	1	4,8
Rozwiedzeni /separacja 0 dzieci	1	14,2	1	7,1	2	9,5
Rozwiedzeni /separacja 1 dziecko	-	-	-	-	-	-
Rozwiedzeni /separacja 2 dzieci	-	-	-	-	-	-
Rozwiedzeni /separacja 3 dzieci lub więcej	-	-	-	-	-	-
Owdowiali 0 dzieci	1	14,2	2	14,3	3	14,2
Owdowiali 1 dziecko	-	-	-	-	-	-
Owdowiali 2 dzieci	-	-	-	-	-	-
Owdowiali 3 dzieci lub więcej	-	-	-	-	-	-
RAZEM	7	100	14	100	21	100

Dane OPS Pszów.

Tab. 104 Wielkość gospodarstw domowych klientów OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją uzależnienia

LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIETY		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Jedna	2	28,6	14	100	16	76,1
Dwie	2	28,6	-	-	2	9,5
Trzy	1	14,2	-	-	1	4,8
Cztery	1	14,2	-	-	1	4,8
Pięć	1	14,2	-	-	1	4,8
Sześć	-	-	-	-	-	-
Siedem	-	-	-	-	-	-
Osiem	-	-	-	-	-	-
Dziewięć	-	-	-	-	-	-
Dziesięć i więcej	-	-	-	-	-	-
RAZEM	7	100	14	100	21	100

Dane OPS Pszów.

Najliczniejszy zbiór klientów z problemem uzależnień stanowili mężczyźni (a także kobiety) z wykształceniem zasadniczym zawodowym (47,6%) i podstawowym (42,9%).

Tab. 105 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją uzależnienie ze względu na wykształcenie

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Niepełne podstawowe	-	-	-	-	-	-
Podstawowe	3	42,9	6	42,9	9	42,9
Zasadnicze zawodowe	3	42,9	7	50,0	10	47,6
Średnie	1	14,2	1	7,1	2	9,5
Wyższe	-	-	-	-	-	-
RAZEM	7	100	14	100	21	100

Dane OPS Pszów.

Cała zbiorowość pozostawała nieaktywna zawodowo, przy czym 86% posiadało status osoby bezrobotnej.

Tab. 106 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją uzależnienie ze względu na aktywność zawodową

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Pracuje	-	-	-	-	-	-
Pracuje dorywczo	-	-	-	-	-	-
Pracuje „na czarno”	-	-	-	-	-	-
Nie pracuje	3	42,9	-	-	3	14,3
Uczy się/studiuje	-	-	-	-	-	-
Na emeryturze	-	-	-	-	-	-
Na rencie	-	-	-	-	-	-
Na zasiłku dla bezrobotnych	-	-	-	-	-	-
Bezrobotny bez prawa do zasiłku	4	57,1	14	100	18	85,7
RAZEM	7	100	14	100	21	100

Dane OPS Pszów.

Podstawową instytucją na terenie miasta w zakresie zwalczania alkoholizmu i promowania wychowania w trzeźwości jest Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przy Burmistrzu Miasta Pszów. Zgodnie z informacją Urzędu Miasta w Pszowie w 2006 r. Komisja rozpatrzyła 95 spraw, w efekcie których wystąpiła w 12 przypadkach o wydanie postanowienia o przymusowym leczeniu odwykowym. Komisja wzięła ponadto czynny udział w zorganizowaniu Dni Promocji Zdrowia oraz koncertu „Nałogom STOP”.

Ze środków, które samorząd miejski uzyskuje z opłat i koncesji za wydanie pozwoleń na handel alkoholem, finansowana jest szeroko pojęta profilaktyka przeciwalkoholowa.

Zadaniem każdego samorządu gminnego w zakresie zwalczania alkoholizmu jest obok powołania w/w komisji także coroczne uchwalanie gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, które mają status wyodrębnionej części strategii rozwiązywania problemów społecznych. Program powinien przede wszystkim dążyć do:

- zmniejszenia ilości spożycia alkoholu przez mieszkańców miasta, a w szczególności przez dzieci i młodzież;
- zmniejszenie ilości nowych przypadków uzależnienia od alkoholu;
- tworzenie warunków sprzyjających i motywujących powstrzymanie od spożycia alkoholu;
- promowanie wzorców zachowań propagujących trzeźwość i abstynencję;
- kształtowanie nawyków trzeźwego, aktywnego i zdrowego spędzania czasu wolnego, bez nałogów;
- nadzór nad obrotem napojów alkoholowych na terenie miasta, w szczególności nad ich spożywaniem w miejscach publicznych;
- szkolenie kadr służb społecznych z terenu miasta dla zwiększenia efektywności programów walki z uzależnieniami;
- wspieranie organizacji pozarządowych i partnerów społecznych działających w obszarze uzależnień;
- zmniejszenie dolegliwości alkoholowych zaburzeń życia społecznego, w szczególności życia rodzinnego;
- zmniejszenie liczby pijanych kierowców i wypadków przez nich powodowanych na drogach w obrębie miasta.

W realizacji przedmiotowych celów władze miasta mogą obok wykorzystania własnych zasobów sięgnąć po środki pozostające w dyspozycji Poradni Terapii Uzależnień i Dziennego

Oddziału Odwykowego w Wodzisławiu Śląskim oraz Wojewódzkiego Ośrodka Lecznictwa Odwykowego w Gorzycach, a także Kościoła Katolickiego, którego jednym z powołań jest walka z alkoholizmem.

4.6 BEZDOMNOŚĆ

Bezdomność, czyli brak dachu nad głową, względnie stałego lokum lub o standardzie drastycznie odbiegającym od społecznej akceptacji, jest najbardziej jaskrawą egzemplifikacją wykluczenia społecznego. Z dysfunkcją bezdomności wiążą się dwa typy zjawisk: bezrobocie oraz indywidualny styl życia przyjęty przez osobę bezdomną.

Związek bezrobocia z bezdomnością jest problemem samym w sobie. Brak pracy i stałego źródła dochodu powoduje częstokroć utratę dachu nad głową, zaś brak schronienia jest z kolei przeszkodą w podjęciu pracy. Podobną korelację można dostrzec pomiędzy bezdomnością a osiągnięciem zbyt niskich dochodów z pracy lub też opłacaniem zbyt wysokiego czynszu. Następstwem tego jest zamieszkiwanie w warunkach substandardowych oraz ubóstwo.

Problem stylu życia wynika z indywidualnych zapatrywań na rzeczywistość, stosunku do niej, prezentowanego systemu przekonań i zachowań oraz modelu awansu społecznego cechującego jednostkę. Cechą tego typu bezdomności jest jej dobrowolność i zgoda na nią ze strony osoby bezdomnej. Trudno zatem traktować tego typu bezdomność jako problem społeczny.

Inaczej sprawa ma się w pierwszym przypadku – tutaj bezdomność stanowi dramat dla osoby nią dotkniętej. Na szczęście obecnie obowiązujące regulacje prawne w znaczący sposób przeciwdziałają bezdomności.

Chociaż problem bezdomności pojmowanej w sposób wyżej zaprezentowany na terenie miasta Pszów nie występował w 2006 r. na dużą skalę (łącznie 19 klientów) i był pochodną innych, bardziej znaczących dysfunkcji (bezrobocie i ubóstwo), to jednak posiada społecznie relewantny ciężar gatunkowy. Jak już bowiem wspomniano funkcjonuje on bezpośrednio w związku z problemem dostępności mieszkańców miasta do relatywnie niedrogich mieszkań. Tymczasem przypomnijmy, że dotąd 21 rodzin oczekuje na realizację swoich wniosków o najem mieszkania komunalnego, dalsze 47 zamieszkuje w warunkach substandardowych, a 37 oczekuje na przydział mieszkania socjalnego, które zagwarantował im sąd, orzekając ich eksmisję z dotychczasowego lokum. Ponadto na terenie miasta jak się

szacuje funkcjonuje ok. 25 osób bezdomnych, którym także należałoby udzielić pomocy w zapewnieniu odpowiednich warunków mieszkaniowych. Samorząd miasta dysponuje z kolei zaledwie 32 lokalami mieszkalnymi – na ogół w nienajlepszym stanie technicznym.

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Pszowie wynika, że w 2006 r. z problemem braku dachu nad głową lub względnie stałego lokum o odpowiednim standardzie borykało się 19 klientów pomocy społecznej, w tym cztery małżeństwa. Pewną przewagę liczebną w tej grupie osób posiadali mężczyźni, którzy stanowili ok. 58%.

Pogłębiona analiza cech przedmiotowego zbioru ludzi wskazuje, że elementem znacząco determinującym sytuację osób bezdomnych jest ich płeć. Mężczyźni borykający się z problemem bezdomności to na ogół osoby w wieku okołoemerytalnym, samotnie gospodarujący (w tym ok. 63% - kawalerowie), źle wykształceni i utrzymujący się na ogół z prac dorywczych lub pracujący w szarej strefie.

Bezdomne kobiety z kolei to przeważnie osoby bardzo młode, które nie ukończyły jeszcze 30. roku życia (aż 75% urodziło się w dekadzie 1989 – 89 r.), w trzech czwartych przypadków posiadający na utrzymaniu dzieci (łącznie siedmioro), jeszcze gorzej wykształcone i o podobnym wzorcu aktywności zawodowej.

Opisane różnice winny zostać wzięte pod uwagę podczas opracowywania planu pomocy osobom bezdomnym. Z punktu widzenia oczekiwań społecznych uzasadnione wydaje się bowiem udzielenie pomocy przede wszystkim osobom i rodzinom posiadającym na utrzymaniu dzieci.

Szczegóły dotyczące bezdomnych klientów pomocy społecznej w Pszowie obrazują dane zawarte w tabelach.

Tab. 107 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją bezdomność ze względu na płeć

PŁEĆ	LICZBA BEZWZGLĘDNA	%
KOBIETY	8	42,1
MĘŻCZYŹNI	11	57,9
RAZEM	19	100

Dane OPS Pszów

Tab. 108 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją bezdomność ze względu na dekadę urodzenia

DEKADA URODZENIA	KOBIECY		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
1900-09	-	-	-	-	-	-
1910-19	-	-	-	-	-	-
1920-29	-	-	-	-	-	-
1930-39	-	-	-	-	-	-
1940-49	-	-	1	9,1	1	5,3
1950-59	-	-	8	72,7	8	42,1
1960-69	1	12,5	2	18,2	3	15,8
1970-79	1	12,5	-	-	1	5,3
1980-89	6	75,0	-	-	6	31,5
1990-2005	-	-	-	-	-	-
RAZEM	8	100	11	100	19	100

Dane OPS Pszów.

Tab. 109 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją bezdomność ze względu na poziom wykształcenia

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	KOBIECY		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Niepełne podstawowe	-	-	-	-	-	-
Podstawowe	8	100	7	63,6	15	78,9
Zasadnicze zawodowe	-	-	4	36,4	4	21,1
Średnie	-	-	-	-	-	-
Wyższe	-	-	-	-	-	-
RAZEM	8	100	11	100	19	100

Dane OPS Pszów.

Tab. 110 Wielkość gospodarstw domowych klientów OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją bezdomność

LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Jedna	1	12,5	10	90,9	11	57,9
Dwie	4	50,0	1	9,1	5	26,3
Trzy	3	37,5	-	-	3	15,8
Cztery	-	-	-	-	-	-
Pięć	-	-	-	-	-	-
Sześć	-	-	-	-	-	-
Siedem	-	-	-	-	-	-
Osiem	-	-	-	-	-	-
Dziewięć	-	-	-	-	-	-
Dziesięć i więcej	-	-	-	-	-	-
RAZEM	8	100	11	100	19	100

Dane OPS Pszów.

Tab. 111 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją bezdomność ze względu na stan cywilny

STAN CYWILNY I RODZINNY	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Kawaler 0 dzieci			7	63,6	7	36,8
Kawaler 1 dziecko			-	-	-	-
Kawaler 2 dzieci			-	-	-	-
Kawaler 3 dzieci lub więcej			-	-	-	-
Panna 0 dzieci	1	12,5			1	5,3
Panna 1 dziecko	2	25,0			2	10,5
Panna 2 dzieci	-	-			-	-
Panna 3 dzieci i więcej	-	-			-	-

Konkubinat 0 dzieci	-	-	-	-	-	-
Konkubinat 1 dziecko	-	-	-	-	-	-
Konkubinat 2 dzieci	-	-	-	-	-	-
Konkubinat 3 dzieci lub więcej	-	-	-	-	-	-
Związek małżeński 0 dzieci	1	12,5	1	9,1	2	10,5
Związek małżeński 1 dziecko	2	25,0	-	-	2	10,5
Związek małżeński 2 dzieci	-	-	-	-	-	-
Związek małżeński 3 dzieci lub więcej	-	-	-	-	-	-
Rozwiedzeni /separacja 0 dzieci	-	-	2	18,2	2	10,5
Rozwiedzeni /separacja 1 dziecko	1	12,5	-	-	1	5,3
Rozwiedzeni /separacja 2 dzieci	1	12,5	-	-	1	5,3
Rozwiedzeni /separacja 3 dzieci lub więcej	-	-	-	-	-	-
Owdowiali 0 dzieci	-	-	1	9,1	1	5,3
Owdowiali 1 dziecko	-	-	-	-	-	-
Owdowiali 2 dzieci	-	-	-	-	-	-
Owdowiali 3 dzieci lub więcej	-	-	-	-	-	-
RAZEM	8	100	11	100	19	100

Dane OPS Pszów.

Tab. 112 Klienci OPS Pszów w 2006 r. z dysfunkcją bezdomność ze względu na aktywność zawodową

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Pracuje	-	-	-	-	-	-
Pracuje dorywczo	1	12,5	1	9,1	2	10,5
Pracuje „na czarno”	4	50,0	6	54,5	10	52,7
Nie pracuje	-	-	-	-	-	-
Uczy się/studiuje	-	-	-	-	-	-
Na emeryturze	-	-	-	-	-	-
Na rencie	-	-	-	-	-	-
Na zasiłku dla bezrobotnych	-	-	-	-	-	-
Bezrobotny bez prawa do zasiłku	3	37,5	4	36,4	7	36,8
RAZEM	8	100	11	100	19	100

Dane OPS Pszów.

4.7 PRZEMOC W RODZINIE

Dysfunkcja przemocy w rodzinie jest obok dysfunkcji ubóstwa i bezrobocia jednym z głównych źródeł patologii w środowisku rodziny. Została ona wpisana do katalogu zagadnień objętych interwencją pomocy społecznej nową ustawą o pomocy społecznej w marcu 2004 r.

Problem przemocy w rodzinie jest problemem specyficznym. Jak piszą autorzy *Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie* „początkowo problem ten był marginalizowany i przemilczany. Stopniowo jednak zaczęto podejmować różne działania mające na celu łagodzenie skutków społecznych tego zjawiska. Jednak skala zjawiska, która w pełni zaczyna dopiero docierać do szerokiej społeczności m. in. poprzez media, wymaga szerszego podejścia do tematu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i uwzględnienia tej kwestii w polityce społecznej państwa”²⁴.

W celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inicjowania i wspierania działań w zakresie przyczyn i skutków problemu w 2005 r. uchwalono ustawę

²⁴ *Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie*, s. 3.

z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r., nr 180, poz. 1493).

Wyróżniamy trzy podstawowe rodzaje przemocy w rodzinie:

- *fizyczną* – polegającą na biciu lub używaniu siły fizycznej w celu zdominowania ofiary i jej całkowitego podporządkowania dla określonych pobudek lub celów sprawcy, w tym przemoc seksualna;
- *psychiczną* – polegającą na zastraszaniu, prześladowaniu i szantażowaniu emocjonalnym, silnie uderzającą w potrzebę bezpieczeństwa i samoocenę ofiary. W skrajnych przypadkach może doprowadzić nawet do tzw. *odwrócenia świata*, tj. wywołania w ofierze przekonania, iż to ona jest sprawcą całego zła;
- *ekonomiczną* – czyli nieprzyczynianie się do zaspakajania potrzeb ofiary i rodziny, obejmuje wydziałanie, wyliczanie wspólnych dóbr materialnych oraz ograniczanie dostępu do nich.

„Przemoc domowa ma różne formy, jednak każda z nich charakteryzuje się tym, że jest intencjonalna, podczas aktu przemocy zachwiana jest równowaga sił między sprawcą a ofiarą, narusza prawa i dobra osobiste ofiary, powoduje cierpienie i ból. Mówiąc o przemocy w rodzinie musimy brać pod uwagę każdy z jej aspektów: psychologiczny, społeczny, moralny i prawny. Pomoc ofiarom i sprawcom przemocy domowej jest skuteczna wtedy, gdy całościowo obejmuje problem”²⁵.

Z danych OPS Pszów wynika, że na obszarze miasta w 2006 r. ujawniono 44 przypadki stosowania przemocy w rodzinie. Problem, dotyczący zarówno kobiety, jak i mężczyzn posiadał jednak wyłącznie cechy dysfunkcji pobocznej. W pięciu przypadkach okazało się niezbędne udzielenie ofiarom (kobiety z dziećmi) schronienia w postaci skierowania do ośrodków wsparcia, hosteli dla ofiar przemocy, ośrodków interwencji kryzysowej itp.

Z kolei do działającego od końca 2006 r. Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim zgłosiły się trzy mieszkanki Pszowa dotknięte patologią przemocy domowej. We wszystkich tych przypadkach okazała się niezbędna pomoc stacjonarna. Dwie kobiety zgłosiły się do Ośrodka wraz z dziećmi (łącznie troje), jedna zaś – sama.

---

²⁵ Tamże, s. 5.

Choć podane liczby nie wydają się duże, to jak się przypuszcza wiele przypadków przemocy w rodzinie nie jest nigdy ujawnianych przez same osoby zainteresowane. Problem znęcania się w rodzinie pozostaje bowiem nadal elementem tabu społecznego. Bardziej wiarygodnymi pozostają w związku z tym dane policyjne, które mówią o narastającym problemie (bądź też o częstszym ujawnianiu faktycznego poziomu zagrożenia przedmiotową dysfunkcją). Zgodnie z nimi na terenie działania Komendy Powiatowej Policji w Wodzisławiu Śląskim w 2005 r. odnotowano łącznie 1502 interwencje domowe, z których aż 542 dotyczyło przemocy w rodzinie. W 2004 r. było to 551 przypadków, lecz rok wcześniej 468, zaś w 2002 r. i 2001 r. – jeszcze mniej, gdyż odpowiednio: 452 i 363.

Ofiarami przemocy pozostają przede wszystkim kobiety oraz małe dzieci. Sprawcami z kolei zazwyczaj mężczyźni. Spośród 749 ofiar ogółem w 2005 r. aż 527 stanowiły kobiety, zaś dzieci do 13 lat: 103. Tylko w 72 przypadkach ofiarami przemocy domowej padli mężczyźni. Analiza chronologiczna wskazuje z kolei, że z roku na rok ofiar jest więcej. Najbardziej zastraszającym jest fakt wzrostu liczby pokrzywdzonych dzieci w wieku do lat 13, który z poziomu 37 w roku 2001 wzrósł do poziomu 109 w 2004 r. i 103 w 2005 r.

Wystandaryzowaną procedurą postępowania służb pomocy społecznej oraz organów ścigania z ofiarami przemocy pozostaje program tzw. *niebieskich kart*. Dzięki dobrej współpracy tych instytucji policja przesyła stosowne informacje na temat interwencji do innych partnerów, w tym przede wszystkim ośrodków pomocy społecznej, powiatowego centrum pomocy rodzinie, gminnych komisji rozwiązywania problemów społecznych, sądu oraz placówek szkolno-wychowawczych. Rekordowym pod względem przesłanych informacji był 2003 r. i 2004 r., kiedy to liczba niebieskich kart przekroczyła znacznie poziom dwustu.

Znęcanie się nad rodziną jest przestępstwem z art. 207 kk. W 2005 r. KPP w Wodzisławiu Śląskim w 193 wszczętych postępowaniach przygotowawczych stwierdziła 108 przestępstw znęcania się nad rodziną oraz 5 przestępstw znęcania się ze szczególnym okrucieństwem. Ujawniono 105 podejrzanych o popełnienie tych przestępstw, w większości mężczyzn (86 osób) w przedziale wiekowym 40-49 lat (39 osób) i 30-39 lat (27 osób). Dwudziestu podejrzanych należało do kategorii wiekowej 50 – 59 lat. W 65% przypadków sprawy (zarówno kobiety, jak i mężczyźni) pozostawali pod wpływem alkoholu. Szczegóły ilustruje tabela.

Tab. 113 Statystyka dot. przemocy w rodzinie – procedury „Niebieskie Karty” w okresie 2000 r. – 2005 r. na terenie działania KPP w Wodzisławiu Śląskim

	2000r.	2001r.	2002r.	2003r.	2004r.	2005r.
Ogólna liczba interwencji domowych:	1248	1168	1366	1705	1531	1502
W tym dot. przemocy w rodzinie:	527	363	452	468	551	542
Ogólna liczba ofiar przemocy domowej:	677	417	524	657	748	749
W tym: kobiety:	518	356	451	464	519	527
mężczyźni:	38	9	14	30	50	72
dzieci do lat 13:	81	37	39	91	109	103
małoletni w wieku 13 – 18 lat:	40	15	20	72	70	47
Ogólna liczba sprawców przemocy domowej:	527	363	452	468	551	588
W tym: mężczyźni:	518	352	440	456	530	549
kobiety:	8	11	11	12	19	17
nieletni:	1	0	1	0	2	2
Sprawcy pod wpływem alkoholu:	471	315	370	357	429	490
W tym zatrzymani do wytrzeźwienia:	236	131	153	36	123	133

Dane KPP Wodzisław Śląski.

Przywołany *Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie* przewiduje dla samorządów szereg zadań, które można ująć w teoretyczne ramy **strategii powstrzymujących** (wspieranie ofiar przemocy w rodzinie w przewyżnianiu sytuacji kryzysowej oraz w przerwaniu cyklu przemocy, a także zapobieganie kolejnym aktom przemocy w rodzinie), **strategii interwencyjnych kierowanych do sprawców przemocy** (m.in. poprzez izolowanie sprawców od ofiar, w tym eksmitowanie ich z lokalu nawet w przypadku, gdy są oni głównymi lokatorami lub właścicielami mieszkania oraz wykonywanie przez sprawców przemocy w rodzinie prac społecznie użytecznych) oraz **strategii pomocowych kierowanych do ofiar przemocy** (stworzenie warunków umożliwiających ofiarom przemocy otrzymanie w pierwszej kolejności mieszkań socjalnych; udostępnienie do publicznej wiadomości informatorów o instytucjach udzielających pomocy, w sytuacjach doświadczania przemocy w rodzinie; rozwój sieci instytucji wspierających ofiary przemocy w rodzinie). Głównymi partnerami władz miasta w realizacji przedmiotowych zadań wydawać się powinny: samorząd powiatowy (w szczególności Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim),

policja, prokuratura i sądy oraz organizacje pozarządowe (Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”, Fundacja „La Strada” i in.).

W świetle badań i analiz problem przemocy w rodzinie funkcjonuje w ścisłej korelacji z problemem alkoholizmu oraz nadużywania napojów wysokokowych. W ostatnich latach zauważalny jest również wzrost liczby przypadków stosowania przemocy po spożyciu środków halucynogennych – przede wszystkim LSD, PCP. Oddziaływania w kierunku przeciwdziałania przemocy w rodzinie powinny zatem iść w parze z działaniami zmierzającymi do ograniczania problemu uzależnień.

II ZAGREGOWANA ANALIZA SWOT MIASTA PSZÓW W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy problemów społecznych na terenie miasta Pszów, oceny zasobów miasta w obszarze polityki społecznej, a także analizy uwarunkowań funkcjonowania lokalnego systemu pomocy społecznej, wzięwszy pod uwagę obraz rzeczywistości społecznej w szerszej perspektywie trzech odrębnych optyk – powiatu wodzisławskiego, województwa śląskiego oraz kraju, poniżej zamieszczona została pełna analiza SWOT miasta Pszów w obszarze polityki społecznej.

Ona stanowić będzie punkt wyjścia do proponowania celów strategicznych i kierunków realizacji zadań z nich wynikających.

Tab. 114 Silne i słabe strony Miasta Pszów w obszarze polityki społecznej

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
Poziom integracji i identyfikacji z miastem jako lokalną ojczyzną	Liczne zagrożenia dla aspiracji edukacyjnych mieszkańców
Poziom oświaty i adekwatność kierunków kształcenia do zmieniających się warunków rzeczywistości	Słabe wykorzystanie sąsiedztwa Republiki Czeskiej
Aspiracje edukacyjne mieszkańców miasta	Zła organizacja ruchu drogowego w mieście
Centralne położenie w ramach aglomeracji ROW	Niski poziom bezpieczeństwa publicznego
Kultywowanie lokalnych i regionalnych tradycji górnośląskich	Zła ocena pracy policji lokalnej
Infrastruktura stołówek szkolnych	Niski poziom dostępu do usług prawnych
Poziom świadomości ekologicznej mieszkańców	Brak poradnictwa obywatelskiego
Dostępność internetu w szkołach	Wysoki poziom bezrobocia, zwłaszcza w grupie wiekowej najmłodszych roczników aktywnych na rynku pracy oraz kobiet

Aktywność społeczna mieszkańców	Wysokie zagrożenie alkoholizmem oraz narkomanią
Kompetencja jednostek administracji miejskiej	Duża dostępność do używek dla dzieci i młodzieży na terenie miasta
Współpraca szkół z instytucjami zewnętrznymi w zakresie rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych uczniów	Duża liczba barier architektonicznych i urbanistycznych na terenie miasta i zbyt niskie tempo ich likwidacji
Poziom służby zdrowia na terenie miasta	Zagrożenie szkół problemem narkomanii
Aktywność lokalnych organizacji pozarządowych w obszarze polityki społecznej	Niska ocena bazy wypoczynkowo – sportowej na terenie miasta i poziomu jej przystawalności do potrzeb mieszkańców.
Zakorzeniona wartość rodziny	Mało atrakcyjna oferta kulturalna i sportowa w mieście
Religijność osób starszych i zaangażowanie w działalność na rzecz innych	Subiektywnie odczuwana niska dostępność komunikacyjna miasta
Dyspozycyjność osób starszych oraz duże poczucie więzi sąsiedzkich	Społecznie relewantny problem patologii społecznych oraz zachowań aspołecznych młodzieży
Wzrastająca aktywność organizacji pozarządowych	Niski poziom bezpieczeństwa szlaków komunikacyjnych w pobliżu szkół
Zróżnicowany system instytucji pomocy społecznej w bezpośrednim sąsiedztwie miasta	Występowanie problemu niedożywienia dzieci
Duża aktywność grup samopomocowych w obszarze uzależnień	Zła dostępność do świadczeń POZ w dni wolne od pracy i w godzinach popołudniowych
Aktywność Kościoła Katolickiego w zwalczaniu alkoholizmu	Niewielki zasób mieszkań w dyspozycji samorządu miasta – brak mieszkań socjalnych i chronionych
Wzrost poziomu świadomości społecznej na temat potrzeb i możliwości osób niepełnosprawnych	Ograniczone możliwości nabywania nowych mieszkań przez młode rodziny, wysoki koszt czynszów
X	Szybko zmniejszająca się liczba mieszkańców miasta
X	Duża liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej
X	Trudności w godzeniu ról rodzicielskich i zawodowych
X	Niskie wynagrodzenia za pracę
X	Słaba infrastruktura społeczna niezbędna do optymalnego pełnienia ról rodzicielskich
X	Niekorzystne uwarunkowania funkcjonowania ośrodka pomocy społecznej w otoczeniu wewnętrznym i zewnętrznym
X	Rozluźnianie więzi między generacjami
X	Dziedziczenie biedy – wyuczona bezradność
X	Zbyt mała liczba pracowników socjalnych oraz złe warunki lokalowe ośrodka pomocy społecznej
X	Roszczeniowość klientów pomocy społecznej
X	Zamieszkiwanie w substandardowych warunkach mieszkaniowych

X	Wzrastająca liczba porzuceń dzieci przez rodziców emigrujących za granicę
X	Niedostateczne wypełnianie funkcji opiekuńczej i wychowawczej przez rodziców
X	Nierealizowanie obowiązku szkolnego
X	Obniżanie wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej
X	Postępujący proces starzenia się społeczeństwa
X	Brak obsługi w prowadzeniu gospodarstw domowych wśród osób wymagających wsparcia w tym zakresie
X	Szybkie przekraczanie progu niepełnosprawności przez osoby starsze
X	Niski poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych w stosunku do poziomu wykształcenia całego społeczeństwa
X	Wykluczenie społeczne osób uzależnionych oraz ich rodzin
X	Niechęć do podejmowania leczenia przez uzależnionych oraz niska efektywność tego leczenia
X	Słabość regulacji prawnych w zakresie przymusowego leczenia uzależnień oraz chorób psychicznych
X	Kumulacja problemów społecznych w określonych częściach miasta (gettyzacja)
X	Znaczący odsetek osób karanych wśród klientów pomocy społecznej na terenie miasta
X	Narastające zjawiska patologii społecznych
X	Ubóstwo dzieci i młodzieży
X	Obszary miejskie z substandardowymi zasobami mieszkaniowymi
X	Wysoki odsetek osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku
X	Niedoinwestowanie infrastruktury społecznej i jej nieadekwatność do struktury demograficznej ludności oraz struktury problemów społecznych w mieście (brak żłobka)
X	Znaczący wskaźnik obciążenia bezrobociem
X	Utrzymywanie się szarej strefy
X	Słaba współpraca samorządów w zakresie aktywizacji zawodowej klientów pomocy społecznej
X	Rosnąca liczba osób niepełnosprawnych
X	Stygmatyzacja osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, w szczególności rodzin wielodzietnych, osób uzależnionych i ich rodzin, osób niepełnosprawnych, bezdomnych i chorych psychicznie
X	Agresja i przemoc w szkole
X	Poczucie bezkarności osób łamiących prawo

Tab. 115 Szanse i zagrożenia dla rozwoju społecznego Miasta Pszów

SZANSE	ZAGROŻENIA
Potencjał intelektualny młodego pokolenia	Niepewność o los młodzieży
Zwiększenie dostępności środków z funduszy europejskich na cele społeczne	Emigracja zarobkowa ludzi młodych
Wzrost poziomu wykształcenia ludności	Bieda
Wzrost dochodów ludności	Apatia społeczna
Zmiana mentalności społecznej	Przestępczość
Budowa autostrady A1 i infrastruktury drogowej	Brak organizacji czasu wolnego
Rozwój turystyki i ruchu pielgrzymkowego	Bezrobocie
Tworzenie nowych miejsc pracy przez potencjalnych inwestorów	Groźba zamknięcia kopalni
Rozwój budownictwa mieszkaniowego	Alkoholizm i inne patologie społeczne
Rozwój rodzinnych form opieki nad dzieckiem oraz kampania społeczna na rzecz rodzicielstwa zastępczego	Zła organizacja ruchu drogowego (konieczność wyprowadzenia poza centrum ruchu tranzytowego)
Rozwój placówek opiekuńczo – wychowawczych wsparcia dziennego	Konflikty we władzach samorządowych
Wzrost stopnia informatyzacji i komputeryzacji gospodarstw domowych	Niski poziom wykształcenia ludności
Zaangażowanie organizacji pozarządowych w pomoc dzieciom	Kryzys rodziny w środkach masowego przekazu i promowanie nierodzinnych form związków międzyludzkich
Obowiązkowe przygotowanie przedszkolne 6 - latków	Brak korelacji pomiędzy poziomem wykształcenia i szansami życiowymi ludności
Wzrost znaczenia edukacji w świadomości społecznej	Brak poradnictwa zawodowego
Kontakty młodzieży z rówieśnikami z zagranicy	Ograniczony dostęp do edukacji osób niepełnosprawnych, w szczególności dzieci i młodzieży
Rozwój powiatowych placówek zapewniających opiekę i wsparcie osobom starszym i niepełnosprawnym	Konsumpcyjny styl życia
Rozwój organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych	Postępujący rozpad więzi rodzinnych
Rozwój programów ochrony zdrowia	Niedoinformowanie osób starszych i niepełnosprawnych na temat uprawnień i przysługujących świadczeń
Zmiana w społecznym postrzeganiu osób niepełnosprawnych	Niedostosowanie infrastruktury służby zdrowia do potrzeb osób starych i niepełnosprawnych
Rozwój kadr służb pomocy społecznej w zakresie wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi	Starzenie się społeczeństwa
Zwiększenie funduszy na rzecz osób niepełnosprawnych	Wykluczenie społeczne osób starych, niepełnosprawnych i chorych psychicznie

Większy stopień przystosowania środków komunikacji publicznej dla potrzeb osób niepełnosprawnych	Nieodpowiedni poziom usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych świadczonych na rzecz osób starych, chorych i niepełnosprawnych w miejscu ich zamieszkania
Wzrost wykrywalności przemocy w rodzinie	Niska aktywność zawodowa osób niepełnosprawnych
Rozwinięta oferta placówek leczenia uzależnień	Niewłaściwa struktura wydatków publicznych na cele pomocowe, faworyzująca bierność
Uruchomienie placówki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	Zbyt mała różnica pomiędzy realnie uzyskiwanymi dochodami z pracy a świadczeniami z pomocy społecznej
Rozwój nowych form pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym	Funkcjonowanie szarej strefy
Rozwinięta sieć urzędów pracy	Słaby rynek pracy chronionej
Rozpoznanie skali bezrobocia, jego struktury i źródeł	Brak skutecznego pośrednictwa pracy oraz słaba oferta szkoleń zawodowych
Zmniejszająca się liczba ofiar śmiertelnych wśród uczestników ruchu drogowego	Zbyt drogi sprzęt rehabilitacyjny w stosunku do dochodów gospodarstw domowych osób niepełnosprawnych
X	Wzrost dostępności narkotyków
X	Wysoki poziom dostępności alkoholu i wyrobów tytoniowych dla dzieci i młodzieży (łamanie zakazów prawnych)
X	Negatywne wzory konsumpcji alkoholu w rodzinie i grupach rówieśniczych
X	Brak specjalistów pomagających uzależnionej młodzieży
X	Niska kompetencja dziennej terapii i leczenia odwykowego
X	Nieodpowiednie nastawienie organów ścigania do problemu alkoholizmu i stosowania przemocy w rodzinie
X	Wzrost czynników wzmacniających zjawisko uzależnień
X	Brak powiązania systemu pomocy społecznej z instytucjami rynku pracy i aktywizacji zawodowej
X	Nieprzystosowanie instytucji rynku pracy do wymogów rynku pracy
X	Niedoinwestowanie organów ścigania
X	Niewydolność pracy prokuratur i sądów
X	Wzrastająca liczba nietrzeźwych kierowców
X	Wandalizm i chuligaństwo młodzieży
X	Wzrost liczby najgroźniejszych przestępstw na terenie miasta
X	Wzrost przestępczości wśród nieletnich

CZĘŚĆ PIĄTA

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
NA LATA 2007 – 2015. ZADANIA.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Pszów na lata 2007 – 2015 jest koncepcją, której głównym celem jest powiązanie działań administracji publicznej i partnerów społeczno – gospodarczych w celu podnoszenia stopnia integracji społecznej oraz promocji zatrudnienia. Strategia jako opracowanie, uwzględniające kondycję społeczności lokalnej Pszowa, a także wskazania jej liderów, ma w założeniu wyznaczać cele i kształtować system aksjomatów, jakimi należy się kierować w podejmowanych działaniach, by standard życia mieszkańców miasta ulegał ciągłemu podwyższaniu.

W trakcie formułowania celów strategicznych oraz zadań z nich płynących w zakresie polityki społecznej kierowano się następującymi zasadami zarządzania strategicznego:

- **zasadą kontekstowości** – zapewnienie jak największego stopnia ogólności w formułowaniu konkretnych zadań strategicznych w celu zagwarantowania elastyczności treści, czasu i sposobów realizacji celów strategicznych;
- **zasadą kompleksowości** – uwzględnianie jak najszerszej perspektywy w patrzeniu na problemy społeczne oraz sposoby ich rozwiązywania;
- **zasadą wewnętrznego powiązania (synergii)** – wzajemne powiązanie rozwiązań zaproponowanych w *Strategii...* w celu wzajemnego uzupełniania się i wspomagania dla uzyskania jak najlepszych rezultatów realizacji założeń;
- **zasadą koncentracji** – skupienie się na najważniejszych problemach i najlepszych rozwiązaniach;
- **zasadą partnerstwa** – poszerzanie kręgu podmiotów uczestniczących we wszystkich fazach realizacji strategii – tak formułowaniu, ocenianiu, jak i wdrażaniu;
- **zasadą łączenia środków** – kumulowanie środków do wdrażania strategii poprzez efektywne partnerstwo i uruchamianie dla potrzeb rozwiązywania problemów społecznych zasobów pozostających w dyspozycji podmiotów zewnętrznych wobec samorządu miejskiego.

Strategia winna zdaniem autora koncentrować się na kilku obszarach strategicznych:

- organizacyjnym;
- rozwoju mieszkalnictwa i walki z bezdomnością;
- współpracy z organizacjami pozarządowymi;
- edukacji, oświaty i organizacji czasu wolnego;
- rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem działań mających na celu wspieranie rodziny oraz przeciwdziałania niedostosowaniu społecznemu i przestępczości wśród dzieci i młodzieży, profilaktyki i rozwiązywania problemu uzależnień, a także organizacji systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych.

Planowanie zadań w przedmiotowych obszarach musi z kolei odbywać się z poszanowaniem zasady przeciwdziałania i zwalczania dyskryminacji oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Zaproponowany poniżej zestaw zadań – obejmujący także zadania płynące z Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych – został opracowany zgodnie z postulowanymi wyżej zasadami i jest odpowiedzią na występujące na terenie Pszowa problemy społeczne.

Tab. 116 Zadania do realizacji z obszaru ORGANIZACYJNEGO

OBSZAR	ZADANIE	PRIORYTET	REALIZACJA	WSKAŹNIKI REALIZACJI
ORGANIZACYJNY	I.1 Weryfikacja i rozwijanie form realizacji założeń i zadań strategii rozwiązywania problemów społecznych, w tym nie rzadziej niż co 4 lata przeprowadzenie aktualizacji strategii	H	BURMISTRZ/RM	- liczba modyfikacji i aktualizacji; - liczba sprawozdań rocznych z realizacji
	I.2 Opracowanie nie rzadziej niż co 4 lata całościowej diagnozy problemów społecznych na terenie miasta	H	OPS	- liczba diagnoz
	I.3 Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w przygotowaniu programu szkoleń i zasad doradztwa metodycznego dla pracowników OPS Pszów oraz pedagogów z terenu miasta w zakresie programów rozwiązywania problemów społecznych, w szczególności zwalczania przemocy w rodzinie i przeciwdziałania patologiom społecznym	C	OPS	- liczba szkoleń
	I.4 Bieżąca ścisła współpraca z samorządem powiatowym w zakresie koordynowania realizacji zadań i założeń gminnej i powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych dla zwiększenia efektywności działań w tym obszarze	C	BURMISTRZ/OPS	- natężenie występowania problemów społecznych; - liczba wspólnych inicjatyw z zakresu polityki społecznej
	I.5 Zwiększenie wysokości pozyskiwanych środków zewnętrznych na cele polityki społecznej	H	BURMISTRZ	- liczba konkursów, w których wzięło udział miasto; - wysokość środków zewnętrznych pozyskiwanych rocznie na cele polityki społecznej

ORGANIZACYJNY	I.6 Wzmocnienie pozycji OPS Pszów jako koordynatora pomocy społecznej i głównego realizatora założeń strategii	H	OPS/BURMISTRZ	- wysokość nakładów na funkcjonowanie Ośrodka bezpośrednio związanych z realizacją zadań
	I.7 Osiągnięcie obowiązkowego standardu ustawowego w zakresie liczby pracowników socjalnych (1 na 2 tys. mieszkańców miasta) poprzez zwiększenie ich liczby	EH	BURMISTRZ/OPS	- liczba pracowników socjalnych zatrudnionych przez OPS Pszów
	I.8 Aktualizowanie wiedzy na temat różnych przejawów patologii społecznej, niedostosowania społecznego, jego przyczyn, przejawów i skutków poprzez zwiększenie odsetka pracowników pracujących z dziećmi i młodzieżą objętych szkoleniami z zakresu niedostosowania społecznego dzieci i młodzieży	C	UM/Szkoły/OPS/SS	- liczba pracowników służb społecznych biorących udział w szkoleniach; - liczba szkoleń, w których wzięli udział pracownicy służb społecznych; - liczba badań, analiz i bilansów przeprowadzonych na terenie miasta pod kątem problemów społecznych; - liczba sprawozdań i badań zrealizowanych przez jednostki organizacyjne samorząd miasta na rzecz innych podmiotów dla potrzeb polityki społecznej
	I.9 Stworzenie możliwości zdobycia umiejętności niezbędnych do pracy z dziećmi z grupy ryzyka społecznego oraz niedostosowanymi społecznie	C	Szkoły/OPS/SS	- liczba pracowników służb społecznych biorących udział w szkoleniach; - liczba szkoleń, w których wzięli udział pracownicy służb społecznych

ORGANIZACYJNY	I.10 Doskonalenie umiejętności pracowników administracji i nadzoru w zakresie planowania i nadzorowania oraz kierowania programami z dziedziny profilaktyki społecznej i resocjalizacji	C	Szkoły/OPS/SS	- liczba pracowników służb społecznych biorących udział w szkoleniach; - liczba szkoleń, w których wzięli udział pracownicy służb społecznych
	I.11 Monitorowanie działań służących przeciwdziałaniu przemocy w rodzinach, w szczególności w rodzinach z problemem alkoholowym	H	KRPA/OPS/Szkoły/SS	- liczba aktów przemocy w rodzinie; - liczba osób objętych programem „Niebieska Karta” - liczba sprawców przemocy objętych programami korekcyjnymi; - liczba wniosków o leczenie przymusowe; liczba spraw przed KRPA
	I.12 Zwiększenie skuteczności interwencji i kompetencji osób udzielających pomocy i konsultacji ofiarom oraz podejmujących interwencje wobec sprawców przemocy domowej	C	OPS/KRPA/Szkoły/SS	- liczba pracowników służb społecznych biorących udział w szkoleniach; - liczba szkoleń, w których wzięli udział pracownicy służb społecznych
	I.13 Zwiększenie kompetencji nauczycieli w zakresie realizacji działań profilaktycznych i interwencji profilaktycznych	C	Szkoły	- liczba pracowników służb społecznych biorących udział w szkoleniach; - liczba szkoleń, w których wzięli udział pracownicy służb społecznych

Tab. 117 Zadania do realizacji z obszaru MIESZKALNICTWO I WALKA Z BEZDOMNOŚCIĄ

OBSZAR	ZADANIE	PRIORYTET	REALIZACJA	WSKAŹNIKI REALIZACJI
MIESZKALNICTWO I WALKA Z BEZDOMNOŚCIĄ	II.1 Zwiększenie komunalnego zasobu mieszkaniowego	EH	BURMISTRZ/RM	- liczba nowopowstałych mieszkań komunalnych; - wysokość środków przeznaczanych corocznie na gospodarkę mieszkaniową; - przeciętny czas oczekiwania na zawarcie umowy najmu mieszkania
	II.2 Modernizacja istniejącego komunalnego zasobu mieszkaniowego	EH	BURMISTRZ/RM	- wysokość nakładów inwestycyjnych na infrastrukturę mieszkań komunalnych; - liczba gospodarstw zamieszkujących w warunkach substandardowych

MIESZKALNICTWO I WALKA Z BEZDOMNOŚCIĄ	II.3 Zwiększenie wysokości środków zewnętrznych pozyskiwanych przez miasto na rzecz rozwoju mieszkalnictwa komunalnego	EH	BURMISTRZ/UM	- liczba konkursów, w których miasto wzięło udział; - wysokość środków pozyskanych przez miasto w konkursach
	II.4 Przeprowadzenie pełnej inwentaryzacji komunalnych zasobów nieruchomości pod kątem możliwości ich adaptowania dla potrzeb mieszkaniowych	H	BURMISTRZ/UM	- sprawozdanie z inwentaryzacji
	II.5 Pomoc osobom mającym trudności w utrzymaniu mieszkania poprzez zorganizowanie we współpracy z funkcjonującymi na terenie miasta spółdzielniami mieszkaniowymi bazy danych mieszkań przeznaczonych do zamiany	C	BURMISTRZ/UM/SM	- liczba mieszkań w bazie
	II.6 Współpraca ze spółdzielniami mieszkaniowymi w celu promowania pozytywnych postaw społecznych w zakresie regulowania opłat czynszowych i wypełniania obowiązków lokatorskich	C	BURMISTRZ/UM/SM	- liczba działań promocyjnych - liczba dłużników czynszowych; - wielkość zaległości w opłatach czynszowych

MIESZKALNICTWO I WALKA Z BEZDOMNOŚCIĄ	II.7 Objęcie osób i rodzin posiadających zaległości w opłatach czynszowych programem prac społecznie użytecznych oraz prac na rzecz rozwoju mieszkalnictwa w mieście	C	BURMISTRZ/UM/ OPS/PUP	- liczba osób i rodzin objętych programem; - wysokość zaległości uregulowanych poprzez prace w ramach programu
	II.8 Zwiększenie liczby mieszkań socjalnych na terenie miasta	EH	BURMISTRZ/RM	- liczba nowopowstałych mieszkań; - wysokość środków przeznaczanych corocznie na gospodarkę mieszkaniową; - przeciętny czas oczekiwania na zawarcie umowy najmu mieszkania
	II.9 Pomoc rodzinom ubogim, w szczególności wielodzietnym, w zapewnieniu odpowiednich warunków mieszkaniowych	H	BURMISTRZ/RM	- liczba rodzin oczekujących na zawarcie umowy najmu mieszkania; - średni czas oczekiwania na zawarcie umowy

MIESZKALNICTWO I WALKA Z BEZDOMNOŚCIĄ	II.10 Rozwój na terenie miasta infrastruktury mieszkań chronionych dla osób niepełnosprawnych, bezdomnych i opuszczających placówki opiekuńczo – wychowawcze oraz potrzeb interwencji kryzysowej	H	BURMISTRZ/ RM/OPS	- liczba powstałych mieszkań chronionych; - wysokość środków przeznaczanych corocznie na gospodarkę mieszkaniową; - przeciętny czas oczekiwania na zawarcie umowy najmu mieszkania
	II.11 Pomoc osobom bezdomnym w zaspakajaniu ich fundamentalnych potrzeb	H	BURMISTRZ/OPS	- liczba osób bezdomnych objętych programem wychodzenia z bezdomności; - liczba miejsc noclegowych na terenie miasta; - liczba stołówek, prysznic i szaletów na terenie miasta przeznaczonych dla potrzeb osób bezdomnych;

MIESZKALNICTWO I WALKA Z BEZDOMNOŚCIĄ	II.12 Współpraca z organizacjami charytatywnymi działającymi na rzecz osób bezdomnych	C	OPS/NGO	- liczba organizacji współpracujących; - liczba wspólnych inicjatyw; - wysokość środków finansowych lub innych zasobów pozostających w posiadaniu miasta na rzecz organizacji pozarządowych
	II.13 Usprawnienie sposobów dotarcia z pomocą i informacją o pomocy do osób bezdomnych	C	OPS/NGO	- liczba osób bezdomnych na terenie miasta x liczba osób bezdomnych korzystających z pomocy społecznej

MIESZKALNICTWO I WALKA Z BEZDOMNOŚCIĄ	II.14 Pomoc w zapewnieniu odpowiednich warunków mieszkaniowych rodzinom, w szczególności posiadającym na utrzymaniu dzieci, zamieszkałym w warunkach substandardowych	H	BURMISTRZ/OPS	<ul style="list-style-type: none"> - liczba rodzin oczekujących na zawarcie umowy najmu mieszkania; - średni czas oczekiwania na zawarcie umowy; - wysokość środków przeznaczanych przez miasto na pomoc rodzinom zamieszkałym w warunkach substandardowych
	II.15 Tworzenie korzystnych warunków do osiedlania się na terenie miasta poprzez wspieranie rozwoju budownictwa indywidualnego i wielorodzinnego (społecznego i spółdzielczego)	C	BURMISTRZ/RM	<ul style="list-style-type: none"> - nakłady na przygotowanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe - powierzchnia uzbrojonych terenów pod budownictwo mieszkaniowe - średnia cena metra działki budowlanej

Tab. 118 Zadania do realizacji z obszaru WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

OBSZAR	ZADANIE	PRIORYTET	REALIZACJA	WSKAŹNIKI REALIZACJI
WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI	III.1 Coroczne opracowywanie programu współpracy z organizacjami pozarządowymi	C	BURMISTRZ/RM	- liczba programów
	III.2 Powołanie Komisji Wspólnej Rady Miasta i Organizacji Pozarządowych w zakresie polityki społecznej	H	RM	- liczba organizacji pozarządowych w Komisji; - liczba rozpatrzonych spraw
	III.3 Opracowanie przejrzystych zasad opiniowania przez organizacje pozarządowe projektów uchwał Rady Miasta	C	RM	- liczba projektów uchwał zaopiniowanych przez organizacje pozarządowe
	III.4 Przeprowadzenie wśród mieszkańców i organizacji pozarządowych kampanii informacyjnej i promocyjnej dot. działalności pożytku publicznego	C	UM	- liczba organizacji pożytku publicznego funkcjonujących w mieście; - wysokość środków przekazywanych przez mieszkańców miasta w ramach akcji 1% organizacjom pożytku publicznego

<p>WSPÓLPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI</p>	<p>III.5 Zintensyfikowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie polityki społecznej</p>	<p>H</p>	<p>BURMISTRZ/UM/ RM/OPS</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba wspólnie podejmowanych inicjatyw; - liczba projektów miejskich w konkursach o środki zewnętrzne zrealizowanych w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego; - liczba konkursów ofert ogłaszanych przez miasto na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe; - liczba zadań publicznych zleconych organizacjom pozarządowym
--	--	----------	---------------------------------	---

WSPÓLPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI	III.6 Powołanie w ramach urzędu miasta koordynatora współpracy z organizacjami pozarządowymi	C	BURMISTRZ/RM	<ul style="list-style-type: none"> - liczba inicjatyw w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego; - liczba spraw wniesionych przez organizacje pozarządowe; - liczba projektów uchwał zaopiniowanych przez organizacje pozarządowe; - liczba informacji skierowanych do organizacji pozarządowych
	III.7 Tworzenie przyjaznych warunków i wspieranie działalności organizacji pozarządowych	H	BURMISTRZ/RM/ UM/OPS	<ul style="list-style-type: none"> - liczba konkursów ofert ogłaszanych przez miasto na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe - liczba zadań publicznych zleconych organizacjom pozarządowym - wysokość środków przekazywanych na współpracę

Tab. 119 Zadania do realizacji z obszaru EDUKACJA, OŚWIATA I ORGANIZACJA CZASU WOLNEGO

OBSZAR	ZADANIE	PRIORYTET	REALIZACJA	WSKAŹNIKI REALIZACJI
EDUKACJA, OŚWIATA I ORGANIZACJA CZASU WOLNEGO	IV.1 Współorganizacja w porozumieniu z samorządem powiatowym oraz innymi samorządami targów edukacyjnych dla uczniów gimnazjów z terenu gminy	L	UM/Szkoły	-liczba młodzieży biorącej udział w targach
	IV.2 Organizacja w porozumieniu z powiatowym urzędem pracy systemu doradztwa dla absolwentów z terenu gminy	C	UM/Szkoły	- liczba młodzieży objętej zajęciami; - liczba godzin zajęć z doradcą zawodowym
	IV.3 Uruchomienie na bazie ośrodka kultury wielofunkcyjnego ośrodka organizacji czasu wolnego dla młodzieży	C	BURMISTRZ/DK	- liczba dzieci i młodzieży objętych programem zajęć w ośrodku
	IV.4 Wspieranie edukacji języków obcych w szkołach miejskich	C	Szkoły	- liczba dzieci i młodzieży objętych obowiązkowymi i uzupełniającymi zajęciami z zakresu edukacji języków obcych
	IV.5 Stworzenie systemu stypendialnego dla uczniów szkół wszystkich typów, pochodzących z terenu miasta i osiągających wysokie wyniki w nauce a będących w trudnej sytuacji materialnej.	C	BURMISTRZ/RM/ PRIV/KK	- liczba młodzieży objętej programem stypendialnym; - wysokość środków przekazywanych na stypendia
	IV.6 Objęcie dzieci rozpoczynających naukę w klasie I szkoły podstawowej programem „Wyprawka Szkolna”.	C	BURMISTRZ/Szkoły	- liczba pierwszoklasistów objętych programem wyprawki

EDUKACJA, OŚWIATA I ORGANIZACJA CZASU WOLNEGO	IV.7 Reorganizacja świetlicy środowiskowej tak, by w większym stopniu była placówką opiekuńczo – wychowawczą wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży ze środowisk zagrożonych marginalizacją społeczną i patologizacją; zmiana jej charakteru na placówkę pomocy społecznej	EH	BURMISTRZ/RM/SS	<ul style="list-style-type: none"> - liczba dzieci i młodzieży objętych zajęciami w świetlicy wg grup wiekowych; - liczba rodziców objętych pracą świetlicy; - liczba spraw zrealizowanych we współpracy z OPS i kuratorami
	IV.8 Zapewnienie na odpowiednim poziomie wsparcia pedagogiczno-psychologicznego dzieciom i młodzieży szkół z terenu miasta	H	BURMISTRZ/Szkoły/ SS/OPS	<ul style="list-style-type: none"> - liczba pedagogów zatrudnionych w placówkach oświatowych i pomocy społecznej na terenie miasta; - liczba psychologów zatrudnionych w placówkach oświatowych i pomocy społecznej na terenie miasta; - ilość spraw zrealizowanych przez w/w w ciągu roku; - liczba dzieci i rodziców objętych pracą

EDUKACJA, OŚWIATA I ORGANIZACJA CZASU WOLNEGO	IV.9 Monitorowanie stanu występowania dysfunkcji społecznych wśród uczniów szkół z terenu miasta poprzez regularne prowadzenie badań ankietowych oraz bieżące obserwowanie środowisk patologicznych funkcjonujących na terenie miasta	C	Szkoły/OPS/SS	- liczba badań, diagnoz i bilansów; - natężenie występowania problemów społecznych; - liczba dzieci w środowiskach patologicznych
	IV.10 Stworzenie efektywnego systemu motywacyjnego dla nauczycieli i pedagogów szkolnych w celu zwiększenia ich aktywności w obszarze rozwiązywania problemów społecznych	H	BURMISTRZ/Szkoły	- liczba nauczycieli wyróżnionych i nagrodzonych za aktywność na rzecz rozwiązywania problemów społecznych
	IV.11. Opracowanie i realizacja w porozumieniu z OPS, policją i świetlicą środowiskową, kuratorami sądowymi i poradnią psychologiczno – pedagogiczną szkolnych programów wychowawczo-opiekuńczych oraz długofalowego miejskiego programu szkolno-wychowawczego	H	Szkoły/OPS/SS	- liczba opracowanych programów; - liczba sporządzonych sprawozdań; - liczba dzieci i młodzieży objętych programami
	IV.12 Promowanie potrzeby kształcenia się wśród młodzieży oraz zwiększenie dostępności oferty edukacyjnej szkół średnich i wyższych oraz szkół systemu kształcenia ustawicznego z terenu powiatu i okolic	C	Szkoły/UM	- liczba młodzieży kontynuującej naukę wg typów szkół;
	IV.13 Poprawa infrastruktury obiektów sportowych i kulturalno-rozrywkowych na terenie miasta poprzez budowę basenu, hali sportowej i boiska sportowego	H	BURMISTRZ/RM	- wysokość nakładów na inwestycje

EDUKACJA, OŚWIATA I ORGANIZACJA CZASU WOLNEGO	IV.14 Coroczne opracowanie gminnego programu organizacji czasu wolnego w oparciu o posiadane przez miasto zasoby własne	C	DK/Szkoły/UM	- liczba dzieci i młodzieży objętej programem
	IV.15 Zwiększenie atrakcyjności już istniejącej i kreowanie nowej atrakcyjnej przestrzeni publicznej dostosowanej do potrzeb mieszkańców	H	BURMISTRZ/RM	- wysokość środków przekazywanych na poprawę atrakcyjności przestrzeni publicznej w mieście; - wyniki badania sondażowego na temat najładniejszych i najbrzydszych miejsc w mieście
	IV.16 Współpraca z samorządem powiatowym i organizacjami pozarządowymi w celu uruchomienia w powiecie wodzisławskim centrum kształcenia ustawicznego osób niepełnosprawnych	C	BURMISTRZ	- liczba osób niepełnosprawnych biorących udział w kształceniu
	IV.17. Współpraca z samorządami lokalnymi gmin partnerskich oraz władzami euroregionów w celu organizowania cyklicznych imprez kulturalnych o charakterze promocyjnym	C	UM/BURMISTRZ/ DK	- liczba zorganizowanych imprez
	IV.18 Organizowanie imprez o tematyce górnośląskiej.	C	UM/BURMISTRZ/ DK	- liczba zorganizowanych imprez

EDUKACJA, OŚWIATA I ORGANIZACJA CZASU WOLNEGO	IV.19 Stworzenie w porozumieniu z innymi samorządami różnych szczebli systemu bezpiecznych ciągów komunikacyjnych dla dzieci i młodzieży szkolnej z terenu miasta poprzez budowę chodników, oświetlenia dróg, zwiększenie liczby bezpiecznych przejść dla pieszych oraz zaopatrzenie dzieci w elementy odblaskowe na ubraniach i tornistrach	H	BURMISTRZ/RM/ Szoły	- wydatki na modernizację dróg i chodników w obrębie szkół; - długość zmodernizowanych ciągów komunikacyjnych; - liczba dzieci zaopatrzonych w odblaskowe elementy garderoby; - liczba zajęć z bezpiecznego poruszania się po drogach zorganizowanych w szkołach; - liczba wypadków drogowych, w tym z udziałem dzieci, w obrębie szkół
	IV.20 Stworzenie w oparciu o biblioteki szkolne systemu wymiany między uczniami podręczników szkolnych oraz zapewnienie ich dzieciom z ubogich rodzin	L	UM/Szoły/OPS	- liczba dzieci posiadających komplet podręczników szkolnych
	IV.21. Utworzenie i wspieranie rozwoju szkolnych klubów sportowych i międzyszkolnej ligi sportowej	C	Szoły	- liczba zorganizowanych zawodów
	IV.22 Powołanie w ramach gimnazjum Szkolnego Ośrodka Karier	C	Szoły	- liczba godzin zajęć z doradcą zawodowym

EDUKACJA, OŚWIATA I ORGANIZACJA CZASU WOLNEGO	IV.23 Ograniczanie poziomu odpłatności za pobyt dziecka w przedszkolu do niezbędnego minimum	C	BURMISTRZ/ RM/UM	- wysokość odpłatności w stosunku do minimum socjalnego
	IV.24 Osiągnięcie co najmniej 90% udziału młodzieży do lat 18 w systemie kształcenia oraz skuteczne egzekwowanie obowiązku szkolnego	H	UM/Szkoły	- liczba wagarowiczów na terenie miasta; - liczba młodzieży wypadającej z systemu edukacji; - liczba młodzieży objętej dozorem kuratora sądowego lub skierowanej do placówek resocjalizacyjnych wskutek nierealizowania obowiązku szkolnego
	IV.25 Rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci poprzez realizację we wszystkich szkołach efektywnych programów zajęć wyrównawczych	H	UM/Szkoły	- liczba godzin wyrównawczych z poszczególnych przedmiotów; - liczba dzieci biorących udział w zajęciach wyrównawczych
	IV.26 Promowanie aktywności rodziców i ich uczestnictwa w działaniach na rzecz szkoły i przedszkola oraz ich podopiecznych	L	Szkoły	- liczba spraw podjętych przez rady rodziców szkół i przedszkoli
	IV.27 Opracowanie i realizacja programu edukacji zdrowotnej w szkołach, miejscach pracy, ośrodkach zdrowia; tworzenie warunków do powstawania w szkołach gabinetów lekarskich	C	UM/ZOZ	- liczba osób objętych programem

EDUKACJA, OŚWIATA I ORGANIZACJA CZASU WOLNEGO	IV.28 Promocja zdrowia wśród dzieci i młodzieży, w szczególności propagowanie stylu życia wolnego od środków narkotycznych, tytoniu i alkoholu	C	ZOZ/Szkoły/UM	- liczba dzieci i młodzieży objętych programem; - liczba przypadków palenia papierosów przez młodzież w szkołach; - liczba ujawnionych przypadków upojenia alkoholowego dzieci i młodzieży; - liczba ujawnionych przypadków odurzenia narkotykowego (lub uzależnienia) wśród młodzieży szkolnej
	IV.29 Cykliczna organizacja w porozumieniu z ośrodkami zdrowia z terenu powiatu i okolic oraz przedsiębiorcami z obszaru farmaceutycznego miejskich dni promocji zdrowia	H	UM/ZOZ/PRIV/ Szkoły	- liczba osób biorących udział w imprezie
	IV.30 Budowa na terenie miasta systemu ścieżek rowerowych oraz ścieżek zdrowia itp.	H	BURMISTRZ/UM	- nakłady na budowę ścieżek rowerowych; - długość ścieżek rowerowych na terenie miasta
	IV.31 Wprowadzenie systemu zachęt dla lokalnych usługodawców uzależnionego od ich aktywności na polu kultury i organizacji czasu wolnego w mieście	C	BURMISTRZ/RM PRIV	- liczba imprez organizowanych przez lokalnych usługodawców

Tab. 120 Zadania do realizacji z obszaru ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

OBSZAR	ZADANIE	PRIORYTET	REALIZACJA	WSKAŹNIKI REALIZACJI
ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	<i>PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ ZATRUDNIENIA</i>			
	V.1 Wspieranie i prowadzenie kampanii promujących samozatrudnienie i aktywność na rynku pracy.	C	BURMISTRZ/RM/PRIV PUP/Szkoły	- liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą
	V.2 Organizowanie warunków dla tworzenia na terenie miasta miejsc pracy poprzez przygotowanie odpowiednich terenów inwestycyjnych	H	BURMISTRZ/RM/PRIV	- stopa bezrobocia w mieście; - liczba powstających miejsc pracy; - nakłady na przygotowanie terenów inwestycyjnych; - powierzchnia terenów inwestycyjnych
	V.3 Stworzenie przejrzystego systemu ulg i kryteriów ich przyznawania istniejącym i nowopowstającym podmiotom gospodarczym w zależności od ich zdolności do tworzenia nowych miejsc pracy	H	RM/BURMISTRZ PRIV	- wysokość ulg; - liczba powstających miejsc pracy
	V.4 Przygotowanie i rozszerzanie w porozumieniu z PUP systemu prac interwencyjnych dla pracowników niewykwalifikowanych i osób długotrwale bezrobotnych na rzecz wzrostu bezpieczeństwa drogowego miasta oraz rozwoju mieszkalnictwa komunalnego	C	BURMISTRZ/RM/PUP PRIV	- liczba inicjatyw na rzecz zwiększenia zatrudnienia; - wysokość środków na świadczenia aktywizacyjne; - liczba osób objętych działaniami

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	V.5 Wspieranie wzrostu aktywności kobiet i osób młodych na rynku pracy	C	BURMISTRZ/PUP PRIV	- liczba inicjatyw na rzecz zwiększenia zatrudnienia; - wysokość środków na świadczenia aktywizacyjne; - liczba osób objętych działaniami
	V.6 Stworzenie w porozumieniu z samorządami sąsiednich gmin oraz samorządem powiatowym systemu zachęt do uruchomienia połączeń komunikacji publicznej z aglomeracją Ostrawy.	C	BURMISTRZ/RM	- liczba bezpośrednich połączeń komunikacji publicznej z aglomeracją Ostrawy
	V.7 Współpraca z PUP w celu rozwijania skutecznego i nowoczesnego pośrednictwa pracy.	L	OPS/BURMISTRZ/PUP/ PRIV	- liczba osób bezrobotnych długotrwale; - liczba zgłaszanych ofert pracy; - liczba miejsc publikacji ofert pracy
	V.8 Powołanie samodzielnie lub w porozumieniu z innymi samorządami lokalnymi Centrum Integracji Społecznej i wspieranie powstających klubów integracji społecznej oraz systemu samopomocy i wsparcia środowiskowego dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją	H	BURMISTRZ/RM/ OPS/PUP	- liczba osób objętych działaniami CIS; - nakłady finansowe na działalność CIS; - nakłady finansowe na aktywizację zawodową
	V.9 Rozwój i wsparcie dla inicjatyw prowadzących do rozwoju współpracy gospodarczej przedsiębiorców z terenu gminy oraz przygranicznych obszarów Republiki Czeskiej	C	BURMISTRZ/RM/ PRIV/PUP	- liczba lokalnych przedsiębiorów współpracujących z przedsiębiorcami z Republiki Czeskiej

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	V.10 Zorganizowanie we współpracy z PUP grupy samopomocy i wsparcia dla osób bezrobotnych	C	OPS/PUP	- liczba uczestników grupy wsparcia
	V.11 Zwalczanie tzw. „szarej strefy” poprzez bezwzględne wykorzystanie wszelkich dostępnych instrumentów prawnych	EH	WSZYSCY	-szacunek dot. liczby klientów pomocy społecznej zatrudnionych w szarej strefie
	V.12 Objęcie młodzieży pochodzącej z rodzin dysfunkcyjnych i środowisk patologicznych przygotowaniem zawodowym w formie przyuczenia do zawodu	C	Szkoły/PUP/OPS/PRIV	- liczba młodzieży objętej przyuczeniem do zawodu
	V.13 Zapewnienie wsparcia dla osób walczących z pracodawcami niewypłacającymi wynagrodzenia lub uchylającymi się od wykonywania wyroków sądowych w tym zakresie	C	BURMISTRZ/PUP/OPS	- liczba interwencji
	V.14 Współpraca z samorządem powiatowym i innymi instytucjami w celu ograniczenia stopy bezrobocia młodzieży do 25%	C	BURMISTRZ/PUP	- stopa bezrobocia wśród osób do 25 r. życia
	V.15 Aktywizacja zawodowa i mobilizacja klientów pomocy społecznej do poprawy ich sytuacji poprzez wykorzystanie stosownych instrumentów prawnych, w szczególności z ustawy o zatrudnieniu socjalnym, z ustawy o promocji zatrudnienia i instrumentach rynku pracy (tzw. prace społecznie użyteczne)	EH	OPS/BURMISTRZ/PUP	- liczba klientów pomocy społecznej i dłużników alimentacyjnych zgłoszonych do programu prac społecznie użytecznych; - wysokość środków na aktywizację zawodową w/w

<i>PROGRAM WSPARCIA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH</i>				
ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH CD	V.16 Zorganizowanie w obiektach użyteczności publicznej na terenie miasta we współpracy z PCPR i PFRON punktów informacyjnych dot. możliwości uzyskania pomocy lub wsparcia przez osoby niepełnosprawne oraz zasad udzielania w/w pomocy.	C	OPS/PCPR	- liczba punktów informacyjnych; - liczba niepełnosprawnych mieszkańców miasta korzystających z dofinansowań PFRON
	V.17 Inwentaryzacja i likwidacja barier architektonicznych i urbanistycznych w obiektach użyteczności publicznej na terenie miasta	H	BURMISTRZ	- liczba barier architektonicznych i urbanistycznych w obiektach użyteczności publicznej położonych na terenie miasta; - wysokość środków na likwidację barier pozyskanych i przekazanych przez miasto
	V.18 Usprawnienie systemu opieki nad osobami starszymi i obłożnie chorymi oraz niepełnosprawnymi na terenie miasta poprzez zwiększenie dostępności usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania i poza nim dla osób niepełnosprawnych, starych lub obłożnie chorych z terenu miasta	C	OPS	- liczba usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych sfinansowanych przez miasto; - liczba skierowań do domów pomocy społecznej oraz dziennych domów pomocy
	V.19 Zwiększenie stopnia dostępności środków komunikacji publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych	C	BURMISTRZ/PRIV	- ilość środków komunikacji publicznej dostosowanych dla potrzeb osób niepełnosprawnych
	V.20 Utworzenie placówki dziennego pobytu dla osób starych i niepełnosprawnych z terenu miasta	C	BURMISTRZ/RM/ PRIV/OPS	- wysokość nakładów na uruchomienie i działalność placówki; - liczba osób korzystających z usług placówki

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	V.21 Promowanie postawy wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych i obłożnie chorych wśród młodzieży z terenu miast	L	OPS/Szkoły/NGO	- liczba wolontariuszy działających na rzecz osób starych i niepełnosprawnych
	V.22 Zapewnienie we współpracy z powiatem wsparcia osobom z zaburzeniami psychicznymi w rozwiązywaniu ich problemów	L	OPS	- ilość świadczeń na rzecz mieszkańców miasta z zaburzeniami psychicznymi; - liczba skierowań do dziennych ośrodków wsparcia oraz domów pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi
	V.23 Utworzenie miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych w obrębie obiektów użyteczności publicznej oraz ośrodków handlowo-rozrywkowych na terenie miasta	L	BURMISTRZ/UM	- liczba miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych
	V.24 Współpraca z warsztatami terapii zajęciowej i ośrodkami wsparcia, zakładami aktywności zawodowej i zakładami pracy chronionej w celu zapewnienia wysokiego standardu wsparcia osób niepełnosprawnych	C	OPS/UM	- liczba wspólnych inicjatyw; - liczba funkcjonujących zespołów interdyscyplinarnych
	V.25 Osiągnięcie wskaźnika liczby podopiecznych, którym przyznano usługi opiekuńcze do ogółu świadczeniobiorców OPS na poziomie 7%	C	OPS	- liczba klientów OPS, którym przyznano usługi do ogółu klientów OPS
	V.26 Współpraca z samorządem powiatu lub innymi podmiotami w zakresie utworzenia na terenie powiatu hospicjum lub oddziału opieki paliatywnej	H	BURMISTRZ/RM	- liczba miejsc w hospicjach, oddziałach opieki paliatywnej w zakładach opieki zdrowotnej

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	V.27 Rozwijanie infrastruktury mieszkań chronionych dla osób niepełnosprawnych	C	BURMISTRZ/OPS	- liczba mieszkań
	V.28 Integrowanie podmiotów działających na rzecz osób niepełnosprawnych poprzez powołanie miejskiego rzecznika osób niepełnosprawnych	C	BURMISTRZ/OPS/NGO	- liczba wspólnych inicjatyw; - liczba spraw załatwionych przez rzecznika
	V.29 Włączanie osób starszych na rzecz rozwoju środowiska lokalnego	C	BURMISTRZ/OPS	- liczba klubów seniora działających w mieście
	V.30 Tworzenie systemu zachęt dla pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne	C	BURMISTRZ/RM/ PUP/UM	- liczba funkcjonujących w mieście zakładów pracy chronionej; - liczba pracujących osób niepełnosprawnych z terenu miasta
	<i>PROGRAM OPIEKI NAD DZIECKIEM I RODZINĄ</i>			
	V.31 Współpraca z organizacjami kościelnymi i innymi organizacjami pozarządowymi w celu ujawniania i zwalczania ognisk biedy na terenie miasta	C	OPS/NGO	- liczba osób objętych programami dożywiania; - liczba osób objętych pomocą rzeczową i finansową
	V.32 Wydanie informatora dot. instytucji pomocy społecznej funkcjonujących na terenie miasta, powiatu i okolicy dla wszystkich obszarów tej pomocy	C	OPS/PCPR	- nakład informatora

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	V.33 Rozwój form pomocy finansowej i rzeczowej osobom i rodzinom jej potrzebującym, w szczególności takich, które umożliwiają uruchomienie i aktywne wykorzystanie zasobów własnych	C	OPS	- liczba osób objętych programami dożywiania; - liczba osób objętych pomocą rzeczową i finansową - liczba osób i rodzin objętych kontraktami socjalnymi
	V.34 Aktywny udział w programach i akcjach dożywiania, a także praca socjalna z rodzinami w celu jak najlepszego docierania z pomocą	C	OPS	- liczba dożywianych osób; - liczba rodzin i osób otrzymujących wsparcie finansowe i rzeczowe; - ilość programów, w których miasto uczestniczy; - wysokość wydatków na walkę z ubóstwem
	V.35 Rozwijanie współpracy ze służbami społecznymi działającymi na rzecz rodzin poprzez powołanie interdyscyplinarnego zespołu ds. sytuacji w gospodarstwach klientów pomocy społecznej z terenu miasta	C	OPS	- liczba spraw rozpatrzonych przez Zespół
	V.36 Rozwijanie form pracy socjalnej z rodzicami biologicznymi dzieci i młodzieży objętej nadzorem sądowym oraz dzieci i młodzieży korzystającej z placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego	C	OPS/SS/Szkoły	- liczba rodziców objętych kontraktami socjalnymi, terapią, pracą socjalną, pedagogiczną i wsparciem psychologicznym
	V.37 Zwiększenie skuteczności programów zapobiegających niedostosowaniu społecznemu i przestępczości wśród dzieci i młodzieży z terenu miasta	H	OPS/Szkoły/Policja/ Sąd/Kuratorzy	- liczba przestępstw popełnianych przez nieletnich mieszkańców miasta; - ilość spraw o demoralizację młodzieży z terenu miasta

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	V.38 Utworzenie na terenie miasta we współpracy z organizacjami pozarządowymi taniej jadłodajni	C	BURMISTRZ/OPS/NGO	- średnia cena posiłku	
	V.39 Zorganizowanie systemu specjalistycznego poradnictwa rodzinnego (psychologicznego, pedagogicznego i prawnego) oraz mediacji w sytuacji konfliktu w rodzinie	H	OPS/NGO	- liczba poradni rodzinnych działających na terenie miasta; - wysokość nakładów na specjalistyczne poradnictwo i mediacje	
	V.40 Promowanie wartości rodziny i życia rodzinnego	L	OPS/NGO/SZKOŁY/SS	- liczba akcji i imprez integrujących rodziny	
	V.41 Prowadzenie w szkołach zajęć przygotowujących do życia w rodzinie	L	Szkoły/OPS/SS	- liczba godzin zajęć; - liczba uczestników zajęć	
	V.42 Zintensyfikowanie pracy placówek opiekuńczo – wychowawczych wsparcia dziennego	H	BURMISTRZ/OPS/SS/NGO	- liczba funkcjonujących placówek opiekuńczo – wychowawczych wsparcia dziennego; - liczba dzieci i młodzieży objętych wsparciem, pracą i terapią; - liczba rodziców objętych wsparciem, pracą i terapią;	
	<i>PROGRAM ZAPEWNIENIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ</i>				
	V. 43 Osiągnięcie do 2010 r. max. 3% wskaźnika osób korzystających z pomocy społecznej do ogółu ludności	H	OPS	- liczba klientów pomocy społecznej do ogółu ludności miasta	

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	V. 44 Zmniejszenie do 2010 r. liczby świadczeniobiorców długotrwałych do poziomu max. 40% ogółu świadczeniobiorców	H	OPS	- liczba długotrwałych klientów pomocy społecznej (powyżej 3 lat) do ogółu klientów pomocy społecznej na terenie miasta
	V.45 Aktywizacja i mobilizacja klientów pomocy społecznej poprzez zintensyfikowanie pracy socjalnej (kontrakty socjalne) oraz inicjowanie i uczestnictwo OPS w działaniach samopomocowych oraz postępowaniach alimentacyjnych na rzecz klientów pomocy społecznej ze strony ich rodzin	H	OPS	- liczba klientów objętych kontraktami socjalnymi; - liczba kontraktów zakończonych powodzeniem; - liczba działań samopomocowych organizowanych i wspieranych przez pracowników socjalnych OPS; - liczba postępowań alimentacyjnych wszczętych przez OPS lub przezeń wspieranych wobec rodzin klientów pomocy społecznej
	V.46 Wprowadzenie motywacyjnego systemu wynagradzania pracowników socjalnych OPS	C	BURMISTRZ/OPS	- liczba i wysokość nagród i wyróżnień przyznawanych pracownikom pomocy społecznej za szczególne osiągnięcia na polu integracji społecznej
	<i>PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ I PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE</i>			
	V.47 Zwiększenie kontroli nad placówkami handlowymi i usługowymi w zakresie sprzedawania napojów alkoholowych nieletnim	EH	KRPA/OPS	- liczba skontrolowanych obiektów

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	V.48 Zorganizowanie wśród młodzieży szkolnej z terenu miasta w porozumieniu z ośrodkami terapii uzależnień akcji profilaktycznych i warsztatów o tematyce przeciwwuzależnieniowej	C	OPS/Szkoły/KRPA/SS	- liczba akcji i warsztatów; - liczba godzin warsztatów; - liczba młodzieży objętej akcjami i warsztatami
	V.49 Współpraca z powiatowymi jednostkami pomocy społecznej w celu powołania interdyscyplinarnego zespołu ds. interwencji kryzysowej	C	OPS	- liczba wspólnych inicjatyw; - liczba spraw wniesionych na zespół
	V.50 Realizacja programu „Niebieska Karta” i zapewnienie wsparcia ofiarom przemocy w rodzinie	C	OPS	- liczba zgłoszonych przez policję „Niebieskich Kart”; - liczba ofiar przemocy objętych interwencją kryzysową; - liczba osób przebywających w ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy; - liczba sprawców przemocy objętych programami korekcyjnymi
	V.51 Coroczne opracowywanie programu rozwiązywania problemów alkoholowych i objęcie jego realizacji obowiązkową sprawozdawczością	H	KRPA/BURMISTRZ/ RM/OPS	- liczba programów;
	V.52 Zorganizowanie mieszkania chronionego dla potrzeb interwencji kryzysowej	H	BURMISTRZ/OPS	- nakłady na mieszkania chronione;

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	V.53 Zwiększenie dostępności i skuteczności zorganizowanych form pomocy psychologicznej i socjoterapeutycznej dla dzieci nadużywających alkoholu, uzależnionych od niego oraz pochodzących z rodzin alkoholowych	H	KRPA/OPS/Szkoły/ SS/NGO	- liczba osób uzależnionych objętych pomocą, wsparciem i terapią psychologiczną oraz działaniami socjoterapeutycznymi; - liczba dzieci i młodzieży z rodzin z problemem uzależnienia objętych zajęciami terapeutycznymi i pomocą psychologiczną
	V.54 Badanie i monitorowanie problemów związanych z zażywaniem środków psychoaktywnych	H	KRPA/OPS/Szkoły/SS	- liczba badań wśród dzieci i młodzieży dot. nasilenia występowania problemu spożywania alkoholu i narkotyków w rodzinach oraz uzależnienia od nich, a także skali występowania problemu przemocy w rodzinie
	V.55 Rozwój edukacji publicznej w zakresie problematyki uzależnień i przemocy w rodzinie	C	KRPA/OPS/Szkoły/SS	- liczba przeprowadzonych akcji edukacyjnych; - liczba osób objętych akcjami
	V.56 Podjęcie działań na rzecz lepszego zabezpieczenia szkół przed problemem narkomanii	H	BURMISTRZ/Szkoły	- wyniki badania subiektywnej oceny rodziców dot. jakości systemu zabezpieczenia szkół x wyniki badań wśród młodzieży dot. problemu narkomanii

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	V.57 Przeciwdziałanie rekreacyjnemu i eksperymentalnemu używaniu substancji psychoaktywnych przez młodzież poprzez edukację	H	Szkoły/SS/OPS	- liczba młodzieży objętej edukacją x wyniki badań wśród młodzieży dot. używania substancji psychoaktywnych
	V.58 Uczenie młodzieży szkolnej sposobów radzenia sobie ze stresem	H	Szkoły/SS/OPS	- liczba młodzieży objętej zajęciami nt. walki ze stresem
	V.59 Wspieranie rozwoju i modernizacji lokalnej bazy materialnej, organizacyjnej i merytorycznej usług terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych	C	BURMISTRZ/RM	- wysokość nakładów na bazę usług terapeutycznych
	V.60 Współpraca z Kościołem Katolickim w zakresie walki z alkoholizmem i promowania zdrowego stylu życia	C	KRPA/BURMISTRZ/ OPS/KK	- liczba wspólnych inicjatyw w zakresie walki z alkoholizmem oraz promowania zdrowego stylu życia
	V.61 Organizacja systemu wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych	C	KRPA/BURMISTRZ/ NGO	- liczba grup AA i AL.-ANON działających na terenie miasta;
	V.62 Organizacja zajęć socjoterapeutycznych i wypoczynku dla dzieci z rodzin z problemem uzależnienia	C	KRPA/OPS/NGO	- liczba dzieci objętych zajęciami i wypoczynkiem; - nakłady finansowe na organizację zajęć i wypoczynku
	V.63 Zwiększenie bezpieczeństwa na drogach przez zwalczanie problemu kierowania pojazdami mechanicznymi pod wpływem alkoholu	C	KRPA/Policja	- liczba zatrzymanych pijanych kierowców

LEGENDA:

PRIORYTETY:

EH (EXTRA HIGH) – BARDZO WYSOKI – PRZEDSTAWIA ZADANIA DO NATYCHMIASTOWEJ REALIZACJI.

H (HIGH) – WYSOKI – PRZEDSTAWIA ZADANIA O DUŻEJ RANDZE DLA ROZWOJU SPOŁECZNEGO GMINY, LUB NA KTÓRE WYSTĘPUJE DUŻE ZAPOTRZEBOWANIE SPOŁECZNE WYKAZANE W DIAGNOZIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH. DO REALIZACJI W PIERWSZEJ KOLEJNOŚCI.

C (COMMON) – STANDARDOWY – PRZEDSTAWIA ZADANIA NIEZBEDNE DO REALIZACJI DLA PRAWIDŁOWEGO ROZWOJU SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ PRZEWIDZIANE DO BIEŻĄCEJ CIĄGŁEJ REALIZACJI LUB W DŁUŻSZEJ PERSPEKTYWIE CZASU;

L (LOW) – NISKI – TO ZADANIA KOMPLEMENTARNE, NIE POSIADAJĄCE ZASADNICZEGO ZNACZENIA DLA ROZWIĄZYWANIA UJAWNIONYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH LUB TEŻ ZWIĄZANE Z NISKIM POZIOMEM WYSTĘPOWANIA PEWNEGO RODZAJU DYSFUNKCJI. PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI W MIARĘ POSIADANYCH ZASOBÓW W DALSZEJ PERSPEKTYWIE.

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej;

UM – Urząd Miasta;

RM – Rada Miasta;

BURMISTRZ – Burmistrz Miasta lub inny podmiot Przezeń wskazany;

ZOZ – placówki ochrony zdrowia;

PRIV – podmioty sektora prywatnego (przedsiębiorcy);

KK – Kościół Katolicki;

SZKOŁY – szkoły podstawowe i gimnazja na terenie gminy;

KRPA – Komisja Rozwiązywania problemów Alkoholowych;

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie;

PUP – Powiatowy Urząd Pracy;

NFZ – Narodowy Fundusz Zdrowia;

NGO- organizacje pozarządowe;

SS – świetlica środowiskowa.

**ZGŁOSZENIE ZADANIA DO REALIZACJI W RAMACH STRATEGII
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
(WZÓR)**

1. Podmiot zgłaszający:

Nazwa: .....

Adres: .....

Telefon: .....

Osoba do kontaktu: .....

2. Nazwa zadania:

.....
.....

3. Opis zadania:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. Cel zadania (problem społeczny, którego dotyczy):

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

5. Realizator zadania:

.....

6. Partnerzy w realizacji:

.....
.....
.....

7. Uzasadnienie zadania:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

8. Przewidywane skutki:

A) Dla osiągnięcia celu:

.....
.....
.....
.....

B) Dla budżetu miasta:

.....
.....
.....
.....

9. Dodatkowe informacje:

A) Możliwość pozyskania wsparcia zewnętrznego w realizacji zadania:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

B) Doświadczenie podmiotu zgłaszającego w realizacji zadań z obszaru polityki społecznej:

.....
.....
.....
.....

PROGRAM REALIZACJI STRATEGII W ROKU .....
(WZÓR)

1. ZADANIA PRZEWIDZIANE DO RELIZACJI:

NUMER ZADANIA:

NAZWA ZADANIA:

.....

2. PRZEWIDYWANE SKUTKI REALIZACJI W ODNIESIENIU DO CELÓW PRZEWIDZIANYCH W STRATEGII:

NUMER ZADANIA:

NAZWA ZADANIA:

.....

.....

.....

NUMER ZADANIA:

NAZWA ZADANIA:

.....

.....

.....

3. PLANOWANE WYDATKI ZE ŚRODKÓW PUBLICZNYCH, W TYM WYDATKI ZE ŚRODKÓW ZENĘTRZNYCH:

NUMER ZADANIA:

NAZWA ZADANIA:

.....

.....

.....

SPIS TABEL:

TAB. 1 SILNE STRONY I SŁABE PUNKTY PSZOWA UJAWNIONE NA PODSTAWIE BADANIA ANKIETOWEGO	S. 27
TAB. 2 SZANSE I ZAGROŻENIA DLA ROZWOJU PSZOWA NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADANIA ANKIETOWEGO	S. 28
TAB. 3 PRIORYTETY DZIAŁAŃ NSISDP ADRESOWANE DO SAMORZĄDÓW TERYTORIALNYCH	S. 34
TAB. 4 PROPOZYCJE ZADAŃ I WSKAŹNIKÓW DO NSISDP	S. 35
TAB. 5 POWIERZCHNIA I LUDNOŚĆ POWIATU WODZISŁAWSKIEGO W LATACH 2004 – 2005	S. 41
TAB. 6 LUDNOŚĆ PSZOWA W LATACH (WG FAKTYCZNEGO ZAMIESZKANIA)	S. 41
TAB. 7 RUCH NATURALNY I MIGRACJE LUDNOŚCI PSZOWA	S. 42
TAB. 8 RUCH NATURALNY LUDNOŚCI W POWIECIE WODZISŁAWSKIM W LATACH 2003 – 2005	S. 43
TAB. 9 OBCIĄŻENIE DEMOGRAFICZNE LUDNOŚCI NA TERENIE MIASTA PSZÓW W LATACH 2002 – 2006	S. 44
TAB. 10 UDZIAŁ LUDNOŚCI WG EKONOMICZNYCH GRUP W % LUDNOŚCI OGÓLEM W MIEŚCIE PSZÓW	S. 45
TAB. 11 PORÓWNANIE STRUKTURY WIEKOWEJ LUDNOŚCI PSZOWA ORAZ SAMORZĄDÓW GMINNYCH POWIATU WODZISŁAWSKIEGO W 2004 R.	S. 46
TAB. 12 PORÓWNANIE STRUKTURY WIEKOWEJ LUDNOŚCI PSZOWA ORAZ SAMORZĄDÓW GMINNYCH POWIATU WODZISŁAWSKIEGO W 2005 R.	S. 46
TAB. 13 PROGNOZA LUDNOŚCI WG WYBRANYCH JEDNOSTEK W TYS. STAN W DNIU 31 XII. (W TYS.)	S. 47
TAB.14 PROGNOZA LUDNOŚCI PODREGIONU RYBNICKO – JASTRZĘBSKIEGO DO 2030 R. WG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU	S. 48
TAB.15 STRUKTURA WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW PSZOWA W 2002 R.	S. 48
TAB. 16 STRUKTURA WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW PSZOWA WG PŁCI W 2002 R.	S. 49
TAB. 17 LUDNOŚĆ PSZOWA WG GŁÓWNEGO ŹRÓDŁA UTRZYMANIA ORAZ PŁCI W 2002 R.	S. 50
TAB. 18 RODZINY W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH MIESZKAŃCÓW PSZOWA W 2002 R.	S. 51
TAB. 19 RODZINY Z DZIEĆMI W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH MIESZKAŃCÓW PSZOWA W 2002 R.	S. 51
TAB. 20 MIESZKANIA ZAMIESZKAŁE STAŁE WG LICZBY IZB ORAZ LICZBY I TYPU GOSPODARSTW DOMOWYCH W 2002 R.	S. 52
TAB. 21 MIESZKAŃCY PSZOWA WG DEKLAROWANEJ NARODOWOŚCI I PŁCI W 2002 R.	S. 53
TAB. 22 MIESZKAŃCY PSZOWA ZE WZGLĘDU NA OKRES ZAMIESZKIWANIA	S. 54
TAB. 23 AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA LUDNOŚCI GMIN WG OSÓB FIZYCZNYCH PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ W LATACH 2003 - 2005 R.	S. 55
TAB. 24 KONDYCJA CYWILIZACYJNA PSZOWA NA PODSTAWIE WYBRANYCH WSKAŹNIKÓW ZA 2003 R.	S. 55
TAB.25 POMOC SPOŁECZNA W POWIECIE WODZISŁAWSKIM WG GMIN W 2003 R.	S. 58
TAB. 26 SYTUACJA SPOŁECZNA NA TERENIE MIASTA PSZÓW NA PODSTAWIE WYBRANYCH WSKAŹNIKÓW NSISDP	S. 67
TAB. 27 ILOŚĆ I RODZAJ PRZESTĘPSTW STWIERDZONYCH NA TERENIE PSZOWA W LATACH 2004 – 2006	S. 71
TAB. 28 PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE W POWIECIE WODZISŁAWSKIM WG WYBRANYCH RODZAJÓW PRZESTĘPSTW W LATACH 2004 – 2005	S. 72
TAB. 29 WYKRYWALNOŚĆ SPRAWCÓW PRZESTĘPSTW WG JEDNOSTEK W LATACH 2004-2005	S. 72
TAB. 30 OBŁOŻENIE PRZEDSZKOLI NA TERENIE MIASTA PSZÓW W DEKADZIE 1995 – 2005	S. 75
TAB. 31 NAJWAŻNIEJSZE DYSFUNKCJE KLIENTÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W 2002 R. WG GMIN	S. 78
TAB. 32 PORÓWNANIE NATĘŻENIA WYSTĘPOWANIA DYSFUNKCJI WŚRÓD KLIENTÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W POWIECIE WODZISŁAWSKIM ORAZ MIEŚCIE PSZÓW W 2002 R.	S. 78
TAB. 33 LICZBA KLIENTÓW OPS PSZÓW W LATACH 2004 – 2006	S. 79
TAB. 34 NAJWAŻNIEJSZE DYSFUNKCJE KLIENTÓW OPS PSZÓW W LATACH 2004 – 2006	S. 79
TAB. 35 RODZAJE ŚWIADCZEŃ UDZIELONYCH W 2006 R. PRZEZ OPS PSZÓW Z UWZGLĘDNIENIEM ICH LICZBY W POSZCZEGÓLNYCH KATEGORIACH	S. 81

TAB. 36 RODZAJE ŚWIADCZEŃ UDZIELONYCH W 2005 R. PRZEZ OPS PSZÓW Z UWZGLĘDNIENIEM ICH LICZBY W POSZCZEGÓLNYCH KATEGORIACH	S. 81
TAB. 37 RODZAJE ŚWIADCZEŃ UDZIELONYCH W 2004 R. PRZEZ OPS PSZÓW Z UWZGLĘDNIENIEM ICH LICZBY W POSZCZEGÓLNYCH KATEGORIACH	S. 82
TAB. 38 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ	S. 82
TAB.39 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. ZE WZGLĘDU NA DEKADĘ URODZENIA	S. 83
TAB. 40 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. ZE WZGLĘDU NA STAN CYWILNY	S. 84
TAB. 41 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA	S. 86
TAB. 42 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. ZE WZGLĘDU NA AKTYWNOŚĆ ZAWODOWĄ	S. 87
TAB. 43 GŁÓWNE DYSFUNKCJE KLIENTÓW OPS PSZÓW W 2006 R.	S. 89
TAB.44 LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH W POWIECIE WODZISŁAWSKIM W OKRESIE 31.12.2004 R. - 31.03.2007 R.	S. 92
TAB. 45 STOPA BEZROBOCIA W POWIECIE WODZISŁAWSKIM W OKRESIE I-VI 2004R.	S. 92
TAB. 46 STOPA BEZROBOCIA W POWIECIE WODZISŁAWSKIM W OKRESIE VII-XII 2004 R.	S. 93
TAB. 47 STOPA BEZROBOCIA W POWIECIE WODZISŁAWSKIM WG GMIN W OKRESIE I – VI 2005 R.	S. 93
TAB. 48 STOPA BEZROBOCIA W POWIECIE WODZISŁAWSKIM WG GMIN W OKRESIE VII – XII 2005 R.	S. 94
TAB. 49 STOPA BEZROBOCIA W POWIECIE WODZISŁAWSKIM WG GMIN W OKRESIE I – VI 2006 R.	S. 94
TAB. 50 STOPA BEZROBOCIA W POWIECIE WODZISŁAWSKIM WG GMIN W OKRESIE VII – XII 2006 R.	S. 95
TAB. 51 STOPA BEZROBOCIA W POWIECIE WODZISŁAWSKIM WG GMIN W OKRESIE I – IV 2007 R.	S. 95
TAB. 52 UDZIAŁ BEZROBOTNYCH Z PRAWEM DO ZASIŁKU DO OGÓŁU OSÓB BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH W PUP WODZISŁAW ŚL. W WYBRANYCH OKRESACH	S. 98
TAB. 53 BEZROBOTNI W POWIECIE WODZISŁAWSKIM WG RODZAJU DZIAŁALNOŚCI OSTATNIEGO MIEJSCA PRACY ORAZ OFERTY PRACY. STAN ZA II PÓŁROCZE 2006 ROKU	S. 100
TAB. 54. LICZBA BEZROBOTNYCH W UKŁADZIE GMIN - 31.12.2004 R.	S. 102
TAB. 55. LICZBA BEZROBOTNYCH W UKŁADZIE GMIN - 31.12.2005 R.	S. 103
TAB. 56. LICZBA BEZROBOTNYCH W UKŁADZIE GMIN - 31.12.2006 R.	S. 104
TAB. 57. LICZBA BEZROBOTNYCH W UKŁADZIE GMIN - 31.03.2007 R.	S. 105
TAB. 58 WSKAŹNIKI: BEZROBOCIE REJESTROWANE I OBCIĄŻENIE BEZROBOCIEM W UKŁADZIE GMIN - STAN NA 30.09.2005 R.	S. 106
TAB. 59 WSKAŹNIKI: BEZROBOCIE REJESTROWANE I OBCIĄŻENIE BEZROBOCIEM W UKŁADZIE GMIN - STAN NA 31.12.2005 R.	S. 107
TAB. 60 WSKAŹNIKI: BEZROBOCIE REJESTROWANE I OBCIĄŻENIE BEZROBOCIEM W UKŁADZIE GMIN - STAN NA 31.03.2006 R.	S. 108
TAB. 61 WSKAŹNIKI: BEZROBOCIE REJESTROWANE I OBCIĄŻENIE BEZROBOCIEM W UKŁADZIE GMIN - STAN NA 30.06.2006 R.	S. 109
TAB. 62 WSKAŹNIKI: BEZROBOCIE REJESTROWANE I OBCIĄŻENIE BEZROBOCIEM W UKŁADZIE GMIN - STAN NA 30.09.2006 R.	S. 110
TAB. 63 WSKAŹNIKI: BEZROBOCIE REJESTROWANE I OBCIĄŻENIE BEZROBOCIEM W UKŁADZIE GMIN - STAN NA 31.12.2006 R.	S. 111
TAB. 64 WSKAŹNIKI: BEZROBOCIE REJESTROWANE I OBCIĄŻENIE BEZROBOCIEM W UKŁADZIE GMIN - STAN NA 31.03.2007 R.	S. 112
TAB. 65 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ BEZROBOCIE ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ	S. 113
TAB. 66 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ BEZROBOCIE ZE WZGLĘDU NA WIEK	S. 113
TAB. 67 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ BEZROBOCIE ZE WZGLĘDU NA STAN CYWILNY I RODZINNY	S. 114
TAB. 68 WIELKOŚĆ GOSPODARSTW DOMOWYCH KLIENTÓW OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ BEZROBOCIE	S. 116
TAB. 69 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ BEZROBOCIE ZE WZGLĘDU NA POZIOM WYKSZTAŁCENIA	S. 117
TAB. 70 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ BEZROBOCIE ZE WZGLĘDU NA AKTYWNOŚĆ ZAWODOWĄ	S. 117
TAB. 71 NIEPEŁNOSPRAWNI MIESZKAŃCY PSZOWA W 2002 R. WG PŁCI I WYBRANYCH CECH	S. 119

TAB. 72 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ	S. 120
TAB. 73 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ ZE WZGLĘDU NA DEKADĘ URODZENIA	S. 120
TAB. 74 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ ZE WZGLĘDU NA STAN CYWILNY	S. 121
TAB. 75 WIELKOŚĆ GOSPODARSTW DOMOWYCH KLIENTÓW OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	S. 123
TAB. 76 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ ZE WZGLĘDU NA POZIOM WYKSZTAŁCENIA	S. 123
TAB. 77 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ ZE WZGLĘDU NA AKTYWNOŚĆ ZAWODOWĄ	S. 124
TAB. 78 LICZBA WNIOSKÓW NIEPEŁNOSPRAWNYCH MIESZKAŃCÓW PSZOWA O DOFINANSOWANIE ZE ŚRODKÓW PFRON	S. 125
TAB. 79 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ	S. 128
TAB. 80 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA ZE WZGLĘDU NA DEKADĘ URODZENIA	S. 128
TAB. 81 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA ZE WZGLĘDU NA POZIOM WYKSZTAŁCENIA	S. 128
TAB. 82 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA ZE WZGLĘDU NA STAN CYWILNY	S. 129
TAB. 83 WIELKOŚĆ GOSPODARSTW DOMOWYCH KLIENTÓW OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	S. 130
TAB. 84 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA ZE WZGLĘDU NA AKTYWNOŚĆ ZAWODOWĄ	S. 131
TAB. 85 AKCENTY I RODZAJE DEFINICJI WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO	S. 131
TAB. 86 ODSETEK OSÓB W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH ZAGROŻONYCH UBÓSTWEM WG TYPU BIOLOGICZNEGO GOSPODARSTWA DOMOWEGO W POLSCE W 2004 R.	S. 133
TAB. 87 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ UBÓSTWO ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ	S. 136
TAB. 88 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ UBÓSTWO ZE WZGLĘDU NA DEKADĘ URODZENIA	S. 136
TAB. 89 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ UBÓSTWO ZE WZGLĘDU NA STAN CYWILNY	S. 137
TAB. 90 WIELKOŚĆ GOSPODARSTW DOMOWYCH KLIENTÓW OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ UBÓSTWO	S. 138
TAB. 91 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ UBÓSTWO ZE WZGLĘDU NA POZIOM WYKSZTAŁCENIA	S. 139
TAB. 92 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ UBÓSTWO ZE WZGLĘDU NA AKTYWNOŚĆ ZAWODOWĄ	S. 140
TAB. 93 PODSTAWOWE CELE ZASIŁKÓW CELOWYCH UDZIELONYCH PRZEZ OPS PSZÓW W 2006 R.	S. 140
TAB. 94 ŚWIADCZENIA WYPŁACONE Z USTAWY O ŚWIADCZENIACH RODZINNYCH ORAZ Z USTAWY O ZALICZCE ALIMENTACYJNEJ	S. 141
TAB. 95 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ	S. 145
TAB. 96 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH... ZE WZGLĘDU NA DEKADĘ URODZENIA	S. 145
TAB. 97 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH... ZE WZGLĘDU NA STAN CYWILNY	S. 146
TAB. 98 WIELKOŚĆ GOSPODARSTW DOMOWYCH KLIENTÓW OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH...	S. 147
TAB. 99 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH... ZE WZGLĘDU NA AKTYWNOŚĆ ZAWODOWĄ	S. 148
TAB. 100 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH... ZE WZGLĘDU NA POZIOM WYKSZTAŁCENIA	S. 148
TAB. 101 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ UZALEŻNIENIA ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ	S. 153

TAB. 102 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ UZALEŻNIENIA ZE WZGLĘDU NA DEKADĘ URODZENIA	S. 153
TAB. 103 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ UZALEŻNIENIE ZE WZGLĘDU NA STAN CYWILNY	S. 154
TAB. 104 WIELKOŚĆ GOSPODARSTW DOMOWYCH KLIENTÓW OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ UZALEŻNIENIA	S. 155
TAB. 105 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ UZALEŻNIENIE ZE WZGLĘDU NA WYKSZTAŁCENIE	S. 156
TAB. 106 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ UZALEŻNIENIE ZE WZGLĘDU NA AKTYWNOŚĆ ZAWODOWĄ	S. 156
TAB. 107 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ BEZDOMNOŚĆ ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ	S. 159
TAB. 108 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ BEZDOMNOŚĆ ZE WZGLĘDU NA DEKADĘ URODZENIA	S. 160
TAB. 109 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ BEZDOMNOŚĆ ZE WZGLĘDU NA POZIOM WYKSZTAŁCENIA	S. 160
TAB. 110 WIELKOŚĆ GOSPODARSTW DOMOWYCH KLIENTÓW OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ BEZDOMNOŚĆ	S. 161
TAB. 111 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ BEZDOMNOŚĆ ZE WZGLĘDU NA STAN CYWILNY	S. 161
TAB. 112 KLIENCI OPS PSZÓW W 2006 R. Z DYSFUNKCJĄ BEZDOMNOŚĆ ZE WZGLĘDU NA AKTYWNOŚĆ ZAWODOWĄ	S. 163
TAB. 113 STATYSTYKA DOT. PRZEMOCY W RODZINIE – PROCEDURY „NIEBIESKIE KARTY” W OKRESIE 2000 R. – 2005 R. NA TERENIE DZIAŁANIA KPP W WODZISŁAWIU ŚLĄSKIM	S.166
TAB. 114 SILNE I SŁABE STRONY MIASTA PSZÓW W OBSZARZE POLITYKI SPOŁECZNEJ	S. 167
TAB. 115 SZANSE I ZAGROŻENIA DLA ROZWOJU SPOŁECZNEGO MIASTA PSZÓW	S. 170
TAB. 116 ZADANIA DO REALIZACJI Z OBSZARU ORGANIZACYJNEGO	S. 174
TAB. 117 ZADANIA DO REALIZACJI Z OBSZARU MIESZKALNICTWO I WALKA Z BEZDOMNOŚCIĄ	S. 177
TAB. 118 ZADANIA DO REALIZACJI Z OBSZARU WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI	S. 183
TAB. 119 ZADANIA DO REALIZACJI Z OBSZARU EDUKACJA, OŚWIATA I ORGANIZACJA CZASU WOLNEGO	S. 186
TAB. 120 ZADANIA DO REALIZACJI Z OBSZARU ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	S. 193

SPIS WYKRESÓW:

WYKRES 1 Liczba mieszkańców przypadająca na jednego pracownika socjalnego ops w gminach województwa śląskiego wg ich wielkości – stan na 31 XII 2004 r.	S. 65
WYKRES 2 Liczba uczniów szkół podstawowych (łącznie z gimnazjami)	S. 74
WYKRES 3 Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia w powiatach. Stan na 30.04.2007 r.	S. 91
WYKRES 4 Liczba bezrobotnych w powiecie wodzisławskim w okresie I 2004 – IV 2007	S. 96
WYKRES 5 Liczba bezrobotnych w Pszowie w okresie I 2004 – IV 2007	S. 97
WYKRES 6 Struktura spożycia alkoholu w Polsce i w województwie śląskim w 2005 r.	S. 151
WYKRES 7 Średnie roczne spożycie 100% napojów alkoholowych (w litrach) dla grup konsumentów w województwie śląskim w 2005 r. według statusu zawodowego	S. 151
WYKRES 8 Średnie spożycie 100% napojów alkoholowych (w litrach) dla grupy konsumentów w województwie śląskim w 2005 r. według poziomu wykształcenia	S. 152
WYKRES 9 Średnie roczne spożycie 100% napojów alkoholowych (w litrach) dla grupy konsumentów w województwie śląskim w 2005 r. według wieku	S. 152